

ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА БАРД ПРЕДСТАВЯ:

ФИЛИП КЕР

ФИЛОСОФСКО РАЗСЛЕДВАНЕ

УМ НА УБИЕЦ - СЪРЦЕ НА УБИЕЦ

Прекрасен и страшен роман!

Гардиан

ФИЛИП КЕР ФИЛОСОФСКО РАЗСЛЕДВАНЕ

Превод: Юлия Чернева

chitanka.info

Намерена е жена — мъртва, изнасилена и изрисувана с мръсни думи. За лондончани, живеещи във второто десетилетие на двайсет и първия век, градът се е превърнал в свят на сложни технологии, несдържано насилие и отвращаваща мизерия, където серийните убийства са придобили епидемични измерения. Преди кръвта на жената да е засъхнала, се появява нов убиец, с различен подход към смъртта. Изборът на жертвите му носи тревожни последици за правителството и неговата сигурност. Ръководството на разследването е възложено на амбициозната „Джейк“ Джейкович — главен инспектор. Тя трябва да използва всичките си сили, здрав разум и интуиция, ако иска да спре убийствата и да оцелее...

На Джейн

„След няколко неуспешни опита «да споя» резултатите си в едно такова цяло, разбрах, че това никога няма да ми се удаде, че най-доброто, което мога да напиша, винаги ще бъде само философски бележки; че когато се опитвах да насоча мислите си, те скоро се осакатяваха. — И това, разбира се, бе свързано с естеството на самото изследване. Именно то ни принуждава да пребродим надлъж и шир, следвайки всички посоки, една широка мисловна област.“

Лудвиг Витгенщайн,
„Философски
изследвания“, 1953

„И наистина ще дойде време
да убиваш и създаваш,
време за каквито щеш дела и
дни и за ръце,
които вдигат и изтърсват в
чинията ти
своите въпроси.“

Т. С.
Елиът,
„Любовната
песен на Дж.
Алфред
Пруфрок“

1.

— Нещастната жертва, дваисет и пет годишната Мери Улнот, беше намерена гола в сутерена на офиса на параходното дружество „Майли“, намиращ се на Джърмин стрийт, където три години е работила като администраторка. Лицето ѝ е разбито с чук... Побоят е бил толкова жесток, че челюстта ѝ е счупена на шест парчета. Почти всичките ѝ металокерамични зъби са избити. Около трупа бяха разпръснати раздробени частици от черепа и мозъчната тъкан на жената. Оръжието на престъплението е намерено и това ни дава възможност да съставим уравнение, даващо представа за кинетичната енергия на удара — умножаваме масата на оръжието по квадрата на скоростта и разделяме резултата на две. Като използва кинетичната енергия на всеки удар с чука, дълбочината на всяка черепна фрактура и ъгъла на вдлъбнатината, компютърът изчисли, че убиецът е висок метър осемдесет и два и тежи осемдесет и пет килограма и седемдесет и два грама... Червените копринени жартиери на горката жена са били увити около врата ѝ, макар че тогава тя вече е била мъртва. По-късно на главата ѝ е била нахлузена найлонова пазарска торбичка от магазин „Симпсън“, за да скрие обезобразеното лице. Това вероятно е станало преди половото сношение... С тъмночервеното червило „Кристиян Диор“ от чантата на жертвата убиецът е написал думите „Да ти го начукам“ на стомаха, точно над лонната кост, а на бедрата и на хълбоците — „Лайно“. На двете ѝ гърди пише „Цица“. Накрая убиецът е нарисувал върху найлоновата торбичка щастлива усмихната физиономия. Казвам „накрая“, защото има доказателства, че червилото се е разпаднало, докато е рисувал... Във влагалището на нещастната жертва има следи от латекс и спермициден крем, което показва, че преди сношението убиецът си е сложил презерватив. Несъмнено, с цел да не бъде разпознат по профила на ДНК. Използваният презерватив е „Римфлай“, обикновено употребяван от хомосексуалисти заради издръжливостта му. През последните няколко години установихме, че това е любимият кондом и на изнасилвачите поради същата причина.

Джейк отвори папката, за да разгледа снимките. Преди да ги погледне, пое дълбоко дъх. Положи усилия да скрие това от седналите около масата четирима мъже — трима от тях бяха детективи. Симулацията на хладнокръвие не беше необходима, защото единият дори не си направи труда да хвърли поглед на купчината фотографии. Не беше справедливо. Един мъж винаги можеше да каже, че наближава обед и не желае да си разваля апетита, и никой нямаше да има нищо против. Ала за жените нямаше лесни извинения. Не погледнеше ли снимките, мъжете щяха да кажат, че го е направила, защото е жена. Нямаше значение, че вече бе видяла тялото. С изключение на детектива, който отказа да погледне фотографиите, всички бяха видели тялото. Четвъртият присъстващ, полицаят Далглиш, извършил оглед на сцената на местопрестъплението, продължи с необичайно прочувственото си изложение.

— Ще забележите, че десният крак на горкото момиче е прегънат под левия. Чантата внимателно е поставена до десния лакът, а очилата — на известно разстояние от тялото.

Джейк хвърли един поглед на подредените по номера снимки — поредица от проснати бели тела върху влажната земя. Странната поза на краката ѝ напомни за една карта от Таро — Обесения.

— Съдържанието на найлоновата торбичка е било внимателно поставено на земята. Копринена пола и шишенце синтетичен парфюм, купени от „Симпсън“, и роман от Агата Кристи, взет от книжарницата за криминална литература на Саквил стрийт, Пикадили. Заглавието е „Убийството на Роджър Акройд“. Но това не говори нищо срещу нея.

— Срещу кого? Срещу Мери Улнот или срещу Агата Кристи?

Далглиш вдигна глава и огледа насядалите. Не може да разбере кой е задал въпроса, нацупи устни и бавно поклати глава.

— И така — рече той. — Кой ще открие наддаването?

След кратко мълчание детективът, който седеше от дясната страна на Джейк и бе направил забележката, вдигна мръсния си пръст.

— Аз. Искам да започна с начина на действие на убиеца... — предпазливо каза той и сви рамене, сякаш нямаше какво друго да добави.

Далглиш записа нещо на преносимия си компютър.

— Ти си за...

— Чука от Хакни — отговори собственикът на мръсния нокът.

— Добре — замислено каза Далглиш.

Друг детектив вече клатеше глава.

— Не говориш сериозно — обърна се той към първия детектив.

— Виж какво, Джърмин стрийт е доста далеч от района на действие на твоя човек. На няколко километра. Убеден съм, че това е дело на някой от моите. Жената е била администраторка, нали? Всички знаем, че Моторизирания куриер вече е убил няколко администраторки и според мен няма съмнение, че Мери Улнот е поредната му жертва.

Далглиш записа думите му и каза:

— Значи искаш ти да се заемеш със случая, така ли?

— Естествено.

Първият детектив се намръщи.

— Наистина не знам защо претендираш за това разследване. Моторизирания куриер винаги използва бръснач. Това е неговият начин на действие. Защо изведнъж ще започне да използва чук? Ето това искам да знам.

Вторият детектив сви рамене и погледна през прозореца. Силният вятър блъскаше стъклото и Джейк за пръв път се зарадва, че присъства на съвещание в Ню Скотланд Ярд.

— Да, но защо Чука ще реши да се придвижи на запад? Отговори ми на този въпрос.

— Защото вероятно знае, че наблюдаваме целия Хакни. Направи ли нещо, веднага ще го спипаме.

Джейк реши, че моментът е подходящ да се намеси, и твърдо заяви:

— И двамата грешите.

— Сигурно ще настояваш, че е дело на някой от твоите заподозрени — рече вторият детектив.

— Разбира се — отговори Джейк. — Дори за идиот би трябвало да е очевидно, че това е работа на Мъжа с червилата. Знаем, че той напада момичета с червено червило. После го използва, за да пише мръсотии по телата им. Неизвестно защо, винаги слага найлонова торбичка до левия им лакът и използва презервативи „Римфлай“. Естествено е да твърдя, че той е убил Мери Улнот. Не разбирам защо се карате за това момиче, сякаш е някаква награда. Господи, само се чуйте какво говорите.

Първият детектив заряза опитите да изчисти мръсотията от нокътя си, погледна Джейк и поклати глава.

— Кога Мъжа с червилата е използвал чук, за да убие жертвите си? Кога е слагал найлонови торби на главите им? Никога. Това е начинът на действие на моя човек.

— А кога Чука е показвал признаци, че изобщо може да пише... да не говорим с червило?

— Може да е прочел за това във вестниците.

— Я стига — рече Джейк. — Не сте толкова глупави. Всички специфични особености на начина на действие на един убиец се крият от пресата именно поради тези причини.

И понеже очакваше още възражения от страна на втория детектив, се обърна към него и добави:

— Фактът, че момичето е било администраторка, е чиста случайност.

— Може би ти е удобно да гледаш така на случая, главен инспектор Джейкович — каза той. — Но ако се замислиш малко повече върху въпроса, ще си спомниш какво ни повтаряш непрекъснато. Сериите убийци обикновено предварително избират какъв тип жертва да убиват и неотклонно се придържат към него. Макар че начинът на действие може да варира в зависимост от самонадеяността на убиеца и това само по себе си е фактор за броя на жертвите.

— Не мисля, че типът жертва може да се определи от професията — възрази Джейк. — Най-важното е възрастта и външността. Пък и не съм убедена в твоята теория, че Куриера убива само администраторки. Доколкото си спомням, една от първите му жертви беше чистачка. Освен това не ги е изнасилвал — с или без презерватив.

Почувства, че се изчервява от гняв. Стисна юмрук и се опита да овладее чувствата си. Мери Улнот е била красива млада жена и бъдещето е било пред нея, но този факт явно не оказваше въздействие върху двамата ѝ колеги. Съкрушена, тя се вторачи в третия детектив, онзи, който бе отказал да разгледа снимките на убитата и досега не бе проронил дума.

— А вие? — скастри го тя. — Участвате ли в играта, или не? По-добре се включете сега или изобщо не се намесвайте.

Това наистина приличаше на някакъв кошмарен покер.

Мъжът вдигна ръце в знак, че се предава.

— Не, този случай не е мой. Но съм съгласен с главния инспектор. Струва ми се, че това е работа на Мъжа с червилата.

— И аз съм съгласен с това — рече Далглиш.

Първият детектив пак се намръщи.

— Виж какво, Джордж — добави Далглиш, — знам, че отчаяно търсиш улика, но в случая няма да я намериш. Твоят Чук никога не е убивал извън Хакни.

Вторият детектив все още не беше убеден.

— Администраторки, машинописки, чистачки — замислено каза той. — Фактът е, че всички те са работили в офиси. Знаем, че този е начинът, по който Куриера избира жертвите си. Убива ги, докато разнася пратки. Вижте какво, аз продължавам да мисля, че той е убил Мери Улнот.

Далглиш погледна Джейк, която сви рамене.

— При условие, че моят човек е на първо място, нямам възражения. И ако има някакво развитие, незабавно ще ви уведомя.

Далглиш отново се залови с компютъра си.

— Добре тогава — рече той. — Споразумяхме се. Кое поред е това убийство?

— Шестото — отговори Джейк.

— Номер шест за Мъжа с червилата.

След съвещанието Джейк спря детектива, който я бе подкрепил, за да му благодари.

— Вие сте инспектор Станли, нали?

Той кимна.

— Простете ми, но като шеф на отдел „Убийства на жени“ аз би трябвало да знам за всички серийни убийци на жени...

Станли погледна през рамо и прошепна:

— Всъщност аз съм от отдел „Убийства“. Не трябваше да присъствам на съвещанието, но стана объркване. Получихме информация, че жертвата е мъж, а не жена. Издирвам сериен убиец, причинил смъртта на седмина мъже. Не искам да казвам нищо повече, за да не изглеждам глупав.

Джейк кимна. Това обясняваше факта защо той не си бе направил труда да погледне снимките на жертвата.

— Но съвещанието беше много интересно — добави Станли. — Всичките ли са такива?

— Имате предвид дали винаги се караме кой да се заеме с даден случай? Не, това не се случва често. Обикновено нещата са по-ясно очертани, отколкото беше днес.

Докато говореше, Джейк се замисли за снимките на Мери Улнот и за разреза, направен от скалпела. Нямаше нищо по-ясно от това. За миг нещо се надигна в гърлото ѝ. Нямаше по-брутално убийство от онова, което се извършваше в залата за аутопсии. Дълбокият и ясен разрез — от брадичката до тазовата кост. Изтръгнатите от плътта скелет и органи — досущ куфар, претърсван от митничарите на летището. Джейк потисна чувствата си и зададе още един въпрос:

— Сериен убиец на мъже? Това е доста необичайно, нали?

Детектив инспектор Станли се съгласи.

— Предполагам, че става дума за убиеца от програмата „Ломброзо“.

Той кимна.

— Мислех, че старши полицейски офицер детектив Шали води това разследване.

— Така е. Той ме изпрати на съвещанието. Само за да проверя, че случаят не е един от нашите.

— Какъв е начинът му на действие?

— На кого? На убиеца от програмата „Ломброзо“ ли? О, нищо особено. Застрелва ги в тила. Шест пъти. Стилът на мафията. Защо питате?

Джейк поклати глава.

— Просто така. Чисто любопитство — отговори тя и погледна часовника си. — Е, ще тръгвам. Трябва да хващам самолет. Да не говоря за серийния убиец.

Винаги ги застрелвам в главата и това не е защото искам да се уверя, че съм свършил работата добре, а защото всички неприятности започват оттам — от тяхната и от моята глава.

Мисля, че не усещат почти нищо. Разбира се, не мога да съм сигурен, но те рядко издават звук. В това съм убеден, защото пистолетът е безшумен. Шест куршума за шест секунди и никакъв звук. Само нещо като краткотрайна кашлица. Всъщност не е точно така, защото се чува и характерният пронизителен пукот от

успешния изстрел в главата — съвсем различен от звука, когато куршумът пронизва ухо. Предполагам, че това е едно от нещата, които не забелязваш, ако използваш конвенционално оръжие, вдигащо много повече шум.

Докато работя, се опитвам да се прицеля в тила. Ако сте учили нещо за мозъка и за неговата топография, ще знаете, че кортикалните вентили са разпръснати нашироко и няма друго поражение, освен нещо като парен валяк, което може да ги унищожи напълно. Но съществуват множество медицински доказателства, че хората по-често оцеляват след фронтална мозъчна травма, отколкото в тила. Свидетелство за това са боксьорите, които не умират от силен удар в челото, а когато паднат на тила си на земята. Повярвайте, това е истината. Чел съм много по този въпрос, както би се очаквало при дадените обстоятелства. И съм виждал някои неща.

Човешкият мозък може да се сравни с шахматна дъска. Пешките са отпред, а конете, офицерите, топовете, царят и царицата — отзад. Ето защо може да се каже, че аз почти не обръщам внимание на пешките и се опитвам да елиминирам колкото е възможно повече от другите фигури. Тази стратегия изглежда много успешна. Но въпреки това една от жертвите ми — мисля, че беше третата — преди най-после да умре, няколко дни прекара в кома. За мозъчната асиметрия няма обяснение.

Най-често извършвам екзекуциите нощем, когато позволява работното време. Това се предшества от кратък период на наблюдение, през който установявам самоличността и навиците на жертвата. Притежаването на комфортно превозно средство с музика свежда до минимум всяко неудобство, което би могло да възникне по време на такава операция.

Ще останете изненадани, ако разберете колко редовен е графикът в живота на повечето хора. Ето защо обикновено само трябва да проследя мишената на известно разстояние от неговия дом и да го екзекутирам на подходящо място.

Избягвам употребата на думи като престъпление, похищение и убийство поради очевидни причини. Думите имат различни значения. Словото прикрива мисълта до такава степен, че понякога е невъзможно да се определи умствената дейност, която го е

вдъхновила. Засега само ще кажа, че това са екзекуции. Вярно, те не са официално одобрени от закона в социално приемлив смисъл. Същевременно думата „екзекуция“ по никакъв начин не може да придаде отрицателен оттенък на онова, което, в края на краищата е смисълът на живота ми.

Когато се приближих до него, осъзнах, че е малко по-висок, отколкото мислех. Почти два метра. Беше се преоблякъл за вечерта. Ала имаше и нещо друго. Той сменяше толкова много различни модни стилове за един ден, че на човек би му било простено, ако помисли, че мъжът има един-двама братя. Но походката му беше отличителна. Твърде характерна, за да го сбъркаш с друг. Движеше се предимно на пръсти, което му придаваше престъпен вид, сякаш бързаше да се отдалечи от сцената на някакво ужасно злодеяние.

Или по-скоро на път да извърши нещо такова, помислих си тогава. Беше само въпрос на време, преди невронната връзка между нас да стане очевидна — както за него, така и за мен. Свободата се състои в това, че бъдещите действия не могат да се знаят сега. Но никой от нас не е подвластен на желанията си. И фактът, че всичко, което съм желал, се осъществява сега, може да се нарече само благосклонност на съдбата, така да се каже. Ако мога да променя нещо, ще го сторя единствено в границите на този свят.

Като отстраня този мъж от него.

Той зави по Хай стрийт и за миг го изгубих от погледа си. Какво би станало, ако се обърнеше? Не, това е твърде прозаично. Не че исках да го изплаша или да го завлека в ада. Екзекуцията е нещо, което се прави без злоба. Така повелява логиката. Дори Господ не може да направи нищо, което би противоречало на законите на логиката. Но човек изпитва удоволствие от логичния метод, защото това придава смисъл на нещата.

Настигнах го, докато подтичваше по калдъръмената уличка, водеща към пивницата, където обикновено изпиваше по няколко литра от бирата, която смяташе за вкусна. Само че този път това доведе до мига, който нямаше да бъде събитие в неговия живот и който не бе мислил да изживява.

Почувствах големината и силата на газовия пистолет, докато го насочвах към тила му. Не разбирам кинетичните свойства на оръжието. Мога само да кажа, че са забележителни за нещо, което

се продава свободно, без да се изисква разрешително. Не прилича на въздушната пушка, която имах като дете.

Изстрелях два куршума и коленете му се огънаха. Изчаках, докато се свлече на земята, после изпразних остатъка от пълнителя в главата почти от упор. Нямаше много кръв, но аз мигновено разбрах, че мъжът, на когото програмата „Ломброзо“ бе дала кодово име Чарлс Дикенс, е мъртъв. Пъхнах оръжието в кобура под коженото си яке и бързо отминах.

Никога не съм харесвал Дикенс. Имам предвид истинския Дикенс, най-големия романист в английската литература. На мен ми дай Балзак, Стендал и Флобер. Мога да ги чета по сто шейсет и осем часа на седмица. Но гледам да отбягвам романите и предпочитам да чета за същността на света, за относителната незначителност и същевременно неограничените възможности на всеки индивид, за онова, което съществува между емпиричното и официално възприетото, и за изясняването на предположенията. А такива неща не се срещат в романите на Чарлс Дикенс.

В тях няма нищо особено, с изключение на смъртта на Малката Нел, Нанси, Дора Копърфийлд и на майките на Пип и на Оливър. Не е много безопасно да си героиня на Дикенс. Ала вече не мога да направя нищо по този въпрос. Но поне сега, когато другият Чарлс Дикенс е мъртъв, вероятно нещата ще бъдат малко по-безопасни за жените по света. Естествено те никога няма да разберат това. Жалко. Но за което не може да се говори, трябва да се мълчи.

2.

„Трети симпозиум на европейската общност относно методите на прилагането на закона и криминалното разследване, Център «Хърбърт Маркузе», Франкфурт, Велик германски райх, 13 часа, 13 февруари, 2013 година. Лектор: детектив главен инспектор Изадора Джейкович, магистър на науките, от Лондон, Столични полицейски сили, Великобритания.

Заглавие на доклада:
Увеличаване броя на
убийствата тип Холивуд“

Събота вечер в началото на хилядолетието. Жената си е легнала. Няма деца. Включваш „Никамвижън“, нагласяш очилата на носа си и избираш видеодиск. Китайската храна и няколко японски бири са те пренесли в подходящото настроение. Безникотиновите цигари са меки, централното парно отопление е пуснато и въздухът е топъл и приятно дейонизиран. Какъв диск предпочиташ да гледаш при тези блажени обстоятелства? Естествено, нещо за убийство. Но какво убийство?

Преди шейсет години Джордж Оруел е описал какво би представлявало „свършеното убийство“ от гледната точка на английските вестникари. „Убиецът — пише той — трябва да бъде дребен служител. Да кривне от правия път, изпитвайки греховна страст към секретарката си или към съпругата на конкурента, и да измине пътя до убийството след дълги и мъчителни спорове със съвестта си. След като вземе решение да извърши престъплението, той го планира изключително хитро и се проваля в някоя незначителна непредвидена подробност. Избраното средство, разбира се, е отрова.“

Оспорвайки залеза на съвършеното английско убийство, Оруел посочва случая на Карл Хълтън, американец, дезертьор от армията, който, вдъхновен от фалшивите ценности на американското кино, безцелно убива един таксиметров шофьор за сумата осем лири стерлинги — около три еку.

Фактът, че най-дискутираното убийство в последните години на Втората световна война е било извършено от американец, бил причина за известна доза съжаление от страна на патриотично настроения в това отношение Оруел. За него „безсмисленото“ престъпление на Хълтън не можело да се сравни с типичното английско убийство — „продукт на едно стабилно общество, където повсеместното лицемерие поне е направило така, че престъпления, сериозни като убийството, би трябвало да съдържат силни чувства“.

Днес обаче престъпления като онова на Хълтън — жалки, подли и без чувства, вложени в тях — са нещо относително обикновено. „Класическите“ убийства, които биха забавлявали читателя на „Световни новини“ по времето на Оруел, все още се извършват. Но те малко интересуват широката публика в сравнение с немотивирани убийства, които са се превърнали в нещо едва ли не нормално.

Днес хората биват убивани рутинно, често без никаква явна причина. Само половин век след смъртта на Оруел обществото се оказва подложено на епидемия от убийства за развлечение — дело на тип убиец, много по-безцелен от относително невинния Карл Хълтън. Всъщност, ако Хълтън бе извършил злодеянието си днес, престъплението му нямаше да заеме повече от няколко параграфа в местния вестник. Сега, през 2013 година, ние не можем да възприемем, че случаят Хълтън е бил най-шумният процес през военните години по думите на Оруел.

Като се има предвид всичко това, човек може да възстанови — както го прави Оруел — съвременното „типично“ убийство от гледна точка на читателите на „Световни новини“. Зрителят може да ни препоръча видеодиска, който е гледал в онази съботна вечер. Убиецът е млад и неприспособен към обществото мъж, живеещ някъде в предградията, обкръжен от нищо неподозиращи потенциални жертви. Отклонил се е от правия път поради някаква грешка от страна на майка му, приписвайки по този начин вината на жените изобщо. Решил да извърши престъплението, той не се ограничава само с една, а премахва

колкото се може повече жертви. Избраният начин е изключително насилствен и садистичен, за предпочитане със сексуален, ритуален или канибалски елемент. Жертвите са привлекателни млади жени и смъртта настъпва, докато се събличат, къпят, мастурбират или правят любов. Единствено при този вид обстановка — холивудския стил — е възможно убийството да притежава онези драматични и дори трагични измерения, които могат да го превърнат в паметно.

Неслучайно един значителен процент от убийствата, извършени в съвременна Европа, съдържат елемент от тази холивудска атмосфера.

Един от традиционните мотиви на убийството в холивудски стил и поводът за моя доклад е засиленото присъствие на мъже сред силите на реда и сред извършителите. Тъй като тази конференция се състои тук, във Франкфурт, в центъра „Хърбърт Маркузе“, заслужава си да си припомним какво казва за това поведение франкфуртският университет по социални науки и какво казва самият Маркузе.

За Маркузе едноизмерното патриархално общество се характеризира с примери на онова, което той нарича „обединение на противоположностите“. Обединение, което е възпирало социалната промяна на интелектуално ниво, затваряйки съзнанието в мъжкия и следователно, едноизмерен начин на мислене. Историческото господство на мъжете в полицейските сили е само един аспект от тази монолитна и хомогенна гледна точка. Сравнително доскоро средностатистическото разследване на убийство се доверяваше малко или не се доверяваше никак на специфично женските качества.

Бихейвиористите и психолозите ни казват, че хормоните несъмнено играят важна роля в структурирането на мъжките и на женските характеристики на мозъка. Докато например мъжете разсъждават пространствено, в разстояния и мерки, жените, от друга страна, мислят в знаци и ориентири. Жените се съсредоточават много по-добре от мъжете върху непосредственото обкръжение, което ги прави по-наблюдателни за дребните детайли. Ето защо полезността на жените във всяко криминално разследване, особено там, където има изобилие от съдебномедицински подробности, каквито се срещат при убийствата от холивудски тип, би трябвало да е очевидна. Другите специфични особености на жената като склонност към ненасилие, емоционалност и възприемчивост може също да бъдат споменати като необходими за разследването качества.

В началото на 90-те компютърният анализ на разследваните серийни убийства от двайсети век даде възможност на британските криминолози статистици да установят, че разследванията, които включват жена в старшия персонал, имат по-висока степен на разкриваемост и шанс да заловят виновника, отколкото екипите, където няма полицайка.

В резултат от проучванията Селективната комисия към Министерството на вътрешните работи отправи редица препоръки към столичния полицейски комисар Макдоналд Макдъф, с цел да се засили женското присъствие в разследването на всички сериозни престъпления и особено в убийствата на жени в холивудски стил. Преди пет години препоръките бяха приети. Във всяко разследване на убийство за развлечение беше включена жена с ранга най-малко на детектив сержант и това осигури по-успешен, двуизмерен подход към следствието.

Резултатите говорят сами. През 80-те, когато не е имало такова разпределение между половете и жените са представлявали едва два процента от старшия персонал, разследващ холивудския стил убийства, арести са били извършени само в четирийсет и шест процента от случаите. В края на 90-те и първото десетилетие на двайсет и първи век, когато вече съществува такова разпределение между половете и жените съставляват четирийсет и четири процента от старшия полицейски персонал в този тип убийства на жени, арести са извършени в седемдесет и три процента от случаите.

Разбира се, през последните десет години в полицията и в технологията на съдебномедицинската експертиза бяха направени някои съществени подобрения, които помогнаха на разследването в Британия. Не на последно място е въвеждането в цялата Европейска общност на карти за самоличност, съдържащи генетични отпечатъци. Но макар че този напредък е пренебрегнат от статистиката, с включването на повече жени в полицейското разследване британското правителство, изглежда, е постигнало увеличаване на броя на арестите най-малко с двайсет процента.

Несъмнено вие ще сравните това разпределение между половете с онази цифра от едва четирийсет и четири процента от старшия полицейски персонал. Вероятно ще кажете: „Защо не сто процента?“. Новият двуизмерен подход е възпрепятстван от малкия брой жени с

относително старшинство в полицията. Но аз имам удоволствието да докладвам, че всичко това сега се променя с появата на много доброволки в Британия, с новите заплати, с детските ясли и с по-големите възможности за кариера. Ето защо се надяваме, че скоро полицейските с ранг детектив сержант или с по-висок чин ще бъдат включени във всяко разследване, свързано с убийства на жени в холивудски стил.

Това е горе-долу изгледът от капитанския мостик. Личният ми опит е предимно от низините. Джордж Оруел споменава девет случая на убийства, които според него са издържали проверката на времето. По една случайност самата аз съм разследвала девет убийства. Съмнявам се дали някое от тях ще издържи нещо, превърнато в мит, като проверката на времето. Но има един случай, който бих искала да опиша пред вас като пример за двуизмерното разследване.

На пръв поглед случаят представляваше типична поредица в холивудски стил. Маниак тероризираше жените в един университетски град в Южна Англия. Жертвите му бяха осем. Методът му на действие беше да ги пребива до безсъзнание, да ги завлича на някое тихо уединено място, където да ги удуши и после да се задоволи в безжизнената им уста. Вероятно най-странното и отчасти отличителното от обичайните убийства за развлечение беше подробността, че след като свърши, убиецът слагаше две батерии във влагалището на мъртвата жена.

Мъжете, които работеха по случая, възприеха типична фалоцентрична гледна точка върху последния факт и това пролича от прозвището, с което кръстиха убиеца — Вечно готовия. Макар че бяха запознати с онзи вид порнография, при която във влагалището на жената се слагат чужди тела като заместители на пениса, мъжете полицаи не прозряха най-съществената особеност на двете алкални батерии. Освен че разпитаха неколцина от електротехниците в града, те не направиха истински опит да проумеят това — най-странната характерна особеност на работния метод на убиеца. Сред тях дори битуваше негласно мнение, че батериите са изтощени. Подтекстът на идеята беше, че никой не би прахосал здрава батерия за нещо като влагалище на мъртва жена.

И именно женският полицейски персонал реши да установи дали батериите са нови, или не. Всъщност по-късно открихме, че са

купувани специално за убийствата. Друг аспект на теорията ни, който също се потвърди, когато убиецът бе арестуван, беше, че в поставянето на батериите във влагалището на мъртвата жена няма нищо фалическо. Просто след като е отнемел живота на жената заради сексуалните си цели, убиецът е търсел начини да я съживи и презареди с енергия от нов източник, подобно на преносим диск-плейър.

Друга странна особеност на този случай, за пореден път илюстрираща двуизмерността на включването на жените във всички разследвания на серийни убийства в холивудски стил, беше значението на часа, в който бяха убивани жертвите. Винаги между десет и трийсет и единайсет и трийсет вечерта.

След минута ще се върна на този факт. Но първо ми позволете да започна с началото на разследването, когато при рутинна проверка на компютъра бяха изписани имената на всички сексуални престъпници в района от последните дванайсет месеца. Полицията ги разпита, с цел да установи тяхното алиби. Искам да отбележа, че случаят беше разследван преди включването на генетичния отпечатък в картите за самоличност. Двайсет и девет годишен мъж, който се бе опитал да изнасили жена в парка, където по-късно намериха една от жертвите, привлече вниманието на полицаия, ръководещ разследването. Междувременно аз и един друг полицаи разпитвахме другите сексуални престъпници от района.

Докато задавахме въпроси на четирийсет и две годишния ерген Дейвид Бойсфийлд, осъден за това, че се е разголил пред местния универсален магазин, аз забелязах няколко броя на едно списание за жени. Вероятно трябва да спомена, че колегата ми не ги забеляза. Не че има нещо нередно в това един мъж да чете женско списание. Но тази подробност разпали любопитството ми и ме накара да потърся повече информация за Бойсфийлд. И щом прегледах материалите по неговия случай, видях, че по онова време той е работел като електротехник в същия универсален магазин. Още по-интересни бяха показанията на един очевидец — Бойсфийлд показал пениса си не на жените служителки в магазина, а на редицата телевизионни екрани там.

Любопитството ми се засили. Проверих каква е била програмата на телевизионната компания в онзи ден и установих, че когато Бойсфийлд е бил в магазина, е имало предаване с известната

говорителка Ана Крайслер, посветено на събиране на средства с благотворителна цел. В един момент Ана Крайслер се съблякла гола по искане на един зрител, който се обади по телефона и предложил един милион екю. И не друга, а именно Ана Крайслер беше на кориците на списанията, които видях в апартамента на Бойсфийлд. После установих, че тя е четяла новините в десет часа вечерта, когато убиецът е извършвал престъпленията си.

Получих заповед за обиск на дома на заподозрения и намерих няколко порнографски списания, на които изрязани снимки на главата на госпожица Крайслер бяха залепени върху голите тела на други жени. Намерих и персонален телевидеодиск, който Бойсфийлд бе използвал, за да гледа монтирани от самия него порнографски филми, включващи кадри с госпожица Крайслер, докато чете новините. Както и надуваема кукла за мастурбация с гласа на госпожица Крайслер, записан от телевизора, и захранвано с батерии всмукващо влагалище. Телевидеодискът и куклата имаха същия вид батерии като намерените във влагалищата на осемте жертви. По всичко личеше, че Бойсфийлд е маниак по техническите новости, така да се каже. Апартаментът му беше пълен с всевъзможни електроуреди. Всичко от електрическа отварачка за бутилки до електрическа четка за дрехи. Беше ясно, че в техническия свят на Бойсфийлд жените бяха принизени до статута на домакински електроуреди.

Впоследствие съдебномедицинският профил на ДНК потвърди, че Бойсфийлд има полиморфизъм в резултат на ограничаване дължините на определени фрагменти от ДНК, идентични с тези на убиеца. По-късно той призна, че е убил осемте жени, след като е гледал Ана Крайслер по телевизионните новини. Обсебен от нея, Бойсфийлд дълго време се самозадоволявал, доближавайки пениса си до телевизионния екран, предаващ лицето на Крайслер. Представял си, че прави с нея орална любов, и когато повече не можел да се въздържа и започнал да напада жени, се стремял да еякулира в устата на жертвите си. Бойсфийлд се размина с присъдата наказателна кома поради факта, че е поставял батерии във влагалищата на убитите жени. Това доказвало, че той нямал намерение да ги лишава завинаги от живот. В момента Бойсфийлд е задържан за неопределено време в клиника за душевноболни криминални престъпници.

Разбира се, двуизмерността действа по два начина. Ако някой от вас е останал с убеждението, че аз нямам високо мнение за моите колеги от мъжки пол, бих искала да кажа едно — в ситуация, която самата аз прецених погрешно, само бързата реакция на един мой колега спаси живота ми. По случайност това беше същият полицай, който ме придружаваше в апартамента на Бойсфийлд и не забеляза женските списания там.

В началото описах разпространението на убийствата на жени в холивудски стил като истинска епидемия. И съвсем не преувеличих. Статистиката на Европейското бюро за разследване показва, че серийните сексуални убийства в Европейската общност са се увеличили драстично със седемстотин процента от 1950 година насам. Миналата година в Общността са станали четири хиляди такива убийства, което представлява двацет процента от всички убийства за годината. И това не е всичко. Европейското бюро за разследване смята, че в момента в Общността се разхождат на свобода от двацет и пет до деветдесет действащи убийци от този тип.

Хората още говорят за Питър Сътклиф, така наречения Йоркширски изкормвач, убил тринайсет жени през 70-те, и за Джек Изкормвача, погубил шест. Но сега има убийци, отнели живота на по двацет-трицет души. И макар че жертвите продължават да са предимно от нежния пол, дълг на жените е да не оставят мъжете да се опитват сами да спрат това.

От останалите седемнайсет члена на Общността Дания, Швеция, Холандия и Германия показват някакви признаци, че възприемат британския модел на двуизмерно разследване на убийствата на жени. На онези други страни, чиито полицейски сили остават категорично патриархални, да не казвам агресивно мъжествени, бих заявила следното — ако не искате да категоризирате завинаги жените като потенциални жертви, откажете се от подчинената роля, която исторически сте им отредили, за да можете с общи усилия да станете пазители на обществото. Благодаря.

Присъстващите аплодираха учтиво. След като прие овациите не по-дълго, отколкото изглеждаше благоприлично, Джейк слезе от трибуната и се върна на мястото си. Председателстващият

конференцията, дебел немски бюрократ в скъп розов костюм, който допринасяше малко, за да скрие туловището му, отново застана пред микрофона.

— Благодаря, главен инспектор — каза на английски той. Някои от жените в залата, ентусиазирани от уязвяващия феминизъм на Джейк, продължиха да ръкопляскат, което накара председателя да млъкне, да изчака и после да добави: — Докладът ви беше много поучителен.

— Да, наистина — обади се Марк Удфорд, който седеше до Джейк. — Малко дързък в някои части, но предполагам, че това би могло да се очаква, като се има предвид темата.

Той колебливо огледа аудиторията и се ухили.

— Това дори е добре дошло.

— Моля?

Шлифованите английски черти на Удфорд придобиха неискрен вид. Той скръсти ръце и се вторачи в сводестия таван с мозайки, напомнящи раннохристиянска базилика, с изключение на сцената, отразяваща историята на Франкфурт — Карл Велики, Гьоте, фамилията Ротшилд и Маркузе — всички заедно в една несъвместима група на небесносин фон, сякаш чакаха Господ да се появи и да раздаде правосъдие.

Джейк се вгледа в орловия профил на Удфорд. Нямаше ли някаква прилика с Карл Велики?

— Винаги е приятно да покажем на французите, италианците и испанците, че изостават зад нас в една или в друга област — измърмори той. — „Патриархални, да не казвам агресивно мъжествени.“ Да, това ми хареса.

Удфорд наведе глава, понеже с крайчеца на окото си съзря министърката.

— А сега е ред на министъра. Това би било хубаво, не мислите ли? — Той посочи заглавието на лекцията в програмата, която бе сложил на коленете си. — „Възмездие — темата на един нов век.“ Сигурно ще има въздействие.

Джейк кимна, но не каза нищо. Старомодните възгледи за престъплението и наказанието на министърката не я вълнуваха. Нито личният ѝ секретар.

Удфорд погледна празния стол до себе си, докато министърката, висока, красива чернокожа жена, облечена в добре ушит лилав костюм, заставаще пред микрофона до германеца. В скъпите си облекла в пастелни тонове двамата приличаха на екзотични птици.

— Гилмор ще пропусне това — отбеляза Удфорд.

Джейк се наведе напред и погледна стола до него. Не бе забелязала, че Гилмор не е на мястото си.

— Къде е той? — попита тя.

— Можете да изпратите съобщение до преносимия му компютър и да проверите защо се бави.

Джейк взе чантата си и извади персоналния си компютър. Разтвори големия колкото пощенски плик екран и написа на миниатюрната клавиатура името и номера на Гилмор. Само след няколко секунди на сиво-зеленото стъкло се появи думата „отговаря“.

„Удфорд иска да знае защо се бавиш — написа Джейк. — Министърката тъкмо почва речта си. Нали не искаш да я пропуснеш.“

„Разбира се, че не искам — дойде мълчаливият и ироничен отговор. — Но по всичко личи, че е убит още един мъж от програмата «Ломброзо». Трябва да се обадя на няколко души.“

Марк Удфорд, който надничаше в екрана, прочете съобщението, въздъхна и поклати глава.

— Това няма да ѝ хареса — прошепна той. През това време министърката се прокашля и се подпря на катедрата. — По-добре кажете на помощника си да организира конференция по видеотелефона с Великобритания. Искам да видя по сателита полицаия, който ръководи разследването, колкото е възможно по-скоро.

Джейк написа думите на секретаря и мотивирана единствено от желанието си да избегне онова, което предстоеше, предложи помощта си. Изпрати съобщението и се вгледа в очакване в примигващия курсор.

„Не, благодаря — дойде отговорът на Гилмор. — Ти остани и се наслади на доклада на госпожа Майлс.“

С крайчеца на окото си Джейк провери дали Удфорд пак наднича в екрана. Но мислите му вече бяха насочени към министърката, а лицето му бе гордо и загрижено като на родител, присъстващ на училищна пиеса. Джейк написа: „Много ми провървя, няма що“, изпрати съобщението и прибра персоналния компютър в чантата си.

Джейк бе останала с убеждението, че Грейс Майлс не се интересува много от нея. Министърът на вътрешните работи приличаше на жена, която предпочита само колеги от мъжки пол, и тъй като в министерството критично наблюдаващо дейността на четирийсет и петте хиляди служители на Ню Скотланд Ярд, поне по въпросите на прилагането на закона, имаше осем мъже бюрократи, всякакви подобни предпочитания биха били уредени лесно.

Решението на Гилмор да избере Джейк за свой придружител на конференцията явно бе вдъхновено както от желанието му да ядоса госпожа Майлс, така и от стремежа му да изтъкне възможностите на столичната полиция. Той бе предупредил Джейк, че ще е трудно. Сега тя вече разбираше защо Гилмор ѝ бе казал, че министър Майлс държала речта ѝ да е преди нейната. Госпожа Майлс явно бе очаквала, че Джейк ще обърка нещо, та самата тя да направи експертна демонстрация как се ръководи конференция.

Всъщност разказът на министърката за провала на предотвратяването на престъпността като подходяща основа за една съвременна теория на прилагането на закона не срещна ентузиазизираната реакция, която госпожа Майлс бе очаквала, и остави всички с ясното убеждение, че тя е била засенчена от една обикновена полицейска служителка. Когато двете се срещнаха след съвещанието, което Гилмор бе свикал по указания на Удфорд, Джейк разбра, че не се е излъгала.

— Много добро представяне, главен инспектор — каза госпожа Майлс, докато сядаше на масата. — Звучи така, сякаш сте били на курсове по ораторство за начинаещи.

— Ласкаете ме, госпожо — мило отговори Джейк. Много добре съзнаваше, че не това е било намерението ѝ.

Госпожа Майлс се усмихна двусмислено с надеждата, че Джейк ще запомни многозначителната ѝ забележка. Джейк се направи, че не разбира, и седна до помощник полицейския комисар.

Марк Удфорд влезе, кимна на Джейк и на Гилмор, после представи мъжа, който влезе след него.

— Сигурен съм, че всички познавате професор Уеъринг — рече той. — Помолих го да се присъедини към нас заради подчертания му

интерес към програмата „Ломброзо“.

„Меко казано“ — помисли Джейк. Уеъринг беше професор по съдебномедицинска психиатрия в университета в Кеймбридж и главен правителствен съветник по стратегията за предотвратяване на престъпността, както и председател на комисията, която препоръчваше осъществяването на програмата „Ломброзо“.

— Да, разбира се — каза Гилмор. — Трябваше да се сетя да ви поканя.

Уеъринг поклати глава, сякаш искаше да каже, че тези незначителни любезности не са от значение за него.

Удфорд погледна часовника си, кимна към празния примигващ екран на видеотелефона и попита:

— По кое време да очакваме обаждането?

Гилмор също погледна часовника си и отговори:

— След около две минути ще докладва детектив старши полицейски офицер Колин Боулс от бирмингамската градска полиция.

— Бирмингам? — попита госпожа Майлс.

— Да.

— Къде точно в Бирмингам е било намерено тялото? — нетърпеливо добави тя.

— Ами трябва да чуя доклада на Боулс... — отговори Гилмор и сви рамене.

— Бирмингам е избирателният район на министър Майлс — обясни Удфорд.

Видеотелефонът извънхя пронизително. Гилмор натисна копчето и на екрана се появи плешив мъж на около петдесет години, който оправяше вратовръзката си. Малкият обектив на камерата във Франкфурт започна да се върти и автоматично да се фокусира, за да покаже в едър план хората, седнали около масата.

— Докладвайте, старши полицейски детектив — каза Гилмор.

Очите на Боулс се стрелнаха към листа хартия в ръцете му и към камерата на видеотелефона. Започна да говори, но звук не се чу.

— Идиот с идиот! Не е изключил бутона за безопасността — изпъшка госпожа Майлс.

Боулс се изчерви. Явно бе чул думите ѝ. Взе дистанционното управление и натисна едно копче.

— Съжалявам — рече той, после се прокашля и отново започна да чете. — Снощи, около десет часа, в една уличка в Сели Оук Вилидж е било намерено тялото на трийсет и пет годишен бял мъж.

Министърката изруга. Джейк, която знаеше, че избирателният район на госпожа Майлс включва Сели Оук, се зарадва. Боулс заекна и колебливо погледна в обектива.

— Няма нищо — успокои го Удфорд. — Продължете с доклада.

— Човекът е бил прострелян шест пъти в тила някъде между девет и девет и трийсет вечерта. След огледа тялото е откарано за съдебномедицински преглед. Впоследствие патологоанатомът извади шест конусовидни куршума за въздушна пушка, четирийсет и четвърти калибър. Всеки тежи приблизително четирийсет грама и е изстрелян от мощен газов пистолет от разстояние по-малко от десет метра. Смъртта е настъпила мигновено. По-късно убитият бе идентифициран като Шон Андрю Хил, живеещ в Сели Оук Роуд в Бирмингам. Когато особените белези на жертвата бяха вкарани в полицейския компютър в щаба в Кидлингтън, „Ломброзо“ автоматично показа, че мъжът е изследван и в мозъка му е доказана липса на вентро-медуларни ядра. Кодовото му име е Чарлс Дикенс. Това, както и начинът на действие на убиеца ни карат да предполагаме, че Хил е поредната жертва на човека, убил Хенри Лам, Крейг Едуард Браунлоу, Ричард Греъм Суонсън, Джоузеф Артур Мидълмас...

— Благодаря, старши полицейски детектив — прекъсна го Гилмор. — Не е необходимо да четете целия списък.

— Старши полицейски детектив, вашите хора намериха ли нещо на местопрестъплението? — намеси се Удфорд, като сви устни и поклати глава, сякаш се опитваше да подсказва по някакъв начин на Боулс. — Някакви улики?

— Улики ли? — попита Боулс с такова изражение, все едно бе наскърбен от самото споменаване на думата. — Не, не открихме нищо.

— А свидетели? — продължи Удфорд. — Дали някой е видял или чул нещо?

Боулс се усмихна нервно, сякаш изведнъж осъзнал, че разговаря с човек, който има само смътна представа какво пита.

— Малко вероятно е да са чули нещо — отговори той. — Както вече казах, убиецът е използвал газов пистолет — напълно безшумен. Но разследването току-що започна и ние разпитваме хората.

— Да, разбира се. Някой друг? — попита Удфорд и огледа насъбралите се около масата.

— Вероятно детектив главният инспектор — услужливо подхвърли министърката. — Това е във вашата област, нали? Какъв беше онзи интересен израз, подходящ за жълтата преса? „Убийство в холивудски стил“, нали?

Джейк изправи рамене.

— Моите уважения, госпожо, но това се отнася само до серийните убийства на жени.

— Но в този случай нямаме ли серийно убийство? — настоя министърката. — Не виждам каква е разликата дали жертвата е мъж, или жена. Сигурно има някакъв общ знаменател.

— Нямам въпроси към старшия полицейски детектив — твърдо заяви Джейк.

— Благодаря, господин Боулс, засега това е всичко.

Палецът на Гилмор преустанови сателитната връзка. За миг в стаята настъпи тишина.

Джейк огледа обстановката. Залата за съвещания беше обикновена. Удобството бе отстъпило пред цветовете, геометрията и функционалността. Едно от онези помещения, които я караха да се чувства като пластмасова играчка в макета на някой архитект. Нямаше да се изненада, ако погледнеше през прозореца и видеше дървета и зеленина, направени от дунапрен.

— Колко станаха убийствата, господин Гилмор? — попита госпожа Майлс.

— Осем.

— Сигурна съм, че не е необходимо да ви напомням колко чувствителен може да стане този въпрос.

— Не, госпожо министър.

— Програмата „Ломброзо“ струва милиони долари — продължи госпожа Майлс. — Вярно, това е част от увеличените средства за прилагането на закона и за борбата срещу престъпността, на които се е посветило министерството. Но това е и флагманският кораб на генералната политика. Би било жалко, ако се наложи програмата да бъде прекъсната или дори изхвърлена заради този маниак.

— Точно така, госпожо министър.

— Едва ли бих могла да опиша колко пагубно ще се отрази върху гласоподавателите, ако пресата направи нещата публично достояние. Още повече, че програмата „Ломброзо“ е единственият общ фактор между осемте убийства. Съзнавате това, нали?

Гилмор кимна.

— Можем да държим журналистите настрана само за известно време. Те имат противния навик да протестираат срещу правителството за такива неща. Дори да е нещо, защитено от Закона за тайната на информацията.

Тя погледна професор Уеъринг, който рисуваше сложна плетеница върху триъгълната попивателна пред себе си, и оживено попита:

— И какво показват този път мастилените петна, Норман?

Уеъринг продължи да драска още няколко секунди, после бавно каза:

— Малко се отклонихме от използването на неструктуралните форми като диагностичен инструмент. — И се усмихна иронично.

— Искаме идеи, Норман — каза госпожа Майлс. — Ако онзи психопат спре програмата, научните ви изследвания може никога да не се съвземат от шока. Ако разбираш какво имам предвид.

— Моите уважения, госпожо министър, но още не знаем дали е психопат — възрази той и многозначително погледна Гилмор. — Полицията също не знае как да го хване. Разговарял съм много пъти по този въпрос с професор Глайтман, но и той все още няма представа как някой е могъл да проникне в програмата. Самият аз не мога да проумея как е възможно такова нещо.

— Но е факт, че е било извършено — настоя министърката.

Отново последва неловко мълчание.

— Ако може да направя едно предложение... — обади се Джейк.

— Да. Нали затова сме се събрали, главен инспектор.

— Явно някой е проникнал в програмата „Ломброзо“, независимо дали това ни харесва, или не. Според мен първо трябва да установим дали нарушението е станало отвътре или отвън. Разследването може да продължи само когато отговорим на този въпрос.

Професор Уеъринг отново се залови с плетеницата от мастилени петна и попита:

— Главен инспектор, какво знаете за програмата „Ломброзо“?
Джейк сви рамене.

— Само онова, което съм чела във вестниците и гледала по телевизията.

Уеъринг започна да драска трескаво в центъра на рисунката си.

— Тогава имате ли представа какво всъщност предлагате? Компютърната система „Ломброзо“ е изключително сложна. Да се предположи така несериозно, както сторихте вие, че е възможно да се проникне в системата, е също толкова глупаво, колкото и идеята, че някой от личния персонал на Глайтман може да има нещо общо с този ужасен проблем.

— Глупаво или не, господине, това са двете единствени логични вероятности.

Уеъринг изсумтя и нетърпеливо поклати глава. Рисунката все повече заприличваше на гравюра.

— Какво бихте направили, ако вие ръководехте това разследване, главен инспектор Джейкович? — попита Марк Удфорд.

Джейк бързо обмисли няколко идеи, после отговори:

— Ами първо щях да помоля отдел „Компютърни престъпления“ към Ню Скотланд Ярд да ми даде най-добрия си специалист. Ще го накарам да прегледа програмата „Ломброзо“, за да се опита да разбере какво се е случило. Освен това...

Джейк се поколеба за миг, докато се чудеше как най-добре да формулира следващото си предложение.

Удфорд записваше идеите в персоналния си компютър.

— Да? — попита той и я погледна в очакване.

Тя си помисли, че няма друг начин, освен да бъде пряма.

— Бих подложила на разпит с детектора на лъжата всички служители, работещи с програмата „Ломброзо“.

Уеъринг хвърли писалката си на масата, тя отскочи, търкулна се и изпръска с мастило лакираното орехово дърво.

— Не мога да повярвам на ушите си! — изръмжа той. — Главен инспектор, не може да мислите сериозно, че някой от личния персонал на професор Глайтман лъже.

Той гневно се вторачи в нея и Джейк направи всичко възможно да не мигне.

— Или някой от неговите служители, или самият професор Глайтман — предизвикателно каза тя.

Уеъринг възмутено изпъшка. Това явно се стори смешно на министърката и на секретаря ѝ. Ала Джейк не бе довършила мисълта си.

— Моите уважения, господине — обърна се тя към Удфорд, — но това е единственият логичен ход за всяко разследване, щом няма никакви... — тя осъзна, че се усмихва, докато се готвеше да произнесе една от думите, които рядко употребяваше, — ... нишки.

Тази дума я караше да си представя, че разплита кълбо, за да излезе от някакъв лабиринт.

— Трябва да започнем отвътре навън — добави тя. — Самата програма съдържа ключа за установяването на някаква схема в тези убийства. Но докато упорствуваме в опитите си да анализираме само външните фактори на всеки случай, няма да има напредък.

За нейна изненада министърката се съгласи.

— Това беше най-разумното нещо, което чух днес — заяви госпожа Майлс.

— Госпожо министър...

Тя се обърна към красивия профил на Уеъринг и му направи знак да млъкне с отрупаната си с пръстени ръка. Маникюрът ѝ обаче не изглеждаше министерски. Ноктите на госпожа Майлс имаха формата и цвета на обелки от портокал.

— Не, Норман, детектив Джейкович има право. Вероятно разследването се нуждае точно от това — женска гледна точка, както подчерта в лекцията си главният инспектор. В края на краищата, не стигнахме много далеч с мъж, ръководещ разследването, нали?

Госпожа Майлс пренебрегна опита на професор Уеъринг отново да я прекъсне и продължи:

— Може би досега липсваше точно онова внимание към дребните детайли, с което се отличават жените. — Тя се усмихна. — Пък и по-малко фалоцентризъм със сигурност няма да навреди.

После се обърна към помощник полицейския комисар и добави:

— Джон, искам главен инспектор Джейкович да бъде назначена за водещ това разследване. Ясно ли е?

Гилмор кимна сконфузено. Не обичаше никой да му нарежда как да ръководи разследванията, още по-малко политици, и особено

министърката. Но в същото време имаше чувството, че онова, което бе казала Джейк, е правилно и че тя е най-подходящият човек за този случай.

— Имате ли възражения, главен инспектор? — попита госпожа Майлс.

Джейк, която малко се изненада от скоростта, с която министърката взе решението си, и от властния начин, по който го съобщи, неуверено сви рамене. Замисли се за огромната работа, която я чакаше в Ню Скотланд Ярд, за ужаса на началника ѝ, главен старши полицейски офицер Шали, който щеше да предизвика новото ѝ назначение, както и за удоволствието от вцепенението му, когато разбереше, че е отстранен от случая, и кимна.

— Не, госпожо. Но бих искала да продължа и с едно от разследванията, с които се занимавам. Всъщност настоявам за това.

Джейк се замисли за червилото по тялото на Мери Улнот, за разбитото ѝ на пихтия лице и за огромното си желание да хване човека, който бе извършил това.

Госпожа Майлс се усмихна широко, показвайки съвършените си бели зъби. Усмивката ѝ беше приятна — от онези, които печелят гласоподаватели. Именно тази усмивка ѝ бе помогнала да натрупа капитал от кариерата си на лекоатлетка, спечелила златни олимпийски медали на сто и на двеста метра, и я бе вкарала в Камарата на общините едва на двайсет и девет години.

— Няма проблем — каза тя. — И така, в такъв случай всичко е уредено. Марк?

— Да, госпожо?

— Искам да се обадиш на професор Глайтман и да му кажеш, че трябва да осигури на главния инспектор и на екипа ѝ всякаква помощ, която тя поиска. И ти, Норман. Чу ли?

Уеъринг кимна, без да каже нищо.

Госпожа Майлс стана и тръгна към невероятно високата врата. Приличаше на голяма силна котка. Огорчен, секретарят я последва. На прага министърката се завъртя на високите си токчета и оправи опънатата по хълбоците си пола.

— Главен инспектор?

— Да?

— Моля ви, не ме разочаровайте. Искам резултати. При това бързо. Не е необходимо да ви казвам, че обикновено постигам своето. Но когато не успея, съм много отмъстителна. Разбирате ли ме?

— Мисля, че да — отговори Джейк. Изобщо не се съмняваше, че Грейс Майлс ще намери начин да пренасочи кариерата ѝ в задънена улица или да ѝ попречи.

— Сама си го изпроси — каза помощник полицейският комисар, когато останаха насаме.

Джейк се усмихна иронично.

— Така изглежда.

— Убеден съм, че имаш подходяща идея за това разследване и точно как да го проведеш. Но никак не бих искал да загубя един от най-добрите си детективи само заради прищявката на някаква министърка, която има коприва в гащите. Май не те харесва много. Възможно е да иска да види как ще се провалиш с този случай.

— Може би — каза Джейк и сви рамене.

— Знаеш ли, когато се върнем в Лондон, мога да поговоря с господин Макдоналд. Да го накарам да убеди госпожа Майлс, че предпочита някой друг да се заеме с това разследване. Всъщност то е поверено на друг, нали?

— На Шали.

— Да, вярно.

— Все пак бих искала да опитам. Ако е възможно.

— Толкова ли силно те засегна? Кучка. Е, щом си сигурна, че искаш... Ще те подкрепям. Но какво да кажа на Шали?

— Ами защо не му кажеш, че искаш аз да поема всекидневните разпити? — предложи Джейк. — И че според теб е необходима нова гледна точка. И че той е твърде важна клечка, за да се занимава със случая.

— Не ми звучи убедително — изсумтя Гилмор. — Но няма значение. Все ще измисля нещо.

Той взе куфарчето си, сложи го на коленете си, прерови съдържанието му и извади кутия с компютърни дискети. Измъкна една и я подаде на Джейк.

— Заповядай. Това ще ти каже всичко, което е необходимо да знаеш за програмата „Ломброзо“.

За мен прозрението, че съм приумица на природата, не беше резултат от натрупани в детството нелюбезни забележки относно външността ми. Нито последствие от накриво поставено огледало, предложение за работа в цирк, некадърен пластичен хирург или безчувствената незаинтересованост от страна на някоя съученичка. То ме осени след един езотерично замислен медицински тест, на който се подложих доброволно вследствие на атаката от закони и заповеди. В един миг — във всяко едно отношение — аз бях нормален, а само след петнайсет минути — медицински куриоз, срещащ се само в три от стотици хиляди случаи.

Числовият ред е подреден не съгласно външно, а съгласно вътрешно отношение.

Да, наистина. Другите не могат да възприемат същността на моята ненормалност повече от мен. Но, разбира се, това е емпирично установено и следователно от феноменологична гледна точка моето състояние не е въпрос на обикновен априоризъм, макар че е оказало екзистенциално въздействие за разкриването на истинското ми състояние пред света.

Разбира се, аз винаги съм знаел, че съм различен. Но не по отношение на нещо така обикновено като типа телосложение. Всъщност аз съм класически пример за ектоморф. Ако ме видите гол, пред очите ви ще застане едно нежно и крехко мъжко тяло със слаби мускули. Може би това е бил допринасящият фактор. Според хипотезата на Шелдън размерите на моята нежна ектоморфна физика ме нареждат по темперамент сред церебротоничния тип личност, който се характеризира със стеснителност, пресилени реакции и предпочитание към уединение. Но аз демонстрирам и някои от отличителните черти на среднотатистическия соматотоничен тип личност, характеризиращ се със стремеж към власт и господство. Шелдън свързва това с по-мускулестия мезоморфен физически тип. Затова нека забравим за нещо толкова грубо като физическата ми характеристика. Нека допуснем, че такова нещо има само в пиесите на Шекспир.

Осъзнаването на факта, че съм различен, беше съвсем естествено смекчено от мисълта за онова, което философите определят като солипсизъм — теорията, че не съществува нищо,

освен собственото „аз“ и собствените умствени състояния. Ето защо аз нямам истинско доказателство в подкрепа на усещането, че съм различен, понеже смятам умствените си състояния за необикновени. Всеки, който чете този разказ, несъмнено ще може бързо да прецени дали мисловният ми процес ме прави различен. Но тъй като естеството на онова, което пиша, е интроспективно, това едва ли ще помогне много. Всъщност, единственото, с което мога да продължа, е съществуването на съвсем отделен психопатологичен синдром и един роман от Кийт Уотърхауз.

При синдрома на Туре има такава хаотичност на мисълта, че човек се улавя да крещи мръсни думи, където и да се намира. „Били Лъжеца“ описва приключенията на един млад мъж, който по-точно казано, не е лъжец, а просто страда от буйно въображение, постоянно подтикващо го да съчинява сложни фантазии — да разнообразява действителността, както се изразява Джордж Щайнер.

Замислете се върху комбинацията от следните две неща — неконтролируемия въображаем свят и този на Туре. Ето, това съм аз.

Едно пътешествие из макромаркета е разходка в света на безумието. Умствено въоръжен с избрано техническо обезпечаване, аз осакатявам, изнасилвам и убивам, докато вървя по Хай стрийт. Кучето, завързано за стълба за улично осветление и лаещо подир господаря си, е лесна мишена за моя „Магнум“ четирийсет и пети калибър. Възрастната дама, теглеща пазарската си количка като миниатюрна колесница, която ми препречва пътя, е взривена с базука. Гранатата, пусната в калъфа на китарата на един странстващ уличен музикант, прави и него, и инструмента му на кайма. Грифът на китарата хвърква във въздуха и строшава предното стъкло на една кола и после главата на шофьора, безразсъдно дръзнал да натисне клаксона си, понеже съм на платното. Детски балон пука, докоснат от запалената ми цигара. Една жена в къса тясна пола се е навела над касата. Разкъсвам бельото ѝ и безмилостно я изнасилвам отзад. Чернокожият, който хвърля боклук на тротоара, е изпечен от пламъка на огнехвъргачката ми.

Поредица картини, които би могъл да нарисува Гоя или Майкъл Уинър — да филмира.

Образът е модел на действителността. Образът е факт. Образът съответства или не съответства на действителността; той е правилен или неправилен, верен или неверен. За да узнаем дали образът е верен, или е неверен, трябва го сравним с действителността. Но няма априори верен образ. Няма — нито един.

Погледнете ли ме, вие, разбира се, ще си помислите, че съм вероятно напълно приспособен към реалността човек. Едва ли ще ме видите да блъсна някое дете и да го оставя да пици на пътя. Няма начин. Аз съм учтив и имам добри обноски. Отварям врата на жените и помагам на младите майки да качат количките на ескалаторите. Аз съм най-обикновен човек. Не изглеждам зле, макар да съм малко замислен.

През викторианската епоха италианецът Чезаре Ломброзо, криминолог, мислел, че престъпността може да бъде обяснена анатомично, с използването на етезиометър и краниометър за измерване теглото и формата на мозъка. Ниското чело или твърде увисналата челюст били видимите показатели, че може да си престъпник. Ломброзо е бил първият криминолог-антрополог.

Това, разбира се, са глупости. Но докато Ломброзо не успял в опита си да обясни престъпността чрез неща като човешкия нос, уста и уши, следващите неврологични изследвания показали, че той не е бил много далеч от истината. Когато отворил черепа на италианския вариант на Джак Изкормвача и видял на вътрешната тилна стена малка кухина, показваща още по-голяма аномалия в малкия мозък (хипертрофия на вермиса, участък от мозъка, наподобяващ червей), на която по-късно приписал склонността да поражда престъпност, той попаднал на нещо много по-велико, отколкото предполагал.

Разбира се, Ломброзо не схващал, че истинският показател за криминалните наклонности се намира не на повърхността на черепа, а на повърхността на мозъка. Жалко, че се отклонил от целта с всичките си глупости за формата на ушите на потенциалните престъпници.

Долната месеста част на ушите ми е голяма и първият Ломброзо вероятно би ме класифицирал като престъпник. Може би е по-добре, че никой не може да каже какво става в главата ми. Никой, освен втория Ломброзо. А това вече е тавтология.

3.

Хотелът на Джейк, поне откъм фасадата, приличаше на центъра за арести в Лос Анджелис — веднъж бе ходила там. Отвън имаше само портиер и редица таксито, за да ти напомнят, че все пак това е хотел. Нямахте да се изненада, ако видеше на покрива на сградата, която приличаше на папийонка, картечно гнездо.

Влезе в бара и седна до тезгяха. Поръча си чисто уиски и двацет безникотинови цигари и започна да дъвче шамфъстък, докато бледият барман разопаковаше цигарите. Той ѝ поднесе запалка, без да каже нищо, после се залови да налива питието.

Джейк погледна през рамо, като внимаваше да не се вторачва в очите на бизнесмените — при вида на привлекателна сама жена можеше да си помислят, че ще им провърви с нея.

Досуц като интериора на скъпа немска кола, хотелският бар имаше безпощаден и почти съвременен спартански вид. Тъмносив мокет покриваше пода и стените до первазите на блиндираните цветни прозорци. Черните кожени столове може би биха срещнали одобрението на някой масажист, но не бяха удобни за седене. На хубавия лакиран орехов тезгях имаше редица малки екрани, информиращи посетителите за всичко — от цените до вечерната програма на кабелната телевизия в хотелските стаи.

Джейк се обърна към наредените като за стрелба бутилки зад барчето и взе питието си, опитвайки се да не обръща внимание на изпълнения с надежда мъж в елегантен италиански костюм, който вече стоеше до нея.

— Седи ли някой тук? — попита на развален немски той.

— Никой, освен Господ — отговори Джейк и се вторачи в мъжа със самодоволна блажена усмивка, каквато бе виждала изписана на лицата на най-сладникавите телевизионни евангелисти.

— Кажи, братко — побърза да добави тя, — спасена ли е душата ти?

Човекът се поколеба. Увереността му бързо се изпари пред тази очевидна демонстрация на религиозен фанатизъм.

— Ами, не...

Джейк се усмихна. Представяше си вероятните му мисловни процеси. Възможно ли е на един мъж да му провърви с жена, която изглежда заинтересована само от състоянието на безсмъртната му душа?

— Може би някой друг път — каза той и отстъпи.

— Винаги има време за Исус — отбеляза Джейк и отвори очи като обезумяла.

Но мъжът се бе отдалечил.

Тя отпи от уискито и се засмя. Рутинният мисионерски номер винаги минаваше. Джейк бе свикнала да пие сама в барове. Нежеланите мъжки ухаждания (а за нея всички бяха такива) изглеждаха не по-досадни от комари, атакуващи закоравял южноамерикански изследовател — лесно ги отпъждаш и след известно време свикваш с тях. Тя знаеше, че може да ги избегне напълно, ако посещава само лесбийски барове. Ала нещата не бяха толкова елементарни.

— Може ли да ви почерпя едно питие?

Мъжът беше американец. И естествено мислеше, че целият свят говори английски.

Джейк, която говореше немски добре, се позабавлява с идеята да се престори, че не разбира английски, но после се отказа. Знаеше, че когато един мъж иска да смъкне гащите на една жена, разговорът не е от особено значение.

— Не знам дали може, или не — тъпо отговори тя.

— Какво? — учуди се мъжът.

Джейк го погледна. С късо подстригана коса и гладко избръснат, той не изглеждаше по-възрастен от номера на ризата си. Ако беше и малко по-интелигентен, може би щеше да се чука с него.

— Да, наистина е горещо.

Младият американец се усмихна разочаровано.

— Какъв е проблемът ви?

— В момента одеколонът ти, приятел — отговори Джейк. — Влияе на контактните ми лещи.

Лицето на мъжа се изкриви в неприятна гримаса. Той стисна устни няколко пъти, докато измисли какво да ѝ каже, после изръмжа:

— Мъжемразка! — И се отдалечи.

Джейк изсумтя презрително, макар да знаеше, че е точно такава. Нещо повече. Можеше да бъде дори лесбийка, но когато опита, не ѝ хареса. Фейт, една нейна приятелка, лесбийка от Кеймбридж, веднъж ѝ каза, че сексуалността ѝ напомняла за онова, което Джереми Бентан^[1] бил казал за Джон Стюарт Мил^[2] — „Той по-скоро мрази малцината управляващи, отколкото обича мнозината страдащи“. Според Фейт проблемът не беше в това, че Джейк обича жените, а че мрази мъжете.

Ненавистта ѝ към мъжете беше силна както отвращението към височините, откритите пространства и паяците за другите хора. Беше я усвоила по същия начин, по който един плъх се научава да натиска реле, за да избегне електрически удар.

Инструментът на омразата ѝ не поразяваше толкова пряко като електричеството и не оставяше видими белези, но специфичният стимул произвеждаше ефект, който беше толкова болезнен, колкото всяко нещо, предизвикано от няколко електрода, разположени на стратегически места. И макар да бяха незрими, пораженията оставаха завинаги, сякаш бяха изгаряния в голата ѝ плът.

Неблагодарността на едно дете не можеше да се сравни със злобата в цереброспиналната игла на омразата на бащата.

Тя изпи питието си и поръча още едно. Барманът го пригответи твърде бързо, но във вкуса нямаше нищо нередно, затова Джейк кимна одобрително.

Погледна часовника си. Преди да легне, трябваше да прочете информацията, която ѝ бе дал Гилмор. Нямаше за какво да остава в бара. Не беше трудно да се увери, че Франкфурт е домакин на множество международни панаири и конференции. Град, в който нямаше абсолютно никакви развлечения — нито нощен живот, нито красиви местности, исторически сгради, театри или сносни кина. Най-интересното място беше летището. Допи уискито си, подписа сметката и тръгна към фойето.

Асансьорът пристигна и тя се качи. Каза на компютъра номера на етаж и вратите почнаха да се затварят. Но не се оказаха достатъчно бързи, за да попречат на младия американец, който я бе заговорил в бара, да се вмъкне в асансьора в последната секунда.

— Трябва да се държиш по-дружелюбно — каза той и докосна гърдата ѝ.

Джейк се усмихна, за да приспи бдителността му. Още се усмихваше, когато заби върха на обувката в пиццала му. Мъжът извика и инстинктивно се хвана за ударения крак. Това го постави в удобно положение за ловкия ъперкът, който вече се надигаше като бутало към брадичката му. Всичко свърши за секунда. Вратите на асансьора се отвориха и разтривайки кокалчетата на ръката си, Джейк прескочи проснатото тяло на американеца.

— Партер — каза тя на компютъра и излезе на площадката.

Вратите безшумно се затвориха. Хотелският коридор беше дълъг като магистрала. Джейк се надяваше да се прибере в стаята си преди мъжът да се съвземе и да успее да се върне във фойето.

— Джейкович — каза тя и активираната с гласов отпечатък врата се отвори.

От четирите огромни стъклени парапета покрай горните две крила на хотела сияеше халогенна светлина, която проникваше през прозореца с размерите на амбразура — досущ прожектор в кино. Джейк запали цигара. Макар и без никотин, пушекът се отрази добре на белите ѝ дробове. Взе персоналния си компютър и пхна вътре информационния диск на Гилмор.

„СОБСТВЕНОСТ НА СТОЛИЧНИЯ
ИНФОРМАЦИОНЕН ОТДЕЛ НА ПОЛИЦИЯТА
ДИСК LMP/2000/ПРОГРАМА «ЛОМБРОЗО»/ОБЩ
ФАЙЛ

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. КАКВО Е «ЛОМБРОЗО»
2. ИСТОРИЯ НА «ЛОМБРОЗО»
 - а. НЕУСПЕХ НА ПРЕВАНТИВНИТЕ СТРАТЕГИИ
ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТЕЖКИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ
- б. СОЦИАЛНА И ФИЛОСОФСКА ОСНОВА
3. СОМАТОГЕННИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА
ТЕЖКИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ
4. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ
5. ТРАКТОВКА И ИНТЕГРАЦИЯ

НАТИСНЕТЕ «RETURN», ЗА ДА ПУСНЕТЕ УКАЗАНИЯТА ЗА ИНФОРМАЦИЯТА.“

Джейк прочете съдържанието и натисна клавиша „RETURN“.

„1. КАКВО Е «ЛОМБРОЗО»

«Ломброзо» е програма, занимаваща се с местоположението на резонансите в медуларната част на мозъка, определящи социалното поведение. Един уред, основаващ се на стария томограф, излъчващ протони, и доразвит от професор Бърджес Фелан от Научния институт «Нъфийлд» в Кеймбриджкия университет, може да разпознава онези мъже, в чиито мозъци липсва вентро-медуларно ядро (ВМЯ), което потиска дейността на Ядрото на половия диморфизъм (ЯПД) — преоптичен участък в мозъка на мъжа, хранилище на мъжката агресивност. През 2010 година започна компютризирано общонационално изследване на мъжете в Британия. Целта е да се предложи терапия и съвет на онези, които се окажат ВМЯ-отрицателни. Компютърната програма «Ломброзо» запазва самоличността на тези мъже, като им дава кодови имена, но в същото време е свързана с централния полицейски компютър в Кидлингтън. Ако по време на разследването на тежко престъпление, извършено от ВМЯ-отрицателен, името на някой заподозрян бъде запазено в полицейския компютър, «Ломброзо» ще информира за това централния полицейски компютър. Но самият факт, че един мъж е ВМЯ-отрицателен, не се приема като доказателство за криминална вина. Програмата е в действие. Сканирани са повече от четири милиона мъже, от които 0.003 процента се оказаха ВМЯ-отрицателни. От тях само трийсет процента са в затвора или имат криминално досие. Програмата «Ломброзо» е съдействала за залавянето на десет убийци.“

Джейк прочете първата част от информацията, прозя се и се приближи до прозореца на хотелската си стая. В далечината се виждаше река Майн — бледосива като небето. По водите бавно и плавно се носеше един шлеп с размерите на голяма улица. Джейк не се интересуваше от Франкфурт, нито имаше желание да прекара вечерта в четене на стратегии за предотвратяване на престъпността. Истината беше, че не им вярваше. Виждаше всичко това като огромно разхищение на пари, докато за криминалните разследвания все още не се осигуряваха достатъчно средства.

Вече съвсем разсеяна, тя включи малкия телевизор „Никам“ и прегледа четирийсет и двата кабелни канала. Немският ѝ беше добър, но нямаше предавания, които заслужаваха да си прави труда да ги слуша. За известно време вниманието ѝ беше привлечено от един еротичен филм, в който двамата партньори се къпеха заедно. Момичето беше силна атлетична негърка с големи гърди и задник, който приличаше на натъпкана войнишка торба. Но когато започна да смуче пениса на мъжа със замечтаната съсредоточеност на дете, ближещо сладолед, Джейк сви устни от погнуса и изключи телевизора.

Наистина ли си въобразяваха, че жените обичат да правят това? Тя вдигна рамене. Вероятно не им пукаше. Отново запали цигара и с нежелание се върна при компютъра, за да прочете остатъка от информационния диск.

„2. ИСТОРИЯ НА «ЛОМБРОЗО»

а. НЕУСПЕХ НА ПРЕВАНТИВНИТЕ СТРАТЕГИИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТЕЖКИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

През последните две десетилетия на двайсети век британското общество търсеше начини да контролира цели групи, населения и обкръжения. Ударението не падаше толкова върху обществения контрол, колкото върху контрола над обществата. Технологиите и ресурсите бяха насочени по-скоро към наблюдение, предотвратяване и контрол, отколкото към «проследяването» на отделния нарушител на закона. Идеята беше да се манипулира външното обкръжение, за да се предотврати нарушението. Обществото продължи да се занимава с този въпрос, но

действителността се оказа много по-враждебна. Животът в крепости и въоръжените пазачи, патрулиращи в училищата и на летищата, бяха решения на проблема, но и сами по себе си проблеми, защото спомогнаха за създаването на градски кошмари, които накараха хората да се опълчат срещу физическото си обкръжение.

След провала на плана, насочен към подобряване на обкръжението, акцентът се върна към проследяването на отделния нарушител. След масовото емигриране на бежанци от Хонконг през 1997 г. в Европейската общност беше въведена схемата с национални карти за самоличност, радваща се на значителен успех. Това стана още по-ефективно, когато в картите за самоличност беше включен профилът на ДНК. Така за пръв път техниката даде възможност на правителството да проследи човека, преди да е извършил нарушението.“

„б. СОЦИАЛНА И ФИЛОСОФСКА ОСНОВА

90-те години на миналия век станаха свидетели на дискредитирането на социалните и икономически фаталистични теории, обясняващи защо хората извършват тежки престъпления. Вниманието само към външните причини за престъпността принизи чувството за лична отговорност. Днес обществото вече не поема изключителната вина за причините, поради които един човек става престъпник, а се взира и в самия индивид. Комбинацията от социални и индивидуални фактори е по-добър начин за обяснение на всякакъв вид криминално поведение.

Детерминизмът не се смята за заплаха за свободата в новото столетие. Прагматичната концепция за реда, установен в името на прогреса на научното разследване, едва ли може да бъде поставена под въпрос. Това променя посоката на социалните науки, които погрешно търсеха начини да защитават свободите, ограничавайки детерминизма в рамките на физическия свят, като така поставиха «извън закона» всички опити да се установи някакъв «биологичен детерминизъм». Съвременната

социална наука не смята предсказуемостта и обобщенията за опасни. Всъщност в социалната наука не е възможен напредък, без първо да се уточнят някои представи за човешкото поведение. Вече не е сериозно да се твърди, че човешкото поведение е безкрайно приспособимо. Така представата, че насилствената престъпност няма реални корени в нас, които сме явление, създадено от външни социални сили, е напълно дискредитирана.“

„3. СОМАТОГЕННИ ДЕТЕРМИНАНТИ НА ТЕЖКИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

През последните няколко години станахме свидетели на огромен напредък в областта на соматогенезата и особено в етиологията на повечето психически разстройства (с изключение на преобразуващите се отклонения като неврозата). Сега е общоприето, че повечето психически заболявания имат органична причина. Подобна революция стана и в онова, което е известно за органичната патология и връзката ѝ с тежките престъпления.

Научноизследователската работа в областта на неврологията се съсредоточи върху половия диморфизъм — разликата между мъжкия и женския мозък. Водещ в тази сфера е професор Бърджес Фелан от факултета по анатомия и клетъчна биология в университета в Кеймбридж и директор на лабораторията по невроендокринология в Института за изследване на мозъка в Лондон.

Работата на Фелан бе последвана от откритието, направено от един учен от Калифорнийския университет в преоптичния участък в мозъка на мъжкия плъх на нещо, което стана известно като Ядро на половия диморфизъм (ЯПД). Тази област, която определя сексуалното поведение, се оказва пет пъти по-голяма при мъжките, отколкото при женските плъхове. Друга област от мозъка на плъха, която се различава по размер в зависимост от пола, е вентромедуларното ядро (ВМЯ), което е свързано с храненето и агресивността. Беше установено, че премахването или

дори най-малкото увреждане на ВМЯ на плъха прави мъжкия изключително агресивен. Но подобно увреждане във ВМЯ на женския екземпляр изобщо не се отразява върху поведението му.

Чрез сравняване на хирургически снимки на мозъка и използване на доброволци — осъдени на смърт затворници, Бърджес Фелан откри, че и в човешкия мозък има ядро на половия диморфизъм и вентро-медуларно ядро. ЯПД на мъжа е няколко пъти по-голямо от това на жената. Нещо повече, ВМЯ потиска мъжката агресивност и ако ЯПД бъде отстранено, мъжът преставя да бъде агресивен, но липсата или премахването на ВМЯ прави мъжа по-агресивен. Агресивността при жените с по-малко ЯПД не се влияе от отсъствието или отстраняването на ВМЯ.

Резултатите от изследването на Фелан бяха доразвити от професор Дейвид Глайтман от факултета по съдебномедицинска невроендокринология в Лондонския институт за изследване на мозъка. Той установи, че някои особено склонни към насилие престъпници изобщо нямат вентро-медуларно ядро и са ВМЯ-отрицателни. Първоначално това важно откритие бе извършено по хирургичен път. Но един пробив в технологията на Позитронната емисионна томография, тъй нареченият скенер ПЕТ, даде възможност на Глайтман да направи подробни цветни снимки на мозъка на живи човешки същества. По този начин само за няколко минути той може да разбере дали има наличие или отсъствие на ВМЯ и съответно потенциална престъпност. Изследователската работа на професор Глайтман досега е показала, че склонността към тежки престъпления в един ВМЯ-отрицателен мъж може винаги да остане само латентна. Настоящите научни изследвания се съсредоточават върху вероятността много мъже, които нямат вентро-медуларно ядро, да успеят някак да уравновесят степента на агресивност, произвеждайки повишено количество естроген.“

„4. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ

През 2005 година в Европейската общност средната цена на едно разследване на убийство беше седемстотин и петдесет хиляди екю. Същата година бяха регистрирани три хиляди и петстотин убийства, които струваха между два и шест милиарда екю. В опит да се намали тази изумителна цена Европарламентът реши да възприеме метода на професор Глайтман в контекста на една експериментална програма, която да се осъществи в една от страните членове. Поради по-високото ниво на престъпност от средното бе избрано Обединеното кралство и през 2011 година експериментът започна под формата на програмата «Ломброзо». С помощта на специално направен компютър и няколко центъра за сканиране в Лондон, Бирмингам, Манчестър, Нюкасъл и Глазгоу мъжете се подлагат на тестове. Малцината, които се оказват ВМЯ-отрицателни, получават гаранции, че единствено компютърът знае истинската им самоличност. Още преди мъжете да бъдат поканени да присъстват на лична консултация, където квалифициран специалист им обяснява какви са последствията от резултата, компютърът им определя кодови имена. Акцентът е върху помощта. Предлага се лечение под формата на соматична терапия (най-често обикновени хапчета, съдържащи естроген и психиатрични лекарства). Разяснява им се, че тайната им може да бъде разкрита само ако името на заподозрения се появи в хода на полицейско разследване на тежко престъпление.

Тестът не е задължителен, но редица фактори помагат на мъжете да бъдат убедени да се подложат на изследването. През първата година от въвеждането на програмата имаше малцина доброволци. Централната информационна служба пусна серия от телевизионни реклами, за да насърчи хората да бъдат «съвестни граждани» и да се подложат на теста. Това допринесе за разсейването на някои митове и негативни представи, които неизбежно бяха приписани на програмата. Но не

след дълго работодателите в публичния сектор започнаха да настояват за тестове на всичките си служители. Те бързо бяха последвани от здравните и осигурителните компании. Общото мнение е, че единствената бариера пред изследването на повече мъже е ограничената възможност на самата апаратура на програмата.“

„5. ТРАКТОВКА И ИНТЕГРАЦИЯ

Наследствената предразположеност към заболяването е само непосредствена причина за психическите разстройства, свързани с агресивността. Ето защо е важно консултантът да напомня на субекта, че редица други фактори, например Стресовият синдром на безработния, Стресовият синдром на околната среда и Социално-икономическият и семеен стресов синдром може би ускоряват патологичните процеси у хора с вродена диатеза. Тези фактори може да не се изразят и ВМЯ-отрицателните субекти да функционират сравнително добре в обикновения свят.

Изрично се подчертава, че не трябва да има вменяване на вина от психическото разстройство. С тази цел на субектите обикновено се напомня за стандартната процедура по структурните личностни тестове. Скалата на психопатичните отклонения в стария Опис на многоетапните личности в Минесота показва, че мъжете с висок процент на психически разстройства проявяват склонност към агресивност. Но от друга страна, такива показатели са характерни и за професионалните актьори и за други хора, проявяващи значително по-високо ниво на творчески способности от средното. Субектите, които настояват да ги смятат за психически неуравновесени, се поощряват да подходят към състоянието си от гледната точка на Р. Д. Лаинг, т.е. да предприемат пътуване към саморазкритието. Има някои предложения, че обществото би трябвало да се радва на такива хора, тъй като някой от тях може да се окаже един нов Гоген или Бетховен. С това не искаме да кажем, че обществото подкрепя постъпките на хора, които може да имат потенциални артистични

заложи. Същевременно обаче моралът трябва да се разглежда не като безспорно върховен, а само като една от ценностите, наред с другите.

КРАЙ НА ИНФОРМАЦИЯТА“

За Джейк четивото не беше приятно. Беше пълно с изрази, които показваха едва ли не известна симпатия към хората с потенциала да станат убийци. Симпатия, която като полицай тя намираше за дразнеща, а като жена и потенциална жертва на насилие — за скандална.

Тя извади информационния диск от персоналния си компютър и след като видя, че нощното шкафче е твърде тясно за нещо друго, освен за лампата с форма на палка, хвърли и двете на леглото си и изсумтя от възмущение.

После седна пред прозореца.

Е, и какво от това, че някой е решил да убие неколцина потенциални психопати? Това всъщност щеше да ѝ спести времето и усилията да ги хване. Да не говорим за живота на всички невинни жени, които биха могли да убият. Жени като Мери Улнот. Джейк си представи как стои пред майката на една такава жертва и обяснява, че убийството на дъщеря ѝ се дължи само на състоянието на убиеца, което в диска бе описано като „пътуване към саморазкритието“. „О, ами тогава всичко е наред, главен инспектор Джейкович. За миг се разтревожих, че момичето ми е било изнасилено и убито без основателна причина.“

Тя се изсмя високо. Някой наистина смяташе за забавно да се съсредоточи върху убиването на мъже. Порази я иронията на онова, което тя, специалистът по серийните убийства на жени, трябваше да направи. За известно време се разсея с виденията на група изплашени копелета, които нощем се изпращат взаимно. Можеше дори да огласи предупреждение към мъжете да си стоят вкъщи след смрачаване. Това със сигурност щеше да нарани жестоко добре излъскания корпус на колективното мъжко его. Въпреки загатнатата заплаха на министър Майлс, нещо подсказваше на Джейк, че това разследване може да ѝ достави удоволствие.

Отначало бях леко потресен. Глътнах двете таблетки „Валиум“, които ми даде консултантът, съгласих се да взимам хапчета естроген и да се подложа на психотерапия и излязох от Института за изследване на мозъка на Виктория стрийт. Отидох в кафене „Кестен“ на отсрещната страна на улицата. После вцепенен започнах да обмислям новото си положение в света.

Бях толкова зашеметен от случилото се, че съвсем забравих да си представя как извършвам някакво безумно насилие срещу хората в кафенето. Вместо това изпих няколко кафета, изядох пълна чиния със сандвичи с бекон без холестерин и намръщен се позабавлявах с новото си име, дадено ми от „Ломброзо“.

Състоянията на нещата могат да бъдат описани, но не и назовани. Имената са като точки, а пропозициите — като стрели. Те имат смисъл. Може би ще се върнем на името. Но първо, нека да се ориентираме в положението.

Излязох от кафенето и се обадох на психоаналитика ми, за да си уговоря час за следващия ден. Когато се прибрах в апартамента си в Докландс, Лондонските докове, постоях малко до прозореца, както правя често, и погледнах движението по Темза към Гринич Рийч, покрай Кучешкия остров. Действителността нерядко ме разочарова, а и под кафявата мъгла на зимния обед градът изглеждаше някак по-нереален от обикновено. И от известно време беше все така.

Какво ли са правели хората, преди да е имало виртуална реалност? Какво е имало за онези, които не са намирали заместител на усещанията? Единствено системата за възприемане на виртуалната реалност ми даде възможност да се наслаждавам на един свят от цветове и усещания. Свят, който прилича на действителния, но е и нещо повече. Това е нормалният начин, по който се отпускам след тежък ден. Не се пристрастяваш и не прахосваш повече време, отколкото с телевизията. Часове наред мога да се занимавам с приблизително реални изживявания, често измислени от самия мен. Обикновено, щом прекрача прага, веднага включавам апаратурата за виртуална реалност, но сега няхах желание да го правя. Едва не влязох в банята, за да си прережа вените.

Можете ли да ме обвините? От съвестен гражданин се превърнах в социален парий само за един следобед. Предполагам, че трябваше да погледна на това от смешната страна — аз, десният по убеждения, винаги тръбящ за законност и ред, вечно надигащ глас срещу обществените движения, за отменяне на статуквото, наказващо убийците само с няколко години в хубав топъл затвор, изведнъж да бъда изстрелян от другата страна на юридическата ограда. Каква върховна ирония! Каква крецияща несправедливост. В края на краищата, аз гласувах за тях именно заради законодателната им програма по престъпността. Мислех, че нещо като „Ломброзо“ ще бъде добра идея. А вижте какво стана сега — дамгосаха ме като Каин. Във всеки случай, на компютърен файл.

До този момент не се бях замислял кои от личностните ми особености се явяват на различните компютри. Смея да твърдя, че банката, работодателят, строителните компании, лекарят, зъболекарят, психоаналитикът ми и вероятно полицията (заради една стара глоба за неправилно паркиране) разполагат с цялата информация за мен. Но това никога не ме бе интересувало. Не съм от онези, които блееха за гражданските свободи, когато Европейската общност ни задължи да носим картите за самоличност. Не протестирах дори когато в тях добавиха генетичните отпечатъци. Не съм чел „1984“. Какъв е смисълът? Това време отдавна е минало.

Онази вечер по телевизията даваха един стар сериал, „Затворникът“. Много популярен сред по-недоволните прослойки на обществото. „Аз не съм номер, а свободен човек“, възкликва героят с гранитна челюст. Е, сега разбирам защо се ядосва толкова. Ръсел казва, че има прости релации между различен брой неща (индивиди). Но между какъв брой? И как трябва да се реши това? Дали чрез опита? Няма привилегировано число. Не е шест. И със сигурност не е едно.

Колкото повече мислех за това, толкова повече се засилваше желанието ми да залича името и номера си от онези файлове. Гаранциите за секретност, които изглеждаха толкова неуместни преди теста, сега не ми звучаха убедително. Чувствах се като човек, убеден да дари един литър кръв в очакване да бъде използвана за спасяването на нечий живот, а всъщност се оказва, че са я дали на колония прилепи вампири в някой зоопарк. Нещо повече, прилепи,

които могат да ме нападнат нощем, докато спя. Защото в днешно време няма начин да се каже какво ще стане с информацията. Всяка база данни може да се превърне в мишена на неправомерен достъп. Електронният вандализъм е широко разпространен.

Да предположим, че някой успее да проникне в базата данни на програмата „Ломброзо“ и продаде на „Световни новини“ списъка с истинската самоличност на ВМЯ-отрицателните мъже. Представям си заглавията. **ИМЕНАТА НА БОМБИТЕ СЪС ЗАКЪСНИТЕЛ В НАШАТА ОБЩНОСТ / УТРЕШНИТЕ ИЗКОРМВАЧИ / ИЗДИРВАНЕ НА ПСИХОПАТИ / НЕОБХОДИМИ СА ПОЗИТИВНИ МЕРКИ ЗА ВЪЗПИРАНЕТО НА НЕГАТИВНИТЕ...**

Достатъчно съм чел за дейността на Кьолнския клуб „Компютърен хаос“, за да знам, че и най-сложната система за обезопасяване на информацията не може да спре един наистина решителен електронен взломджия.

Вероятно се дължеше на въздействието на успокоителните, но ми трябваха няколко минути, за да осъзная, че ако някой друг проникне в базата данни на „Ломброзо“ и открадне поверителната информация за мен, същото мога да направя и аз. Нали притежавах необходимата апаратура за такава задача — персонален компютър, модем, информационната система „Юпитер“ на телефонната компания и дигитален анализатор на протоколи — и изведнъж се сетих за най-важния факт от всички, за факта, който ми даваше основната информация за проникване и използване на системата.

Винаги съм се интересувал от всякакви електроуреди — интерес, който навремето бе поощряван от дядо ми, собственик на верига от такива магазини. Няма електрически уред, който да не мога да поправам. Ето защо, когато отидох в чакалнята на Института за изследване на мозъка, за да науча резултата от сканирането с позитронния емисионен томограф, беше съвсем естествено да започна да поправам телевизора, когато видях, че екранът му само проблясва.

Повредата беше елементарна — неправилно настроен канал — и аз току-що се бях заловил да го настроя, когато забелязах, че старият телевизор приема от някой от компютрите в сградата. Някъде в института някакво видео излъчваше предаване на същата честота като телевизионния приемник. На екрана имаше нещо почти

читаемо и докато нагласявах стайната антена, видях, че това е информация, която някой захранва в компютъра с програмата „Ломброзо“. Горедолу същият принцип се използваше при старите телелокатори, които проверяваха дали използваш нерегистриран приемник — когато е имало такива неща като телевизионни лицензи. Картината не беше особено ясна — само черни букви на бял фон — и трептеше, но лесно открих основния код за влизане, личната „ключова“ дума на оператора и паролата за деня на системата „Ломброзо“.

Представата за компютърен пират, който часове наред седи пред монитора и се опитва да влезе в системата, е погрешна. Много по-често той рови в отпадъците на компанията, опитвайки се да намери информация, която да му даде ключ за паролата на компютърната система. С други думи, аз вече бях постигнал онова, което обикновено е най-трудната част от задачата на всеки хакер.

Не мога да кажа, че тогава съзнателно запаметих тази информация. Няма причина да съм го направил, защото мислех, че ще мина безпроблемно сканирането на ПЕТ. Вероятно съдбата играе роля в тези неща, тъй като по-късно установих, че мога да си представя различните цифри и кодови думи на онзи анонимен оператор толкова лесно, сякаш седях пред самия себе си.

Разбира се, паролата може само да те вкара в системата. После трябва да откриеш кои правила или какъв протокол използва системата, за да общуваш с нея и да говориш на същия компютърен език. За тази цел е много полезен анализаторът на протоколи. Той съдържа оригинален програмен продукт, който разучава къде е входът към другата система, за да провери кой от множеството информационно-комуникационни протоколи се използва.

Но аз изпреварвам събитията, защото се сблъсках с първата голяма трудност в мига, в който набрах телефонния номер на Института за изследване на мозъка. Не бяха включени дори в публичната телефонна мрежа. Използваха частна лицензирана линия — новоинсталираната Информационна мрежа на Европейската общност. Това включваше данни за всички правителства членове на общността и на различните министерства.

Не разсъждавах адекватно и едва след минута си спомних, че действащата компютърна система е тази на Европейската

общност — всички служители в публичния сектор, полицията, данъчните власти, управленията на митниците и акцизите, здравеопазването, информацията, бюрата по труда, грижата за жените и тъй нататък.

Плеснах се по челото. Беше ясно, че ако наистина смятах да направя това и да използвам действащата компютърна система, щеше да ми трябва и стимулатор. Затова първото, което направих, преди да изключа анализатора, беше да се кача в микробуса си и да отида при хапчетата си за повишаване на познавателните способности.

Никой в службата не се изненада, че ме вижда. Често стоя да работя до късно през нощта, за да наваксам с административните задачи, за които остава малко време през обикновения, нископлатен и изтощителен трудов ден.

Както и да е, включих компютъра и докато загряваше, глътнах „Дилатин“, служещ за продължителни периоди на съсредоточаване, „Хайдриджин“ за повишаване общото ниво на интелигентност посредством създаването на допълнителен синапсис и „Вазопресин“, невронален хормон, който освежава паметта. Откровено казано, отдавна използвам комбинация от стимулатори за повишаване на познавателните способности, затова сега само увеличих дозата. Въздействието върху човешкия мозък, ако го сравним с компютрите, е все едно да увеличиш мощността на машината с четирийсет-петдесет терабайта. Но за да загрея истински, подправих коктейла от лекарства с малко кокаин.

Инжектирали ли сте си някога кокаин? Той въздейства върху медуларния мозъчен център като електроконвулсивна терапия и умът ти блясва досущ коледната украса по Ню Оксфорд стрийт. В продължение на около петнайсет минути мисълта ти блести като буен огън. Страхотно помощно средство за концентрация. Нищо чудно, че Шерлок Холмс го е употребявал по време на разследване. Имаш чувството, че си се сдобил с нов интелект. Стига да можеше да се инжектира и в компютърния програмен продукт, нямаше да се изненадате, ако машината оживее като онова нещо, измислено от Мери Шели. Обикновено използвам 0.20 грама, но този път подозирах, че ще ми трябва по-дълъг полет от обичайния, ако искам да проникна

в програмата „Ломброзо“. Така че приготвих двойно по-голям разтвор и забих иглата във вената си.

Като използвах базата данни на Европейската комуникационна мрежа и самоличност с правомерен достъп до нея, започнах да общувам с Института за изследване на мозъка за по-малко от минута. Сигурно са предполагали, че ще си имат работа с компютърни пирати, защото първо на екрана се появи изображение на голата Мерилин Монро, която въртна задника си в естествен размер и ме попита дали се чувствам късметлия.

„Защото ако отговориш на три малки въпроса, ти и твоят програмен продукт за виртуална реалност ще ме чукате до полуда.“

Мерилин имаше предвид програмния продукт, контролиращ допълнителните приспособления на компютъра, които ти дават възможност да се наслаждаваш на приблизително реални физически усещания, каквито съществуваша в действителността. Този вид виртуална реалност е много популярен в залите за развлечения, но както вече казах, аз имам собствена апаратура за виртуална реалност и сензорно-тактилен костюм.

„Е — нацупи се Мерилин, — да не си глътна езика?“

Но дори да бях взел костюма си за виртуална реалност, аз нямаше да си падна по това. Целта на Мерилин беше да хване в капан безразсъдните ученици хакери и да прахоса времето им, за да не проникнат по-нататък в системата. Успееш ли да отговориш правилно на въпросите ѝ и я чукаш, после вероятно ще откриеш, че компютърът ти се е заразил от някой гаден и сигурно неизлечим вирус.

Мерилин сложи ръка между краката си и предизвикателно се погали.

„Какво има, сладурче? — изгука тя. — Да не си от ония?“ И след подадената реплика на екрана се появи Джеймс Дийн по гладиаторски екип с тежки кожени ремъци.

Преди Джими да се опита да ме изкуши с характерната си сексуална съблазнителност, аз написах „довиждане“ и после паролата за деня на системата „Ломброзо“, чиято давност щеше да изтече след по-малко от петдесет минути.

Мерилин и Джими изчезнаха и паролата ме прехвърли в основната оперативна система. Сега трябваше да намеря основната

директория, където бяха складирани всички системни файлове. Най-лесният начин да го направя беше като презаредя системата и я затворя напълно. Натиснах едновременно съответните клавиши и екранът се изчисти. Остана само един примигващ знак за покана към основната директория, който ми подсказваше, че се доближавам до целта.

После казах на компютъра да ми покаже списък на всички поддиректории, съдържащи се в дървовидната структура на организацията на файловете. Първа беше директорията с персонала на „Ломброзо“. Следваха още няколко, свързани със счетоводството, заплатите, консултантските процедури и сканирането с ПЕТ. Накрая се появиха двете поддиректории, от които се интересувах — свръхоперативната система и базата данни за ВМЯ-отрицателните.

Както и очаквах, оптимистичният ми опит веднага да разгледам тези две директории беше категорично отхвърлен с напомнянето за първия декрет на системата — поверителността на информацията. Беше логично да се предположи, че ако искам да се разхождам свободно из системата, трябваше да го направя от привилегирования статут на достъп на така наречения свръхоператор — обикновено човекът, създал програмата. И не след дълго срещнах Цербер.

Трудно е да се каже как точно го задействах. Може би се дължеше на факта, че се опитах да създам вратичка от свръхоперативната поддиректория до базата данни за ВМЯ-отрицателните. Но изведнъж на екрана се появи той — графично изображение на триглаво черно куче, издаващо смразяващи кръвта звуци и охраняващо системата от такива като мен — хора, които искат да заобиколят първия ѝ декрет. Като видях размерите и броя на зъбите му, се зарадвах, че не съм облякъл сензорно-тактилният си костюм за виртуална реалност. Беше ясно, че няма да отида по-нататък, ако не се справя с него.

Опияненият ми ум вече трескаво обмисляше редица класически решения. Дали — като Херкулес — да измъкна чудовището и да го пусна пред системата „Ломброзо“, някъде в обикновените административни програмни файлове на Института за изследване на мозъка? Или — като Орфей — да приспя звяра, свирейки на цитра или лира?

Е, винаги съм обичал музиката, така че бързо напуснах системната програма „Ломброзо“ и се залових да съчиня някаква обикновена мелодия, с която да успокоя свирения звяр, както е казал Конгрийв^[3].

Отново написах паролата и застанах пред Цербер. Изсвирих мелодията, но за моя изненада и раздразнение той поклати всяка от трите си глави и изръмжа: „Мразя музиката, пък и Евридика не е тук. В пъкъла не се допускат жени“.

Пак излязох от системата и се опитах да си спомня как древните гърци и римляните са успявали безпроблемно да проникнат във владенията на Плутон. Дали не забравях Еней и Сибила, която го превежда из Ада? Какво беше дала на Цербер? Кокал? Не. Месо? Не. Питка със сънотворна трева — маково семе и мед. Да, с това Сибила бе упоила кучето. Така са постъпвали и гърците, и римляните. Единственият въпрос беше каква питка би изглеждала апетитна за едно компютърно куче пазач?

Цербер бе програмиран да изяде всеки и всичко, което се опита да не се подчини на първия декрет на „Ломброзо“, охраняващ поверителната информация. Може би номерът беше да направя питката и да дам възможност на Цербер да изпълни стандартната рутина — да изяде някого или нещо, но и същевременно да скрие някое неортодоксално активиращо указание или — по-точно — да заспи.

Това ми отне много време и когато питката беше „опечена“, така да се каже, започнах да усещам, че въздействието на кокаина преминава. Но въпреки всичко работех със страхотна бързина. Вече не си спомням точните съставки на кода на оперативната система, които използвах в програмиращата си рецепта. Но общият ефект беше подобен на компютърен вирус, само че основната предпоставка щеше да ограничи действията на бинарния механизъм на самия Цербер.

Върнах се в свръхоперативната директория, предложих питката на лъскавия черен звяр и за моя радост кучето лакомо я излапа. Дори се облиза. Изчаках няколко минути, за да видя дали „опиатът“ в питката ще подейства. Сетне, почти толкова бързо, колкото се бе появил, Цербер се строполи в долната част на екрана, пририта и замря.

След като отстраних пазача на системата, се върнах към вратичката, която отчасти бях създал. Изглежда нямаше други пазачи за възпрепятстване на неправомерно проникване и всичко, което трябваше да направя, беше да намеря няколко отчасти достъпни страници с информация как е съставена базата данни за ВМЯ-отрицателните и после да продължа по-нататък. Все едно архитект преценява къде да има носещи греди или в кои стени да скрие вентилационната шахта.

Завърших вратичката и я пуснах в базата данни за ВМЯ-отрицателните, сетне досуц като някакъв отвратителен новобогаташ, който прави луди сервитьорите на заведението така, сякаш всяка вечер ходи там, заповядах на компютъра да търси моя файл. Само след няколко секунди го намерих и след още няколко секунди го изтрих.

Също като библиотеките за справочна литература, повечето компютърни системи изпитват ужас от изчезването на материали. Нормално е едно от основните правила на електронната кражба с взлом да бъде да оставиш базата данни в същото състояние, в което си я заварил. Ето защо придружих еретичната си заповед да залича файла с командата компютърът да направи копие на цялата база данни за ВМЯ-отрицателните, за да предположи системата да ми позволи да запазя този единствен отрязък от информацията.

Тогавя не съзнавах, че имам намерение да запазя копие. Както вече казах, отначало исках само да изтрия информацията за себе си. Но в края на краищата, човек не всеки ден посещава пъкъла. Колкото повече мислех за това, толкова по-голямо беше изкушението да направя онова, което би сторил всеки компютърен пират, и да запазя диска със списъка на всички ВМЯ-отрицателни, които „Ломброзо“ бе записала. Вероятно наркотикът ме накара да преодолее скрупулите, но изкушението беше твърде силно и не устоях.

Бихте сгрешили, ако кажете, че знаех какво да правя със списъка. Разбира се, няхах намерение да го продавам на „Световни новини“. Парите не означават нищо за мен. Няхах представа какво да направя със списъка, така както няхах нито етика, нито морал. Това беше нещо, което извърших импулсивно, и не се извинявам, защото твърдо вярвам, че човек трябва да твори импулсивно.

Принципите и други подобни неща ми се струват глупости, освен ако, разбира се, не става дума за принципите на математиката.

Както и да е, искам честно да отбележа факта, че не само прикрих следите си в самата програма, но оставих и логическа бомба за всеки, който се опита да ги разкрие. В логиката няма случайни неща. Следователно трябва да предположа, че поне несъзнателно истинската причина да запиша на диск списъка с ВМЯ-отрицателните вече ми е била известна. Дори този етап на целта ми да не може да бъде възприет съзнателно, въпреки всичко това сигурно е имало нещо общо с действителния свят.

След час, когато се върнах в апартамента си и докато гледах един филм по „Никамвижън“, започнах да осъзнавам новата реалност на нещата. Нямам представа до каква степен самият филм беше причината за това, но състоянието ми някак съответстваше на нещо, което вече съществуваше самостоятелно. Може би трябва да опиша филма — една от онези стари нравствени истории, разказ от 70-те за едно въображаемо място, където всичко е от лошо по-лошо, за един човек, раздаващ правосъдие право в гърдите и коремите на злосторниците. Докато се разхождаше по улиците и се возеше нощем на метрото в Ню Йорк, този ужасен човек, между впрочем, опростяващ нещата, се предлагаше като стръв на нищо неподозиращите побойници и убийци, които, разкривайки престъпните си намерения, сами ставаха жертви на изстрелите му. Много приличаше на мен. Защото ако вещите могат да се намират в състояния на нещата, то това вече трябва да е заложено в тях.

Дори да пренебрегнем депресията, обзела ме след кокаина, идеята, която ми хрумна, все още ме поразява с логичността си. Като единствено продължение на програмата „Ломброзо“.

Но ето че се отдавам на спомени. Съвсем забравих, че трябва да планирам следващата екзекуция.

[1] Английски философ, теоретик на утилитаризма (1748–1832).
— Б.пр. ↑

[2] Английски философ и политически икономист (1806–1873).
— Б.пр. ↑

[3] Уилям Конгрийв (1670–1729) — английски драматург. —
Б.пр. ↑

4.

— Как беше във Франкфурт?

Детектив инспектор Ед Крашо затвори вратата на кабинета на Джейк в Ню Скотланд Ярд и седна.

— Точно за това искам да поговорим, Ед — каза тя. — Вероятно си чул за серийния убиец, който премахва мъже?

Той кимна.

— Да. Нещо, свързано с програмата „Ломброзо“, нали?

— Точно така. Докато бях на конференцията, помощник полицейският комисар ме помоли да поема разследването. Ще продължа и с убийствата на Мъжа с червилата, но Министерството на вътрешните работи ме притиска да се заложа и с другия случай, затова ще работя предимно върху него. Това означава, че ще се наложи да те оставям по-често сам. Ще трябва да поемеш инициативата и да следваш собствените си идеи. Информирай ме какво става. И ако искаш да ме питаш за нещо, не се колебай, а направо влизай. Искам да хванем онзи негодник, Ед. При това бързо.

Крашо бавно кимна.

— Видя ли на компютъра подробностите на случая Мери Улнот?

— Да — отговори той. — Появи се нещо. Жертва номер пет, Джеси Уестън, също е обичала да чете криминални романи. В куфарчето ѝ беше „Изгорени следи“ от Сара Парецки. Зачудих се дали е купила книгата от същата книжарница, на Саквил стрийт.

— Няма причина да не е така — рече Джейк. — Тя е работела на Бонд стрийт. Това не е далеч от Саквил стрийт. Ако се окажеш прав, онзи тип не само е обичал да чете за убийства...

— ... но и да ги извършва. Това е идея, нали? Искаш ли да вкарам в книжарницата човек под прикритие?

— Вече ти казах, че ти поемаш инициативата, Ед. Но няма да е зле, ако намериш няколко полицайки доброволки.

— Полицейски надзор?

Джейк трепна.

— Този термин никога не ми е харесвал — каза тя. — Когато работех в отдела по бихейвиоризъм към Европейското бюро за разследване, винаги наричахме такива операции „златната ябълка“. От психологическа гледна точка това звучи много по-ведро за доброволците.

Джейк погледна часовника си и стана.

— Трябва да сляза долу. И още нещо, Ед. Накарай всичките да си сложат дебел пласт червено червило. Мисля, че нашият човек може да има хроматичен стимул за агресивността си. Не искам да изпусна този негодник, защото някоя съобразяваща се с модните тенденции полицайка предпочита друг нюанс червило, повече подхождащ на тена ѝ. Червилото трябва да е с цвят на кръв.

Полицейският отдел за компютърни престъпления се намираше в охлаждания с климатична инсталация сутерен на Ню Скотланд Ярд. Полупрозрачните плъзгащи се врати успяваха да скрият бъркотията, без да пречат на светлината.

Джейк си проправи път из голямата зала — истински миниатюрен град от бездействащи монитори, изхвърлени клавиатури и повредени лазерни принтери. Изруга на глас, когато откри последния факт, но продължи до дъното на помещението, където ярко осветено открито желязно стълбище водеше до малкия коридор с кабинети. Почука на набръчканото фибростъкло, което представляваше вратата на единия, и влезе. Трябваше да се срещне със специалиста, прикрепен към екипа ѝ. Най-добрият в отдел „Компютърни престъпления“ — както бе поискала.

Според шефа ѝ това беше детектив сержант Ят Чун.

Джейк установи, че повтаря името с известна почуда.

— Що за име е това?

Главен инспектор Кормак сви рамене и рече:

— Жълт е.

Тя се подсмихна.

— Е, не мислех, че е Уелският принц.

— Що се отнася до мен, той е Господ — заяви Кормак. — Знае всичко за изкуствения интелект. И може да се досети за много неща, които още не са измислени. Гилмор каза да ти дам най-добрия си

човек. Но вие там ме тревожите. Става дума за психопат, нали? Най-опасното нещо, с което Ят си е имал работа, е късо съединение. Затова, откровено казано, ако в твоето разследване има и най-малката опасност за него, предпочитам да ти кажа да се разкараш и да рискувам дисциплинарно наказание.

— Спокойно — каза Джейк. — Няма да му позволя дори да си измие зъбите, ако венците му кървят. Само искам да възстанови престъплението на компютъра, а не да убеди убиеца да хвърли оръжието.

Кормак кимна. Той беше висок навъсен шотландец с брада на пророк, немарлив и вечно запуснат. Но зад замъглените стъкла на очилата очите му бяха широко отворени и проследиха бримката на чорапа на Джейк чак догоре. Кормак съзнаваше, че е твърде стар за такива неща, но въпреки това дишаше учестено, като влюбен ученик при вида на женствеността пред себе си — висока, отявлена феминистка, с дрезгав глас и с поглед, който можеше да напука очилата и да вледени брадата му. Кормак харесваше жени като Джейк — красиви, не само хубави, не толкова елегантни, колкото атлетични, и по-скоро интелигентни, отколкото очарователни. Жени, които знаеха какво искат. Но най-много от всичко Кормак мечтаеше да са непреклонни кучки в кожено облекло и с камшици, каквито често бе виждал в списанията.

— Какъв е компютърът? — попита той, поглъщайки няколко литра кислород.

— „Парадигма Пет“ — отговори тя.

— А оперативната система?

— Информационната мрежа на Европейската общност.

Той въздъхна и поклати глава, сетне уморено каза:

— По дяволите. Съвсем скоро я инсталираха. Къде е проникнал?

— В Института за изследване на мозъка. В програмата „Ломброзо“.

— Май чух нещо за това.

— Но си дръж езика зад зъбите. Министерството на вътрешните работи е много докачливо по този въпрос. Искам твоят човек да ми каже откъде е станало проникването — отвътре или отвън.

— Кой е шефът на охраната им?

Джейк разтвори персоналния компютър на коленете си, провери във файла и каза:

— Доктор Стивън Сейнтпиер. Познаваш ли го?

Кормак изсумтя.

— Беше шеф на компютърната безопасност в британската армия.

— Е и?

Той разтърси глава наляво и надясно, сякаш се чудеше на коя страна да я килне. Вторачи се между краката на Джейк, после сви устни и рече:

— По принцип е свестен. Ако има някакъв недостатък, това е, че е твърде буквален. Говори така, сякаш в свободното си време пише наръчници за компютри. Бедата е там, че в днешно време повечето компютърни престъпления се извършват от хора с по-богато въображение, отколкото можеш да намериш в наръчниците.

— Военната безопасност, а? — попита Джейк и отбеляза нещо във файла си. — Колко време?

— Пет години. Отишъл е в армията направо след Кеймбридж.

— Колеж?

— Мисля, че беше „Тринити“. Чете класическа литература.

— И откъде се е появил интересът му към компютрите?

— Ами, баща му е работил в Ай Би Ем. Това е общото между нас — усмихна се Кормак.

— И твоят баща ли е работил там?

— Не. Аз. Правех бизнес с програмни продукти. Счетоводни пакети, такива неща.

— Интересно.

— Всъщност не беше. Затова влязох в столичната полиция. Да залавям електронни крадци.

— Хората от „Ломброзо“ бяха много сдържани относно предположението, че някой е проникнал в системата им. Както и относно идеята, че това може да е дело на вътрешен човек. Ти как мислиш? Възможно ли е това да е станало отвън?

— Преди дваайсет години, когато английското правителство инсталира спецификацията на Правителствената информационна мрежа във всички компютри в министерствата, мислеха, че това е неуязвимо. Но след пет години беше установено, че в системата има повече дупки, отколкото в руски презерватив. Системите са правени от

хора, а хората понякога грешат или са подкупни. Ако можеше да се премахне човешкият елемент, тогава може би щяхме да направим напълно обезопасена система. Какви са най-вероятните сценарии в случая? Някой е проявил нехайство. Вероятно в Института за изследване на мозъка сменят паролата всеки ден. Но това е нож с две остриета. От една страна те затруднява да отгатнеш каква е паролата чрез процеса на елиминиране. Но от друга, за служителите там не е лесно да я запомнят. Може някой да е записал паролата на лист хартия. Да е помолил колегата си да му я напомни. Така компютърният пират е видял или чул паролата. И е проникнал в системата. Не е толкова сложно.

Кормак запали тънка пура. Пушенето в сградата беше забранено, но вратата беше затворена и никой нямаше да вдигне врява — освен евентуално Джейк. Ала той знаеше, че докато иска услуги от неговия отдел, тя няма да възрази.

— Разбира се, след като е проникнал в системата, той е трябвало да разбере и езика ѝ. Бил му е необходим дигитален анализатор на протоколи.

— Какво е това?

— Протоколът е съвкупност от правила. Анализаторът представлява портативно устройство със собствен миниатюрен екран и клавиатура. Прилича на компютъра на коленете ти. Е, може би малко по-голям. Проучва телефонната линия на мишената или на самата централа и извършва тестове, за да разбере кой от стотиците информационно-комуникативни протоколи се използва. Хубав уред. Изцяло дигитален. Справя се с асинхронните и синхронните трансмисии. Някои имат дори програмни продукти, създадени от вманиачени хакери, за да улеснят процеса.

Джейк изпита облекчение, когато вътрешният телефон на бюрото на Кормак пронизително иззвъня. Подобни технически обяснения я караха да се задушава. Кормак натисна бутона така, сякаш беше мушичка, която го дразнеше.

— Детектив сержант Чун, господине — чу се глас. — Казахте да ви позвъня.

— Ела в кабинета ми, Ят — рече Кормак толкова силно, сякаш не се нуждаеше от вътрешен телефон. — Искам да се запознаеш с един човек.

Освободи бутона и насочи същия пръст към Джейк.

— Само още една-две думи за Ят — каза Кормак и се намръщи.
— Малко е сприхав. Като на повечето китайци от Хонконг, и на него не му е било лесно. Дошъл е тук като дете, когато колонията е престанала да съществува. Но... а бе, сещаш се какво имам предвид.

Джейк още си спомняше цялата трагична история — нали я предаваха по телевизията, и много добре знаеше за какво говори Кормак. Връщането на колонията на комунистите бе постигнато със зрелищна степен на безрезултатност и несправедливост. В същото време Джейк не харесваше идеята да убеждава другите да направят онова, което трябва да сторят. Не желаше да стъпва на пръсти около чувствата на хора, които мислят, че полът или расата им дават специални привилегии. Ню Скотланд Ярд беше пълен с такива.

— Убедена съм, че ще се сработим — хладно каза тя. — Стига да ми даде най-доброто от себе си.

„Изглежда, вече изобщо не вали“ — помисли Джейк, докато полицейската кола бавно пълзеше по прашните улици към Института за изследване на мозъка. Беше средата на зимата и режимът на водата от предишното лято беше още в сила. В някои части на Южна Англия вече от пет години изпомпваха вода от кладенци. Джейк се зачуди какво мисли по този въпрос слабият дребен мъж до нея. Той живееше близо до Рединг, в центъра на най-голямата суша. След като бе живял в Хонконг, Чун вероятно беше свикнал да си налива вода от обществени чешми. Запита се дали би се изсмял на това предположение. Едва ли. Кормак не бе преувеличил, когато спомена за темперамента на Ят. Гневът му беше колкото на тримата убийци, които Джейк бе изпратила в наказателна кома.

— Не вярвам на тази шибана страна — изръмжа той, когато колата спря за пореден път.

За петнайсет минути бяха изминали петдесет метра.

— В какво по-точно не вярваш?

— Например в шибаното улично движение — отговори жълтокожият, без да я поглежда.

— Е, можеше да вървим пеша, ако не беше компютърната ти апаратура. Вече не е далеч.

— Не вярвам и на шибаните хора. — Ядосан на нещо, той тръсна глава към огромната тълпа, която чакаше да се качи на автобуса. — Само ги погледни. Защо някой не направи нещо?

— Положението невинаги е било толкова лошо — сухо отбеляза Джейк. — Имаше време, когато животът в този град беше доста сносен.

— Нима? И кога беше това?

— Преди 1997.

— И после се появихме ние, а? — Той неочаквано се ухили. — Ти си шибана смешна дама.

Джейк отвърна на усмивката му. Не обичаше да я наричат нито дама, нито смешна.

— Не мисли, че не оценявам комплиментата, но предпочитам да внимаваш с шибания си език, когато си с мен. Ако обичаш.

— Езикът ми невинаги е бил толкова лош — отговори Ят. — Преди 1997 беше доста сносен.

И се засмя така сърдечно на шегата си, че Джейк за миг се зачуди дали наистина е толкова наясно с компютрите, както бе казал Кормак. У Чун имаше някаква грубоватост, която изглеждаше несъвместима със самата представа за нещо така изискано като компютър.

Погледна го с крайчеца на окото си и се опита да го опише, все едно че поради някаква причина полицията изисква портрет. Слаб, среден на ръст, към трийсет и пет години, със скъп морскосин костюм, чиито ръкави бяха навити на кокалестите му ръце. Лицето му беше младежко, почти детско. Кожата — завидно гладка и мека на вид. Типичен млад мъж от Хонконг. Това я накара да се замисли какво означава да се опита да състави компютърен портрет по описание. Колко много от душевността оставаше скрита за зрителя. Всеки такъв портрет разкриваше много повече за очевидеца, отколкото за описвания.

Най-после спряха пред сграда със златисти шлифовани стъкла, отразяващи следобедното небе — досущ метеорологичен център. Реактивен самолет се придвижи от едната до другата страна на пречупващата светлината постройка. След него летеше ято смълчани гълъби и облак, носещ се с обезпокоителна скорост. Ят проследи погледа на Джейк и попита:

— Облаците тук винаги ли се движат толкова бързо? Или е заради теб?

Тя прехапа устни и целеустремено тръгна към главния вход, който се наблюдаваше от камери. Но Чун, безчувствен към ритъма и тона на високите й токчета, които говореха за раздразнение, лесно я настигна, макар да носеше няколко чанти с апаратура.

— Ако искаш нещо друго, дори земетресение, само ми кажи, чу ли? — Той се ухили многозначително.

Джейк стигна първа до вратата и му я отвори.

— Кормак ми каза, че си бил компютърен гений. По-добре започни да го доказваш — рече тя, тръгна след него и добави: — Нямам нищо лично против такива като теб. Но бих могла да направя изключение в твоя случай, сержант. Ясно ли е?

— Лошото на вас, белите, е, че нямате чувство за хумор — подигравателно се изсмя той.

Институтът за изследване на мозъка се намираше в една от сградите на разузнаването и имаше собствен централен компютър, контролиращ осветлението, охраната, температурата и телефонната система. Чун сложи чантите си за преглед на рентгена, а Джейк написа инициалите на двамата на клавиатурата на рецепцията. Компютърът им каза да почакаят, докато някой дойде да ги вземе. След една-две минути термалният принтер отпечата два пропуска и те ги закачиха на реверите си. В същия миг вратата на асансьора се отвори и оттам излезе един невероятно висок мъж и протегна ръка. Ръкавът почти не прикриваше обилно окосменото му тяло.

Джейк едва не повърна от отвращение. Окосмяването у мъжете беше онова, което най-силно я отблъскваше.

— Дейвид Глайтман — заяви мъжът мрачно. — Професор по ендокринология. Ръководя научноизследователския институт и програмата „Ломброзо“.

Джейк се представи, представи и сержант Чун, който изсумтя и нарочно погледна в противоположната посока. Познаваше го едва от около час, но вече й се искаше да го смачка.

Асансьорът ги качи на последния етаж.

Кабинетът на Глайтман приличаше на утроба. Стените бяха в същия нюанс на бежово като пода и тавана и ако не бяха скъпите дървени мебели, човек можеше да преобърне стаята и пак да я обитава.

Онова, което на пръв поглед приличаше на прозорци, бяха плоски правоъгълни осветителни тела. Макар и модерни, мебелите имаха леко класически вид — ламперия, напречни греди и сводове, сякаш някога принадлежали на някой древен гръцки философ — ефект, който се подсилваше от огромните книги в кожени подвързии, разпръснати по пода като павета. В един от седемте ъгъла на помещението имаше самостоятелна библиотека с размерите и формата на езически олтар. До огромната маса вече седеше друг посетител. Той стана и Глайтман го представи като доктор Стивън Сейнтпиер. „Специалистът по компютърната безопасност — помисли Джейк. — Нищо особено, само дето изглежда нервен.“

Глайтман им предложи кафе. Ят Чун заяви, че предпочита чай, и отблягна погледа на шефката си, която го изгледа кръвнишки.

Настаниха се около масата. Ят седна през няколко стола от останалите, сякаш не искаше да участва в съвещанието. Но Джейк забеляза подновения му интерес към института, когато в кабинета влезе секретарката на Глайтман. Красивата китаянка носеше поднос с напитки, сред които и чайт на сержанта. Джейк видя как Чун огледа момичето и одобри вкуса му. Девојката заслужаваше да я зяпат.

— Хората от Министерството на вътрешните работи ми казаха, че трябва да ви осигуря апаратура — с явно притеснение отбеляза Глайтман.

— Ако нямате нищо против — учтиво каза Джейк и си помисли: „Дори да имаш нещо против“.

Професорът ѝ се усмихна, показвайки съвършените си зъби, после прехапа устни.

— Марк Удфорд спомена, че всички трябвало да минат през детектора на лъжата.

— Точно така. Детектив сержант Джоунс от моя екип ще се заеме с тази част от разследването — рече Джейк, отвори чантата си, извади пакетче подсладител и го добави към кафето си. — Кога да му кажа да донесе полиграфа?

Глайтман и Сейнтпиер се спогледаха. Докторът поклати глава и вдигна рамене.

— Когато желаете, главен инспектор — въздъхна Глайтман. — Щом мислите, че това наистина е необходимо.

— Да — категорично заяви Джейк. — Кажете ми нещо, професоре. Още ли извършвате изследвания в контекста на програмата „Ломброзо“?

— Нямам разпореждане да спра. Нали така? Не сме получили заповед от Министерството на вътрешните работи.

Джейк забеляза как единственото число премина в множествено. Това беше явен признак на слабост и тя реши да се възползва от нея.

— Едва ли става въпрос за заповед — каза тя. — При дадените обстоятелства бих предположила, че сам ще поискате да преустановите тестовете. Поне докато сержант Чун има възможност да определи източника на проникването в системата.

— Не виждам как би помогнало това — обади се доктор Сейнтпиер. — Според мен трябва да предположим, че убиецът вече разполага с необходимата му информация.

— От опит знам, че е по-разумно да не предполагаме нищо за убиеца — възрази Джейк, небрежно поглеждайки ноктите си. — Но ако трябва да се правят предположения, позволете ми да ги правя аз, докторе.

— Но, главен инспектор, спирането на програмата сега ще бъде след дъжд...

Чун се намръщи — не разбра поговорката, а и Глайтман не си направи труда да довърши.

— Вашето предположение, че убиецът е запознат с информацията от „Ломброзо“, не е установено със сигурност. Едва ли е сериозно да решим, че той или тя — според мен извършителят е мъж — вече няма достъп до системата, макар и неправилен. Докато разберем как е бил извършен достъпът до системата, тестовете може да изложат на риск още мъже.

Глайтман замислено разбърка кафето си и монотонно каза:

— Опасявам се, че не съм съгласен с вас. Ако искате да преустановим програмата, мисля, че трябва да уточним това с Министерството на вътрешните работи.

Джейк сви рамене.

— Добре.

Продълговатото смугло лице на професора придоби раздражено изражение.

— Главен инспектор — превзето каза той. — Смятам, че не сте помислили за значителните инвестиции, вложени в проекта. Има и други фактори, освен твърде широко прокламираната индивидуална безопасност. Необходимо ли е да ви напомням, че това е частно заведение? Всяка връзка с правителството е резултат от чисто договорни задължения. Аз имам дълг към акционерите и към пациентите. Финансовите, да не говорим за политическите последствия от онова, което предлагате...

Джейк го накара да млъкне с единствения сигнал от уличното движение, който можа да си спомни. Златните гривни издрънчаха пронизително на тънката й китка — досущ дайре.

— Мислила съм за всички тези фактори — рече тя. — И казвам да вървят по дяволите.

Доктор Сейнтпиер се наведе над масата и кръстоса яките си като на борец ръце. Не приличаше на военен. Беше едър и силен. Черната му коса беше късо подстригана, а брадата — рошава като на Карл Маркс. Очилата без рамки подсилваха интелектуалния му вид. Приличаше на образован Ангел на ада. Джейк се запита дали твърде мъжественият му вид не означава, че е хомосексуалист. Той се усмихна и заговори с лек дефект, сякаш мустаците пречеха на движението на устните му.

— Ще включите ли това във вашия меморандум до министъра? — попита той.

Преди Джейк да успее да отговори се намеси Глайтман.

— Доколкото разбирам, главен инспектор, вашите указания са да определите източника на проникването в системата, нали? — попита той, но явно без да очаква отговор. — Това едва ли включва нещо толкова важно като продължаването на тестовете. Предлагам да действате в рамките на първоначалните си инструкции. Естествено, ще окажем съдействие на сержант Чун. И ние като вас изгаряме от нетърпение да изясним този въпрос. Но нещо повече от това... Съжалявам, не.

Той красноречиво сви рамене.

— Както желаете — рече Джейк. — Но искам да разговарям с един от вашите консултанти.

— Мога ли да попитам защо?

— За да не си губя времето да работя по предположението, че проникването е станало отвън. Нещо повече — че извършителят е ВМЯ-отрицателен. Позволете да ви обясня. Доколкото разбирам, програмата „Ломброзо“ определя онези мъже, които евентуално страдат от сериозно агресивно психическо разстройство. Поне засега бих искала разследването да продължи по версията, че извършителят е ВМЯ-отрицателен мъж, развил сериозно агресивно отклонение, насочено срещу другите като него. Може някой от консултантите ви да си спомня за човек, проявил значителна враждебност към програмата и нейните участници.

— Нали знаете, че компютърът дава кодови имена на всички мъже, които се подлагат на теста? — обади се Сейнтпиер. — Дори някой от консултантите ни да помни такъв човек, какъвто описвате, той ще знае само кодовото му име. Не виждам как това може да ви помогне.

— Въпреки всичко държа да ги разпитам. Или имате възражения и срещу това?

Сейнтпиер прокара пръсти през брадата си, сетне се прокашля.

— Нямам възражения, главен инспектор — каза той и погледна часовника си. — Вероятно сега трябва да покажа на сержант Чун „Парадигма Пет“.

Джейк кимна на Ят, който допи чая си и стана. Двамата със Сейнтпиер излязоха от стаята, а Джейк се вторачи в размазаните червени следи, които червилото й бе оставило върху чашата, и се запита докъде ли е стигнал Крашо. Щеше да е по-трудно, отколкото предполагаше. По всичко личеше, че Глайтман и хората му няма да окажат съдействие. Джейк вече имаше неприятности с шефа си в Ню Скотланд Ярд заради отстраняването му от случая. Ако пушенето в сградата не беше забранено, тя би запалила цигара. Дори две. Сетне Глайтман каза нещо.

— Моля?

— Казах, да се надяваме, че вашият човек ще разбере нещо.

— Да — съгласи се тя и си наля още кафе. — Говорехме за консултантите ви.

— Да. Доктор Клибъри е завеждаща психиатрията тук, в Института. Тя е ръководител на консултантите. Искате ли да я извикам?

Джейк поклати глава.

— Не, на този етап няма да е необходимо. Ще започнем тук, в Лондон, и после ще разпитаме всички консултанти в Бирмингам, Манчестър, Нюкасъл и Глазгоу.

— Всички?

— Всички. А, и ще ви бъда много благодарна, ако ми осигурите кабинет с видеотелефон и компютър, откъдето да ръководя разследването.

— Разбира се. Ще кажа на секретарката си да уреди този въпрос. А през това време ще уведомя доктор Клибъри да ви осигури всички консултанти.

— Благодаря.

Той се обади по телефона, а Джейк насочи вниманието си към библиотеката. Някои от книгите ѝ бяха познати от дните ѝ на съдебномедицински експерт в Европейското бюро за разследване. Имаше няколко, написани от самия Глайтман, а други — събирани на килограм, сякаш той беше собственик на книжарница. На едната от лавиците имаше петдесет екземпляра от „Социалните последствия от половия диморфизъм при хората“. Беше ясно, че Глайтман се гордее с работата си. Джейк взе първата книга от редицата и започна да чете.

— Бих искала да я взема за известно време — каза тя, когато Глайтман свърши с разговора по видеотелефона.

— Разбира се — глуповато се ухили той.

Джейк се прибра вкъщи и изяде остатъците от салатата с риба тон, която бе направила предишната вечер. После седна пред електронното пиано. Избра един диск от колекцията си и го пхна в процепа. Беше „Трио за пиано в си бемол“ или поне записът на партиите на виолончелото и цигулката. Партитурата за пианото вървеше по екрана, вграден в клавиатурата.

Джейк, която като ученичка беше добра пианистка, свиреше прецизно, макар че не притежаваше уменията на другите двама музиканти, за да добави онази изразителност, която правеше мелодията шедьовър на младежкия оптимизъм. Особено удоволствие ѝ доставяше да свири скерцото с продължителното му стакато и изкусния контрапункт. Ако имаше музика, която можеше да подобри

настроението ѝ, това беше „Опус 99 скерцо“. И когато циганското рондо на четвъртата и последна част доведе изпълнението ѝ до стихийната кулминация, Джейк се свлече в креслото и въздъхна от радост.

Споменът за музиката се задържа на върха на пръстите и в обострените ѝ сетива. След няколко минути беше готова да прочете книгата на Глайтман.

Оказа се, че четивото не е лошо. Хареса ѝ повече, отколкото очакваше. Вярно, по-голямата част се състоеше от догадки, но интелигентни и правдоподобни.

Книгата ѝ напомни за собствените ѝ изследвания в областта на сексуалната психология на мъжа, докато работеше в Европейското бюро за разследване, преди да я примами кариерата в Ню Скотланд Ярд. Понякога се питаше защо бе отишла в такава доминирана от мъже институция, особено след като колегите ѝ се държаха толкова отворително с нея. За Джейк отговорът беше лесен — твърде много жени ставаха жертви на мъже престъпници и не беше разумно защитата на жените да се поверява само на мъжете. Жените носеха отговорността да се защитават сами.

Когато най-после остави книгата на Глайтман — бе я прочела почти до половината — с удивление откри, че професорът я бе надписал предварително.

„Мъжете са си мъже“ — помисли Джейк.

Бъдете търпеливи. Само след минута ще опиша следващата екзекуция. „Хладнокръвно“, както е казал Труман Капоти. Но първо искам набързо да се спра на последния фактор в новото състояние на нещата в моя живот.

След идеята, която ми хрумна за ВМЯ-отрицателните, аз спазих уговорката с моя психоаналитик доктор Ротал.

Ще попитате защо посещавам психоаналитик. Всъщност аз съм невротик и от две години веднъж седмично ходя на сеанс. Общуването с доктор Ротал наистина много ми помогна. (Всичко това е неточно, но няма друг начин.) Голяма част от онова, което той и аз обсъждаме, се отнася до собствените ми чувства за лична неудовлетвореност.

Светът е независим от моята воля, поне дотолкова, доколкото моята воля е по същество носител на етически свойства и явление, представляващо интерес само за хора като доктор Ротал. Ето защо, лесно е да се види, че обсъждайки по този начин моята воля, аз се опитвах да определя границите на моя свят и как те могат да бъдат променени.

И така, попитах доктор Ротал дали един човек, който изведнъж е разбрал какъв е истинският му дълг в живота, трябва да рискува всичко, за да го изпълни. Нямах предвид задълженията между колеги шофьори. Нито дълга на детето да уважава родителите си. Не. Аз, разбира се говорех за най-великия дълг, който бихме могли да имаме — към собственото аз, към „творческия демон“.

Доктор Ротал измънка нещо, запъна се и накрая каза, че от време на време е хубаво да поемаш рискове в живота. Чувството, че имаш мисия и цел, било смисълът на живота.

Би било погрешно да се добави структура към онова, което каза той. Доктор Ротал е елементарна душа и като повечето психоаналитици не може ясно да опише онова, което е от съществено значение. Обикновено фактът, че ме изслушва, макар и без да ме разбира, ми е достатъчен. И така, този въпрос е сравнително рядко явление, изискващо още по-рядък отговор. Всъщност доктор Ротал беше толкова развълнуван, че самият той ми зададе няколко въпроса относно същността на „творческия демон“. Следвайки линейното мислене на професията си, той дори отпрати предсказуемия въпрос защо мисля, че съм използвал думите „дълг“ и „демон“. И тогава напълно го обърках: отговорих, че въпросът е по-скоро метафизичен, отколкото емпиричен. Колко хаотично разсъждават някои хора!

Когато се прибрах вкъщи, бях убеден, че трябва да следвам импулсите си относно моите събратя по ВМЯ. Освен това бях морално задължен да го направя. Погледнете например Пол Гоген. Изоставил е всичко — съпруга, дом, деца, работа и сигурност, защото изпитвал страстно, дълбоко и непреодолимо желание да рисува. Ето такъв трябва да бъде човек.

Вероятно ще кажете, че в сравнение с рисуването убиването не е призвание. Но аз искам да погледнете отвъд общоприетата етика и да се замислите върху феноменалността на въпроса. Изчервявам се,

употребявайки думи като „екзистенциализъм“, макар че точно това е същността на онова, което обяснявам. Замислете се върху образа на Марсо от „Непознатия“ и ще добиете пълна представа. Само перспективата за смъртта — собствената или на другите — прави живота реален. Смъртта е единствената истинска неизбежност. Когато умрем, светът не се променя, а свършва. Смъртта не е събитие в живота. Но убийството... е.

Замислете се върху понятието убийство — утвърждаването на собственото „аз“ чрез отхвърлянето на нечие чуждо его. Самосъздаване чрез унищожаване. И още по-творческо, когато онези, които трябва да бъдат премахнати, са заплаха за обществото. Когато убийството е извършено с основателна причина. Така се избягва нюансът на нихилизъм. Автентичният акт на неподправеното решение вече не се извършва напосоки, без да се взима под внимание смисълът. Всичко това дава ключа за разбирането на въпроса до каква степен солипсизмът е верен.

Следващата ми жертва, мъжът с кодово име Берtrand Ръсел, беше почитател на изкуството. Във всяко друго отношение той беше непредсказуем. Съвсем не приличаше на бележития си съименник с неговата математическа логика. Ръсел отиваше на работа в различни часове сутрин и се връщаше в различни часове вечер. Вероятно работното му време беше плаващо, както се изразяват. Той работеше в един офис на Албърт Имбанкмънт и се занимаваше с дребни продажби и с пазарната роля на компанията, произвеждаща кафе с кофеин.

Но всеки ден, точно в дванайсет четирийсет и пет Ръсел минаваше по Воксхол Бридж, отиваше в галерията „Тейт“ и хапваше сандвич в кафенето на партера. (Не съм го виждал да пие кафе.) После в продължение на около трийсет минути разглеждаше картините.

Беше странен на вид човек, макар че се сливаше със студентите по изобразително изкуство, които изпълваха галерията. В чертите му имаше нещо гномско. Ушите му бяха твърде големи и щръкнали, брадичката му почти я нямаше, носът бе твърде топчест, очите — твърде малки, а главата — твърде голяма за мършавия

врат. Можеше да се използва за илюстрация на всеки готически фантастичен роман. Този ефект се подсилваше от дългото му сиво палто — твърде широко за него. Това ме накара да се замисля за „Снежанка и седемте джуджета“. Но въпреки всичко, в това същество нямаше нищо симпатично. Лицето на Ръсел беше злоецо — досущ специален гост в детски кошмар. Ако имаше човек, който да прилича на потенциален убиец, това беше Берtrand Ръсел.

Докато го проследявах из галерията (той, изглежда, обичаше прерафаелитите, което само по себе си е достатъчно основателна причина да застреляш някого), се запитах колко ли знае за философа от Кеймбридж, чието име му бе отредено от програмата „Ломброзо“. Вероятно трябваше да му се представя. Можеше да направя някоя язвителна забележка относно „Принципите на математиката“ или дори да оспоря стойността на опита му да стигне до атомарни пропозиции. Не че това има някакво значение. Така и не се запознахме. Имах чувството, че е някакъв стар мошеник.

Разбира се, всички тези мисли не минаха през главата ми, докато вървах след него и дебнех възможност да го даря с преходното безсмъртие на човешката душа, така да се каже, както и с вечен живот след смъртта, при положение че такова нещо съществува. Трябва да призная, че бях малко нервен относно (и противно на обичайната ми практика) перспективата да убия на публично място, при това посред бял ден. Ето защо не казах нищо. Само наблюдавах.

Дали той усети нещо? Дали във въздуха между нас витаеше усещане за смърт, което бавно се пренасяше от моите мисли в неговите? Защото за миг — мисля, че докато се навеждаше над една витрина, за да разгледа акварелите на Уилям Блейк — той вдигна глава, улови погледа ми и се усмихна. Не мога да кажа какво е било изражението ми. Независимо от всичко, аз имах чувството, че съм изглеждал комичен или пък челюстта ми е увиснала, защото той се засмя така, сякаш бях малко дете, което е казало нещо невероятно остроумно.

Тогава за пръв път изпитах истински гняв към него. В същото време установих, че онази част на галерията, която приютяваше печално недостатъчен брой от произведенията на най-великия англичанин, раждал се на тази земя, е пуста. Извадих пистолета от

кобура под мишниците си и стрелях точно в средата на несъобразителното му чело.

Ръсел се строполи на пода, удряйки брадичката си в ръба на витрината. За миг едната му ръка се притисна до дупката, направена от първия ми изстрел — по носа му започна да се стича кръв — а другата сграбчи платното, което предпазваше рисунките и акварелите от пагубната слънчева светлина. Стори ми се, че ще го скъса, но после платното се изплъзна от пръстите му и аз заобиколих витрината и се изправих над Ръсел, за да изпразня остатъка от пълнителя. Вторият и третият изстрел безшумно отнесоха два от пръстите му. Имаше повече кръв, отколкото съм свикнал да виждам — още една причина да смятам, че работата денем е по-трудна. Част от кръвта му дори се изпусна върху обувката ми. Поради всичко това не си спомням дали чух звука, отбелязващ успешния изстрел в главата.

Сетне осъзнах, че съм го застрелял в челото, а не в тила, каквато е обичайната ми практика. И така, отдалечих се безгрижно от тялото на Ръсел, обсебен от проблема дали съм го убил. Всички ние използваме вероятността само когато ни липсва сигурност.

5.

Джейк спря пред една от картините. Харесваше Уилям Блейк. В банята си бе окачила две репродукции на рисунките му. Знаеше, че Блейк не е по вкуса на всеки. Някои го намираха за твърде мистичен, особено за една баня. Ала Джейк имаше слабост към всякакъв вид мистицизъм и често мислеше най-добре по разследванията си в това най-тясно помещение. Разсъжденията ѝ бяха повече преходни, отколкото земни, но картините на Блейк я вдъхновяваха с прозрението си към тъмната страна на човека, което като детектив тя намираше за полезно.

Джейк насочи вниманието си към голямото петно кръв на пода — в момента фотографите го снимаха от всеки възможен ъгъл — защото формата му имаше символично значение. Брус, полицаят, който ръководеше огледа, клекна до нея.

— Какво имаме тук, сержант? — попита Джейк.

— Ами, не е като в Ерусалим. Само това мога да кажа.

— Няма да се въздържа от умствена борба, сержант Брус. Нито мечът ще заспи в ръката ми. Но ще ти бъда много благодарна, ако престанеш да декларираш очевидното, макар и поетично.

— Да — рече Брус и бързо разтвори персоналния си компютър. — Оливър Джон Мейхю. Адрес Ландор авеню 137. Прострелян шест пъти в главата, почти от упор, в около един и двайсет днес следобед. Намерил го е пазачът от охраната. Не видял и не чул нищо.

— Мъртъв ли е?

— Не съвсем. Закараха го в болница „Уестминстър“. Изпратих с него полицай, в случай че има време за последен монолог. Защо Ню Скотланд Ярд се интересува от това убийство?

— Нямам право да ти кажа, сержант — отговори Джейк, като се намрази за сдържаността си.

Не обичаше да държи в неведение полицаите, разследващи дадено престъпление, но след като Министерството на вътрешните работи настояваше да не се изнася информация, свързана с програмата

„Ломброзо“, тя нямаше голям избор. Изненада се, че стои в галерията „Тейт“ и се е вторачила в петното кръв на пода. Преди по-малко от половин час Джейк беше в Института за изследване на мозъка и там ѝ се обадиха от Ню Скотланд Ярд. Още докато стоеше до „Парадигма Пет“, а Ят се опитваше да проследи източника на влизането с взлом в програмата „Ломброзо“, машината намери името Оливър Джон Мейхю като жертва в контекста на едно разследване на тежко престъпление в полицейския компютър в Кидлингтън и подаде сигнал на другия компютър, че Мейхю е ВМЯ-отрицателен.

— Да кажем, че разследвам подобен случай — добави тя. — Някой от любителите на изкуството видял ли е нещо?

— Засега не. Дори да са видели, вероятно са помислили, че е някакво художествено изпълнение.

— Посред бял ден. Не ми казвай, че и проклетите врати са били затворени. Никакви свидетели ли няма? Божичко!

— Директорът на галерията е тук. Вероятно ще искаш да говориш с него. Господин Спенсър.

Това беше отмъщението на сержанта, задето не му казваше нищо. Джейк се усмихна кисело. И тя би постъпила като него. Погледна през рамо и видя един висок изискан мъж, облечен в сив костюм. Стоеше със скръстени ръце и едва прикриваше нетърпението си.

Джейк се приближи до него, представи се и после го остави да се оплаче колко е непоносимо за всички, че на никого не е разрешено да напуска галерията. Тя направи знак на сержант Брус да се присъедини към тях.

— Хората ти свършиха ли с проверката на картите за самоличност?

— Да, главен инспектор.

— Е, господин Спенсър — обърна се тя към директора, — вече всички могат да излязат. Вие също.

Но Спенсър още не беше приключил с оплакванията си за своеволията на столичната полиция.

— Господин Спенсър — каза Джейк, след като няколко минути търпеливо го слуша, — знаете ли, точно тук не е мястото на най-великия художник на Англия. Не мислите ли, че пространството е твърде тясно за един човек с въображение като на Блейк?

Директорът на галерията се намръщи още повече и изръмжа:

— Не ми казвайте как се ръководи художествена галерия, главен инспектор.

— Ами тогава и вие не ми казвайте как се ръководи полицейско разследване.

В същия миг Спенсър изпъшка отчаяно и посочи един полицаи от екипа на Брус, който изрязваше с нож за линолеум окървавената част от мокета, където бе намерено тялото на Мейхю.

— Това вече е прекалено! Какво ще кажете за мокета ми?

— Не се безпокойте — отговори Джейк. — Ще ви го върнем, щом свършим с тестовете. Кой знае, ако му сложите една хубава рамка, може да го изложите в галерията.

Устата на Спенсър се отвори и затвори и след като не чу нищо от зловонните ѝ розови дълбини, Джейк му пожела приятен ден и излезе.

Мейхю бе откаран в една частна клиника, прикрепена към болница „Уестминстър“. Заведението приличаше на скъп хотел — дебели килими, кожени мебели, големи съвременни картини и дръвчета бонзай. Имаше дори фонтан, чиито води се стичаха по мозайката в рецепцията. Миризмата на дезинфекционни препарати и белите престилки, появяващи се от време на време, изглеждаха не на място, сякаш се бе случило нещо, което бе смутило атмосферата на тихия и спокоен лукс.

Детектив инспектор Станли я чакаше в коридора пред операционната зала. Когато пое разследването, Джейк си спомни обстоятелствата, при които се запознаха, и се запита дали да го задържи да работи по случая. Можеше ли да разчита на него? Ед Крашо познаваше Станли и твърдеше, че е добър и надежден полицаи, макар и доста буквален. Джейк беше склонна да приеме тази критика като точка в полза на Станли. Надяваше се тя да извърши скоковете във въображението, необходими за решаването на случая, така че предпочиташе да работи преди всичко с хора, на които можеше да има доверие, че ще правят само каквото им каже. Мнението ѝ за повечето колеги от Ню Скотланд Ярд беше, че въображението е обикновено признак за корупция.

Станли беше висок, в добра физическа форма, с дълги коси и бял като платно. Леко се олюля, когато започна да докладва.

— По дяволите, какво ти е?

— Болниците — сприхаво отговори той. — Винаги ми става лошо. От миризмата е.

— Само гледай да не припаднеш тук. Не можеш да си го позволиш — рече Джейк, прерови чантата си и намери шишенцето с ароматни соли, което носеше със себе си, откакто стана патрулиращо ченге. — Ето, помириши това.

Станли поднесе шишенцето към широко отворените си ноздри, смръкна няколко пъти, кимна и едва-едва каза:

— Благодаря.

— Продължавай да смъркаш. Чувстваш ли се достатъчно добре, за да докладваш?

Той кимна.

— В момента оперират Мейхю. Но състоянието му изглежда безнадеждно. На челото му има повече дупки, отколкото на топка за боулинг. И е загубил много кръв. Но за малко е дошъл в съзнание, докато полицаят е бил с него в линейката.

Станли направи знак на въоръженото ченге, което стоеше на няколко крачки от тях. Човекът тръгна към двамата по-висшестоящи полицаи, обувките му заскърцаха по скъпия, подплатен с гума мокет.

— Полицай, разкажи на главния инспектор какво ти каза Мейхю в линейката.

Ченгето премести картечния пистолет така, че да не му пречи, разкопча джоба на куртката и извади компютъра си.

— Той каза: „Онези копелета. Те излъгаха. Излъгаха. Трябваше да се досетя. От самото начало са искали да ме убият. Излъгаха. Мозък. Мозък“. — Той поклати глава. — Говореше съвсем тихо, почти шепнеше.

— Сигурен ли си във всичко това? — попита Джейк. — Точно тези ли бяха думите му?

— Доколкото можах да чуя, да, госпожице. Той беше почти изпаднал в делириум.

Полицаят прибра компютъра в джоба си и отново провеси картечния пистолет на гърдите си.

— Един-единствен път ли проговори?

Той кимна.

— Когато пристигнахме, вече беше спрял да диша. Мисля, че в операционната успяха да го съживят. Медицинската сестра обеща да слуша всичко, което би могъл да каже.

— Благодаря — рече Джейк. — Ако каже още нещо, колкото и да е незначително, искам да го знам. Ясно ли е?

— Да, госпожице.

Джейк и инспектор Станли бяха стигнали до половината на коридора, водещ към изхода, когато чуха някакъв вик. Обърнаха се и видяха, че ченгето им прави знак да се върнат. До него стоеше човек в зелено хирургическо облекло.

— Съжалявам — каза лекарят, когато се приближиха до него, — но вашият човек така и не дойде в съзнание.

Лестър Френч, оръжеен специалист в съдебномедицинския отдел в Ню Скотланд Ярд, се отдалечи от колекцията си от микроскопи и фотоапарати и пусна един куршум в протегнатата ръка на Джейк.

— Ето, това е убило Мейхю — рече той. — Това и още пет като него. Вашият убиец не е глупак, само това мога да ви кажа. В този малък красавец има много възпираща сила.

— И куршумът е същият, с каквито са били убити и другите?

Френч кимна.

— Как действа?

— Самите патрони са шедеври на прецизна техника — с неподправено възхищение каза той. — Изработена на машина месингова гилза и самозареждащ се пълнител с високо налягане. Проста и ефективна клапанова система.

Френч взе един малък газов цилиндър от лабораторната маса и добави:

— Изстрелваш патроните с това.

— Искаш да кажеш, че убиецът сам е направил оръжието си? — колебливо попита Джейк, объркана от ентусиазма на експерта относно специалната му област.

— Не, не. Както вече казах, това означава прецизна техника. Тази гилза е изработена от бирмингамски оръжеен майстор. Патроните можеш да купиш от всеки оръжеен магазин. Но слагаш вътре какъвто

куршум искаш. В такъв смисъл твоят човек е творил сам. И работата е трудна. Куршумът е с кух връх, конусовиден, заострен и обтекаем.

— Но пистолетът е газов — каза Джейк, търсейки още разяснения. — Това нещо като въздушна пушка ли е?

— По отношение начина на стрелба, да. Но по отношение на онова, което излиза от дулото, не — отговори той, взе парчето безформен метал от ръката ѝ и го вдигна към светлината. — Една конвенционална въздушна сачма е съвсем различна. Поразиш ли нещо с това, свършено е с него.

— Как изглежда пистолетът? — попита Станли.

Френч ги поведе към една врата в дъното на лабораторията, зад която имаше малко стрелбище. На масата имаше нещо като револвер четирийсет и четвърти калибър с дълго дуло. Той взе оръжието и го подаде на Джейк.

— Нещо такова.

— Прилича на обикновен пистолет.

Френч сви устни.

— Това прави всичко, което извършва един обикновен пистолет. Пробвай. Зареден е.

Джейк дръпна петлето. Оръжието беше по-леко от обикновен револвер.

— Точно така — рече Френч. — Сега освободи предпазителя и си готова да стреляш.

Тя се прицели в мишената и натисна спусъка. Оръжието помръдна съвсем леко и произведе такъв звук, сякаш някой удари по маса.

— Хубаво стреля, нали?

Френч ги поведе към мишената.

— Това дърво е дебело два сантиметра, така че би трябвало да ти даде доста добра представа какво може да направи един голям газов пистолет с човек.

Куршумът на Джейк бе уцелил мишената с форма на мъж в центъра на слабините.

— Добър изстрел — отбеляза Френч.

— Да, наистина — измърмори Станли.

— За това оръжие можеш да си купиш заглушител, ако все пак сметнеш, че е твърде шумно. Но най-забележителното е, че не се

изисква разрешително. Днес всеки на възраст над седемнайсет години може да влезе в магазина и да си го купи, без да му задават въпроси.

Джейк поклати глава.

— Как така?

Френч вдигна рамене.

— Цялото внимание на законодателството е съсредоточено върху конвенционалните оръжия и никой не забелязва, че въздушните пистолети стават все по-сложни. Но обърни внимание — трябва да платиш над петстотин долара за това, което държиш, и два пъти повече за пушка.

— Искаш да кажеш, че има и такива пушки? — попита Станли.

— О, да. Някои са с лазерни мерници. И с куршуми, съдържащи живак или глицерин, газовата пушка би била идеално оръжие за вашия аматьор.

— Явно пушките са още по-мощни — отбеляза Джейк.

— С подходящи амуниции една хубава газова пушка може да повали голям елен. Някои от тези оръжия са позволени — ухили се Френч. — Да се надяваме, че вашият човек още няма такава. Не може да се каже какво би направил с него. Не че стои със скръстени ръце напоследък! Да застреля човек в галерията „Тейт“, при това посред бял ден. Вестниците ще изпаднат във възторг.

Същият следобед Джейк имаше сеанс с психоаналитика си, доктор Блакуел. Клиниката се помещаваше в елегантна триетажна сграда в Челси, близо до Кинг Роуд. Джейк посещаваше доктор Блакуел от около година.

Блакуел беше от неоекзистенциалната школа по психотерапия, която избягваше по-механистичните аспекти на класическия фройдистки анализ и насърчаваше пациента да поеме контрола върху собствения си живот. Ключовият елемент във взаимоотношенията между психиатъра екзистенциалист и пациента беше сблъсъкът, където се обсъждаха проблемите на пациента, а терапевтът се опитваше да го насочи към жизнеутвърждаващи и автентични решения, които трябваше да бъдат взети чрез упражняването на свободен избор. Според доктор Блакуел опитът, извлечен от тези

сблъсъци, в крайна сметка се трансформираше в начина, по който пациентът гледаше на себе си и на останалите.

Когато Джейк влезе в клиниката, секретарката се усмихна и стана.

— Събличай се и влизай — каза тя и я поведе към стаите за преобличане.

В съзвучие с другите терапевти неоекзистенциалисти доктор Блакуел искаше пациентите да се явяват на сблъсъка чисто голи, за да насърчи чувството за по-голяма лична откритост. Джейк влезе в съблекалнята и дръпна завесата. Махна якето си и го сложи на стола. После свали ципа на полата си и я окачи на закачалката. Докато разкопчаваше блузата си, чу познатото шумолене на полата на доктор Блакуел.

— Влизай, когато си готова, Джейк — каза тя.

Гласът ѝ беше тих и мил като на игуменка на някакъв уединен и силно религиозен монашески орден. Този глас напомняше на Джейк за директорката на училището в метоха. Вероятно това беше една от причините да потърси съвет не от друг, а от доктор Блакуел — защото приличаше на човека, който се беше държал любезно и състрадателно с нея, и то точно когато, заради баща си, тя най-много се нуждаеше от това.

— Добре — каза Джейк и бързо съблече бельото си.

На стената в стаичката имаше огледало и тя критично огледа голото си тяло. Гърдите ѝ бяха твърде големи, но не се бяха променили от студентските ѝ години в Кеймбридж. Не беше зле за жена на трийсет и седем години. Някои от приятелките ѝ, които имаха семейства, сега приличаха на майките си. Нямаше съмнение, че раждането на деца състарява жената.

На закачалката висеше червен памучен халат. Джейк го облече, стегна колана и дръпна завесата.

Стаята на доктор Блакуел беше голяма и просторна. Тъмносиният килим беше специално предназначен да отпуска босите стъпала на пациентите. Тя седеше зад голямо сиво бюро, тапицирано с кожа, над него беше закачена репродукция на картина от Франсис Бейкън. Зад нея имаше два сводести прозореца. Когато Джейк влезе, доктор Блакуел вдигна глава и мило се усмихна.

— Как си?

— Добре. Искам да кажа, все така. Няма промяна.

Доктор Блакуел кимна. Тя беше едра жена на около петдесет години с големи като на фермерка ръце и несъответстващо на тях кукленско лице. Косата ѝ беше къса, подстригана в скъп фризьорски салон и извита от двете страни на челюстта ѝ. Беше облечена в къса бяла рокля от букле, която разкриваше слънчевия загар на ръцете и почти не напомняше за клинична престилка.

— Достатъчно топло ли е тук?

Джейк отговори утвърдително.

— Добре тогава. Затвори очи и опитай да се отпуснеш. Точно така. Дишай дълбоко. Когато ти кажа, отметни халата и в същото време искам да си представиш, че отхвърляш всичките си задръжки и разкриваш не само тялото, но и най-съкровените си чувства.

Доктор Блакуел замълча, после добави:

— Хайде, съблечи го.

Джейк пушна халата на килима и застана неподвижно. Не изпитваше срам, нито смущение, а само чувство за пълно освобождаване.

— Отвори очи — жизнерадостно каза доктор Блакуел. — И легни.

В средата на стаята имаше черно кожено канапе, а до него — стол. Джейк легна и се вторачи в скъпото осветление, което повишаваше и температурата в помещението. После чу как столът изскърца — доктор Блакуел седна до нея.

— Продължаваш ли да сънуваш кошмари?

— Напоследък не.

— Срещаш ли се с някого?

— Искаш да кажеш дали спя с някого, нали?

— Щом така ти харесва.

— Не, не спя с никого.

— Кога прави любов за последен път?

Джейк поклати глава и замълча, сетне отговори:

— Не знам дали изобщо някога съм го правила.

Доктор Блакуел записа нещо в тефтера си.

— И още ли изпитваш болезнена враждебност към мъжете?

— Да.

— Разкажи ми за последния случай.

— В хотела във Франкфурт имаше един мъж. Опитва се да ме сваля и аз се държах грубо с него. После, в асансьора, той ме нападна.

— По какъв начин?

— Докосна гърдата ми.

— Мислиш ли, че е възнамерявал да те изнасили?

— Не, не мисля. Само беше малко пиян.

— И какво стана?

Джейк се усмихна смутено.

— Какво мислиш, че стана? Цапардосах го.

— И как се почувства след това?

— Известно време — чудесно. Но по-късно съжалих, че го сторих. Искаше ми се поне да не го бях ударила толкова силно. Както вече казах, не бях в опасност. Не знам защо го направих.

— В крайна сметка ние сме такива, каквито изберем да бъдем.

— Ами нали точно затова идвам тук. За да се почувствам по-добре относно избора, който правя.

— Не съм убедена, че мога да ти помогна да се почувстваш по-добре, след като си ударила някого. Но кажи ми, как се чувстваш обикновено, когато откриеш, че изборът ти не е бил сполучлив. Както с мъжа, когото си ударила.

Джейк въздъхна.

— Имам чувството, че животът ми няма смисъл.

— А баща ти? Напоследък какво изпитваш към него?

— Мисля, че го мразя още повече сега, когато е мъртъв.

— Дори да е така, баща ти е бил само един от мъжете, не всеки.

— Когато си дете, бащата олицетворява всички мъже.

— Но ако баща ти не е бил такова чудовище, както казваш...

Джейк изсумтя силно.

... Може би щеше да е по-лесно да каже на доктор Блакуел, че баща ѝ я е изнасилил, защото реалността на онова, което бе изпитала, беше много по-трудна за обяснение. Кръвосмешението между баща и дъщеря и травмиращият му ефект върху момичето беше много по-осезаем и лесен за разбиране, отколкото онова, което бе преживяла Джейк. Нямахте да е достатъчно да каже, че по време на съзряването ѝ

баща ѝ я бе обиждал и ругал. И никога не е пропускал възможността да я унижи пред хората, и не е проявявал никаква обич към нея.

Може би щеше да намери сили да му прости всичко това, но омразата му към майка ѝ — никога.

Майката на Джейк беше плаха и изстрадала жена, очевидно способна да не обръща внимание или да намери извинение за всяка проява на злия нрав на съпруга си — унищожителния сарказъм, изблиците на гняв, мръщенето, многобройните изневери, лъжите и насилието. Така и не намери смелост да го напусне. Сподели с Джейк, че животът ѝ с него може и да е неописуем, но без него би бил немислим. Докато накрая дойде денят, когато онова неописуемо съществуване изведнъж стана непоносимо и тя се самоуби.

Седемнайсетгодишната Джейк я намери легнала на пода в навеса в градината, със забит в гърдите кухненски нож. Естествено, тя предположи, че убиецът е баща ѝ. Вероятно майка ѝ бе искала да изглежда така. Но полицията установи, че менгемето на работната маса на баща ѝ е било нагласено така, че да съвпада с широчината на дръжката на ножа. Стигнаха до заключението, че майка ѝ е нагласила менгемето и после умишлено се е нанизала на ножа, подобно на римски пълководец. Дълго време Джейк смяташе, че полицията греши и баща ѝ е убил майка ѝ. Едва когато стана полицай, тя прие достоверността на извода им.

Фактът, че майка ѝ се бе самоубила, остави у Джейк постоянен ужас от самоубийството. Да не говорим за силната омраза към баща ѝ. И до смъртта му, причинена преди три години от тумор в мозъка, което поне обясняваше отвратителното му държане, ненавистта на Джейк към най-важния мъж в живота ѝ се бе превърнала в нещо, обхващащо целия мъжки пол...

— Възможно ли е да не мразиш мъжете изобщо?

Джейк не отговори.

— А теоретично смяташ ли, че можеш да имаш удовлетворяваща връзка с мъж?

— Труден въпрос. Ако имаше моята професия и виждаше някои от нещата, на които мъжете и само мъжете са способни... Господи!

Тя се замисли за мъртвото тяло на Мери Улнот и за мръсните думи, изписани с червило по него.

— Ами, теоретично, да, мисля, че е възможно. Но виж какво, не съм тук, защото смятам, че нещо не е наред със сексуалната ми нагласа.

— Да, знам, ти си тук, защото мислиш, че животът ти няма смисъл.

— Точно така.

— Животът ти няма смисъл заради собствената ти онтологична несигурност, Джейк. Защото си раздвоена срещу самата себе си. Разделението у теб се изразява в патологичните ти прояви на враждебност към мъжете. Ти си интелигентна жена. Не е нужно да ти го казвам.

Джейк седна и закри с ръце голото си тяло. Въздъхна дълбоко и провеси крака от канапето. Доктор Блакуел стана, върна се при бюрото си, седна и отбеляза нещо в досието на Джейк.

— Знаеш ли, днес постигнахме истински напредък — хладнокръвно каза тя. — Ти за пръв път призна, че ако не е бил баща ти, нещата за теб са щели да бъдат различни.

Джейк стана от канапето, взе халата, облече го и попита:

— И какво доказва това?

— О, не знам дали доказва нещо. В неоекзистенциалната психотерапия на доказателството не се придава особено значение. Но това очевидно е от изключителна важност в живота ти.

— Разбира се. Нали съм ченге, за бога...

— Чудесно. Само че аз поставям под въпрос валидността на този факт като единствен критерий за обуславяне и на личния ти живот. Насилието и враждебността са само подсилващи фактори за онова, което се опитваш да докажеш на себе си. И да потиснеш. Вероятно когато приемеш правдивостта на избора, който имаш, доказателството няма да ти се струва толкова важно. Но докато нещата се подобрят, мисля, че трябва да откриеш поне един мъж, на когото да се възхищаваш от цялото си сърце, така както си се възхищавала на баща си. Може би тогава ще почувстваш, че животът ти отново има смисъл.

Джейк кимна.

— Може би.

Доктор Блакуел се усмихна.

— Ето, в това се състои изборът.

Джейк беше трийсет и седем годишна и живееше сама в Батърси, близо до Кралската академия по балет. Когато беше малка, искаше да стане балерина, но баща ѝ каза, че е твърде висока, и поне веднъж се оказа прав.

Апартаментът ѝ се намираше на най-горния етаж на една сграда в стар стил и от малкия бетонен балкон, който приютяваше невероятно изобилие от зеленина, се откриваше прекрасен изглед към реката. Джейк харесваше апартамента си и балкона градина. Ако имаше някакъв недостатък, това беше, че се намира твърде близо до летище „Уестланд“. Белите хеликоптери — досущ гигантски гларуси — шумно кръжаха над балкона, особено когато Джейк се печеше на слънце.

За известно време тя се бе опитала да споделя дома си с едно момиче, Мерион. Майките им бяха приятелки. Отначало се спогаждаха. Джейк не възрази, когато Мерион започна да води косматия си приятел Йоно и да прави шумно любов във ваната ѝ. Не каза нищо дори когато после не я измиха добре. Но когато в непростимо състояние на пълна трезвеност Йоно започна да я сваля и Джейк реагира, като го простря в безсъзнание на пода, Мерион се обиди от безцеремонното ѝ държане и скоро след това я напусна.

Последва период на множество безразборни връзки, през който Джейк повече празнуваше възвръщането на самостоятелността си, отколкото да изпитва истински сексуален апетит, еднакъв по продължителност и неудовлетворителност, като между двайсетата и трийсетата ѝ година. После изживя кратка и неизбежно бурна връзка с един актьор. Той живееше на Мъзуел Хил и изпитваше модната за времето враждебност към Южен Лондон и към полицията, в която Джейк беше случайно изключение.

Оттогава минаха две години, през които Джейк остана малко или много без мъж. Повече, когато мъжът, когото веднъж разпитваше, я ритна между краката и я принуди да отсъства четири седмици от работа, и по-малко миналата Коледа — с един също така груб мъж, който работеше в Би Би Си.

Джейк се прибра, поля растенията и си приготви вечеря в микровълновата фурна. После включи телевизора и взе вечерния

вестник.

Френч имаше право. Почти в цялото издание на „Ивнинг Стандарт“ се разказваше за убийството. Програмата „Ломброзо“ не се споменаваше, но според автора полицията работела по версията, че покушението върху Мейхю е свързано с други неотдавнашни и неразкрити убийства.

Джейк се заинтересува от репортажа, защото знаеше, че в него се съдържа важна информация. По нейна заповед пресслужбата към Ню Скотланд Ярд бе скрила факта, че Мейхю е мъртъв. Бяха подхвърлили на пресата историята, че до леглото му денонощно бди полицай, тъй като е възможно той да дойде в съзнание и да даде описание на нападателя си. Джейк се надяваше, че убиецът може да се опита да довърши делото си. Съзнаваше, че планът ѝ не е много добър, но все пак си заслужаваше да опита. Ако се появише в болница „Уестминстър“, убиецът щеше да се сблъска с Въоръжения тактически взвод, който го чакаше там.

Но това едва ли щеше да стане. Такива неща имаше само във филмите. Затова тя не остана в болницата, а се прибра вкъщи, възнамерявайки да се изкъпе и да си легне рано. Книгата на професор Глайтман беше на нощното ѝ шкафче и вероятно щеше да ѝ осигури ефикасно приспивателно. Но Джейк първо включи „Никамвижън“, за да види дали ще има нещо за Мейхю.

Телевизионните новини не си направиха труда да съобщят за него. В края на краищата, това беше само една единична смърт — нищо в сравнение с разказите за война, глад и човешки бедствия, които съставляваха по-голямата част на информационния бюлетин. После имаше предаване за наказателната кома. Идваше тъкмо навреме, защото следващата вечер един терорист от ИРА, Деклан Фингал, трябваше да изтърпи присъда от необратима кома, изпълнена в затвора „Уондсуърт“.

Тони Бедфорд, депутат и говорител на опозицията по въпросите за престъплението и наказанието, се беше присъединил към демонстрантите пред затвора, за да протестира срещу присъдата, и разказа пред камерите за възмущението си от онова, което се прави в името на закона. Беше както винаги многословен и макар да симпатизираше на възраженията му срещу наказателната кома, Джейк остана с убеждението, че ако беше министър на вътрешните работи,

Бедфорд щеше да изпрати Фингал обратно в Ирландия само след една строга лекция.

Последва студийно интервю с Грейс Майлс. Изглеждаше поспокойна, отколкото във Франкфурт, и беше облечена в черна рокля с копчета от скъпоценни камъни големи колкото брошки, дълбоко изрязана на добре оформените ѝ гърди. Беше по-величествена от скала, отрупана с морски сирени. Камерата се отдалечи, за да я покаже в едър план, и сякаш чула подадена реплика, госпожа Майлс кръстоса крака, разкривайки малко повече от необходимото от бедрото си и — за изумление на Джейк — края на чорапа си. Подходящ фотос за таблоидите. Госпожа Майлс беше единствената жена в правителството, която можеше да използва сексапила си, и го правеше.

Макар да беше привлекателна, госпожа Майлс не каза привлекателни неща за наказанието. И гласът ѝ беше твърде груб и настоятелен, за да се слуша лесно. Джейк не искаше да си припомня, че бе гласувала за високомерната наказателна политика на тази жена. Но службата в полицията понякога обърква политическите ти пристрастия.

Едно обаждане по видеотелефона в три посред нощ обикновено не е източник на удоволствие за полиция. Най-доброто, на което Джейк можеше да се надява, беше някой ексхибиционист, изложил на показ гениталиите си пред камерата, с надеждата да вбеси някоя безпомощна стара мома. Джейк разтърси глава, за да прогони съня, и протегна ръка към дистанционното управление, задействащо видеотелефона. За миг ѝ мина през ума, че може да се обаждат от болницата и номерът да е подействал. Но когато натисна бутона, на малкия екран се появи лицето на сержант Чун.

— Надявам се, че не те събудих — каза той с очарователна неискреност.

Джейк се изсмя подигравателно.

— Знаеш ли колко е часът?

— Разбира се. А ти искаш ли да знаеш защо съм още в шибания Институт за изследване на мозъка, вместо да чукам жена си вкъщи?

— Ами, обзалагам се, че това ѝ липсва — каза Джейк, нагласяйки цвета на екрана и усилвайки жълтото, докато главата на

Чун заприлича на голям лимон.

— Имаш право — рече той, без да обръща внимание на иронията й.

Джейк запали цигара.

— Виж какво, сержант, ако имаш да докладваш нещо...

— Не се обадих само за да те видя без грим — изръмжа той. — Или с кого спиш.

— С кого спя ли? — измърмори тя. — Защо изведнъж стана толкова свенлив?

— Моля?

— Нищо. Виж какво, кажи ми какво си открил, защото искам да спя, малко жълто копеле.

— Мога да се оплача в Отдела за расов тормоз за тази забележка. Реших проблема ти, бяла лейди.

Джейк се надигна.

— Искаш да кажеш, че можеш да обясниш как е било извършено проникването в програмата?

— Не е зле — рече Чун, ухилвайки се при вида на внезапно разголените гърди на Джейк. — Съвсем не е зле. Виж какво, позволи ми да видя и останалото, и ще забравя за расисткото ти отношение, а?

Джейк вдигна чаршафа до брадичката си. Испита желание да го напсува, но в същото време не искаше да рискува и да го принуди да стане още по-неотзивчив. Познаваше го достатъчно добре, за да съзнава, че е способен да създаде всякакви пречки. Затова стисна зъби, не обърна внимание на сексистката му забележка и го помоли да обясни какво е открил.

— Ако бях на твоето място, щях да домъкна белия си задник тук — каза Чун. — Незабавно. Трудно е да ти разкажа по видеотелефона, а няма да съм тук, когато дойдеш да ме търсиш сутринта. Работя по този въпрос от двайсет часа и веднага щом ти обясня как стоят нещата, отивам вкъщи да поспя.

— Гледай да си заслужава — изръмжа Джейк и затвори.

Естествено, малко се притесних, когато видях вечерния вестник. Информацията само потвърждаваше онова, което казах за

функциите на мозъка. Знаех, че беше грешка да стрелям в челото, а не в тила. Така се получава, когато си нетърпелив.

Не се съмнявам, че най-малкото ще причиня на Ръсел частична слепота, тъй като зрителният нерв и септалният и преоптичният участък се намират в тази част на мозъка. (Като се замисля, можех да увредя и най-важното — хипоталамуса, откъдето, разбира се, започнаха всичките му неприятности.) Ето защо, шансовете му да идентифицира нещо, освен вътрешната страна на собствените си клепачи са малки, въпреки написаното в „Ивнинг Стандарт“. Виждате ли, че не трябва да вярвате на всичко, което четете във вестниците? Както и да е, за в бъдеще ще бъда по-внимателен и винаги ще се прицелвам в малкия мозък и в кората на главния мозък.

Функцията на мозъка е изключително интересна област. Всеки, който се съмнява в думите ми, трябва да се опита да прецени точно коя част от мозъка му извършва мисленето в момента. Опитайте — затворете очи и се съсредоточете върху изображението на собствения си мозък. Ще е по-лесно, ако имате апаратура за виртуална реалност, която да ви помага, но ако нямате, позволете да ви опиша какво е положението.

Гледан отгоре, вашият мозък прилича повече на нещо от Дантевия „Ад“. Яма, в която са попаднали изгубените души. Телата им са преплетени и не оставят място за тяхната отчаяна агония на проклетие. Гледка, пред която вероятно са били изправени освободителите на Аушвиц, вторачени в купищата голи непогребани тела. Отвратително, гъсто желе от човешки същества.

Гледан отстрани, вашият мозък наподобява танцър или невероятно мускулист акробат, свит като зародиш.

А гледан отдолу, мозъкът представлява нещо като гнусен хермафродит. Фронталните изпъкнали части се доближават като устните на женско влагалище. А под тях е Варолиевия мост и продълговатият мозък, които напомнят на полувъзбуден penis.

А ако го разрежете на темето от ухо до ухо, несъвършената симетрия на вашия мозък прилича на Точковия тест на Роршах — онзи диагностичен метод за изследване на психически разстроената личност, предпочитан в миналото от психолозите.

Но вие вероятно ще попитате къде са мислите, тези логически изображения на фактите? Елементарната истина е, че ако искаме

да намерим произхода им, трябва да разсъждаваме в още по-малък мащаб. Да измерваме в една хилядна от милиметъра и да стигнем до най-простия елемент на нервното действие — неврона.

Можете ли да си ги представите? Толкова са бързи в синаптичните си скокове от един на друг, че може да ви се прости, ако не ги забележите първите десет хиляди пъти. А чувате ли електрическата енергия, която се генерира по време на синапсиса? Поздравления. Вие мислите.

А сега, нека да разсъждаваме върху следното: ако можете да натрупате на едно място всички верни мисли, а именно логическите образи на фактите, вие ще получите образ на целия свят.

Това, което не можем да мислим, не можем да мислим. Следователно не можем също така да кажем какво не можем да мислим.

6.

Сержант Чун седеше на триъгълно столче до една сива маса в главната компютърна зала в Института. В едната страна на овалната ѝ повърхност имаше вградена клавиатура, а в средата — холографично изображение на информацията, която в момента използваше. В полутъмната стая апаратът приличаше на древен оракул.

— Господи — каза Джейк като го видя, — попитай го дали мисли, че си е заслужавало да ме измъкнеш от леглото в три посред нощ.

— Е, ти можеш да си позволиш да пропуснеш съня за разхубавяване — изръмжа Чун и отпи от кафето си.

— От твоята уста това подозрително прилича на комплимент.

— Ами, уморен съм — отговори той, прозя се и потърка очи. — От холограмите е. Не мога да ги понасям. Все едно халюцинирам. Предпочитам обикновен екран.

Джейк придърпа един стол и седна до Чун. Туловището на компютъра с програмата „Ломброзо“ беше под краката им. Тя долови миризмата на Чун — никак не беше приятна.

Той видя, че ноздрите ѝ потрепват, и подигравателно изсумтя:

— Ако смърдя, това е защото седя тук от почти три дни.

Джейк реши, че моментът е подходящ да го успокои и поласкае.

— Не мисли, че не оценявам усилията ти. Знам, че работиш много. Не мога да искам повече. Повярвай, Ят, ако си намерил улика, която да отприщи това разследване, ще се погрижа помощник полицейският комисар да разбере за това.

Очите на Чун се присвиха още повече.

— Добре, добре — ухили се той. — Картинката ми е ясна. Не е необходимо да се престараваш. Откровено казано, изобщо не ми пука дали ще кажеш на някого.

Но Джейк видя, че е доволен.

— Моля те, Ят — каза тя като превзето малко момиче, — изгарям от нетърпение да разбера какво си открил.

И удари с юмруци по коленете си и изписка от вълнение.

Чун се усмихна хладно и погали клавиатурата.

— Ще се постарая да ти го обясня достъпно.

— Моля те.

— Първо, това е било работа на външен човек. Когато регистрираш данни в системата, главното устройство под тази маса записва операцията под определен номер и идентифицира кой терминал е бил използван. Разбира се, всеки ден стават стотици подобни операции от всичките трийсет и девет терминала в тази сграда и от другите програми „Ломброзо“ в Бирмингам, Манчестър, Нюкасл и Глазгоу. И това беше най-трудното. Програмирах компютъра да провери всички операции през последните дванайсет месеца, за да видя дали има някоя, извършена от неустановен терминал, тоест без идентификационен номер и следователно извън някой от петте клона на Института. И познай какво стана. Намерих една с дата 221112.

Джейк кимна.

— Някой е проникнал в системата на двацет и втори ноември миналата година.

— Точно така. Тази система е част от Информационната мрежа на Европейската общност. Това означава, че само някой с достъп до ИМЕО може да е влязъл в „Ломброзо“. С други думи, той може да го е направил само от една от дванайсетте системи в публичния сектор. Няма друг начин да го стори. ИМЕО е частно лицензирана телекомуникационна линия, до която широката общественост няма достъп.

— Тогава нашият заподозрян работи в публичния сектор.

Чун кимна.

— Но точно тогава той е започнал да остроумничи. Самият факт, че е използвал терминал извън Института, е бил достатъчен, за да задейства резервното защитно устройство на системата, предназначено да възпрепятства натрапника с неправилен достъп да отиде по-нататък.

— неправилен достъп? — намръщи се Джейк. — Не е ли разполагал с оперативния код и с паролата за деня?

Чун натисна едно друго копче на плоското стъкло на масата, за да покаже списъка на номерата на операциите.

— Да, имал ги е. Използваната в онзи ден парола е била ЧАНДЛЪР. Но не ме питай как я е научил. Не знам. Поне още не. Достъпът е бил неправомерен, защото нашият човек не е знаел идентификационния номер на системата.

Джейк кимна.

— Защитното устройство е било холограма на триглаво куче.

— Цербер.

— Познаваш ли програмата?

— Не, но съм учила класическа литература.

— Да. Нашият взломаджия — също. Ето, това им е лошото на хората, които обезопасяват компютрите. Мислят, че всички са невежи като тях.

— Това отнася ли се и за доктор Сейнтпиер?

— Особено за него. В Хонконг имаше много такива. Проклети твърдоглавци. Могат да мислят само в права линия.

— Предполагам, че нашият компютърен пират е успял да се промъкне покрай Цербер.

— Да се промъкне ли?

Чун се ухили щастливо и бързо написа поредица от указания.

Цифрите изчезнаха и на екрана се появи графика на спящо триглаво куче в естествен ръст. Джейк се зарадва, че е заспало, макар да беше холограма.

— Той го е упоил — каза Чун.

— Упоил е компютърно куче? — удиви се Джейк. — И как може да стане това?

— Обясненията са дълги, но това е метод, познат под името Троянски кон. Има различни видове, но нали схващаш основната идея?

— Бой се от данайците, дори когато ти носят дарове, а? Хитро.

Чун поклати глава.

— Най-хитротото предстои. Ти разпита всички консултанти. Зададе им въпроса дали си спомнят кодовите имена на някои от ВМЯ-отрицателните и кой би проявил по-изразена враждебност към програмата.

— Да. Имаше списък. Но само от кодови имена. Сейнтпиер каза, че първото правило било да се запази поверителността на тяхната самоличност. Беше сигурен, че компютърът няма да издаде имената и адресите им.

— Но взломаджията е успял да се добере точно до тях.

Джейк запали цигара. Беше твърде рано сутринта, за да се тревожи относно забраната на тютюнопушенето.

— И аз щях да те накарам да направиш това — каза тя.

— В такъв случай вече съм те изпреварил. Внимавай накъде издухваш пушека. Пречи на холограмата.

Джейк дръпна ръката си далеч от екрана.

— Има отделен списък на всички кодови имена. Съхранява се в друга система, която не е подчинена на първото правило на „Ломброзо“. Но за съжаление, това са кодовите имена и нищо повече. Както и да е. Взех този списък и зададох на „Ломброзо“ един въпрос.

— Какъв?

— Ами, мислех си, да предположим, че моето име е в системните файлове на „Ломброзо“. Бих ли се доверил на сигурността на системата? Не. Затова ще поискам да изтрия името и адреса си. Потвърдих, че всяко име в списъка с кодови названия е от първичния файл, защото подозирах, че нашият човек вече е заличил самоличността си.

— И?

— Направих го. Едно по едно. И накрая намерих онова, което търсех. По-точно не го намерих, ако разбираш какво искам да кажа. Написах едно кодово име, за което със сигурност знаех, че е било използвано, и поисках потвърждение. Отговорът беше, че що се отнася до системата „Ломброзо“, такова кодово име не съществува. — Той млъкна за миг, после сви рамене, сякаш се извиняваше, и добави: — И тогава гръмна.

— Какво е гръмнало?

— Шибана логическа бомба. Копелето беше оставило капан, който задействах, когато се опитах да потвърдя кодовото му име.

Джейк се намръщи.

— Какво означава логическа бомба, по дяволите?

— Адски много пари. Програма със закъснител — отговори Чун и прехапа устни. — С унищожителен ефект.

— О, Господи! — възкликна Джейк. — Да не искаш да кажеш, че тази логическа бомба е съсипала цялата система?

— Не съвсем. Пуснах в действие всичките си специални програмни продукти. Но докато намеря подходящата програма, част от

системата беше увредена.

— Коя част?

— Базата данни за ВМЯ-отрицателните.

— По дяволите!

— Не цялата. Само част.

— Каква част?

Чун сви рамене.

— Трудно е да се каже. Може би трийсет-четирийсет процента.

— Какво ще кажа на Глайтман?

— Рано или късно логическата бомба щеше да експлодира — смутено се засмя Чун. — Стоеше си там, в архивната памет, и чакаше да бъде задействана. Ако с програмата работеше друг, бомбата щеше да съсипе целия диск. За щастие, аз си носех подходящите програмни продукти — всъщност програма, която съставих сам. Нещо като ваксина. Въздейства на двеста различни вируса. Но за мен цялата програма „Ломброзо“ ще бъде история за съдебномедицинските експерти. Замисли се върху това.

— Ще се постарая.

— Погледни на нещата откъм оптимистичната страна. Знаеш датата, на която нашият компютърен пират е проникнал в системата. Знаеш, че сигурно работи в публичния сектор. Разбира от компютри. Може би дори има досие за други неправомерни прониквания. Знаеш кодовото му име. Дори имаш консултант, който си го спомня.

— И какво е кодовото му име?

Чун погледна листата хартия до себе си.

— Витгенщайн. Лудвиг Витгенщайн. — Той произнесе фамилията с ударение на последната сричка, поклати глава и направи гримаса. — И на мен да ми дадат такова кодово име, няма да се учудя, ако ми се прииска да убия неколцина души.

Джейк се запита дали Чун не е антисемит и започна да дебне удобен случай да му напомни, че самата тя е еврейка. Не че това имаше голямо значение за нея, но щеше да е забавно да го обвини в расизъм.

— И какво лошо има в това?

Чун се обърна настрана в опит да прикрие усмивката си. Явно искаше да каже нещо, но после промени решението си, изсмя се и каза друго.

— Трудно се произнася, това е всичко.

Значи така. Чун не беше чувал за Лудвиг Витгенщайн. Смути се от невежеството си. Не че самата тя знаеше много за този философ. Само някои основни факти от биографията му. Но Джейк имаше чувството, че преди това разследване да приключи, ще знае за него много повече.

Винаги ли класифицирането на нещата в имена е произволно? Или в името има смисъл? Само по себе си, името е първичен знак и не може да се разложи посредством дефиниция. В същото време има имена, които изглеждат наситени с мистично значение.

Имената имат сила. Името на Йехова, смятано за твърде свещено, дори да бъде произнесено. Или Макбет — никога споменавано от суеверни театрални актьори. А чуете ли Исус, падате на колене. Името на тресавището е Отчаяние. Името Шели е изписано с вода^[1].

А някои са изписани с кръв.

Имената имат и нумерологично значение. Читателите на „Война и мир“ ще си спомнят, че Пиер Безухов под влиянието на брат си, успява да превърне името на император Наполеон в цифри, чиято сума е 666. Името на Звяра или цифрите на неговото име. Ох! Не се осмелявайте да произнесете името му. Нека да спи в сенките, където са положени студените му непочетени мощи.

Не казвайте на никого какво ще бъде името на някое бебе, преди да е кръстено, защото злите орисници може да го чуят и да омагьосат детето. Има имена, с които можеш да правиш чудеса. Имена, които живеят вечно. А да дадеш име на котка е труден въпрос.

Някои имена трябва да бъдат премахнати, други не могат да бъдат поправени. Моето име е Легион, защото сме много.

Аз станах име.

Кажете ми честно, харесвате ли името си? Не ви ли е омръзнало? Когато бяхте деца, не копнеехте ли да ви наричат с някакво друго, по-звучно име? По-елегантно и смислено? Чудили ли сте се как е възможно родителите ви да са имали толкова бедно въображение, за да ви кръстят така? Да не говорим за презимето,

което е наследено. Прецакали са ви. Собствените ви майка и баща. Но Филип Ларкин^[2] в стихотворението си пропуска да спомене най-съдбоносния аспект на този родителски саботаж — вашето име. Човек завещава в наследство не само мизерията, но и името. И това наистина ви съкрушава.

Човек носи името си като скрита риза. Но разкрие ли го веднъж пред някого, то вече не може да бъде скрито. Другите никога няма да забравят, че го носите. Обясните ли на приятелите си, че сте Х, те винаги ще мислят за вас като за нещо, изразено само с Х. Това е само един първичен знак кой, защо и какъв сте вие, и откъде сте. Знакът на Четиримата.

Името означава предмет. Предметът е неговото значение. Аз мога само да назова имената, но не мога да ги произнеса. Но да прекараш един цял живот със смисъл, който не си избрал сам, ми се струва непоносимо.

„Моето име е за пред приятелите ми“ — казва Т. И. във филма „Лорънс Арабски“. Колко правилно! След като веднъж е разпространено, името може да бъде използвано срещу вас. Но в произнесеното име има сила. Безименния. Външния човек. Непознатия. Той пристига на кон в града, застрелва няколко души и си заминава. Анонимния. Най-хубавото име от всички. Ако можех да си избира име, ако вече нямах име, дадено ми от програмата „Ломброзо“, щях да се нарека така — Анонимния. Замислете се колко много цитати, стихотворения и истории могат да ви бъдат приписани.

Всъщност това е повече трактат, отколкото разказ. Повече дневник, отколкото проза. Оставям този ръкопис не знам за кого. Вече не знам за какво се разказва.

[1] Пърси Биш Шели (1792–1822) — английски поет-романтик, загинал в морето. — Б.пр. ↑

[2] Lark — чучулига (англ.). — Б.пр. ↑

7.

Джейк написа доклада си до помощник полицейския комисар. Гилмор разсеяно гризеше нокти. Накрая тежко въздъхна.

— Знае ли за това професор Глайтман? — уморено попита той.

— Да.

Рунтавите му вежди се свъсиха в безмълвен въпрос.

— Не остана много доволен — добави Джейк.

— Представям си. И ти си убедена, че онази логическа бомба не е избухнала по вина на сержант Чун, нали?

— Напълно. Шефът на Чун от отдел „Компютърни престъпления“ дойде в Института, за да провери точно какво се е случило. Той вече потвърди разказа на сержант Чун.

— Добре. Последното, което искаме, е Министерството на вътрешните работи да ни обвини за това.

Гилмор се облегна назад и завъртя стола така, че да погледне през прозореца на кабинета си в Ню Скотланд Ярд. Намираха се само на километър от галерията „Тейт“, мястото на последното убийство, свързано с „Ломброзо“. Някъде отгоре бръмчеше полицейският хеликоптер, който постоянно патрулираше над покривите около Министерството на вътрешните работи и Парламента, търсейки терористи или самотни чудаци. Джейк знаеше, че на борда на хеликоптера има камери, достатъчно силни, за да заснемат гребенчето в косите ѝ, да не говорим за сложните подслушвателни устройства. Изкушението да се използва тази апаратура беше очевидно и понякога екипите за въздушно наблюдение отиваха твърде далеч. Вестниците още бяха пълни с клюките за политическия скандал — резултат от заснетия от екипите компрометиращ разговор между двама депутати хомосексуалисти, докато ядели сандвичи на площада пред Парламента.

— И така, какво ще правим сега? — попита Гилмор.

— Ами сержант Чун каза, че с компютърната система на Института за изследване на мозъка понякога е възможно да се

възстанови материалът, който случайно е бил изтрит. Нарича се електронен шип. Наредих му веднага да се залови с това.

Гилмор поклати плешивата си глава и продължи нервно да приглажда сивите си мустаци.

— Не ги разбирам тези проклети компютърни специалисти — раздразнено каза той, прехвърляйки вниманието си върху копчетата на добре изгладената си униформа. — Или нещо е било изтрито, или не е било.

От гнева лекият му северняшки акцент стана по-осезателно шотландски.

— И аз това казах — отговори Джейк. — Но Чун обясни, че понякога изкуственият интелект намира начин да изтрие нещо от директорията на файла и въпреки това да го съхрани някъде в главната директория.

— Някакви други блестящи идеи, Джейк? Последните думи на Мейхю?

Тя сви рамене.

— Вероятно е мислил, че хората от „Ломброзо“ са му поставили капан, за да го убият. Може дори да е имал право. А може би просто е страдал от параноя.

— Да, представям си как се е чувствал.

— Сержант Чун има друга идея. Смята да проникне в онова, което е останало от базата данни на „Ломброзо“. Нали си спомняш, че компютърът с програмата „Ломброзо“ е свързан с нашия в Кидлингтън? И че тяхната система би трябвало да ни предупреди, ако някое име, което ние сме вкарали в нашия компютър в процеса на разследване на тежко престъпление, е в списъка с ВМЯ-отрицателните?

Гилмор кимна.

— Ами Чун иска да вземе телефонния указател на цялото Обединено кралство, който е записан на поредица от дискове, и да вкара всички имена и номера в полицейския компютър в контекста на измислено разследване на убийство. Може би ще отнеме повече време, но идеята е „Ломброзо“ да бъде принудена да пусне имената и номерата на ВМЯ-отрицателните. Или поне онези, които са останали след избухването на логическата бомба, заложена от убиеца. По този начин ще можем поне да държим под наблюдение някои от тях.

Гилмор се хвана за главата.

— Спести ми техническите подробности, Джейк. Направи го, щом смяташ, че идеята е добра.

— Освен това съм приготвила писмо до всеки ВМЯ-отрицателен, който реши да се подложи на психотерапия. Те са двайсетина. Професор Глайтман се съгласи консултантите от „Ломброзо“ да дадат писмата на пациентите си. В тези писма моля всеки, в името на собствената му безопасност, да се свърже с мен, като му гарантирам пълна анонимност. Единственият проблем е, че тези мъже не са много предразположени да се доверят на полицията. Те мислят, че това е част от някакъв грандиозен заговор и на определен етап ние ще ги изловим и затворим в специална затворническа болница. Но аз все пак смятам, че си заслужава да опитаме. Бих искала да пусна и обяви във вестниците. Само един списък с имена, нищо повече. Но да ги предупредя да се свържат с един телефонен номер.

— Мисля, че за това трябва да получа разрешение от Министерството на вътрешните работи.

— Трябва да се опитаме да предупредим всички тези мъже.

— Ще видя какво мога да направя, Джейк. Но не ти обещавам нищо.

Тя се намръщи.

— Има ли още нещо?

— Вероятно моментът не е най-подходящият — предпазливо каза Джейк. — Идеята е малко безумна.

— Предпочитам да я чуя, Джейк. Независимо колко е фантастична.

Тя започна отдалеч, като му разказа, че вече разполага с екип от полицаи, които проверяват продажбите на газови пистолети и ровят из полицейските файлове, търсейки хора с досиета за неправомерно компютърно проникване. Накрая описа как един от консултантите в Института за изследване на мозъка си спомня, че е разговарял с човек с кодово име Витгенщайн, за когото се предполага да е извършил убийствата.

— Спомня си кодовото име и не много повече — обясни тя. — Искам да го хипнотизирам, за да проверя дали подсъзнанието му може да опише заподозрения по-добре.

Гилмор направи гримаса и Джейк се запита колко му остава до пенсия. Вероятно не много. Но той кимна.

— Щом мислиш, че е необходимо.

— Да.

Кимването се превърна в примирение, изразено в повдигане на раменете.

— Има и още нещо — продължи тя. — Според мен нашият човек мисли, че онова, което прави, е в интерес на обществото.

— Какво имаш предвид?

— Той убива мъже, които са ВМЯ-отрицателни. Потенциални убийци. Убедена съм, че... нашият човек... — Джейк все още не можеше да се насили да нарече убиеца с кодовото му име. Струваше й се абсурдно някакъв маниак да бъде наречен на един от най-великите философи на двайсети век. — Ами сигурно си е измислил някакво оправдание за действията си. Искам да го предизвикам. Да се опитам да го въвека в нещо като диалог.

— И как ще успееш да го направиш?

— Бих искала да организирам пресконференция. Да говоря за тези убийства. Естествено, няма да спомена за самата програма „Ломброзо“. Но бих желала да се опитам да го провокирам. Да говоря за невинността на жертвите и как убийствата са били извършени безпричинно, от луд човек, такива неща. Ако се окажа права, това няма много да му хареса.

— Ами ако успееш да го провокираш само дотолкова, че да отиде при пресата и да обясни какво е намислил? Едва удържахме положението. Но ако този луд стигне до вестниците с историята си, това ще е краят.

— Не, убедена съм, че няма да го направи. Едва ли ще иска да разтревожи другите ВМЯ-отрицателни от списъка си. Задачата му би се утежила, ако всички те се уплашат до смърт и започнат да го търсят, след като прочетат във вестниците историята му. Не. Аз мисля, че той ще се опита да се свърже с нас и да изясни нещата.

— И какво ще направиш, ако успееш да се свържеш с него?

— Зависи как той ще предпочете да осъществи контакта. Може да получим ценна информация за изготвяне на профила му — анализ на почерка, лингвистичен анализ, преценка за личността. Всичко това би било безценно, за да го проследим и намерим. Не е необходимо да

ти напомням, че такъв убиец се залавя най-трудно. Може да ти се струва, че се хващаме за сламки, но откровено казано, единствено тези малки фрагменти информация ще ни дадат възможност да си изградим пълна представа за нашия човек.

Джейк млъкна, за да види дали Гилмор следва мисълта ѝ. Той не беше изтънчен човек. Беше от старата полицейска школа. На шестнайсет години бе напуснал училище, за да се включи в силите на реда, и после беше направил кариера. Шотландецът знаеше толкова за съдебномедицинска психиатрия и профил на престъпника, колкото Джейк за Робърт Бърнс. Но като видя, че още не е изцъклил очи, тя продължи:

— Говоря за систематичен комбиниран профил. Опитваме се да установим какъв тип е извършителят, а не кой е самият индивид. Отделът по бихейвиоризъм към Ню Скотланд Ярд вече прави задълбочени психологически изследвания на всеки — от Йоркширския изкормвач до Дейвид Бойсфийлд. Ще използваме технически анализи като сравнение в опита си да идентифицираме престъпника, когото търсим. Но ми трябва информация. Контактът с убиеца ще ни даде нещо.

Гилмор кимна сериозно.

— Какъв човек мислиш, че търсим, Джейк?

— Аз ли? — Тя сви рамене. — Ами мога само да кажа, че не е дезорганизиран асоциален тип. Той е хитър, методичен и пресметлив. За него убийството е самоцел. Това, между другото, е много необичайно. Повечето серийни убийци са подтиквани от силни страсти. Но този човек се вдъхновява единствено от собственото си чувство за призвание. Това означава, че той няма явни слабости, което го прави изключително опасен.

Гилмор въздъхна.

— Добре, Джейк, ти обоснова хипотезата си. Ще имаш пресконференцията си, дори ако трябва да падна на колене пред онази кучка.

— Благодаря.

— Още един въпрос, Джейк.

— Да?

— Кой беше този Витгенщайн?

Психиатърът, който си спомняше, че е дал съвет на ВМЯ-отрицателен мъж с кодово име Витгенщайн, беше доктор Тони Чен. И той беше имигрант от Хонконг, само че малко по-възрастен от сержант Чун и с по-добри обноси. Изглеждаше доволен от възможността да сътрудничи на Джейк, макар това да включваше нахлуване в собственото му подсъзнание.

— Не го помня много добре — призна той. — Оттогава разговарях с няколко ВМЯ-отрицатели. След време става трудно да ги различаваш. Особено онези, които не се връщат за редовни консултации. Доколкото си спомням, Витгенщайн също не дойде. Добре, да започваме.

Доктор Кари Клибъри, шефката на психиатричния отдел към програмата „Ломброзо“, се погрижи за хипнотизирането на колегата си. В кабинета ѝ в Института за изследване на мозъка бяха и професор Глайтман, и Джейк. След като му инжектира успокоително, за да се отпусне, тя каза на Чен, че ще предизвика транс с помощта на светлина от стробоскоп и на метроном.

— Предимството е, че се съчетава слуховото и зрительно съсредоточаване — обясни тя на Джейк. — За мен това е най-ефикасният метод.

Джейк, която също имаше магистърска степен по психология, вече знаеше това, но не каза нищо, защото предпочиташе доктор Клибъри да работи за нея, вместо против нея.

Чен седна на едно кресло срещу светлината и зачака лекарството да подейства. След една-две минути той кимна на доктор Клибъри, която включи стробоскопа и пусна метронома, нагласяйки скоростта така, че да съответства на проблясъците светлина. После започна да говори. Имаше приятен глас — спокоен и уверен, с лек ирландски акцент.

— Продължавай да гледаш светлината и не мисли за нищо друго, освен за нея... След малко клепачите ти ще натежат и ще ти се доспи... ще се отпуснеш... клепачите ти натежават все повече...

По широкото лице на Чен пробягваше ту светлина, ту сянка — досущ крилете на огромен молец — и докато минутите минаваха, дишането му ставаше все по-равномерно и дълбоко.

— Скоро ще искаш да затвориш очи, защото клепачите ти стават много тежки и много ти се спи...

Малките ноздри на Чен се разшириха, устата му се отпусна, а очите толкова се присвиха, че беше невъзможно да се каже дали са отворени, или затворени.

— А сега, докато клепачите ти се затварят, ти ще се отпускаш все повече и повече... главата ти ще увисне на гърдите... и ще те обземе приятна и успокояваща отпадналост...

Главата му се люшна и клюмна на гърдите. Клибъри продължи с поредица от насоки, постепенно свивайки съзнанието на Чен и отстранявайки всяко отвличане на вниманието, което би попречило на въздействието на думите ѝ. Тя угаси светлината, но гласът ѝ запази успокоителния си тон, сякаш придумваше котка да отиде при нея.

— И с всеки дъх, който поемаш, ще се отпускаш все повече... още и още...

Клепачите на Чен леко потрепнаха и устните му помръднаха. Дишането му се забави. Беше ясно, че изпада в транс.

— Съсредоточи се върху гласа ми. Нищо друго няма значение, само звукът на моя глас. Сега нищо друго не те безпокои. Съществува единствено моят глас.

Първата част на встъпителното слово на доктор Клибъри беше произнесена с бавно, монотонно темпо, сякаш казваше молитва в църква, но после гласът ѝ стана насърчителен и спокойно настоятелен. А призивите ѝ към отпускане включваха все по-сложни групи от мускули. Когато най-сетне се увери, че тялото на колегата ѝ е напълно отпуснато, тя изключи метронома и се залови да задълбочава унеса на Чен чрез използването на въображението.

— Тони — каза тя, — сега искам да използваш въображението си. Представи си, че стоиш в асансьора. В момента сме на десетия етаж, но след миг аз ще поема контрола върху асансьора и ще те изпратя на приземния етаж. И с всеки изминат етаж асансьорът ще те унася във все по-дълбок сън. Гледай номерацията на етажите. Започвам да броя...

Доктор Клибъри преброи от десет до едно и когато стигна до нула — приземния етаж във въображението на Чен — му каза да излезе от асансьора и да остане в дълбок унес.

Челюстта му бе увиснала на гърдите. В същото време ръцете и торсът бяха видимо сковани — сякаш осъден на смърт чакаше на електрическия стол да изпълнят присъдата му.

— Ще останеш удобно в това дълбоко отпуснато състояние — продължи доктор Клибъри. — Сега ще ти дам някои елементарни указания. Няма да те карам да правиш нищо, което не искаш. Моля те, кимни, ако разбираш какво говоря.

Чен се вцепени за миг, после кимна.

— Вдигни глава, Тони, и отвори очи.

Той изпълни указанията й. Доктор Клибъри се приближи до него и провери чувствителността на очите му с малко, подобно на молив фенерче. Той не мигна и тя направи знак на Джейк да пусне диск-рекордера си.

— Това беше в края на миналата година, Тони. На двайсет и втори ноември. Изпратили са ти ВМЯ-отрицателен пациент. В ръцете си държиш компютърната му карта. Кодовото име в горния десен ъгъл е Лудвиг Витгенщайн. Кажи ми дали го виждаш.

Чен пое дълбоко въздух и кимна.

— Искам да чуя гласа ти, Тони. Говори.

От отпусната уста на Чен излязоха няколко думи. Джейк не разбра нито една от тях.

— На английски, Тони. Сега говорим на английски. Кажи ми, виждаш ли името?

Той се намръщи, докато подсъзнанието му асимилираше въпроса на доктор Клибъри, сетне каза:

— Да, виждам го.

— Сега искам да погледнеш човека, който седи срещу теб. Мъжа с кодово име Витгенщайн. Виждаш ли го?

— Да.

— Ясно ли го виждаш?

— Да, виждам го ясно.

Сърцето на Джейк подскочи при мисълта какво вижда подсъзнанието на Чен — лицето на самия убиец. Вероятността да се сдобие с описание по този начин можеше да стане дори тема на една бъдеща научна публикация.

— Можеш ли да го опишеш?

Чен изсумтя.

— Разкажи ни за Витгенщайн, Тони.

Той се усмихна.

— Той е много логичен и емоционален човек. Обича да спори, но е интелигентен.

— А външният му вид? Как изглежда?

Чен се намръщи още повече в усилие да се съсредоточи.

— Малко по-висок от средния ръст. Къдрави кестеняви коси. Големи, бързо подвижни сини очи. Замислено чело. Искам да кажа, често сбърчва чело, докато разсъждава. Остри черти. Носът е леко крив. А устата — малко сприхава, може би женствена, сякаш често се гледа в огледалото. Слаб, но не жилав. Не физическите упражнения, а липсата на храна го поддържа слаб. Напрегнат...

Чен млъкна.

— Някакви отличителни белези?

Той бавно поклати глава.

— Нищо, с изключение може би на гласа. Говори правилно. Без акцент. Като говорител по Би Би Си.

— Какво ти казва, Тони? Разказва ли нещо за себе си?

— Ядосан е. И уплашен.

— Обикновено всички реагират така — прошепна на Джейк професор Глайтман.

— Когато му казах какво означава тестът, той ме помоли да му обясня откъде може да бъде сигурен, че това е истина. Отговорих, че мога да му покажа позитронната емисионна томография на мозъка му. Той рече, че със същия успех мога да му покажа и мозъка на носорог — нищо нямало да разбере. Всичко, което съм му казвал, било само образи, извлечени от опита. Не можел да ги приеме като факти, а само като потвърдени пропозиции.

Главата на Чен отново клюмна.

— Попитайте го дали е загатнал нещо за самоличността си — каза Джейк. — Какво работи, къде пие, такива неща.

— Слушай, Тони — рече доктор Клибъри, — каза ли Витгенщайн нещо за себе си? Какво работи, къде живее?

Чен поклати глава.

— Само каза, че не се интересувал от себе си.

— Дрехите — подсказа Джейк. — Как е бил облечен?

— Тони, можеш ли да ни кажеш как е облечен?

— Вълнено спортно сако, бяло поло, кафяв кадифен панталон и солидни кафяви обувки. Изглеждат скъпи. На коленете му има бежов шлифер.

— Възраст.

— На колко години е той, Тони?

— Около четирийсет, може би.

— Тони, искам да ми кажеш какво му говори. Разкажи ни, моля те.

— Уговорихме си час, за да обсъдим бъдещата му психотерапия. И лекарствата. Дадох му таблетки с естроген и „Валиум“.

— Добре, Тони. Нека сега да се придвижим напред във времето. Днес е първият сеанс с пациента с кодово име Витгенщайн. Кажи ми какво става.

Чен сви рамене.

— Той не идва, това е всичко. Нито се обади да отложи часа. Просто не идва.

Доктор Клибъри погледна Джейк.

— Имате ли още въпроси, главен инспектор?

— Не. Но преди да го извадите от транс, ще ви бъда много благодарна, ако помолите доктор Чен да си спомни всичко от външността на Витгенщайн. Когато дойде в съзнание, бих искала да прекара известно време с един от нашите художници. Може да получим нещо по-осезаемо от словесно описание.

Джейк изключи диск-рекордера и го пусна в чантата си. Доктор Клибъри започна да брои, за да извади Чен от унеса. Джейк тръгна към вратата, професор Глайтман я последва.

— Може ли да поговорим в кабинета ми? — попита той, докато ѝ отваряше вратата с една от неописуемо косматите си ръце. — Бих искал да видите нещо.

Качиха се с асансьора до най-горния етаж. От една от лавиците от черешово дърво Глайтман взе някаква книга. Отвори я и я сложи на масата пред Джейк. Там имаше снимка на мъж. Джейк погледна fotografia, после Глайтман.

— Не знам дали забелязвате — обясни той, посочвайки с глава снимката, — но почти всичко, което доктор Чен каза, може да се отнася и за него — истинския Лудвиг Витгенщайн.

— Не ви разбирам напълно.

— Вижте какво, главен инспектор, подсъзнанието невинаги различава нещата с еднаква степен на прецизност. Твърде възможно е доктор Чен да е излъгал, докато се намираше под хипноза, макар и неволно. Съвсем не съм сигурен, че е успял да направи разлика между мъжа с кодово име Витгенщайн и истинския, философа. Подсъзнателно може да е слял двата образа. Вземете например описанието на Чен за външния вид на пациента — къдрави кестеняви коси, големи сини очи, сприхава уста и остри черти. Всичко това може да бъде казано и за истинския Лудвиг Витгенщайн... И спомняте ли си онази забележка, че нищо емпирично не е познаваемо, или нещо подобно — че признавал само съществуването на потвърдени пропозиции? Ами, доколкото си спомням, Витгенщайн е написал нещо такова.

— Разбирам какво имате предвид, професоре.

— Съжалявам, главен инспектор. Идеята ви беше дръзка, но съзнанието често ни подвежда.

— Ами ако Чен не знае нищо за истинския Витгенщайн? В такъв случай подсъзнанието му може би е казало истината?

— Вероятно. Но Чен е образован човек. Не е възможно да не знае нищо за Витгенщайн. Господи, та той е учил психология в Кеймбридж.

Джейк сви рамене.

— Аз също, професоре. И откровено казано, допреди няколко дни не знаех почти нищо за Витгенщайн.

Дълго време Джейк знаеше името му като нещо емблематично, изпълнено с интелектуален символизъм — досущ името на Айнщайн. Може би семитското име спомагаше за обяснението на това екзотично въздействие. Но след като прочете най-краткото и най-експлозивно произведение на Витгенщайн, „Логико-философски трактат“, тя разбра защо той е бил такава влиятелна фигура във философията. Освен енигматичния и почти херметически стил, самата тема на изследването му беше поразителна — как е възможен езикът? Това беше нещо, което хората, особено полицаите, приемаха, без да се замислят, макар че представляваше същността на човешката душевност. Още по-важен беше опитът му да обясни на какво не е способен езикът. Това докосна нещо дълбоко в душата на Джейк, нещо, което граничеше дори със собствената ѝ сексуалност.

— Познанието е странно явление — отбеляза тя. — Поне Витгенщайн мисли така.

— Виждам, че не сте загубили време да попълните пропуските — рече Глайтман.

— Такава ми е работата. Но, разбира се, има и друга вероятност. Убиецът може наистина да прилича на Витгенщайн. Да предположим, че той действително е интелигентен и образован човек. Чел е Витгенщайн и е бил повлиян от мислите му. Не е ли възможно шокът от теста, че е ВМЯ-отрицателен, да причини някакво психопатологично разстройство? Може би параноидна шизофренична самозаблуда?

Глайтман потърка замислено избръснатата си до синьо челюст.

— Предполагам, че е възможно. Но толкова бързо? Знам ли.

— Да допуснем, че е имал предразположение към това заболяване. После е достатъчна само една стресова ситуация, за да преобрази потенциала в действителност. Като например да ти кажат, че нямаш вентро-медуларно ядро.

— Може би.

Джейк се усмихна на нежеланието на Глайтман да признае вероятността на нещо, което за нея ставаше все по-очевидно.

— Хайде, професоре — каза тя. — Много добре знаете, че това е възможно.

Разговорът свърши и Джейк излезе от сградата. Прозя се и се протегна, но усети необходимост от нещо повече от разкършване на врата и на раменете. Физически упражнения. Въздух. Дори мръсния градски въздух в Лондон. Реши да не се качва на колата и след като взе пистолета си, освободи шофьора и тръгна по Виктория стрийт.

Повечето лондончани, намиращи се в нейното положение, скоро биха завили на север, към Сейнт Джеймс Парк. Но притегателната сила на реката беше твърде голяма за човек, прекарал почти целия си живот на брега ѝ.

Но Уестминстър Бридж беше изпълнен с опасности. Имаше много просяци и джебчии и пистолетът беше необходима предпазна мярка.

Гледката оттам винаги разтърсваше душата ѝ, макар че мръсният въздух не позволяваше на слънцето да огрее корабчетата пивници, остъклените небостъргачи, сателитните чинии, театрите и джамиите.

Докато гледаше как калните води на Темза се носят под краката ѝ я завладя чувство на спокойствие. Зачуди се дали методът за отпускане на доктор Клибъри нямаше да окаже въздействие и върху нея.

Уличното движение не беше толкова оживено, както обикновено, и Джейк прекоси моста, хладнокръвно прескачайки някакъв пияница, заспал в канавката. Дори Парламента изглеждаше задрямал. Тя се усмихна, докато се опитваше да си представи лъжите, които вероятно и в момента се разказваха в сърцето на демокрацията от такива като Грейс Майлс.

Чувството за спокойствие отказа да я напусне, въпреки че пияницата се събуди и фъфлейки ѝ поиска пари. Тя бръкна в чантата си и стискайки с една ръка автоматичния пистолет с трийсет патрона, извади с другата пет долара и му ги даде. Мъжът се вторачи тъпо в тях, после кимна, измърмори нещо и явно отказвайки се от идеята да открадне чантата на високата жена, отмина, без да съзнава, че се е разминал на косъм от куршума.

Джейк гледаше това „величествено творение на природата“, което се олюляваше по тротоара. Не изпитваше нищо друго, освен презрение — към него и към всички мъже. Щеше да му пръсне черепа, ако бе настоял за още пари.

Развълнува я не мъжът, а реката.

Имам две тетрадки. Хубави, с гладки кремави листа, леко пожълтели от времето, но такива, каквито не се произвеждат от много години.

Едната, която наричам Кафявата книга, е дневникът ми. А другата съдържа подробностите за онези, които съм екзекутирал. Наричам я Синята книга. Пиша със старинна писалка. Още не съм свикнал с нея. Като повечето хора аз пиша направо на компютъра, но имам чувството, че това ще ме отдалечи от непосредствения и импровизиран характер на моите мисли, които могат да бъдат пресъздадени само с писалка.

Нито една от двете книги не е особено хубава, но те са такива, каквито съм ги направил. Смя да кажа, че ще свършат, когато дойде и моят край. С други думи, публикуването им (относно което имам известни съмнения) няма да бъде събитие в живота ми.

Разбира се, твърде вероятно е тези две тетрадки да хвърлят светлина в един или друг ум. Но това, как стоят нещата в този свят, е напълно безразлично за висшето.

Поставени една до друга, тези две тетрадки се равняват на един вид система. Това е най-важното относно логиката. Защото единствената необходимост, която съществува, е логическата. И представата, че така наречените закони на природата са обяснение на природните явления и съответно нещо неприкосновено, е, откровено казано, чиста глупост.

Надникнете ли в Синята тетрадка, ще видите, че поредица от рисунки показва как точно ще извърши екзекуцията на всеки индивид. (Е, отклоних се от плана в случая с Бертранд Ръсел, но това беше грешка, а всеки може да сгреша.) Рисунките са елементарни и детински.

Но като образ за вероятното състояние на нещата, те са логически достатъчни. Разбира се, не всеки образ съответства на действителността. Трябва да се разходите из галерията „Тейт“, за да разберете това. Има много картини, където се вижда, че подреждането на нещата няма връзка със състоянието на нещата. В това се изразява свободата на Изкуството. Понякога я наричат артистичен лиценз, сякаш трябва да напишеш официална молба до властите, за да го получиш.

Така както Кафявата и Синята книга, взети заедно, представляват моята система, в работата ми съществува и виртуалната реалност.

За да влезете в нея, трябва да имате необходимата екипировка. Апаратурата ми за виртуална реалност плюс приспособленията за тялото са истинско творение на изкуството и струват почти петдесет хиляди еку. Основната част е една кутия с размерите на пакет с прах за пране, която се свързва с компютъра. Има и информационен шлем, който прилича на мотоциклетна каска, и подплатен с гума сензорно-тактилен костюм за цялото тяло — нещо като водолазен костюм. Предната част на шлема представлява прожекционен екран, на който виждаш виртуалния свят. За всяко ухо има слушалка за обемен звуков съпровод. Костюмът е еластичен и ти дава възможност да докосваш и да бъдеш докосван от виртуалните

предмети и същества. Включва се и се изключва, като само спуснеш или вдигнеш предната част на шлема.

Купих си устройството за виртуална реалност като терапия за моята агресивност и приспособих някои от съществуващите програмни дискове към моя вкус. Когато се почувствам по-враждебно настроен от обикновено, обличам костюма и се потапям във виртуалните възприятия. За секунди се озовавам във виртуалния свят, въоръжен със смъртоносни оръжия, които ми дават възможност да убивам, да осакатявам и да изнасилвам реалистични жертви. Но напоследък установявам, че не е необходимо да съм враждебно настроен, за да изпитвам желание да използвам тази система.

Разбира се, има множество други видове виртуална реалност, които човек може да изследва — еротична, романтична, фантастична, комична, музикална и дори интелектуална. Много от тези програми съм съставил сам и ги смятам за кинематографично изкуство.

Разбира се, виртуалната реалност има и своите недостатъци. Като всяка форма на бягство от действителността — подобно на наркотиците или алкохола — недотам интелигентните хора може да се пристрастят към нея. Но за мен това не представлява проблем.

Производителите на виртуална реалност и подобни продукти казват, че ние просто трябва да различаваме реалното от нереалното, защото и двете не подлежат на анализ. Но на мен ми се струва, че това е само тавтология, характерна за рекламите.

Истината е, че нищо емпирично не е познаваемо.

8.

Джейк зае мястото си между Гилмор и човека, когото бе заместила като ръководещ разследването, шефа на отдел „Убийства“ и фиктивен неин началник, командир Кийт Шали. С хладни, спокойни и безпристрастни изражения те седнаха пред въоръжените с камери, микрофони и диск-рекордери журналисти. Докато Гилмор откриваше пресконференцията, Джейк си спомни последните му думи на излизане от кабинета му в Ню Скотланд Ярд.

— Надявам се, че знаеш какво правиш — навъсено каза той. — Ако това се обърне срещу нас, министърката ще иска не моята, а твоята глава. Според мен тя просто ти дава въжето, с което да се обесиш.

— Да, но още не съм готова да затегна примката — отговори Джейк.

Представянето свърши и като старши детектив Джейк пое грижата за изявлението на полицията. Поредицата от семинари, посветени на връзките с обществеността, ѝ бе помогнала да развие ораторските си умения. Тя съзнаваше, че външният ѝ вид е от съществено значение за успеха на пресконференцията, и се бе облякла по-грижливо от обикновено, избирайки костюм от синьо-зелено букле. Знаеше, че за представителите на пресата ще е трудно да превърнат в мишена човек, който не се съобразява със стандартната представа за облечената в сиво полицейска власт. Не се явяваше за пръв път на пресконференции, но подходи така, сякаш това беше дебютът ѝ. Нямаше смисъл да рискува, създавайки внушението, че е небрежна към външността си. Говореше ясно и внимателно и наблюдаваше присъстващите в залата също като президентски телохранител, сякаш очакваше някой от журналистите да я замери с нещо по-тежко от неудобен въпрос. Беше по-добре да очаква неочакваното.

— Полицията смята, че няколкото безцелни убийства на мъже, извършени през последните няколко месеца, са дело на един човек. Има някои характерни особености в почерка на убиеца, които ни

накараха да стигнем до това заключение. Поради оперативни съображения не можем да огласим подробностите за метода на действие на престъпника, но ще потвърдим, че всички жертви са били застреляни с няколко куршума в главата и почти от упор. Сигурна съм, че не е необходимо да ви обяснявам всичко това, защото при този вид привидно немотивирани престъпления има малко факти относно самоличността на убиеца. На този етап от разследването, където съществуват стотици и вероятно хиляди неясни хипотези, които трябва да бъдат проверени, задачата може да се сравни с поговорката да търсиш игла в копа сено. Ето защо, консултантският екип от експерти, оглавяван от мен, се е заел с проблема да изучи всички убийства, използвайки ресурсите на Европейската криминална разузнавателна служба и по-точно компютърната ѝ система. За онези от вас, които не са запознати с тази система, ще поясня, че Европейската компютризирана разузнавателна система изпълнява ролята на полицейски разузнавач, заменяйки човешките преценки с предварително заложили компютърни програми. Надяваме се, че това ще осигури аналитичния капацитет, необходим за определянето на центъра на тежестта на всички тези убийства.

Джейк направи знак на двамата униформени полицаи да раздадат компютърния портрет, който художникът бе направил с помощта на Тони Чен. Тя бе приела вероятността подсъзнанието му да е излъгало, но без портрета нямаше с какво толкова да оправдае свикването на пресконференцията.

— В резултат на описанието, дадено от последната жертва, Оливър Мейхю, преди да умре, ние можем да разпространим виждането на художника за убиеца. Престъпникът е на възраст между трийсет и пет и четирийсет години, среден на ръст, с къдрави кестеняви коси, сини очи, остри черти и слаб. Когато е бил видян за последен път, е бил облечен във вълнено кафяво сако, бяло поло и обувки тип туристически и е носел в ръка бежов шлифер. Имаме работа с изключително умен и безмилостен индивид, вероятно психопат, който убива без задръжки. Но по всичко личи, че само мъжете са изложени на риск. Затова бих помолила мъжете да бъдат побдителни, когато се прибират сами нощем вкъщи.

„Това би трябвало да го вбеси“ — помисли Джейк и повиши глас, за да преодолее приглушения шепот, предизвикан от портрета на

художника.

— Позволете ми да се възползвам от възможността, за да опровергая слуха, че жертвите са избирани с оглед на криминално досие или на сексуалните си предпочитания. Или че са били убити с цел нападение, опит за грабеж или сексуално предложение. Няма абсолютно никакви доказателства в подкрепа на хипотезата, че убийствата са извършени в стил Холивуд. Нито че са свързани с подземния свят. Искам изрично да подчертая, че всичките нещастни жертви са били невинни хора, изпълняващи законните си служебни задължения, когато убиецът е нанесъл удара си. Никой от тях не е имал причина да предполага, че е бил избран от престъпника. Нещо повече, лично аз съм убедена, че никой от тях не е познавал убиеца... Бих искала да опровергая и слуха, че престъпникът вече е влязъл във връзка с полицията. Това не е вярно. Не е имало общуване от никакъв вид. Но ако някой смята, че разполага с информация, отнасяща се до случая, бих настояла този човек незабавно да се свърже с полицията... Накрая искам да се обърна към убиеца. Който и да сте, призовавам ви да се предадете. Давам ви честната си дума, че ще получите справедлива присъда. Ще направя всичко, което е в пълномощията ми, за да ви бъде осигурено подходящо медицинско лечение. Главната ми грижа е да не пострадат повече хора.

Джейк млъкна за миг и погледна публиката си.

— Имате ли въпроси?

Във въздуха се вдигнаха десетина ръце и тя посочи едно лице, което ѝ се стори познато.

— Карол Клапам, Ай Ти Ен — представи се жената. — Главен инспектор, убедена ли сте, че мотивът за тези убийства не е грабеж?

— Напълно. Никой от мъжете не е бил обран. Доколкото си спомням, в портфейла на единия е имало над сто долара. Следващият въпрос.

Тя посочи един мъж, който седеше на първия ред.

— Джеймс Маккей, „Ивнинг Стандарт“. Споменахте, че трябва да се проверят стотици, вероятно хиляди хипотези. Бихте ли изброили някои от тях?

— Не. Следващият.

— Били ли са осакатени жертвите? — попита трети журналист.

— Без коментар. Следващият.

Джейк нямаше намерение да предоставя информация на убийците подражатели.

— Предполагате ли, че убиецът отново ще нанесе удар?

— Би било логично. Да.

Тя посочи за пети, после за шести път. Накрая дойде въпросът, който беше убедена, че все някой ще зададе.

— Джон Джойс, „Гардиан“. Главен инспектор Джейкович, бихте ли коментирали слуха, че убийствата са свързани с програмата „Ломброзо“, която в момента се осъществява от Института за изследване на мозъка към правителството?

Детектив старши полицейски офицер Шали я изпревари.

— Мисля, че аз мога да отговоря на този въпрос — каза той, поглеждайки Джейк, сякаш за да се увери, че тя няма нищо против да я прекъсне. Но Джейк знаеше, че това е само за пред хората. На Шали изобщо не му пукаше дали е така, или не. — Както каза главният инспектор, има множество слухове относно тези убийства. Свързват ги с какво ли не — от загубата на Англия в мача за Световната купа до климатичните промени на Земята. Само ще кажа, че на този етап от разследването ние няма да отхвърлим никоя хипотеза, колкото и да е фантастична.

Гилмор стана и обяви пресконференцията за закрыта. Имаше още въпроси, но тримата не им обърнаха внимание. Излязоха в коридора и Гилмор въздъхна облекчено.

— Добре се справи, Кийт — каза той.

— Благодаря — отговори Шали. — Не беше лесно, нали? Човек не може да има доверие на тези шибани копелета от „Гардиан“, че ще играят честно.

Гилмор мрачно кимна.

— Крайно време е да поговоря за тях с пресслужбата. Да им дам урок. Никакви изявления за пресата. Известно време ще ги държа в неведение. Нека най-после се научат да спазват правилата като всички останали влечуги.

— Знам ли — обади се Джейк. — Не можеш да ги обвиниш, че не са се опитали.

Гилмор я погледна в очите и пренебрегвайки мнението ѝ, я поздрави за представянето.

— Браво, млада госпожице — покровителствено каза той, сякаш беше снизходителен чичо.

Джейк положи усилия и успя да се усмихне със стиснати устни.

— Надявам се, че знаеш какво правиш. Ако това се обърне срещу нас...

Този път Гилмор не довърши предсказанието си. Потърка нос и добави:

— Да се надяваме, че онзи Витгенщайн гледа телевизия.

„Няма начин да не гледа“ — мислеше си Джейк, докато се прибираше вкъщи. Телевизията беше най-великият британски бог. Нали и самата тя често се връщаше капнала от умора и нямаше сили за нищо друго, освен да се вторачи в немигащото ѝ око. Но точно поради тази причина бе сложила телевизора си в необичайно положение — така, че да не изпитва желание да гледа. Телевизорът стоеше високо над лавиците с книги, под прав ъгъл с най-късата стена и непосредствено срещу вратата, което задължаваше всеки, който иска да гледа, да стои прав. Не че Джейк не обичаше документалните предавания за далечни войни, криминалните филми или двуминутните рекламни паузи, появяващи се на всеки четвърт час. Дори когато знаеше, че няма нищо интересно, Джейк намираше телевизора странно притегателен. И затова се опитваше да направи гледането на телевизия достатъчно неудобно, за да може да върши нещо друго, например да чете.

И в това отношение професията ѝ имаше неблагоприятно въздействие върху живота ѝ, защото докато кариерата ѝ напредваше и я задържаше до късно в Ню Скотланд Ярд за сметка на личния живот, тя установи, че усилието да чете нещо друго, освен глупости, е твърде голямо. Понякога, докато оглеждаше рядко избърсваните от прах лавици, ѝ беше трудно да повярва, че книгите по тях са на човек, спечелил стипендия за Кеймбридж.

Много от книгите имаха вулгарни корици — истории с невероятни сюжети за квартални убийства, разследвани от остроумни частни детективи или пийнали инспектори, чийто живот беше изпълнен с особени занимания, романтични флиртове, приключения в странство, сладкодумни престъпници, мъдри забележки и

удовлетворяваща развързка. Живот, който изглеждаше коренно различен от нейния. Единствената ѝ утеха беше, че тези истории се пишат от хора, които явно нямат представа за скучната, безразсъдна и брутална прозаичност на истинското убийство. Това беше една представа, подсилена от рисунките на кориците, които показваха лицата на свежи румени млади майки, на лукави интелектуалци с очила, на загладени и добре облечени рекламни типове, на суховати учени, на превзети стари моми с добро храносмилане и на почти безобидни психопати, чиито безмилостни и мрачни погледи на Бостънски удушвачи напомняха на Джейк за баща ѝ.

От време на време идеите на авторите за мръсни убийства я караха да се смее на глас. Но преди всичко я подтикваха да заведе някой от тях в лабораторията, за да види едно наистина мръсно убийство с целия му отвратителен, хаотичен и абсолютно безсмислен ужас.

Е, разбира се, че съм обмислял вероятността да съм луд за връзване. Би трябвало да е така, след като си убил девет души. Някои мислят, че хладнокръвното убийство на множество хора е достатъчно доказателство за ненормална психика. Но всъщност не е така. Особено в днешно време.

Полицайката по телевизията каза, че може би съм психопат. Но съвременните психиатри вече са изоставили разликата между невроза и психоза и са отхвърлили тези старомодни термини от официалния диагностичен каталог на професията си. Освен това не смятам, че мога да бъда описан като психопат, защото мислите и потребностите ми вече не отговарят на изискванията на действителността. Дори ако пренебрегнем факта, че единствената реалност, в която някой може да бъде сигурен, е собственото „аз“, пак бих казал, че ако не друго, то поне мислите и делата ми отделят твърде голямо внимание на изискванията на реалността.

Искате психопат? Ще ви покажа един такъв. Гръцкият герой Аякс избива цяло стадо овце, които помислил за враговете си от Троя. Ето това е шибан психопат. Бедата е там, че повечето от тези психарски бръцолевения нямат смисъл. Думата шизофрения се произнася адски трудно, а в нея е вложено толкова малко

съдържание. Има едно западноафриканско племе, наречено йоруби, което има много по-хубава дума за шизофренията. Те казват, че човекът е „бил“. Мисля, че това може да се употреби успешно и в другите езици. Да кажеш „бил“ означава, че някой вече не „е“ и не функционира в настоящето. Има ли по-уместна дума за раздвоената самоличност?

Онова, което каза Полицайката, ме разсмя. „Ще направя всичко, което е в пълномощията ми, за да ви бъде осигурено подходящо медицинско лечение.“ Колко мило от нейна страна! Всъщност искаше да каже, че ако се предам, ще направи всичко възможно да ми поставят диагноза „негоден да бъде съден поради невменяемост“ в рамките на законовата и напълно погрешна дефиниция за невменяемост според английското законодателство. Това би означавало, че изобщо не може да ме съдят, и най-важното — не може да ме осъдят на наказателна кома, или по-вероятно — на необратима кома. Браво, главен инспектор. Едва ли някой би се предал на полицията, като знае, че не го очаква нищо друго, освен спринцовка.

И всички онези глупости за слуха, че съм се свързал с полицията. В Синята книга пазя изрезките от вестниците, отнасящи се до деянията ми. В нито една от тях не се загатва за такова нещо. Това беше много хитро — само повърхността на структурата на онова, която тя имаше предвид. Ако се задълбочим в думите ѝ, ще стигнем до въпроса: „Защо не се свържеш с мен?“.

В същото време Полицайката пази нещо в резерв, в случай че съм от срамежливите. Всъщност тя ми казва „да ти го начукам“ и ми удря плесница. Освен това, според нея всички жертви са били невинни. Вършели законния си бизнес. Нито дума за това, че са ВМЯ-отрицателни. (И как само отговори старшият полицейски офицер на онзи коварен въпрос — явно не искат да свързват програмата „Ломброзо“ с всички тези екзекуции. Аз също. Смущението им би трябвало да бъде сигнал за края на моята мисия. Или поне да я направи адски трудна. Сега вече всеки от знаменитите ми събратья ще очаква появата ми.) Предполага се, че това ще ме ядоса достатъчно, за да се свържа с Полицайката, ако първият ѝ тактически ход не подейства.

Най-много се забавлявах с моето описание и с онзи компютърен портрет. Чудя се как ли е успяла да го получи? Има само две вероятности — или Берtrand Ръсел наистина е смотолевил няколко предсмъртни думи (защото не виждам как би работил с полицейски художник), или онзи китаец, консултантът от Института за изследване на мозъка, е успял да ме запомни. И все пак портретът не прилича много на мен. Винаги е така с компютърните портрети по описание. Поглеждаш ги и си казваш, че този тип би трябвало отдавна да е арестуван, само защото изглежда адски странен. Но като цяло, опитът не беше лош. Жълтият сигурно има добра памет. А може би са го натъпкали с нещо, което го е накарало да си спомни.

Както и да е, ясно е, че Полицайката произнесе нещо като предупреждение. Какъв е знакът, че някой приема някого? Трябва ли да се придържа към определен етикет или условност? Няма значение. Тя очевидно смята, че това трябва да бъде следващата ми стъпка. Да приема или да не приема предизвикателството? И явно трябва да бъде извършено още едно убийство в съответствие с новите правила, принадлежащи към граматиката на думата „игра“.

Да, играта с Полицайката е чудесна идея. Едно време любимата ми игра беше „Монопол“. Но вече не е такава, каквато беше. Самата дъска е два пъти по-дебела. Олд Кент Роуд вече не съществува благодарение на предприемачите. Окфорд стрийт се е превърнала в търговски център. Флийт стрийт е пустош. Фигурките на Зелените къщи и Червените хотели, които бяха солидни и дървени, сега са кухи и пластмасови и броят им е намалял наполовина. Картите „Шанс“ и „Обществено подпомагане“ са безнадеждно остарели. „Безплатен паркинг“. В Лондон? Пълен смях! „Училищна такса сто и петдесет долара“. В днешно време с тези пари можеш да си купиш само няколко учебника. „Печелиш конкурс за красота“. Това нещо беше забранено преди няколко години. „Лекарски хонорар петдесет долара“. За какво? За шишенце аспирин? И никой вече не излиза безплатно от затвора. Трябва да платиш, за да те настанят в някой свестен затвор и за да излезеш. Плюс рентата.

Нещата се промениха много, откакто бях малко момче.

Но вие не знаете нищо за детството ми, нали? Тогава позволете да ви разкажа каква беше първата ми мисъл.

Първата ми мисъл (след време може да се окаже и последната) беше да изрева, несъмнено стимулиран от ръката на акушерката, и да поема първия си дъх в един непознат нов свят. Разбира се, не можем да говорим за онова, което е станало преди това и е все още твърде рано да кажем какво ще стане после. Но смятам, че е приемливо да научите какво първо е станало в мозъка ми, в който липсва вентро-медуларно ядро.

От мига, в който ме извадиха — с главата напред — от вечността и ме провесиха за глезените в студената светлина на преходното, аз прекарвам много време, опитвайки се да мисля за онова, за което не може да се мисли. Най-близкото, до което човекът може да стигне в това отношение, е съзерцанието на състоянието на несъществуване, съществуващо преди раждането и след смъртта. Повярвайте, открих, че е по-лесно да полудея, отколкото да кажа онова, което не може да се каже.

Вероятно ще предположите, че мотивът ми е бил отчасти богохулствен, тъй като моята мисия прилича на изказване на Йехова. Имам чувството, че трябва да приема това, защото това, което е мислимо, е и възможно. Човек не може да мисли нещо, което е нелогично, защото в такъв случай би трябвало да мислим нелогично. Затова не можем вярно да кажем как би изглеждало нещо нелогично.

Несъмнено някои няма да се съгласят с това, но действителността — такава, каквато съществува в този нещастен свят — е, че е толкова трудно да измислиш нещо нелогично, колкото и да изчислиш точното съотношение между диаметъра на окръжността и да съставиш кръг със същата площ като даден квадрат. (Фасулска работа, ще си помислите, но опитате ли, ще видите, че е невъзможно.)

Обикновено се смята, че Крайното решение на Еврейския проблем, за което са мечтали нацистите, е нещо неописуемо с думи. Но това не е така и да кажем, че езикът не може да опише Холокоста, означава да си го представим погрешно като нещо, което не принадлежи на този свят. Или да допуснем, че Холокоста е загадка, чието обяснение се намира извън времето и пространството, а крайната отговорност не принадлежи на човека. (Някои мислят, че разбирането означава прошка.) Въпреки всичко тъкмо фактът, че Холокоста принадлежи на този свят и

следователно може да се говори за него, го прави толкова ужасен. (Защото именно културата, родила Моцарт, Бетховен и Гьоте, е извършила това престъпление. Така, както римляните са родили Хораций и Плиний, а в същото време са хвърляли християните на лъвовете. Великите престъпления са естествена последица от великите цивилизации.)

Единствената граница за онова, което може да бъде казано, е границата, разделяща разума от глупостта. (Ако имаме предвид тази граница, ще стане ясно, че в Холокоста има смисъл, макар да го осъждаме.) Но въпреки това съществува мнението, че онова, което наистина може да бъде разбрано, може да бъде и неописуемо и смисълът на света може да бъде намерен в самия свят.

Но ако има ценност, която притежава стойност, то тя трябва да се намира извън всичко, което се случва, и извън така-битието. Защото всичко, което се случва, и така-битието са случайни. Затова не може да има и такива неща като етически пропозиции. Етиката е трансцендентална и не позволява да бъде изказвана. Накратко, Етиката не съществува.

Инак защо някой би предпочел да тръгне срещу евреите? Ако беше възможно да има някаква морална пропозиция, забраняваща убийството, аз нямаше да я отхвърля. Но за волята като носител на етичното не може да се говори. Ето защо убивам — няма логическа причина да не го правя.

Истинността на мислите, които се обменят, ми се струва неопровержима и окончателна. Следователно мисля, че съм намерил крайното решение на проблема.

Но ето, че си губя времето, когато трябва да убия следващия човек от списъка си. И какво име има само! Един от философите, придал облика на цялата западноевропейска интелектуална традиция. Сократ.

9.

Консултантският екип от експерти на Джейк беше съставен от професор Уеъринг, доктор Клибъри, детектив инспектор Станли и детективи сержанти Чун и Джоунс. Два дни след пресконференцията те се събраха в една стая в Ню Скотланд Ярд, за да обсъдят как върви разследването.

— Това е обявата за пресата, написана от агенцията — каза Джейк и им раздаде по един екземпляр. — Засега няма голям отзвук — както на нея, така и на изявлението ми.

Уеъринг погледна списъка с кодовите имена на ВМЯ-отрицателните и поклати глава.

— Как ли възприемат хората всичко това?

— Имаше едно-две любопитни обаждания на журналисти — призна Джейк. — И това ме подсеща, че исках да ви питам нещо, професоре. Кой е изготвил първоначалния списък с кодовите имена?

Уеъринг сви рамене.

— А вие знаете ли, доктор Клибъри?

Тя се усмихна и обясни:

— Идеята беше на доктор Сейнтпиер. Търсеше имена на починали хора. Поради юридически съображения. Взе каталога на издателство „Пенгуин“ и вкара имената в компютъра.

— Класиката на „Пенгуин“?

— Точно така. И когато имената там свършат, смята да използва героите от романите на Чарлс Дикенс.

Джейк вдигна вежди в недоумение. Но идеята за залавянето на убиеца на Едуин Друд^[1] не беше непривлекателна.

— Как върви работата с компютъра на „Ломброзо“, главен инспектор? — попита Уеъринг. — Електронният шип?

Джейк погледна сержант Чун и каза:

— Вероятно ти ще ни кажеш, сержант.

Чун изопна рамене.

— Надеждата ми, че може да има някакъв вид електронен шип, се оправда — обясни той. — Компютърът реши да се отнесе към заличаването като случайно, макар че основната памет е още в процес на възстановяване. Но изтриването на личните подробности за заподозрения не може да бъде възстановено. Оттогава работя с нашия полицейски компютър. Създадох поредица от измислени разследвания на убийства. Използвам серия от имена, извлечени произволно от компютъра от указателя с телефонните абонати, за да изготвя списък от хипотетични заподозрени с цел да предизвикам реакция от „Ломброзо“. Но такова нещо отнема време. И не всички ВМЯ-отрицателни фигурират в телефонния указател.

— Колко са засега? — попита Джейк.

— Осем.

— От вероятни сто и дваисет — обади се Уеъринг.

— Двама отговориха на обявата, шестима — на писмото, което получиша от консултантите си, и девет вече са мъртви. Общо дваисет и пет — отбеляза Джейк. — Като добавим ВМЯ-отрицателните, които са в затвора, остават седемдесет и пет.

— Седемдесет и четири — поправи я Чун. — Знаем, че Витгенщайн е заличил данните за себе си.

— Питам се дали не можем да предизвикаме по-силна реакция — рече професор Уеъринг.

— Мъжете са уплашени — каза Джейк. — Някои от тях мислят, че ще бъдат заловени и поставени под карантина. Или нещо по-лошо. Ако бях на тяхно място, и аз щях да се страхувам да се обадя.

— Глупости — отсече Уеъринг. — Тъпи клюки, разпространявани от безотговорни хора.

— Независимо от това, някои от тях им вярват — настоя Джейк.

Професор Уеъринг кимна навъсено и се вторачи в папката си. Беше ясно, че повече не желае да обсъжда въпроса. Това накара Джейк да се запита дали пък слухът не е верен. Тя си спомни, че Уеъринг се противопостави на идеите й как да води разследването. В същото време Джейк вярваше в неговите способности като съдебен психиатър. Той беше най-добрият в страната и нямаше смисъл да го изолира повече от разследването. Уеъринг гледаше списъка с кодовите имена на деветте жертви на Витгенщайн. Четеше го бавно и в хронологичния ред на убийствата им.

— Дарвин, Байрон, Кант, Тома Аквински, Спиноза, Кийтс, Лок, Дикенс и последният, Бертранд Ръсел — каза той и погледна присъстващите. С преждевременно побелелите си коси, очилата, с недохранения си аскетичен вид и рунтавите си, постоянно свъсени вежди, изобщо не му беше трудно да изглежда замислен. — Предполагам, че в тези убийства няма схема, нали?

— Имате предвид някаква интелектуална схема ли? — попита Джейк. — Според Компютризираната разузнавателна система, няма.

— Компютрите нямат въображение — презрително каза Уеъринг. — Защо не използваме собствените си мозъци, за да потърсим схема?

Джейк сви рамене.

— Разбира се. Защо не?

— Да се замислим за Дарвин — продължи професорът. — Той е бил първият. Ами да, кой друг да бъде? „Произход на видовете“. Схващате ли идеята?

Доктор Клибъри категорично поклати глава.

— Но това е дядото, а не синът. Жертвата е Еразъм Дарвин, а не Чарлс, професоре.

— А какво е написал Еразъм Дарвин? — попита той.

— Някакви стихотворения за растенията — отговори Джейк.

Доктор Клибъри кимна, усмихна се мило на Джейк и премести възпъления си задник. Намести се удобно, сетне оправи тясната си черна пола и краищата на изрусените си коси. Приличаше повече на бар дама, отколкото на психиатър.

— По-важното е, че пет от деветте жертви са имали имена на философи — каза Джейк.

— Шест — поправи я Клибъри. — Ако броиш тъй наречената Сетивна философска школа на Еразъм Дарвин. Чакайте малко...

— Какво има? — попита Джейк.

— Еразъм Дарвин е бил един от първите мислители, които са се опитали да поставят умствените явления на физиологична основа — мозъчното вещество. — Тя поклати глава и зачака другите да я разберат. — Точно затова е и програмата „Ломброзо“.

Джейк кимна. Не беше убедена, че дискусията ще доведе донякъде.

— Това е уместно — съгласи се Уеъринг, възвръщайки се към първоначалната си идея. — Но каква е връзката с Имануел Кант?

Джейк улови погледа на Чун. Той незаинтересовано сви рамене. Детектив инспектор Станли изучаваше съдържанието на чашата с чая си, сякаш търсеше ясновидски знак за бъдещата линия на разследването. Детектив сержант Джоунс, който трябваше да води протокола на заседанието, се прозяваше пред монитора на компютъра си. Джейк се усмихна, като видя, че е написал погрешно името на Кант. Уеъринг също го видя и укорително поклати глава.

— Да, разбира се — каза той. — Колко глупаво от моя страна. Семейството му е от Шотландия, но той е променил името си — първата буква е „К“, а не „С“. Дарвин е учил медицина в Единбург. Е, връзката е крехка, но все пак...

Джейк остави професора и доктор Клибъри да поразсъждават малко в тази езотерична насока и да се опита да установят поне някакви връзки между кодовите имена на деветте жертви, после се усмихна и каза:

— Предлагам да не се увличаме. Според мен най-важното е, че от списъка със сто и двацет ВМЯ-отрицателни двацет са с кодови имена на философи. Убиецът също носи кодово име на философ, както и няколко от жертвите му. Поразява ме фактът, че убиецът има чувство за хумор. Идеята един философ да убива себеподобните си го забавлява.

Уеъринг се замисли върху това.

— Но тогава защо не е избрал и деветимата по този начин, а само петима? — попита той.

— Шестима — обади се доктор Клибъри. — Не забравяйте Дарвин.

Джейк сви рамене.

— Вероятно за да не прозрем схема в убийствата.

Уеъринг въздъхна уморено.

— В такъв случай той си върши отлично работата.

Детектив сержант Джоунс отмести поглед от екрана.

— Питам се дали има познания по философия — каза той.

Джейк кимна.

— И аз си задавам същия въпрос.

Заседанието се проточи през остатъка от следобед и накрая Джейк го обяви за закрито. В пет часа отиде да си купи кафе. Когато се

върна, Чун я чакаше в кабинета ѝ. Изглеждаше необичайно развълнуван.

— Какво ти става? — попита тя. — Да не си получил премия?

— Може би — ухили се той и размаха някакъв лист.

Джейк беше изтощена. Седна зад бюрото си и махна капачето на пластмасовата чаша с кафе. Заседанията винаги я караха да се чувства потисната.

— Да чуем.

— Едно произволно избрано име и телефонен номер току-що предизвикаха реакцията на компютъра с програмата „Ломброзо“ — обясни той. — Някакъв тип на име Джон Мартин Бабертън. В същото време полицейският компютър в Кидлингтън показва, че този Бабертън има криминално досие за компютърна измама и опит за убийство.

Джейк вдигна глава.

— Шегуваш се, нали?

Той погледна разпечатката, която държеше.

— А какво ще кажеш за това? Бабертън е завършил философия и история на психиатричните заболявания.

— Звучи твърде добре, за да е истина. Имаш ли досието му?

— Точно това е най-странното. В архивите не могат да намерят ръчно изготвеното досие. По всичко личи, че е изчезнало. Има само компютърно.

Чун ѝ даде разпечатката и се вторачи в нея. Джейк задържа погледа си върху направения на лазерен принтер портрет на Бабертън.

— Тези портрети не са най-добрият начин да установиш нечия самоличност — каза тя. — Но имам чувството, че съм виждала този човек. Какво е кодовото му име?

— Сократ. Пак философ.

— Адрес?

— Има два известни. Единият е на компютърната разпечатка, а другият — в полицейското му досие.

— Кой от двата съответства на картата за самоличност?

— Този от полицейското досие.

„ВНИМАНИЕ. ИДЕНТИФИЦИРАНИЯТ СУБЕКТ Е
ВМЯ-ОТРИЦАТЕЛЕН И СОМАТОГЕННО

ПРЕДРАЗПОЛОЖЕН КЪМ ТЕЖКИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ. ТРЯБВА ДА ПОДХОЖДАТЕ КЪМ НЕГО ВНИМАТЕЛНО. ЗА ПО-ПОДРОБНА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ВМЯ-ОТРИЦАТЕЛНИТЕ ТРЯБВА ДА СЕ ОБАДИТЕ В ИНСТИТУТА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОЗЪКА, ПРОГРАМАТА «ЛОМБРОЗО». МОЛЯ, УНИЩОЖЕТЕ ТЕЗИ ДАННИ, СЛЕД КАТО ГИ ПРОЧЕТЕТЕ. КОПИЯТА И ЗАПИСИТЕ СА ЗАБРАНЕНИ. ТАЗИ ИНФОРМАЦИЯ Е НЕПРИЕМЛИВА КАТО ДОКАЗАТЕЛСТВО В СЪДА.“

Джейк захвапа кичур от косите си и замислено го засмука.

— Тук има нещо странно — отбеляза тя. — Знаем, че някой с кодово име Витгенщайн е заличил данните за себе си от оригиналния списък на ВМЯ-отрицателните, нали?

— Точно така.

— Тогава кое е това компетентно копеле? Едва ли ще намериш по-подходящ заподозрян, дори да направиш конкурс.

На вратата се почука и в кабинета влезе старши полицейски офицер Шали.

В началните етапи на разследването, когато беше успешно заместен от Джейк, той не бе изразил желание отново да се включи в случая. Но след пресконференцията Шали придоби навика да влиза в кабинета ѝ по всяко време на деня и да пита как върви разследването. Тя се зачуди дали този внезапно подновен интерес е спонтанен, или някой по-висшестоящ, вероятно Министерството на вътрешните работи, го кара да наблюдава развоя на нещата. Каквато и да беше причината, Джейк мразеше както да ѝ се бъркат в работата, така и самия Шали. Той беше полицай със старомодни разбирания и мислеше, че жените са подходящи само за да съобщават лошите новини на семействата на загиналите при катастрофа.

— Думата „заподозрян“ ли чух, Джейк? — изрева той, потривайки ръце.

За миг на Джейк ѝ хрумна да го излъже, но сетне промени решението си. Шали беше от онези старши полицаи, които не прощаваха, ако ги държиш в неведение. Тя каза на Чун да повтори обясненията си, после с нотка на предупреждение добави:

— Искам да поставя този човек под наблюдение. Това е само предпазна мярка, но в цялата история има нещо странно.

— Ще ти кажа кое е странното — изсумтя презрително Шали. — Онзи Джон Мартин Бабертън е странният. Чу го с ушите си. Той е психопат.

— Не — възрази Джейк. — Искам само да кажа, че всичко това е някак... твърде удобно.

— Какви ги говориш? Какво имаш предвид?

Джейк се запита дали наистина усеща мирис на алкохол в дъха му, или това се дължи на въображението й.

— Нямах ли доверие в собствените си методи? Господи, предполага се, че това ще направи нещата удобни. Не всеки резултат трябва да идва от месеци на непосилен детективски труд. Не и в днешно време. Или става дума за проклетата женска интуиция, за която вечно дърдориш?

— Не — търпеливо каза Джейк. — И аз бих искала да изчакам малко. Да...

Но Шали вече говореше по видеотелефона.

— Искам Въоръжения тактически взвод незабавно да бъде приведен в готовност — излая той на стреснатия мъж, който се появи на екрана. — Какъв е проклетият адрес, сержант? Дай ми това листче.

Чун му даде разпечатката и погледна въпросително Джейк, докато Шали диктуваше адреса на командира на взвода. Тя безмълвно сви рамене, но когато Шали свърши с разговора, каза:

— Сержант Чун. За официалния протокол искам да отбележиш, че тези действия са предприети от старши полицейски офицер Шали, противно на моя съвет. По моя преценка...

— По дяволите твоята преценка — грубо я прекъсна Шали. — За каква се мислиш, по дяволите? Аз съм шеф на отдел „Убийства“, а не ти. Аз казвам кога да извършим арест и кога не. Може и да знаеш много за психологията на престъпника, но аз съм наясно с прилагането на закона и разпознавам престъпника, щом го видя. А сега, или ще участваш в това, или стой тук и се мръщи. Кое избираш?

Джейк усети, че присвива очи. Сети се за електронния бокс в чантата си и й се прииска да удари Шали. Едва прикри иронията в гласа си, когато отговори, че за нищо на света не би пропуснала това.

Но преди да последва Шали, се обади в кабинета на Гилмор.

Полицейската кола с Шали, Джейк и Станли излезе от Ню Скотланд Ярд, отправи се на север по Гроувнър стрийт, Парк Лейн, Еджуеър Роуд и зави на запад по магистрала А40. Пътят се извисяваше и снишаваше, докато накрая се озоваха на главната осемлентова магистрала, притиснати застрашително от две огромни цистерни за вода. Часът беше осем, но Уестуей още беше задръстен от прибиращите се коли. Шофьорите в миниатюрните хонди се бяха вторачили в леката железопътна линия над тях и вероятно завиждаха на пътниците, но пък във влака беше адски задушно. Джейк състрадателно поклати глава. Една от компенсациите, задето работеше в необичайни часове, беше, че когато отиваше или се връщаше в Ню Скотланд Ярд, пътищата бяха пусти.

Голямото полицейско БМВ се движеше мощно по платената магистрала без ограничение за скоростта, която срещу сто долара на ден беше сравнително свободна, с изключение на бързите и скъпи немски автомобили. Минаха покрай един небостъргач, сетне покрай друг — стърчащи в небето зайчарници с опушени прозорци.

След няколко минути стигнаха до Белия град — двете бетонни кули на Европейския телевизионен център, които се извисяваха над пейзажа като две рула тоалетна хартия. Джейк си помисли, че колкото повече работата я задържа извън дома ѝ, толкова по-малък е шансът ѝ да изпусне нещо хубаво по „Никамвижън“. Секунди по-късно вече минаваха покрай затвора „Уормуд Скръбс“, наскоро разширен за сметка на сградата на бившата болница „Хамърсмит“ и обграден с ничия територия, осеяна с прожектори и бодлива тел.

На кръстовище „Хангар“ колата зави на юг към Илинг и Джейк бързо загуби чувство за ориентация в лабиринта тихи крайградски пътища, които се виеха покрай игрището за голф на „Хонда Корпорейшън“. В края на един от пътищата, вече блокиран от полицията, видяха облечения в бронежилетка командир на Въоръжения тактически взвод.

— Обградихме мястото, сър — каза той, посочвайки голяма усамотена къща, построена върху площ от около един декар. — Момчетата вече огледаха района. Явно във високите треви до тенискортовете лежи човешко тяло.

— Бинго — измърмори Шали и злобно погледна Джейк. — Какво ти казах?

Той кимна към къщата. Зад дръпнатите пердета светеха лампи.

— Още не сме влизали — рече командирът на взвода, казваше се Колингуд, — но инсталирахме няколко микрофона в стената и изглежда, че в къщата няма никой... И все пак това е странно, защото на верандата стои един мъж.

— И какво прави?

— Просто стои там.

— Не донесохте ли прибори за нощно виждане?

— Разбира се, че донесохме. Но той е в сенките.

— Вероятно е излязъл да изпуши една цигара — предположи детектив инспектор Станли. — И аз го правя понякога. Може би живее с непушач.

— Чакайте малко — каза командирът и долепи слушалката до ухото си. — Едно от момчетата ми казва, че мъжът има оръжие. Картечен пистолет. Изглежда ни чака, сър.

Шали кимна мрачно.

— Вероятно използва онова тяло в градината като примамка. Иска да накара някой от нас да се приближи до вратата, за да се опита да го арестува, и сетне да открие огън — каза Шали и се обърна към Джейк. — Какво ще кажеш сега, а? Може би стои там, за да не му откраднат джуджетата от градината.

— Признавам, че нямам обяснение — отговори тя. — Но мисля, че трябва да чакаме.

— Какво? — изсмя се подигравателно Шали, който и не очакваше отговор. — Не могат ли да се приближат хората ти, командир?

— Няма проблем.

— Може да докараме прожектори пред къщата — предложи Джейк. — Имаме високоговорител.

— И да го уведоим, че сме тук, за да се окопае? В никакъв случай — заяви Шали. — Няма да рискувам с обсада. Последното, което искаме, е да довтаса пресата.

Ясно. В края на краищата Шали се грижеше за интересите на Министерството на вътрешните работи.

През това време командирът на Въоръжения тактически взвод бе извъртял малкия микрофон, прикрепен към шлема му, пред устата си и беше издал заповедта.

Няколко минути не се чуваше нищо, освен онова, което в тази част на Лондон можеше да мине за звука на тишината — уличното движение по Северното околоръстно шосе, усилената докрай стереоуредба „Никамвижън“, куче, използваше отсъствието на господаря си, за да се скъса от лай, фургон за сладолед, бълващ като обезумял мелодията „Ах, какво красиво утро“, и вятърът, клатещ рододендроните.

Джейк дишаше учестено. Все още не можеше да проумее какво точно не е наред с цялата ситуация. До полицейските коли спря дълъг черен мерцедес. Гилмор, облечен в смокинг, слезе от автомобила и посочи с пръст Шали. Онова, което каза, почти мигновено беше забравено.

Звукът от автоматично оръжие съвсем не е нещо обичайно за западните лондонски предградия. Там хората не са свикнали с този звук и мислят, че има късно или ранно увеселение с фойерверки, независимо от датата в календара. И в деветдесет и девет от случаите се оказва точно това. Но този път Джейк, Станли, Шали, Гилмор и командирът на взвода разбраха за какво става дума и инстинктивно залегнаха. Шали и Колингуд дори посегнаха към оръжията си.

— Сержант, какво става, по дяволите? — изкрещя в микрофона командирът.

Последва още един, по-продължителен гърмеж и после отново настъпи тишина. След минута-две от градината се чува викове и Колингуд се изправи.

— Всичко свърши — каза той. — Човекът в къщата е арестуван.

— Слава богу — рече Гилмор.

— А стрелецът на верандата? — попита Джейк.

— Откри огън и беше застрелян — обясни командирът.

— Мъртъв ли е? — попита Гилмор.

Колингуд се намръщи. Беше объркан.

— В случаи, в които са замесени терористи, премахването е нещо обичайно. Освен ако няма изрични инструкции за противното.

Той погледна смутено Шали, сякаш търсеше потвърждение, че такива указания не са били дадени.

— И кой нареди извършването на тази операция?

Колингуд се намръщи още повече — усети, че нещо не е наред — и посочи Шали.

— Той, сър. Искам да кажа, старши полицейски офицер Шали.

Командирът отново долепи слушалката до ухото си и се обърна. Двама от членовете на взвода му водеха мъж в белезници.

Гилмор застана пред Шали, сякаш възнамеряваше да го целуне по бузите като френски генерал. Но поздравленията, които поднесе, бяха изпълнени със сарказъм.

— Браво, Шали, браво — мрачно каза той. — Ще получиш медал. Лично ще се погрижа за това. И лично ще ти го забода на гърдите. С шибан щик. Ако не греша, току-що сте успели да застреляте един от нашите хора. Въоръжената охрана от Специалното подразделение.

Челюстта на Шали увисна.

— Какво? Ама ние не знаехме! Искам да кажа, кого би трябвало да охранявам?

— Него — отговори Гилмор.

Двамата полицаи от Въоръжения тактически взвод представиха задържания — дебел нещастен и ядосан мъж. От носа и устата му капеше кръв в резултат от удара с приклада на картечния пистолет. Русите му коси бяха разрошени, а ризата — скъсана, но нямаше съмнение, че това е внушителната фигура на министър-председателя в сянка Тони Бедфорд, член на парламента.

— Ще разберете, че не мога да го докажа. Отчасти това са само догадките на сержант Чун и моите. И ще отнеме известно време, докато всичко се включи в контекста на официалния доклад...

Ден по-късно, когато по случая на Шали се водеше следствие, Гилмор, Джейк и Станли слушаха обяснения за случилото се от инспектор Кормак от Отдела за компютърни престъпления. Четиримата се бяха настанили в кабинета на Гилмор в Ню Скотланд Ярд.

— Продължавай, Кормак — изръмжа Гилмор. — И се постарай да не усложняваш нещата.

— Добре. Ами ето какво е станало — започна да обяснява Кормак. — Витгенщайн трябва да е проникнал в полицейския компютър, вероятно с намерението да остави съобщение за главния инспектор. Но докато е там, той решава да разгледа системата и открива програмата с произволно избраните имена и номера на сержант Чун. Хрумва му идея. Създава полицейско досие на името на мъжа, когото смята да убие — ВМЯ-отрицателен, кодово име Сократ, истинско име Джон Мартин Бабертън — тялото, намерено в градината на господин Бедфорд. Приписва на Бабертън биография, която е много подходяща за нас — идеалният заподозрян, на какъвто няма да можем да устоим. И тъй като има чувство за хумор, Витгенщайн добавя една-две подробности, като домашния адрес и снимката на господин Бедфорд.

— Това се казва чувство за хумор — отбеляза Гилмор. — Но откъде е взел адреса и снимката на Бедфорд? Ето това искам да знам.

Кормак трепна.

— Изглежда, от нашите файлове.

— Какво?

— Информационната система на Европейската общност разполага с досие за всеки. Изглежда, за господин Бедфорд е имало нещичко. За гражданско неподчинение по време на протестните шествия срещу наказателната кома преди няколко години. Бил е арестуван, задето е попречил на полицай да изпълни служебния си дълг. Витгенщайн е трябвало само да подаде команда на нашия компютър да прехвърли някои от детайлите на господин Бедфорд във файла на Джон Бабертън. Мъртвия.

— Той не е единственият — мрачно се обади Гилмор.

— Моля?

— Нищо. И какво е направил после?

— Ами, след като е убил жертвата и я е оставил в градината на господин Бедфорд — поне така предполагаме, Витгенщайн е трябвало да активира името на Бабертън в програмата „Ломброзо“. И само е добавил името и телефонния му номер на първо място в произволния списък на Чун. Ако някой беше проверил, щеше да види, че адресът, който е използвал, съответства само на адреса във файла на „Ломброзо“, а не на фалшивото досие в полицейския компютър с адреса на господин Бедфорд. Човек би си помислил, че адресът в

„Ломброзо“ е стар. И, разбира се, липсва ръчно написано досие за Джон Бабертън — още едно несъответствие. Освен това, ако Бабертън имаше криминално досие по времето, когато е бил изследван от хората, работещи по програмата „Ломброзо“, това щеше да е отразено в картата му за самоличност.

Гилмор кимна замислено.

— Защо смяташ, че Витгенщайн е проникнал в нашия компютър с намерението да остави съобщение за главния инспектор?

— Ами, като се има предвид какво се случи, сър... — почна Кормак и понеже Гилмор не каза нищо, добави: — Чух, че е оставил диск за главен инспектор Джейкович. В устата на убития.

— Кой ти каза това?

— Детектив сержант Чун.

— Не е трябвало да го прави. И без това нещата с пресата са доста неприятни. Ако разберат, че убиецът е установил контакт с нас, няма и да чуем как ще завърши цялата история. Така че си дръжте устата затворени. Ясно ли е?

— Да.

— Още един въпрос и си свободен, Кормак. Въз основа на догадките за проникването в собствената ни информационна база данни, убеден ли си, че предприетата операция беше необмислена и прибързана?

Кормак кимна.

— Напълно, сър.

Гилмор се усмихна дяволито.

— Благодаря, инспекторе. Това беше всичко.

Кормак излезе и в стаята настъпи тишина. После детектив инспектор Станли попита помощник-комисаря какво ще стане с Шали. Гилмор красноречиво прокара пръст пред гърлото си и поклати глава.

— Нямам друг избор — обясни той. — Разбира се, ще има официално разследване, но като се има предвид онова, което току-що каза Кормак, решението е ясно. Много неприятно. Той беше добро ченге.

Джейк кимна, макар че не беше съгласна с Гилмор относно детективските умения на Шали.

— Онзи диск — попита Гилмор. — Носиш ли го?

— Направих копие — отговори тя. — Оригиналът е в лабораторията. Подлагат го на всеки тест, известен на науката — пръстови и гласови отпечатыци, анализ на акцента, околни шумове и атмосферни влияния. Засега не са открили нищо. Дискът е „Сони“. Купен е от един магазин за електроуреди на Тотнъм Корт Роуд. Всяка седмица собственикът продава по десет кутии от тази марка.

— А мъртвият?

— Шест изстрела в тила, както предишните случаи. Според доклада от лабораторията, е бил убит в градината на Бедфорд. Пил е много водка, затова предполагаме, че Витгенщайн уж случайно се е запознал с него и после го е примамил в дома на Бедфорд под претекст, че ще правят секс. Бабертън е бил хомосексуалист. В Чизик има един известен бар, където често е ходел. Опитваме се да разберем дали някой е видял Бабертън вечерта, когато е умрял, и ако е така, дали е бил с някого, или не.

— Дръжте ме в течение — рече Гилмор и кимна към преносимия компютър на коленете на Джейк. — Добре. Да чуем това.

Тя сложи в компютъра диска — беше с размерите на монета.

— Материалът се състои от две части — обясни Джейк. — По една от всяка страна на диска. Първата половина е някаква изопачена аксиоматична пародия на най-известното философско произведение на Витгенщайн, „Логико-философски трактат“. А втората... ами прецени сам.

И натисна бутона.

„Подобно на Моисей и Аарон, неговия брат, аз нося бастун. Нося го навсякъде и до известна степен го смятам за нещо като пениса си — постоянно твърд и изпълнен с желание за любов. Но бастунът олицетворява и моята съвест, защото понякога го забравям.“

„Десет от моите събратя са убити. И аз често мисля за смъртта. Всъщност мисля за нея от години.“

„Смъртта е целокупността на Нищото, точно обратното на онова, което съществува на света. Тя се определя от комбинация от предмети (вещи). Гробът е чудесно и уединено място, но мисля, че там никой никого

не прегръща. Само момчетата в Чизик поддържат логико-философското ми настроение.“

„Трябва да мълчим за онова, за което не може да се говори, и като Ангела на Смъртта, да го отминем с мълчание.“

„Никога не разговаряме. Това е твърде опасно. Момчетата са груби и жестоки. Някои са неграмотни. Няма имена, а само брутална и егоистична наслада за сметка на друго същество, сякаш е предмет.“

„Ако трябва да опозная един предмет, аз трябва да знам не външните му свойства, а всичките му вътрешни свойства.“

„Трябва да замина някъде. На някое тихо място, където няма изкушения. Тук не съм в безопасност от любовта, която не се осмелява да изрече името си.“

„Само фактите могат да изразяват усещанията. Поредицата от имена не може.“

„Самотата ме кара да напускам дома си. Пропаднах до дъното. Светът на щастливия човек е различен от света на нещастния.“

„В «Лунапарк» в Чизик...“

Джейк натисна паузата.

— Педерасткият бар. Казва се „Лунапарк“ — обясни тя и отново пусна записа.

„... има една въртележка, където всички млади педерастички чакат да ги свалят. Седят на кончетата и безсрамно флиртуват с всички зрители от мъжки пол. Имаше едно момче, което ме оглеждаше, докато го наблюдавах как се върти. В известен смисъл всички се сливаха в един.“

„Поканих го в стаята си в Илинг. Дадох му всичките си пари. Парите не са проблем за мен. Роднините ми, на които дадох цялата си собственост, ми изпращат пари,

когато се нуждая от тях. Противник съм на самата идея за собственост.“

„Представих си как двамата сме в леглото. Беше страхотна картина, макар че беше трудно да се различи едната фигура от другата. Образната форма е възможността нещата да са свързани едно с друго по същия начин както елементите в картината.“

„За един славен миг бях в състояние да изляза извън обсега на трансцендентното. Аз не принадлежа на този свят. Всъщност бях на самата граница на света, така че представлявах нещо почти метафизично. Езикът и неговите ограничения не ми дават възможност да кажа нещо повече.“

„Тази бележка дава ключа за разбирането на това до каква степен солипсизмът е верен.“

„Отвратен съм от собственото си развратническо държание. От самата интимност с онзи млад непознат, потвърждаваща моята самота. Но това, как е светът, е напълно безразлично за висшето. Бог не се разкрива в света.“

„Захвърлен съм в най-дълбоката яма на Ада. Воня на собствените си деградирани мисли и в отчаянието си да бъда по-далеч от сцената на тази мръсна жива картина, завеждам момчето в градината, за да го убия. Когато съзира пистолета, той сякаш иска да каже нещо, но сетне променя решението си и се смее.“

„За един отговор, който не може да бъде изречен, не може да бъде изречен и въпросът.“

„Ето защо, пистолетът говори вместо мен. Безмълвно.“

— Господи — промълви Гилмор след няколко секунди. — Това ли е всичко?

— Само първата страна — отговори Джейк, извади диска и го обърна.

— Господи — повтори Гилмор. — Имате работа с напълно невменяем. Няма грешка.

Той погледна детектив инспектор Станли, търсейки подкрепа за мнението си.

— Така изглежда — съгласи се Станли.

— Професор Уеъринг чу ли това?

— Да — отговори Джейк. — Препоръча ми да говоря с експерт. Един професор по философия на морала от университета в Кеймбридж.

— Като слушам този диск си мисля, че по-скоро ви трябва професор по психиатрия. Нали, Станли?

Детективът се усмихна и сви рамене.

— Струва ми се, че в края на краищата този тип е педераст — добави Гилмор.

— Точно това не ме интересува — каза Джейк. — Но след като го споменахте, той може наистина да е хомосексуалист. Да убива събратята си, както нарича другите ВМЯ-отрицателни, може би е начин да идеализира хомосексуалните си наклонности. Да ни накара да загубим време, като насочим разследването към средите на педерастите. Както и в предишните случаи, няма доказателства, че е имал полов контакт с убития. Никакви.

— Всъщност сексуалните предпочитания на истинския Витгенщайн често са били поставяни под въпрос. Някои биографи предполагат, че е бил активен и ненаситен хомосексуалист, но за това няма доказателства.

Гилмор се усмихна смутено.

— Ще изслушаме ли и втората страна на диска? — попита Джейк и включи диск-плейъра.

„Поздравления за Полицайката — каза гласът. — Онази вечер гледах шоуто ти по телевизията. Благодаря за любезното предположение относно моята уравновесеност и перспективи. Не се тревожи. Вече съм обмислил внимателно защитата си в малко вероятния, но все пак логически възможен случай на ареста ми. Сигурен съм, че ще удовлетвори изискванията на съда и успешно ще

пледирам за невинност поради невменяемост. Ще съумея да докажа, че самото изследване «Ломброзо» е нарушило равновесието на моя и без това лабилен мозък. В същото време ще подам граждански иск за нанесени щети на основание задължението да се грижат за мен и на приемливата предсказуемост на факта, че съм преживял нервен шок в резултат на теста. И когато всичко това свърши и връзката между убийствата стане публично достояние, предполагам, че мнозина от близките на жертвите ще поискат да съдят Института за изследване на мозъка. Но това е друг въпрос.“

Гласът беше хладен, спокоен и без акцент — също както Тони го бе описал „като на говорител по Би Би Си“. Но беше почти като на робот. Нямаше преходи от една тоналност в друга, нямаше ритъм, нито особености в произношението, които биха издали областта на произхода. Придобито произношение, както понякога го описват. Джейк потрепери, докато го слушаше.

„Твоето предположение, че събратята ми са невинни, ме ядоса. Истината е, че аз оказвам на обществото неоченима услуга. Това са потенциално опасни мъже, които не могат да бъдат оставени на свобода. Логичното продължение на техния живот е минимум затворничество. Но след нашествието на официалната политика на полицейските агенти да застрелват всеки такъв човек и въвеждането на наказателната кома като нов крайъгълен камък в наказателната теория, хвърлянето в затвора на извършителите на тежки престъпления е само от вторично значение за вманиачената по ниските цени администрация. В резултат на този правителствен пример аз съм принуден да убивам — хуманно, ефикасно и по възможност, създавайки минимум неудобство на обществото.“

Витгенщайн си позволи да се изсмее тържествуващо.

„Знаеш ли, вместо да се опитваш да ме хванеш, би трябвало да си ми благодарна, Полицайке. Само си помисли колко много от събратята ми могат да станат убийци на жени. Утрешни манияци. С това се занимаваш, нали? Със серийни убийци на жени? Поне така пише във вестниците, а ние вярваме на всичко, което прочетем в тях, нали? Като например за смелата борба за живот на горкия Мейхю. — Витгенщайн отново се изсмя. — Както и да е, само се запитай колко хора можеха да бъдат спасени за сметка на неколцината вече жертвувани. Това не е ли един вид утилитаризъм? Ти ме предизвика да се свържа с теб, Полицайке. И аз го сторих. Семантично и синтактично това послание — или поне първата част — няма да ти хареса. Несъмнено ти би предпочела да бях по-очебиен престъпник. И да имаше няколко улики, по които да ме проследиш и намериш. Съжалявам. Ще се старая повече следващия път, когато играем нашата малка игра. Очаквай в близко бъдеще да ти се обадя по телефона и да ти кажа къде да намериш поредния труп. И благодаря. Така е много по-забавно. Откровено казано, беше започнало да ми става скучно да екзекутирам събратята си един по един, ден след ден... А дотогава те приканвам да обмислиш внимателно граматиката на онова, което ще кажеш. Запомни, че когато рано или късно ние общуваме в истинския смисъл на думата, разговорът ни ще бъде философски. Така че се подготви.

Кръвожадно твой, Лудвиг Витгенщайн.“

Джейк изключи диск-плейъра.

— Не бях чувал такова нещо — рече Гилмор.

— Да, необикновено е — призна тя. — Но чувството за всесилност и непобедимост на субекта е типично за случаите, когато серийните убийци са се свързвали с полицията. Това е нещо, с което съм запозната. Дори Джак Изкормвача е казал на полицията, че няма да го хванат. Ето защо, поне в това отношение Витгенщайн отговаря на този тип убийци.

Гилмор кимна одобрително.

— Сигурен съм, че знаеш какво правиш, Джейк.

Макар да беше убедена в правотата си, безплътните думи на убиеца я накараха да се почувства неуверена. В твърденията му имаше известна логика относно необходимостта да премахва ВМЯ-отрицателните. Та нали и самата тя бе споменала нещо такова.

Когато Джейк се върна в кабинета си, Ед Крашо седеше зад бюрото ѝ и пишеше нещо. Щом я видя, той смачка листчето, стана и я изгледа някак глуповато.

— Знам, че си заета с онова, другото — каза Ед, — но сигурно ще ти е интересно да узнаеш нещо.

Тя затвори вратата, промъкна се покрай огромното туловище на Крашо и се отпусна на стола си. Усети, че се изчервява.

— Да не съм ти бавачка?

Той пристъпи смутено от крак на крак.

Джейк въздъхна и затвори очи.

— Съжалявам, Ед. Това е от онова, другото, както се изрази. То ме изтощи. Седни.

И му посочи стола от другата страна на бюрото.

Крашо се настани и отвори уста да каже нещо, но тя го спря.

— Не, замълчи за миг. Остави ме да се опитам да проясня мислите си.

Той кимна, оправи колана си и се облегна на стола.

Джейк отвори чантата си, извади огледалце и освежи грима си, сякаш се опитваше да си придаде по-човешки вид. Очите ѝ бяха кървясали, а косите — разрошени. Краищата бяха нацъфтели. Не си спомняше кога за последен път е ходила на фризьор. В същото време, с крайчеца на окото си, забеляза, че Крашо е напълнял. Сивият костюм беше опънат по тялото му. Той беше наистина много едър, но сега се виждаше, че е предразположен и към затлъстяване. Розовата му кожа подсилваше това възприятие. Той прекарваше твърде много време в кабинета си и вероятно не се хранеше както трябва. Лесно е да загубиш форма, когато работиш в Ню Скотланд Ярд. Джейк се смяташе за късметлийка, защото яденето не я интересуваше много.

Тя намери червилото си и във въображението ѝ се появиha думите, написани върху трупа на Мери Улнот. Докосна ъгълчетата на ромбовидните си устни и вторачена в бледочервения цвят, попита:

— И така, с каква улика разполагаме, Ед?

Крашо отвори кафявата папка на коленете си, извади лист жълта хартия и ѝ го подаде.

— Подробен лабораторен доклад за дрехите на убитото момиче. На яката на якето има леки следи от зехтин. Майка ѝ каза, че Мери пазела дрехите си. Харчела много пари за тях и редовно ги давала на химическо чистене. Затова има вероятност следите от зехтин да са от ръцете на убиеца. И по дрехите на другите жертви има следи от зехтин.

Джейк погледна листа.

— „Студено пресовани маслини от областта Тоскана в Италия“ — прочете тя. — Интересно. Значи търсим...

— ... макаронаджия — ухили се Крашо, сетне поклати глава, за да покаже, че се шегува. — Някой, който яде пица с пръсти. Или може би човек, който ги приготвя.

— От тази гледна точка може да е всеки, който готви. Мисля, че и аз имам италиански зехтин вкъщи.

„И вероятно това е всичко, което имам“ — помисли Джейк. Кухнята ѝ беше оборудвана с всевъзможни съвременни уреди, но храната беше съвсем малко. Все не ѝ оставаше време да пазарува.

Тя върна листа на Крашо.

— Виж какво, провери дали този зехтин идва от определен доставчик.

— Няма да е лесно — отговори Ед. — Зехтинът е много разпространен.

Джейк се усмихна.

— Така е, но все пак направи всичко възможно. Между другото, как върви операцията в книжарницата за криминална литература?

— Засега нищо.

— Прегледай книгите. Може би нашият убиец е оставил следи от зехтин.

Крашо кимна.

— Нещо друго?

— Ами не — отговори той, но остана на стола си, двусмислено клатейки глава. — Всъщност да. Някои хора от отдела се питаха какво

ще стане с Шали.

— Временно е отстранен от длъжността и няма да получава пълна заплата. Само това мога да ти кажа, Ед.

— Срамота. По-добре би било да го окачат на въжето. Говори се, че неговата некомпетентност е довела до убийството на онова ченге.

— Това ще реши следствието — заяви Джейк.

— Предполагам — рече Крашо и стана. — Между другото, как върви онова, другото? Има ли напредък?

— Известен.

— Нуждаеш ли се от помощ?

— Не. Благодаря за предложението, Ед. Но в момента ми трябва философ.

Чувствата ми по времето на смъртта на Сократ бяха необикновени. Не изпитах съжаление към него — нещо, което би могло да се очаква, когато умре твой събрат. Но той изглеждаше щастлив — както в държанието си, така и в онова, което каза. Посрещна смъртта покорно, без страх и с известно благородство. Не можях да не си помисля, че на път към отвъдното Сократ ще бъде придружаван от Божието провидение и когато пристигне там, всичко с него ще бъде наред. Ето защо не почувствах състрадание, нито угризения.

В същото време обаче не изпитах и удовлетворение. Преди смъртта му разговорът ни бе придобил формата на философска дискусия. Странно е да се опише. Изпитах болка и същевременно удоволствие, докато умът ми възприемаше факта, че мой събрат ще умре и аз съм този, който ще го убие.

Нашата дискусия се съсредоточи предимно върху темата за безсмъртието, макар да мисля, че повечето възгледи, изказани от него, всъщност принадлежат на Платон. Но това е друг въпрос. Накратко, ние обсъдихме кое има по-голямо значение — тялото или душата на човека. Бяхме в началото на този диалог — в педерасткия бар в Чизик — и Сократ беше на мнение, че второто трябва да бъде култивирано за сметка на първото. Ала позицията му беше твърде аскетична. Това може би се дължеше на факта, че аз подправих брендито му — не с отрова, както вероятно сте помислили, а с тъй

наречения Опиат на покорството, предпочитан от почитателите на секса и мазохизма. Може би затова той беше принуден да се съгласи с мен.

Независимо от всичко, знаменитите му последни думи ми се сториха странно загадъчни. Преди да го застрелям, той ме помоли да предложа пениса му на Бога на медицината. Вероятно в това негово желание имаше някакво хумористично хомосексуално двусмислие. Или иронизираше програмата „Ломброзо“. В същото време — и това е тълкуванието, което лично аз предпочитам — той може би се е опитвал да изтъкне, че самата смърт е лекарството за живота.

Често се предполага, че смъртта е отрицание на живота. Но как е възможно това? Всеки знае, че двойното отрицание е равно на утвърждаване. Следователно може ли да се каже „този човек не е жив“, и че две такива отрицания са равни на утвърждаване, ерго, на живот? Разбира се, че не.

Виждате ли колко загадъчен е животът? Животът е отрицание на смъртта дотолкова, доколкото смъртта е утвърждаване на живота. И все пак само смъртта може да потвърди, че е имало живот — такъв, какъвто го познаваме. Смъртта не е противоположност на нищо. Просто смърт, и нищо друго. Според Шопенхауер състоянието на несъществуване е всъщност естественото състояние на човека, като се има предвид, че прекарваме по този начин милиарди хилядолетия. И че самият живот е нещо малко повече от свръхестествено примигване на хилядолетния екран.

Освен виртуалната реалност най-близкото усещане за смъртта е съзерцанието на несъществуването на онова, което е дало живот — смъртта на родителя.

Странно е, че Кафявата книга е едновременно дневник на живота ми и събитие в него. И вие, които ще дойдете след мен — за вас тази книга може да е като всички останали, но самият аз съм чел историята и същевременно съм участник в нея. Затова се надявам, че това ще бъде истина за вас.

Вероятно сега разбирате какво означава да се говори за „живот на страниците на книгата“. Това е, защото човешкото тяло не е несъществуващо за протичането на преживяванията. Всъщност много от най-силните преживявания са станали на страниците на

книгите. Преживявания, които са въздействали върху живота ми. Ако разберем едно-единствено изречение, макар и от детски комикс, това има известна дълбочина за нас.

Улавяли ли сте се някога как четете? Седите на стола, погълнати от някоя хубава книга, наслаждавате се на историята и на стила на автора и после изведнъж сякаш изпитвате извънтелесно преживяване и се хващате такъв, какъвто сте — не разменяте остроумия с Филип Марлоу, нито се борите с Мориарти на ръба на водопада Райхенбах, а седите сам в стаята, с книга, разтворена на коленете. Това може да е доста шокиращо. Досуц внезапна инжекция фенотиазин на шизофреник. В един миг се сражавате срещу международния комунизъм, а в следващия сте само един човек, лежащ във влажното от пот легло и облечен в мръсна пижама...

Именно тази рядко срещана способност да влезеш или да излезеш от образа е отличителната черта на четенето. Вероятно Кийтс е разбирал това, когато е писал на сестра си за удоволствието, че има възможност да седи до прозореца с изглед към Женевското езеро и по цял ден да чете — досуц картина на четящ човек. Това е хубаво показателно изречение. И типично за писателите романтици, които все са се опитвали да избягат от себе си. И това извиква във въображението изключително силно въздействащия образ на някой, който не само живее, но и се е загубил из страниците на книгата, забравил за външния физически свят, на ръката, прелистваща страниците, и дори на очите и на зрителното поле, което предава напечатаната информация на мозъка. Без книга аз съм прикован към земята. Когато чета, аз съм Освободения Прометей.

Но вероятно, докато теоретизирам, нашата тема, по-точно моята история, се е изплъзнала от нас — досуц сянка на излитаща птица. Може би сте установили, че птицата и сянката са твърде отдалечени една от друга. Аз мога да сътворя повече материя с по-малко изкуство, ако наистина желаете това. Но трябва ли тази моя Кафява книга да се превърне само в кървав каталог, където старателно е описана всяка подробност, така че да бъдете свидетели на пълния ужас на моите деяния? Със сигурност можем да се съгласим, че тази импровизирана библия на моите усилия трябва да остане безпристрастна и вторична атракция в главното шоу,

*каквото представлява моето сърце на мрака. В края на краищата,
ваша работа е как ще я четете. Ден и нощ.*

Но запомнете едно — вие четете в черно, а аз — в бяло.

[1] Герой на Чарлз Дикенс. — Б.пр. ↑

10.

Джейк отиде до Кеймбридж с колата и наистина се наслади на двата часа път дотам. По време на пътуването слуша втория концерт за пиано от Рахманинов и реши да си купи необходимия програмен продукт, за да го свири вкъщи. Според нея меланхоличният резултат от личната терапия на композитора беше музика от съществено значение за всеки, който иска да се домогне до по-задълбочено разбиране на депресията.

Спря край една малка чайна в Грантчестър, но заведението бе затворено. И докато седеше в колата и замислено пушеше, за пореден път изслуша началното модерато със знаменитите му осем акорда.

Беше странно, че се връща в Кеймбридж след толкова години. Още по-странно беше, че това е възможно.

Към дванайсет часа гумите на беемвето ѝ се изтъркаляха по рампата на многоетажния паркинг в Кеймбридж. Тя се погледна в огледалото на сенника и както обикновено взискателна към външността си, освежи грима си.

Тръгна по Корн Ексчейндж стрийт, отправи се на изток, прекоси Гилдхол Плейс и мина покрай Маркет Хил. Единствено силата на навика понесе краката ѝ нагоре по Уийлър стрийт, към Кингс Парейд и към стария ѝ колеж.

При вида на магнезиевобелия варовик на сградата в нея се събудиха спомени. Колко по-различна беше тогава. Както обикновено валеше, но дъждът ѝ действаше добре след сушата в Лондон. Безпощадният вятър, който духаше от Фенс, охлаждаше стария търговски град и Джейк не изпитваше желание да стои тук. Обърна се с лице към вятъра и бързо се отдалечи от миналото, от приятелите си и от познатите, които навремето изглеждаха приятели.

Направи всичко възможно да не обръща внимание на розовата гранитна готическа кула на колежа „Ямаха“, сега заемащ мястото на старата църква „Света Мария“, унищожена от пожар в началото на века, и забърза към Тринити стрийт.

Влезе в Тринити Колидж и се обади на портиера, китаец, който ѝ напомни за Чарли Чан, че има среща с директора на колежа.

Човекът прегледа списъка с посетителите, кимна, взе телефонната слушалка и съобщи за пристигането ѝ с озадачаващ акцент — смесица от източноанглийски, староитънски и азиатски.

— Господине — каза той, — тук има една дама, която иска да ви види. Да я придружа ли до вратата ви?

Китаецът се заслуша за секунда-две, после кимна и рече:

— Разбира се. Както кажете, шефе.

Стана и изпрати Джейк до стълбите, посочвайки обраслата с бръшлян ограда на отсрещната страна на четириъгълния вътрешен двор.

— Виждате ли онази постройка? — попита той. — Икономката на директора ще ви посрещне.

Джейк благодари и портиерът се върна в будката си.

Часовникът удари дванайсет. Джейк прекоси вътрешния двор и въпреки твърдото си решение да пренебрегне сантименталността, установи, че я обземат спомени — за първия път, когато се опита да се вслуша в собствения си едновременно мъжки и женски глас, за сексуалното си преживяване с по-голямата от нея Фейт и как веднъж Фейт, навела глава между голите ѝ бедра, се опитваше безуспешно да доведе посестримата си до оргазъм, докато горките ученици тичаха из вътрешния двор.

Почука на остъклената врата на директора. Жената, която отвори, обясни, че той говори по телефона, и я покани в дневната.

Джейк се приближи до прозореца и подтикната от гледката, си позволи да си припомни една груба шега, която някакъв хулиган си бе направил с нея и с приятелката ѝ Фейт, докато караха лодка под моста зад Куинс Колидж. Младежът бе оцветил една футболна топка така, че да прилича на един от големите камъни под моста, и с огромни усилия я бе бутнал в лодката им. Двете помислиха, че лодката им ще се строши на парчета, скочиха във водата и се измокриха до кости. Фейт, сега професор по английска литература в университета в Глазгоу, погледна на случката откъм смешната страна. Тя винаги правеше така. С едно-единствено знаменателно изключение. Джейк, вдъхновена от дръзкото и настройващо срещу семейството лесбийство на приятелката си, реши да каже на баща си, че и тя е лесбийка.

Това беше чист садизъм, още по-удовлетворяващ за Джейк, защото дотогава тя вече беше сигурна, че не е така. Знаеше го със същата убеденост, както и че баща ѝ умира.

Прогонвайки този и други спомени, тя се извърна от прозореца и застана пред ярко пламтящия огън в камината. След като се стопли, разгледа книгите на директора. Някои бяха написани от него и тя дори беше чела една от тях.

Макар че професор Джеймсън Ланг преподаваше философия в Кеймбридж от десет години, за публиката той беше известен повече като автор на поредица от радващи се на голям успех детективски романи. Джейк беше чела първия — история, в която философът Платон по време на посещението си в Сицилия през 388 г.пр. Хр. се въплътява в ролята на детектив, за да разкрие убийството на един от придворните на цар Дионисий Сиракузки. Джейк си спомни, че при разкриването на престъплението (с помощта на математическите принципи на Питагор) по молба на самия цар, Платон несъзнателно обижда младия тиранин, който продава философа детектив в робство.

„Добре че столичната полиция има представители в профсъюза“ — помисли Джейк. По времето на Платон малцина са приветствали Истината. Истината означаваше съдебен процес и никой освен адвокатите не се радваше на това. Със сигурност не и убиецът, нито семейството на жертвата, което често гледаше на криминалното разследване като на непозволена намеса в личния живот. Казват, че справедливостта трябва не само да възтържествува, но и хората да видят това. Но Джейк изпитваше съмнения по този въпрос. От опит знаеше, че повечето хора предпочитат нещата да стават под масата. На никого не му пукаше особено, ако в затвора отидеше невинен човек или ако застреляха терорист, докато се предаваше. Никой не ти благодареше, ако възбудиш наказателно следствие срещу някого и после настояваш това да стане публично достояние. Също както в романа на Ланг. Платон казва на Дионисий: „Не всяка истина звучи приятно като птичата песен. Не всяко разкритие се приветства от окултистите. Не всяка светлина се одобрява от мрака.“ Каквото и да мислеха за неговия стил, в тази мисъл се съдържаше много.

Директорът на колежа се появи и се извини за забавянето. Редакторът му се обади, за да уточнят някои неща, преди да пуснат за печат новата му книга. Джейк попита дали романът е пак с Платон и

той отговори утвърдително. Джеймсън Ланг, хубав мъж, облечен в кариран костюм с жилетка, изглеждаше поласкан. Русокос, синеок и със срамежливо стиснати устни, което му придаваше вид на прекарал лек удар, Ланг олицетворяваше същността на английското, макар да беше шотландец.

— Колко мило от ваша страна, че го казвате — провлечено каза той с глас, който би подходжал на някой старомоден джентълменски клуб, и й предложи шери.

Докато той пълнеше чашите от кристалната гарафа, Джейк погледна картината над камината, която беше отрупана с порцеланови фигурки. Пейзажът беше аркадийски и изглеждаше неясно алегоричен. Ланг й даде чаша и се наведе да разрови въглените в огъня. Забелязвайки интереса на Джейк към картината, той каза: „Веронезе“, сетне я покани да седне и се настани на креслото срещу нея.

— На колежа е... Вашето обаждане ме заинтригува, главен инспектор — каза той и отпи малка глътка от шерито. — И като философ, и като човек, изпитващ огромен интерес към... детективските форми.

Очите му се присвиха и Джейк се запита дали не намеква за тялото й.

— С какво по-точно мога да ви помогна?

— Имам няколко въпроса, на които се надявам да отговорите, професоре.

Кривата му усмивка бавно стана по-широка.

— Бертранд Ръсел е казал, че философията се състои от въпроси, на които не можем да отговорим.

— Никога не съм се смятала за философ — призна тя.

— О, но би трябвало, главен инспектор. Замислете се върху това. Джейк се усмихна.

— Защо не ми изнесете кратка лекция?

Ланг се намръщи. Не беше сигурен дали не го иронизира.

— Говоря сериозно — добави Джейк. — Интересно ми е.

Устните на Ланг отново се отпуснаха в усмивка. Беше ясно, че това е тема, която дълго е обмислял и която обича да обсъжда.

— Добре — започна той. — И детективската работа, и философията поддържат идеята, че нещо може да бъде опознато. Сцената на нашата дейност идва с уликите, които трябва да подредим,

за да получим достоверна картина на действителността. И двамата взимаме присърце усилията си — търсене на смисъла и на истината, които поради някакви причини са били скрити. Истината, която съществува под повърхността. Стремим се да проникнем под повърхността и това проникване наричаме познание... Докато извършването на престъпление е нещо естествено, задачата на детектива, както и на философа, е протиеестествена. Тя включва критичен анализ на различни предположения и поставянето под въпрос на някои схващания. Например вие се стремите да докажете нечие алиби, така както аз се опитвам да проверя достоверността на някое предположение. Това е едно и също и съдържа търсене на яснота. Няма значение как го описвате. Налице е общото намерение да извлечем формата от бога на Бъркотията. Разбира се, понякога това не е популярно и кара повечето хора да се чувстват несигурни. Те често се съпротивляват срещу онова, което правим.

Ланг отпи още малко от превъзходното шери и облегна глава на покривчицата на креслото.

— Нашата работа често е повтаряща се, простира се извън познатите и вече открити области и разчупва стереотипните изводи, които може да са направени от други или от самите нас. Всъщност нашата сизифовска съдба е често да внасяме поправки в онова, което вече е било извършено, за да разберем по-ясно същността на проблемите. Как се справям дотук?

— Добре — отговори Джейк.

Ланг кимна.

— Въпреки резервираността на Ницше относно диалектичния метод, че всичко е риторична игра, нашият стремеж към истината, със структурата си въпрос-отговор, произлиза от диалогичната форма на Сократ. Ако възникне объркване, това е защото за неопитното око ние сякаш винаги търсим отговори, но също толкова често търсим и въпроси. Истинската трудност на онова, което и двамата правим, е опитът да вникнем в аномалията на привидно познатото и после да формулираме някои наистина полезни въпроси за това. В най-чистия си вид нашата работа е тясно интелектуална дейност, включваща диалог с миналото. И ако се проваляме, това е заради някое невярно предположение или концептуална грешка в нашата познавателна и обяснителна дейност... Разбира се, липсата на доказателства е често

срещан проблем в нашата дейност. По-голямата част от най-хубавата ни работа претърпява неуспех, защото не сме способни да докажем валидността на нашия начин на мислене.

Джейк се усмихна.

— Да. И все пак ми се струва, че аз имам едно голямо преимущество пред вас, професоре. Понякога ми липсват доказателства за моите хипотези. Но аз винаги мога да подведа заподозрения да направи самопризнания. А от време на време и нещо по-лошо.

— И философите имат своите интелектуални трикове. Но ми е ясно какво имате предвид.

— Сега разбирам как сте успели да направите от Платон детектив. И защо всичко в романите ви звучи толкова достоверно. Питам се какво ли би си помислил за нас.

— Кой? Платон ли?

Джейк кимна.

— О, сигурен съм, че щеше да ви хареса, главен инспектор. Като помощник-пазител, служещ на държавата, вие се доближавате до представите му.

— С изключение на факта, че съм жена.

— По принцип Платон е бил за равноправие между половете. Ето защо мисля, че това не би било проблем. От друга страна, няма съмнение, че не би одобрил мен.

— Нима? И защо?

— Философ и същевременно писател? Немислимо. Платон е ненавиждал всяка форма на изкуството. Затова да пиша романи за него е толкова забавно.

Ланг стана и донесе гарафата с шерито.

— Да ви наля ли още?

Джейк подаде чашата си.

— Но аз ви разсейвам, главен инспектор. Убеден съм, че не сте дошли чак дотук, за да чуете една лекция по философия.

— Точно такава е намерението ми, професоре. Но ме интересува не Платон, а Витгенщайн.

— Не е ли така с всеки? — мрачно отбеляза той и отново седна.
— Ами дошли сте където трябва. Витгенщайн е учил и преподавал в този колеж. Какво искате да знаете за него? Че е бил гений, но е

грешал? Не, това е несправедливо. Но темата е твърде вълнуваща, главен инспектор. Обичам да чета конспиративни теории във вестниците, но да не би да искате да кажете, че е бил убит? Че преди шейсет и няколко години някой го е очистил? От онова, което съм чел за него съм научил, че той е бил много досаден и педантичен човек. Идеален кандидат за убийство.

Джейк се усмихна и поклати глава.

— Не, не става дума за това. Но преди да ви кажа, трябва да поискам уверението ви, че разговорът ще остане строго поверителен. Заложен е животът на някои хора.

— Имате думата ми, но при едно условие. Да ми разкажете всичко, докато обядваме.

— Добре, стига това да не ви притеснява.

— Съвсем не. Госпожа Хиндли винаги готви в големи количества, в случай че покана някого на гости.

Джейк му благодари и тръгнаха към трапезарията, където икономката им поднесе пилешка супа, месо с фасул и накрая — крем с ориз и парченца мандарини. Докато се хранеха, Джейк разказа на професора онова, което знаеше — за програмата „Ломброзо“ и как някой с кодово име Витгенщайн е убил неколцина ВМЯ-отрицателни мъже. А после, докато пиеха кафе, му пусна диска.

Ланг слушаше гласа на убиеца унесен и съсредоточен. От време на време отбелязваше нещо в тефтерчето, което извади от джоба на самото си. А понякога, намръщен от ужас, бавно поклащаше глава. Когато едната страна на диска свърши, Джейк пусна втората. Професорът се усмихна подигравателно на някои от твърденията, но накрая кимна недвусмислено и отрони:

— Изумително. И казвате, че този диск е бил намерен в устата на последната му жертва, Сократ?

— Точно така.

Ланг сви устни.

— Предполагам, че този факт сам по себе си е символичен. Всъщност целият случай е изпълнен със символизъм. Но вие не сте дошли тук, за да говорим за това, нали? Предполагам, че имате въпроси относно претенциите на този човек да е философ. Вероятно дори до такава степен, че да се мисли за Витгенщайн. Имам ли право?

— Да — призна Джейк. — Разбирам очевидната пародия на Трактата. Но се нуждая от вашата помощ относно съдържанието.

— Добре тогава — каза той и погледна бележките, които си бе водил. После стана и отвори кутия хавански пури. — Но първо трябва да изпуша една пура. Мисля по-ясно, когато белите ми дробове са пълни с дим.

Джейк също извади цигарите си и запали. Ланг пуфка доволно няколко минути, докато се разхождаше по скърцащия дъбов под и от време на време поглеждала в тефтерчето си. Накрая седна, извади пурата „Чърчил“ от устата си, пийна кафе и кимна.

— Първо, той говори за събратята си. Витгенщайн е имал братя, единият от които се е самоубил. Това може да е важно. Второ, връзката с прикрития аспект на предполагаемия хомосексуализъм на Витгенщайн. Теорията, че той е бил активен хомосексуалист, е отхвърлена от всичките му биографи, освен от един. Американец. Но е възможно Витгенщайн да е бил хомосексуалист. Още по-вероятно е да е бил безполов. Както споменахте, заподозреният явно е запознат със стила и структурата на Трактата. Дори бих казал, че го познава много добре. Препоръчва ви да обмислите граматиката си. В периода 1931 — 34-та година Витгенщайн е работил върху произведението си „Философска граматика“, публикувано след смъртта му, през 70-те. Интересно е, че се подписва като „Кръвожадно твой“. Така се е подписвал и Витгенщайн в писмата си до приятели и колеги.

Ланг отново всмукна от пурата и огледа тъмнокафявия ѝ край.

— После, вие споменахте за вероятността той да пожелае да се съсредоточи върху убийствата на онези ВМЯ-отрицателни, които носят кодови имена на философи. Мисля, че имате право, главен инспектор. Самият Витгенщайн е вярвал, че в Трактата е намерил всички отговори на въпросите на философията. И че е приключил с всичко, станало преди. Например той смята, че е опровергал по-голямата част от написаното от Бертранд Ръсел. Затова е напълно разбираемо защо вашият убиец е искал да го премахне.

Джейк кимна и силно дръпна от цигарата. Без никотин беше трудно да изпита голямо удоволствие, освен самото усещане, че пуши. Но димът винаги ѝ помагаше да се съсредоточи.

— От онова, което чухте — каза тя, — мислите ли, че е възможно да е изучавал философия?

Ланг се засмя.

— Главен инспектор, нямате представа какви странни хора учат философия. Особено тук, в Кеймбридж. Ако перифразираме Кийтс, това са хора, които биха отрязали крилете на ангел. Отговорът на вашия въпрос е: да, възможно е. И ако един млад философ иска пример за подражание, тогава Витгенщайн със сигурност би бил неговият човек. Работата му е заредена със свръхенергия, като на Ницше, и винаги оказва силно въздействие върху студентите. Сравнението с Ницше е полезно, защото както той е полудял, така и в писанията на Витгенщайн също има налудничавост. Спомняте ли си отвратителната стара сентенция за крехката граница между гениалността и лудостта? Витгенщайн, който със сигурност е съзнавал големите си способности, от друга страна е изпитвал ужас, че може да премине тази въображаема граница и да се побърка. Според мен е проявявал необикновено влечение към психически разстроения индивид, както и към специалиста по логика... Но освен това не бива да забравяме, че Витгенщайн е смятал ранната си работа, съдържаща се в Трактата, за дълбоко погрешна. Може би трябва да обмислите вероятността убиецът също да е убеден в погрешността на онова, което върши. Обещава да се свърже с вас, нали? Да, изглежда намеква, че вие и той може да проведете нещо като диалог. Това може да ви предостави истинска възможност да спорите с него и независимо от утилитарните съображения, да поддържате логическа позиция, противна на неговата. Ако е интелигентен, той ще отговори на предизвикателството ви.

Джейк кимна замислено и попита:

— Бихте ли ми помогнали в това?

— Откровено казано, с удоволствие. Надявах се да ме помолите. Идеята да въвлечеш един убиец във философски диалог е много интригуваща. Съвременна философия в действие, така да се каже. Но имате ли представа как той ще осъществи контакта с вас?

Тя поклати глава.

— Както и да го направи, можете да се обзаложите, че ще бъде твърде хитър, за да го проследим. Предполагам, че ще използва клетъчен телефон от кола, която ще открадне. Ако ни се обади от някой многоетажен паркинг в централен Лондон, никога няма да го намерим.

— Тогава по-добре да помислим как ще се свържем, когато той се обади. Ако ще ви помагам, трябва да съм до вас. Съжалявам, че в момента не мога да напусна Кеймбридж. Поне още една седмица.

— Има ли тук видеотелефон?

Професорът поклати глава.

— Не. Финансовите възможности на Тринити Колидж не са такива, каквито бяха. Същото се отнася и за целия университет. Затова имаме чудовища като „Ямаха“. Тринити вече е принуден да продаде уникалната си винарска изба.

— Искате ли да ви инсталираме видеотелефон тук, професоре? Моите хора ще монтират постоянна телекомуникационна връзка между нас. По този начин, когато убиецът се обади, вие ще можете да участвате в разговора ни.

Джеймсън Ланг сви рамене.

— Стига да не трябва да правя нещо техническо. За разлика от Витгенщайн, който е бил много сръчен, аз не притежавам никакви практически умения.

— Необходимо е само да натиснете едно копче.

— Много добре. С удоволствие ще го направя.

— Тогава незабавно ще уредя въпроса.

Джейк се приготви да си тръгне.

— Можете да оставите диска, ако искате — предложи Ланг. — Бих желал да го чуя още веднъж, ако е възможно. Може да съм пропуснал нещо. Вероятно ще ви е интересно да знаете, че Витгенщайн е обожавал детективските истории. От американския тип. Сигурно ще е важно за разследването ви, че той не е разчитал на така наречения дедуктивен метод на Шерлок Холмс. Обичал е детективите да действат интуитивно. Ако допуснем, че вашият убиец разсъждава по същия начин, доверието в собствената ви интуиция може да се окаже много полезно. С тази цел искам да ви предложа нещо, докато сте още тук. Искате ли да видите стаите на Витгенщайн?

— С удоволствие.

— Да, мисля, че ще ви се сторят интересни. Не приличат на моите, естествено. Не, той е бил много по-скромен. Знаете, че произхожда от едно от най-богатите семейства в Австрия и е протестирал срещу всичко, което му е напомняло за предишния привилегирован луксозен живот. До такава степен, че дори си е

позволил краткотраен флирт с комунизма. Няма да ви придружа. Ако го сторя, вероятно ще ви разкажа цялата му биография. Ще накарам някой да дойде с вас.

Директорът се приближи до телефона и се обади на портиера. После каза довиждане на Джейк.

Тя отново прекоси вътрешния двор и видя, че на стъпалата пред будката на портиера стои човек, който чака да я придружи по време на обиколката.

Той я поведе към главната порта. Излязоха на улицата.

— Това е Хюъл Корт — обясни мъжът, докато минаваха под друг старинен свод. — И така, кой е живял тук?

— Лудвиг Витгенщайн — отговори тя. — Велик философ от Кеймбридж.

Той кимна.

— Идват ли много хора да видят стаите му? — попита Джейк. Питаше се дали и убиецът е направил подобно поклонение.

— Ами аз съм тук от десет години и доколкото си спомням, вие сте първата.

Приблжиха се до малкото стълбище със стени, боядисани в червеникава охра.

— На горния етаж е — каза човекът и тръгна напред. — Веднъж гледах един философ по телевизията. Беше вече към стоте. Питат го: след като сте живели толкова дълго, можете ли да предложите на човечеството някакъв съвет? Философът се засмя и отговори, че не може. После каза: „Всъщност мога. Не помагайте на децата си“. Какво ще кажете за това, а? Какъв стиснат дърт мръсник, нали? Какво знаят философите за истинския живот, питам аз.

Джейк, която не бе получила нищо, освен пречки от страна на баща си, призна, че в думите му може би има известна истина.

Изкачването по стълбите свърши пред обикновена черна врата, на която бе написано името на обитателя, С. фон Хайсмайер. Джейк се зачуди дали името е австрийско и ако е така, дали в това има нещо подозрително.

Придружителят ѝ почука на вратата и зачака.

— Ако студентът е вътре, ще трябва да поискаме разрешение — каза той и отново потропа.

След като не чу отговор, човекът извади връзка ключове и отвори вратата.

Стаите бяха олицетворение на простотата. Имаше кухня, дневна и спалня. Оранжевият диван и кресло бяха толкова трудно възприемливи за окото, колкото и синият килим. Единичното легло с обикновената си пурпурна покривка бе грижливо оправено. Кухнята беше чиста и подредена. На поставката съхнеха три чинии.

Джейк се приближи до сводестия прозорец и седна на ръба на бюрото. Във вътрешния двор се издигаше бронзова фигура на мъж. В далечината се виждаха двата дяволски рога на несъвместимата с околния пейзаж сграда „Улфсън“. Погледът ѝ се спря на списъка с книги, залепен на стъклото на прозореца, и после — на купчината томчета от класиката на „Пенгуин“.

Беше странно, че нещо толкова невинно и обикновено като класиката на „Пенгуин“ може да възбуди подозрението ѝ. Това беше абсурдно. Имаше привкуса на нещо нереално. Но макар да знаеше, че е нелепо, Джейк разгледа заглавията и авторите — „Лунният камък“ от Уилки Колинс, „Сатанински строфи“ от Салман Рушди, „Завъртването на винта“ от Хенри Джеймс, „Страх и треперене“ от Съорен Киркегор и „Последните дни на Сократ“ от Платон. „Чисто съвпадение“ — помисли Джейк. Същото се отнасяше и за редицата книги от Витгенщайн, поставени на полицата над камината и за сложената в рамка негова фотография, окачена над тях. На същата стена имаше и плакат от филма „Големият сън“. Надписът отгоре гласеше: „Екранът на насилието е развлечението на всички времена. Богарт и Бейби преживяват невероятни вълнения по време на хладнокръвно престъпление“. Но нали почти всички млади хора отрупваха стените на стаите си с подобни плакати?

Професор Ланг бе споменал, че Витгенщайн се е интересувал от американския детективски жанр.

Но какво по-естествено от това един студент, обитаващ стаите на Витгенщайн в Тринити Колидж, също да се интересува от него? И като всеки млад човек — от криминална литература?

Пък и при дадените обстоятелства имаше ли нещо по-естествено от това, че самата Джейк проявяваше интерес към някой, изпитващ духовно сходство с Витгенщайн?

Джеймсън Ланг наистина бе пропуснал една от най-съществените разлики между философа и детектива. За детектива нищо само по себе си не е истина, и толкова. Угарката от цигара не е угарка, а следа, улика или загадка, очакваща да я свържат с нещо друго. В този аспект от работата ѝ имаше много повече семиология, отколкото философия.

Връзката между нещата. Да знаеш наистина нещо означава само да познаваш връзката между нещата. Като психолог, Джейк трябваше да свързва миналото с настоящето и оттам да извлича ясно решение.

Разбира се, понякога връзките ѝ се изплъзваха — тогава, когато свързваше „нищото с нищо“, щом нещо не можеше да бъде опознато.

И после само оставаше да подреди нещата.

Да подреди. Никой детектив не обичаше този глагол. Той имаше привкуса на корупция и на нехайност, на прикриване на някои връзки и изтъкване на други. Всичко това беше твърде активно и предумишлено.

„Но животът е труден“ — помисли Джейк и за всеки случай записа името на студента.

Тази сутрин, след като сънувах баща си, се събудих с думата „Шекспир“ на уста.

Часовникът на телевизора бръмчеше силно. Това продължи трийсет секунди. В същото време телевизорът се включи и започна да предава утринна аеробика. Часът беше седем и петнайсет — по това време стават чиновниците. Бях работил предишния ден, неделя, и макар че понеделникът ми беше свободен, не исках да пропусна физическото раздвижване. Затова измъкнах тялото си от леглото и грабнах мръсната фланелка и шортите, които бяха преметнати на стола.

Музиката започна и след силен пристъп на кашлица заех позиция пред екрана, на който вече се бе появил образът на сравнително млада жена — мършава, но мускулеста, облечена в искрящо зелено трико. Тя започна да подскача на място в такт с музиката, повдигайки бедрата си до гърдите.

„Хайде сега — целомъдрено се ухили тя, — да раздвижим мускулите и да поработим с белите дробове. Едно, две, три,

четири...“

Направих всичко възможно да спазвам ритъма.

„Не забравяйте, че ви гледам — пошегува се жената. — Така че не лъжете. Едно, две...“

Ритмичните движения на упражнението започнаха да изтласкват някои спомени от съня ми. Всъщност това не беше обикновен сън, а истински спомен от ранното ми детство и за моя баща. Докато подскачах механично, се опитах да го задържа поне за известно време. Беше изключително трудно и след няколко минути споменът изчезна, избледня като къс фотографска хартия, обработен с неподходящ химикал. Никакво подскачане не можеше да го върне.

„Отпуснете се — каза инструкторката. — Вдишвайте, издишвайте. Следват реклами, после прогнозата за времето.“

Отпуснах се на стола в спалнята. Но макар да бях свършил с физическите упражнения за деня, оставаше умствената подготовка. Винаги използвам сутрешната двуминутна пауза за реклами като идеална възможност за терапевтичен период за натрупване на омраза. Адски ненавиждам да ме поучават и намирам, че рекламите изкарват на бял свят най-лошото у мен. И така, в продължение на две минути аз викам и крещя най-различни обидни думи срещу телевизионните реклами, чиито трийсетсекундни послания изпълват екрана. За щастие, апартаментите над мен и под мен вече не са обитатели.

Щом свърших с процедурите за започването на деня, се изкъпах, закусих и прегледах неделните вестници, търсейки нещо, свързано с моята история. Както обикновено, имаше репортаж — убиеш ли достатъчно хора, всеки ден пише нещо за теб. Този път имаше цветна снимка на жертвите, в ненужно ярък едър план на пръснатите им черепи и мъртви тела.

Имаше и хубави снимки на Полицайката, заснета по време на трогателната ѝ пресконференция. Те показваха една наистина красива жена — факт, който досега не ми беше ясен, макар телевизията да е високоразделна. Но това едва ли трябва да ме изненадва. Телевизията, дори високоразделната, прави странни неща с хората. Уголемява главите им и ги прави по-високи. Накратко, те

изглеждат съвсем различни от онова, което са в действителност. Такъв беше случаят и с Полицайката.

Явно произходът ѝ е еврейски. Името ѝ също говори за това. Външността ѝ го потвърждава. Чернокоса красавица със светлозелени очи и скули, сякаш изсечени от чист мрамор. (Никога не ме е бивало в поезията.) Брадичката ѝ е волева и прави пълните устни неотстъпчиви като на изпълнен с оптимизъм търговски пътник. Въпреки това в ъгъла, под който държи главата си, има нещо кокетно, както и в нацупените тъмночервени устни — достатъчно, за да омекоти непреклонния, проницателен поглед, който лесно може да се превърне в презрителен. Лице на полицайка, макар и изискано. Лейди Презрение.

Мисля, че като ученичка е спортувала активно. Трудно е да се каже от телевизията и от снимките, но смятам, че е висока. Предполагам, че е била капитан на отбора по баскетбол, а с тези дълги силни крака — вероятно талантлива състезателка по висок скок. Смея да твърдя, че шортите ѝ са били един номер по-тесни и е разбила доста сърца.

Изглежда заплашителна и не бих се учудил, ако е имала няколко незадоволителни връзки с момчета, които са установили, че не могат да се мерят с преждевременната ѝ зрелост. Съмнявам се дали са пренасочили страха си от властната ѝ физика срещу самата нея, за да потърсят утеха и защита. Дали са я наричали с обидни прякори заради ръста ѝ?

Във вестника има малко информация за Полицайката. Пише само, че е на трийсет и седем години, завършила е колеж в Кеймбридж и от тринайсет години работи в столичната полиция като специалист в разследването на серийни убийства. Провървя ми, че получих достъп до досието ѝ в полицейския компютър, където бяха отбелязани името и адреса ѝ.

Лениво изкопирях снимките ѝ на компютъра си — използвах триизмерното устройство за визуализация и я въртях насам-натам като кукла. Но това скоро ми омръзна и отидох да си направя кафе.

Преглеждах едно порнографско списание, когато ми хрумна да видя Полицайката гола. Бързо се върнах при компютъра, изкопирях на програмата няколко подбрани снимки и започнах да монтирам фотоколажи на главата ѝ върху различни голи женски тела.

Реших, че гърдите ѝ не са нито твърде малки, нито твърде големи, а зърната вероятно още не са просветлели от бременност. Окосмяването между бедрата беше проблем. Едната от жените, които намерих, беше недостатъчно окосмена, друга — твърде обрасла. Бях принуден да потърся още списания. Фотографиите в тях бяха по-хубави и по-ясни. Захраних ги в компютъра и Полицайката седна, облечена само в бели чорапи с ластик. Краката ѝ бяха вдигнати толкова високо, че почти скриваха устата. Подръпваше безупречните устни на влагалището си с хубавия си маникюр и ми позволяваше да надникна вътре.

В друга поредица от снимки намерих момиче, чието положение на главата напълно съответстваше на размерите на фотографиите на Полицайката. Девојката беше заснета, докато правеше орална любов с един мъж, а после — и по време на полово сношение. Когато съчетах тези снимки с фотографиите на Полицайката, видях колко малко удоволствие би изживяла тя от хетеросексуалния контакт. Разбира се, това беше изписано на лицето ѝ — седеше пред журналистите на пресконференцията като пред възбуден пенис. Но независимо от всичко се досетих как би изглеждала по-добре.

Използвайки метода на контраста, намерих няколко снимки на същия фотомодел, но този път отдала се на лесбийска любов. Това сексуално поведение подходеше много повече на Полицайката и аз успях да направя фотомонтаж, на който тя смучеше шоколаденокафявия клитор на друго момиче.

След цялото това възнение, което почувствах в слабините, просто трябваше да правя секс с нея, или по-скоро с нейното виртуално изображение. Затова изкопирах снимката на апаратурата за виртуална реалност и облякох сензорно-тактилният костюм. После разопаковах виртуалния презерватив и преди да включа костюма към терминала, го надянах на възбудения си пенис. Когато всичко беше готово си сложих шлема, включих се в компютъра и започнах да проверявам изправността на системата като пилот, подготвящ се да извърши изпитателен полет с „Х-15“. Това беше, за да избегна злополуки в резултат на внезапен прилив на виртуална реалност в ушите или — най-важното — в пениса.

После спуснах предната част на шлема.

И Полицайката застана пред мен на една красива горска поляна, като самата Ева, само със смокинов лист, прикриващ голотата ѝ. Образът леко се замъгли, когато пристъпих към нея, и аз нагласих визъора. Сетне протегнах ръка и погалих гърдите ѝ, за да изпробвам сензорната ръкавица. Зърната ѝ мигновено се втвърдиха. После ѝ ударих един шамар, за да изпробвам качеството на звука, което беше чудесно. Полицайката пое удара с вик на болка, но без укор. Стоеше в очакване на следващия ми програмиран ход. Накарах я да коленичи, за да проверя презерватива, и усетих как устните ѝ обвиват пениса ми. Всичко работеше без засечка. Виртуалната реалност е почти неразличима от действителността. (Понякога имам чувството, че животът ми е виртуална реалност. Или може би обратното?) Дори по-хубава. Във виртуалната реалност няма закони.

И после я чуках — бавно, отзад, отпред, приведена, с крака, разтворени по-широко от краката на балерина, в устата, в задника...

Е, поне съм жив. Щом работя и изпитвам сладострастие, нещата не са толкова зле.

Разбира се, това събуждане на сексуалния импулс от контакта с Полицайката беше достатъчно, за да унищожих каквато и да било любов, която може да съм изпитвал към нея.

За съжаление, още не съществува технология, която да ми даде възможност да запиша всичко това на филм. Ето защо по-късно трябваше да се задоволя с няколкото фотомонтажа, които направих на компютъра и сложих в един плик, за да ги изпратя на домашния адрес на Полицайката.

След като се върнах в действителността, прочетох докрай досието ѝ, съдържащо откъси от речта ѝ на някаква конференция на Европейската общност по въпросите на прилагането на закона. Тя започва от „Упадъкът на убийството в английски стил“ (не е ли така с всички останали убийства?) от Джордж Оруел и доказва, че броят на убийствата в холивудски стил се е увеличил, като има предвид привидно немотивирани серийни убийства на жени, които изглеждат са на мода в днешно време. В думите ѝ има нещо вярно (макар да имам чувството, че пропуска културното значение на убийството за нашето общество).

Мисля да си запиша някои неща от доклада ѝ. Мога да ѝ дам няколко примера. Но не трябва ли нейното схващане да е по-

задълбочено от примерите, които бих дал? Не съм ли в състояние да предложа нещо повече, отколкото мога да дам в едно обяснение? В края на краищата, можеш ли да обясниш на друг онова, което самият ти не разбираш? Тя всъщност ще трябва да се досети какви са намеренията ми. Но въпреки това мисля, че си струва да опитам.

Ако съумея да се изразя добре, да попълня пропуските, да добавя светлосенки и да оцветя нещата, тя сигурно ще ме разбере. Не казвам, че това ще улесни положението за нея. В крайна сметка, сигурността на математиката не се основава на надеждността на мастилото и хартията. Но също както хората са единодушни в преценката си за цветовете, вероятно и ние ще можем да стигнем до някакво споразумение.

Бях започнал да ви разказвам, че когато сутринта се събудих, мислех за Шекспир. Не знам много за него. Поне не мога да цитирам откъси от произведенията му. Мисля да направя нещо по този въпрос, да опресня знанията си. Ала тази сутрин бях намислил нещо фатално.

Качих се на влака, за да го проследя от дома му около Уондсуърт Комън до гара Виктория. Оттам той тръгна по Виктория стрийт и за моя изненада влезе в Института за изследване на мозъка. Не бях се приближавал до това място от деня на съдбоносното си откритие. И през ум не ми е минавало, че някой наистина ще приеме предложението да се консултира с един от психотерапевтите от екипа на програмата „Ломброзо“.

Седнах да го чакам в кафене „Кестен“ на отсрещната страна на улицата, където отидох в деня на моето сканиране с позитронно-емисионния томограф. Оттам ясно виждах централния вход на Института. Поръчах чаша чай и погледнах часовника си. Три часът.

Това беше предварително разузнаване. Не смятах да го убивам. Ала си бях взел пистолета, в случай че възникне удобна възможност. В края на краищата, днес бях свободен и едва след няколко дни отново щях да мога да възобновя тази си дейност.

Докато пиех втория чай, погледнах туристическия си справочник, за да видя кои маршрути биха ме устроили най-добре, ако се опитам да го убия. Вероятно Сейнт Джеймс Парк. Или Уестминстър Бридж. Тези двата щяха да свършат работа.

И точно тогава я съзрях да излиза от Института. Полицайката. Беше по-висока, отколкото си я бях представял, но телевизията наистина прави странни неща с хората. И, разбира се, сега, когато беше облечена, изглеждаше по-внушителна от податливото си виртуално изображение, което бях чукал. Зачудих се как ли ще възприеме фотомонтажите, които ѝ изпратих. Прииска ми се да се превърна в муха в стаята, за да видя реакцията ѝ, когато отвори плика.

Полицайката погледна към кафенето и сякаш се вторачи право в мен. Вратата на полицейското ѝ беъмве беше отворена, но тя не се качи в колата. Шофьорът ѝ слезе и двамата размениха няколко думи. После, за мой ужас, Полицайката се насочи към кафенето.

Първият ми инстинкт беше да избягам, но след секунди реших, че тя едва ли е намислила нещо друго, освен да изпие чаша чай. Затова беше най-добре да остана на мястото си, да разглеждам туристическия справочник и да се преструвам на немски турист (ако ме предизвика). Но в същия миг се сетих за компютърния портрет и ми се стори, че той много прилича на мен. Зарадвах се, че съм си сложил шапка.

Бях седнал до вратата, за да съм готов да тръгна след Шекспир, и наведох глава, когато Полицайката влезе и мина покрай мен на път за барчето. Беше толкова близо, че почти ме докосна. Усетих уханието на парфюма ѝ и го вдъхнах дълбоко. Не бях подготвен за това. Имам предвид за аромата. Миризмите са нещо, което виртуалната реалност още не е успяла да симулира. Полицайката ухаеше прекрасно — досуц рядко и скъпо десертно вино. Хванах се, че всмуквам въздуха около нея, сякаш беше направен от чист кокаин. Това беше неприлично и се отвратих от себе си. Усетих, че се изчервявам при спомена за онова, което бях правил с виртуалното ѝ тяло. Надявах се, че тя няма да забележи как един непознат изглежда очевидно смутен от близостта с нея. Няколко секунди се чувствах толкова очебиен, че дори се запитах дали, оказвайки съпротива при арест, съм готов да я застрелям. Но убийството — както виртуалното, така и действителното — се е превърнало в моя втора природа, така че не се съмнявах, че ще го направя.

Тя си поръча кафе за вкъщи и двајсет безникотинови цигари. Следващият звук, който чух, беше издрънчаването на монетите, които изпусна на пода. Инстинктивно се наведох и преди парите да се изтъркалят на улицата ги грабнах. Всичко стана за част от секундата и без изобщо да се замислям — павловска реакция на обикновено явление. Нещо автоматично, безразсъдно и много глупаво.

— Благодаря — рече Полицайката, протягайки ръка към мен.

Плътта ни се докосна, когато пуснах монетите в шепата ѝ, чието виртуално копие бе обвивало тестисите ми, докато Полицайката правеше орална любов с мен.

— Да ви помогна с нещо? — попита тя.

— Моля?

Полицайката посочи с глава туристическия справочник на масата пред мен.

Опитах да се усмихна самоуверено и смотолехих:

— Не, всичко е наред. Знам къде отивам.

Тя също се усмихна, кимна още веднъж и излезе от кафенето.

Когато се отдалечи на безопасно разстояние, извадих носна кърпа и избърсах лицето си. За миг се почувствах крайно изтощен, но после, когато видях, че колата ѝ потегля, се развеселих и се засмях на глас. И точно тогава Шекспир излезе от Института. Хилейки се като идиот, аз тръгнах след него.

Той се върна на гара Виктория, където едва не го загубих в тълпата. Но вместо да се качи на влака за Уондсуърт Комън, Шекспир взе метрото за Грийн Парк, после слезе и пое на изток, към Пикадили.

Шекспир беше недодялан, мазен на вид човек, мургав като грък. Затова се изненадах, когато спря пред една книжарница и влезе вътре. В днешно време какви ли не хора четат книги. Не предполагах, че човек като Шекспир ще е грамотен. Но той почти веднага излезе от книжарницата, прекоси площад „Пикадили“ и изчезна в Сейнт Джеймс Чърч. Дали се интересуваше от архитектура? В края на краищата тази църква е един от най-великите проекти на сър Кристофър Рен. Или бе забелязал, че го следя, и искаше да се измъкне през изхода към Джърмин стрийт в опит да се отърве от мен? Следвах го на по-малко разстояние, отколкото ми подсказваше инстинктът, но също влязох.

През тежките стъклени врати, отделящи главната част на църквата от вестибюла, видях как Шекспир сядна на пейката до олтара. Освен него вътре нямаше никого.

Настаних се само на няколко пейки зад Шекспир. Главата му беше наведена и той сякаш се молеше. Идеално за моята цел. Наистина, няма място, достатъчно свещено, че там да не може да бъде извършено убийство. Ожесточих се с мисълта, че Чарлс Дарвин е смятал Шекспир за толкова тъп, че му се повдигало от него, и бръкнах в шифера си, за да извадя пистолета. Но преди ръката ми да докосне дръжката, той стана и тръгна към вратата. После спря до мен, сграбчи ме за реверите и ме изправи на крака. Измъкнах ръката си от джоба и се опитах да се освободя от хватката му.

— Каква е играта ти, приятел? — попита той. — Преследваш ме цял следобед. Нали? Нали?

И с всяко повторение на въпроса навираше небръснатата си мутра все по-близо до мен, докато накрая усетих чесновия му дъх.

— Откакто тръгнах от Уондсуърт.

Той ме блъсна леко с глава няколко пъти по носа, сякаш показваше какво ме чака, ако не отговоря на въпроса му.

— Аз съм турист — немощно промълвих аз и посочих справочника, за да потвърдя историята си.

Брадясалото му лице смени няколко нюанса на червено и се превърна в нещо по-тъмно.

— По дяволите — изръмжа той. — Не ме будалкай, приятел.

— Бъркате нещо — възразих аз и пак опитах да се освободя от хватката му.

— Не, ти си сбъркал. Уондсуърт, гара Виктория, Грийн Парк и сега тук. Искаш да ми кажеш, че си загубил шибания си автобус, така ли?

Той отново ме блъсна, но този път по-целенасочено. В главата му може и да нямаше вентро-медуларно ядро, но беше корава.

— Хайде, копеле, инак наистина ще отнесеш боя. Защо ме преследваш?

Какво бих могъл да му кажа. Че например го намирам за привлекателен? Кой знае? Но в същия миг в църквата влязоха няколко души с музикални инструменти и моят нападател за миг свали

мазните си лапи от реверите ми. Не се нуждаех от по-ясна покана към свободата и си плюх на петите.

— Копеле — изкрещя той, но не хукна след мен.

Но въпреки това аз хукнах по Джърмин стрийт и после надолу, към площад „Сейнт Джеймс“, и не спрях, докато не стигнах до Пел Мел.

Когато най-сетне си поех дъх и възвърнах смелостта си, отново се изсмях на глас. Ето, това е интересното у Шекспир! До последната минута човек никога не знае дали пиесите му ще свършат като комедия, или като трагедия.

Все още озъртайки се, тръгнах по площад „Трафалгар“ и влязох в един бар на Чаринг Крос Роуд, където си поръчах бира и започнах да разсъждавам как най-добре да оползотворя остатъка от деня.

Докато следях Шекспир, се бях замислил за Полицияката и за обещанието си да се свържа с нея. Ако се бях съсредоточил повече върху проследяването на Шекспир... Стори ми се, че моментът е подходящ да си купя оборудването, от което се нуждаех, за да осъществя това си начинание. Знаех точно какво искам и откъде да го взема. Изпих си бирата, отбих се в най-близката денонощна банка, изтеглих малко пари и се качих на автобуса за Тотнъм Корт Роуд.

Булевардът беше същият както винаги — мръсен и отвратителен. Тротоарите бяха отрупани с купища боклуци, разкъсани от множеството градски плъхове. Някои от тях, по-големи от котки, лежаха мъртви в каналите, отровени от остатъците развалена храна. Телата им бяха сплескани от минаващите коли и изсърхнали като пастърма на ранно пролетно слънце. Единственото, което метеше Тотнъм Корт Роуд, беше южният вятър, духащ от Юстън Роуд към Оксфорд стрийт.

Влязох пъргаво в магазина и се озовах пред обичайното море от смугли лица. Какво ли привлича индусите и пакистанците в бизнеса с електроуреди? Навсякъде е така — от Ню Йорк до Виена. Вярно, апаратурата, която сега управлява света, е произведена от японците, но я продават азиатците. Толкова ли е голяма печалбата? Или намират нещо секси в използването на всички тези прекъсвачи, циферблати и мигащи лампички? А може би се възхищават на самото електричество? Ислямът винаги е проявявал интерес към силата.

— Какво ще обичате?

— Търся преносим телефон — отговорих аз.

— Стандартен или видео?

— Не. Искам сателитен телефон.

Човекът нервно потърка отрупаните си с пръстени пръсти и се усмихна хем с извинение, хем уж учудено.

— Те са незаконни, господине — извести той. — Забранено ни е да ги продаваме.

Беше мой ред да се усмихна. Придружих усмивката си със стодоларова банкнота.

— Ще платя в брой. А вие ще се закълнете, че никога не сте ме виждали.

Човекът ми каза да почакам и отиде да извика управителя — шишкав късокрак наперен дребосък с дебели стъкла на очилата и множество златни верижки на тлъстия мургав врат.

— Телефонът, който желаете да купите, е забранен — рече той. — Моля ви, какво ще стане с мен, ако сте от Министерството на вътрешните работи и искате да ме хванете, че продавам такива неща? Моментално ще ме осъдят.

Управителят огледа магазина, в който нямаше други клиенти, и се приближи до мен.

— И за какво, по дяволите, ви е такъв телефон? — прошепна той. — Ако не искате да си плащате телефонните сметки, мога да ви продам черна кутия. Ще я използвате навсякъде и няма да плащате нищо, независимо дали говорите с Бомбай, или с Бирмингам. При това ще ви излезе много по-евтино от сателитния телефон.

— Отивам в чужбина — рекох аз. — В Южна Америка. В джунглата, или поне в онова, което е останало от нея. Искам да се обаждам вкъщи.

Индусът печално поклати глава.

— Ако бях на ваше място, телефонът щеше да е последното, което щях да взема със себе си. Това е прекрасна възможност да се скриете от съпругата си за няколко седмици. — Той се засмя.

— Вижте какво. Не съм от Министерството на вътрешните работи. Няма за какво да се притеснявате. Ще платя добре. В брой. Инак ще отида другаде — спокойно казах аз и измъкнах от дебелия му пръст стодоларовата банкнота.

После свих рамене и тръгнах към вратата.

— Търпение, господине — каза той. — Търпението е добродетел. Имам апарата, от който се нуждаете. Само че трябва да бъда внимателен. Елате с мен.

Индусът ме поведе към задната част на магазина, която беше натъпкана с кашони, съдържащи стереотелевизори „Никам“, диск-рекордери, преносими диск-плейъри и апаратура за виртуална реалност. Той отмести няколко кашона от пътя си и продължи:

— Поради очевидни причини не държим сателитните телефони в предната част на магазина. Дигитален ли искате?

Отговорих утвърдително.

Управителят кимна и извади една кутия.

— Дигиталните са най-хубавите. Ще ви покажа един много добър. Само за четири хиляди долара.

Отвори кутията и махна екологичната полиестерна опаковка. Показа се нещо като малко дипломатическо куфарче. Индусът го погали с едната си ръка, после щракна ключалката с другата и капакът се вдигна.

— Като Джеймс Бонд, а? — ухили се той и разгъна сателитната антена с размерите на чиния за хранене. — Работи чрез „Юпитерстар“. Един силен канал с обхват пет пъти по-голям от този на обикновения преносим телефон. Това ви дава допълнителна висококачествена линия. Фокусирането върху сателита се извършва автоматично с помощта на вграден в компютъра компас. Само трябва да наберете номера на сателита, обозначен на слушалката, и после международния код плюс номера, на който искате да се обадите. Единственият му недостатък е, че не можете да го използвате под земята.

— Ще го взема — казах аз и отброих четирийсет банкноти от по сто долара.

— Няма да съжалявате. Щом ЦРУ използва този модел, значи е добър.

Погледнах къде е произведен сателитният телефон. Япония. И казах:

— Така и предполагам.

Индусът сгъна чинията, затвори куфарчето и ми го подаде.

— Истинска свинска кожа — добави той и отново погали кифарчето. — И тежи по-малко от два килограма. Желаете ли още нещо?

Дадох му още няколко банкноти и отговорих:

— Само мълчанието ви.

11.

Джейк спа неспокойно. Фланелката ѝ беше влажна от пот, а вратът ѝ болеше така, сякаш бе стояла на главата си. Изми се и направи няколко упражнения от йога, за да възстанови кръвообращението си. След десет минути — вече се чувстваше малко по-добре — се качи в асансьора, за да слезе на партера и да вземе сутрешната си поща. Занесе я в апартамента си и вяло я прегледа. Имаше няколко сметки и рекламни листовки. Както и един голям плик, който привлече вниманието ѝ.

Сложи го под спектроскопа и докато чакаше електронният сигнал да ѝ каже, че вътре няма експлозиви, претърси кухнята за нещо, което можеше да стане за закуска. Накрая намери достатъчно кафе, за да си направи малко еспreso, и няколко бисквити, които намаза с остатъците от течен шоколад.

Върна се в хола. Спектроскопът бръмчеше като малка климатична инсталация. Уредът бе станал рутинен за старшия полицейски персонал от началото на века, когато ИРА бе провела кампания с писма бомби, предназначени за английските ченгета и семействата им. Повечето пострадали загубиха пръстите или ръцете си, но в един от случаите загинаха две деца. Смъртта им беше един от факторите, които убедиха правителството да въведе наказателната кома.

Сигналът, че пратката е чиста, прозвуча. Джейк избърса ръцете си, отвори плика и извади съдържанието. Едва след няколко секунди осъзна, че гинекологията, изложена за радост на фотоапарата, е предполагаемо нейна. Бяха ѝ необходими още няколко секунди, за да престане да се чуди как някой е могъл да направи такива снимки без знанието ѝ, и да се досети, че това са фотомонтажи. Инстинктивно остави фотосите и преди да докосне онова, което можеше да се окаже съдебно доказателство, надяна найлонови ръкавици.

Не че ѝ пукаше дали някога щяха да бъдат представени в съда или запазени в полицейското ѝ досие. Фалшификати или не, снимките

бяха добре направени — такива, каквито напоследък все по-често се появяваха по страниците на таблоидните вестници.

Вероятно бяха изработени на компютър. Колегите ѝ от мъжки пол биха се забавлявали страхотно, ако ги видеха. Някой перверзен тип би направил копия за гъдел на момчетата в общата съблекалня на Ню Скотланд Ярд. Джейк знаеше, че мнозина ѝ завиждат за успехите и със злорадство биха приветствали появата на снимките, което със сигурност щеше да я притесни. Независимо че бяха фалшификат, фотосите, показващи главния инспектор с вибратор във влагалището и да ближе гениталиите на друга жена, бяха истинска сензация.

Изненада се, като видя, че са изпратени от Витгенщайн. Имаше картичка, на която пишеше: „Жестоко твой“. Той несъмнено знаеше, че като полицейски служител Джейк е задължена да предаде снимките за лабораторен анализ и това ужасно ще я притесни. Джейк изреди няколко цветисти псувни и за миг изпита омраза към него. Предполагаше, че той е различен от останалите. Една муха избръмча на перваза на прозореца и без да си прави труда да я поглежда или да се колебае, тя я уби.

Сутринта ѝ беше свободна за пръв път от няколко седмици. Джейк напазарува, не успя да се свърже с фризьорката си и отиде в клиниката на доктор Блакуел в Челси.

Гола, със затворени очи и застанала мирно пред психиатърката, тя установи, че мислите ѝ се връщат към снимките, които носеше в чантата си. Първоначалният ѝ гняв бе отстъпил на любопитството, че Витгенщайн може да проявява сексуален интерес към нея. Това беше нещо уникално в практиката ѝ като детектив. Може би дори си струваше да опише случая в научна монография. Запита се какво би направила, ако голият ѝ терапевтичен сблъсък не беше с доктор Блакуел, а с Витгенщайн. Усети, че се изчервява, докато лежеше на кушетката и чакаше психоаналитичната да започне сеанса.

— Спиш ли добре?

— Не съвсем...

— Кошмари?

— Не.

— Спиш ли с някого?

— Доколкото си спомням, не.

— Изпитваш ли враждебност към мъжете?

Джейк преглътна.

— На Уестминстър Бридж срещнах един скитник. Поиска ми пари, но аз помислих, че ще се опита да ме ограби. Дори се надявах да го направи, за да го застрелям.

— Носиш ли оръжие?

— Винаги.

— Използвала ли си го?

— Да, но само при самоотбрана.

— Убивала ли си?

— Не.

Тонът на доктор Блакуел стана малко по-строг.

— Знаеш ли — внимателно каза тя, — вероятно е трябвало да застреляш онзи скитник.

Джейк се надигна на лакът и каза:

— Шегуваш се.

— Така ли мислиш? Това е неоекзистенциална терапия, Джейк, а не нещо бихейвиористично. Ние подходяме към психотерапията от гледната точка, че главното емоционално заболяване на нашето време е неспособността да осмислим живота си. Не смяташ ли, че може би би изяснила нещо за себе си, ако го беше убила?

Джейк беше потресена.

— Но това е убийство — рече тя.

— Казвала си ми, че ти е идвало да убиеш собствения си баща, задето е съсипал детството ти.

— Но това беше различно.

— Нима?

— Да.

— Ако беше застреляла скитника, вероятно все едно би убила баща си. Би прогонила злия дух на неговата памет. Някакъв си нищо и никакъв старец. Щеше ли да има значение за някого? Пък и ти си полицаи. Кой щеше да постави случая под въпрос?

Джейк се намръщи, вече ядосана.

— Не — заяви тя. — Не мисля така.

Доктор Блакуел се усмихна.

— Аз също. Само исках да го чуя от теб.

Джейк предаде найлоновата торбичка със снимките в лабораторията на Ню Скотланд Ярд.

— Би ли ги анализирал? — обърна се тя към техническото лице, Морис. — Отпечатыци, влакна, косми и всичко, което ти дойде наум.

Той кимна съдържано и надяна ръкавиците.

— Между другото — каза Морис, — дискът, който донесе, е чист.

Джейк кимна смутено.

— Я да видим какво има тук?

Той отвори торбичката и извади снимките, после каза:

— Ще отнеме най-малко два часа.

— Добре — отговори Джейк. — Но аз ще стоя тук.

Морис се намръщи и се наклони да възрази, но в същия миг видя първата снимка.

— Няма да ги изпусна от поглед — заяви Джейк. — Нито за секунда.

Той разгледа останалите и се ухили.

— Казвали ли са ти, че си много фотогенична?

— Престани, Морис. Това са фалшификати. Фотомонтажи.

— Щом казваш — рече той и кимна одобрително. — Хубави са. Наистина.

Тя устоя на изкушението да го цапардоса по черната физиономия и добави:

— Десет са. И си ги искам обратно всичките. Ясно ли е?

Морис сви рамене.

— Щом казваш.

— Казвам го с главни букви, големи колкото либидото ти. Разбра ли?

— Да — отговори той, но не престана да се хили.

След два часа Морис се върна със снимките и една по една ги сложи в ръката на Джейк.

— Десет — каза той.

Тя бързо ги пусна в чантата си и дръпна ципа.

— Намери ли нещо?

Морис се протегна и разкърши широките си рамене.

— Много са интересни — каза той и се засмя, когато Джейк го тупна по гърдите. — Добре де, добре, спокойно. Няма отпечатьци. Нито един. Но намерих една мигла. Не е твоя. И следи от сперма.

Джейк сбърчи нос от отвращение. Мъжете бяха истински животни.

— Изглежда обожателят ти се е развълнувал от собственото си произведение. Е, това не ме изненадва. И аз се разгорещих. Както и да е, подложих материала на електрофореза и извадихме късмет — следите бяха високо полиморфни.

— Разполагаш с типа ДНК?

— Не съвсем. Ще трябва да почакаш, докато потвърдя това с автордиографа. Но по всичко личи, че е така.

— И когато получиш резултата, ще можем да го сравняваме с всеки, когото арестуваме, така ли?

— О, да, разбира се. Само че няма достатъчно материал. Искам да разбереш това още сега. Използвах всичката семенна течност за анализа с автордиографа.

— Благодаря, Морис. Много ти благодаря. Няма да го забравя.

— И аз — отново се ухили той.

След няколко часа Джейк повика тримата старши членове на екипа на съвещание в кабинета си. Сержант Чун пристигна последен и се настани на известно разстояние от детектив инспектор Станли и детектив сержант Джоунс. Джейк седна на ръба на бюрото. В ръката си държеше тънката папка от лабораторията, която съдържаше рентгеновата фотоплака, използвана за изготвянето на автордиографията на Витгенщайн.

— Господа — започна тя, — свиках това съвещание, за да ви информирам за един важен развой в разследването. Типът ДНК. Тази сутрин получих няколко снимки. Фотомонтажи. Господин Витгенщайн е комбинирал мои цветни снимки от пресата с фотографии от порнографски списания.

— Мислиш ли, че се опитва да те изнудва? — попита Джоунс.

— Не. Само иска да ме притесни. Е, успя отчасти. Сега снимките са в сейфа ми и ще останат там. Но в лабораторията ги изследвах и откриха следи от сперма. Подложиха ги на поредица от тестове, за да

видят дали ще могат да установят повтарящи се наследствено отличителни черти и да разберат какъв е генотипът на убиеца. Оказа се, че човекът, когото търсим, е германец.

— Като истинския Витгенщайн — рече Джоунс.

— Всъщност той е бил австриец — поправи го Джейк, — но за целите на генотипа това е почти едно и също.

Детектив инспектор Станли се прокашля.

— Извинявай, но не забравяме ли нещо? Европейският съд постанови, че генетичните тестове са недопустими като доказателство в съда заради явния им расизъм.

— Още не сме стигнали до етапа да подготвяме случая за представяне в съда — заяви Джейк. — В момента се опитваме да хванем това копеле, а не да се тревожим за шибаните му граждански права, Станли. И ако базата данни от повтарящи се наследствено отличителни черти в рамките на структурата на населението ускори компютърното съпоставяне на ДНК на убиеца с тази на картата му за самоличност, всичко ще бъде точно. Ще се занимаваме с въпросите кое е допустимо като доказателство в съда и кое не е, когато натикаме този маниак зад решетките.

Станли сви рамене и кимна.

— Сержант Чун — продължи Джейк, — колко време ще отнеме съпоставянето?

— Ами колкото се наложи. Грубо пресметнато, на компютъра му трябва двайсет и четири часа, за да извърши един милион сравнения. Ако предположим, че убиецът е в последния милион от населението, това прави седемдесет милиона съпоставки или седемдесет денонощия. От друга страна, може да ти провърви и убиецът да е в първия милион. Няма друг начин да го направим.

— При положение че има автентична карта за самоличност — рече Джоунс. — Може да е някой от онези руско-германски бежанци, които дойдоха нелегално тук след Руската гражданска война.

— Да — каза Джейк, — но хайде да се опитаме да гледаме малко по-оптимистично на нещата, а? Сержант Чун, как върви работата с произволния списък?

— Добре. Успях да накарам „Ломброзо“ да пусне двайсетина имена и адреси.

— Колко отговора има на обявата в пресата?

— Десет — рече Станли. — Единият е самозванец.
— Има ли сред тях някой с кодово име на философ?
— Не, но въпреки това ги държим под наблюдение.
— В такъв случай остават петдесет. Колко от тях са философи?
Станли отвори папката и погледна списъка.
— Шестнайсет.
— Научихте ли нещо от оръжейните майстори?
— Нищо — отговори Станли. — Щом има собствен газов цилиндър, този тип може да прави колкото си иска амуниции. Мисля, че е малко вероятно да попаднем на улики в тази посока.
— Ами онзи студент от Кеймбридж? Господин Хайсмайер...
Станли поклати глава.
— Тамошната полиция го следи. Но засега той прекарва повечето си време край реката. И е американец, а не австриец. Трябва да завърши тази година.
Джейк сви рамене и се обърна към Джоунс.
— Инсталираха ли видеотелефон на Джеймсън Ланг?
— Да. Днес дори разговарях с професора.
— Докъде сме стигнали с проследяването на обаждането? Искам да сме готови, когато онзи негодник се свърже с нас.
— Уредих дигитално проследяване по всички нормални телекомуникативни линии. Ако нашият човек употреби по телефона думите „Ломброзо“ или „Витгенщайн“, сателитът ще ни каже откъде идва сигналът.
— Записващите устройства?
— Автоматични на всички линии — в кабинета, в апартамента и на клетъчния ти телефон. По-добре внимавай да не кажеш нещо грубо за комисаря — ухили се Джоунс. — Не искаме да прекратят пълномощията ти като на господин Шали.
Джейк му се усмихна и се запита дали Джоунс говори сериозно.

Многозначителност. Нямахте съмнение, че госпожа Грейс Майлс е олицетворение на това понятие. Тя се обади в края на работния ден, когато Джейк вече мислеше да се прибира. От картината по видеотелефона Джейк забеляза, че министърката е вече у дома си. В

ъгъла на стаята едно бебе пълзеше около червения телефон на госпожа Майлс.

— Гилмор ми каза, че разполагате с генетичен отпечатък. Вярно ли е?

— Да. Опитваме се да го сравним с картата за самоличност.

— Добре. Утре в Парламента все някой ще постави въпроса за тези убийства. Искам да имам основания да отговоря, че много скоро ще извършим арест.

— Не по-рано от седемдесет дни, госпожо министър. На компютъра може да му необходимо толкова време, за да направи съпоставянето.

Грейс Майлс се намръщи и нервно подръпна наниза от перли на врата си. Джейк се запита дали са истински. Госпожа Майлс се бе издокарала да излиза. Покритата с пайети рокля беше изрязана дълбоко и разкриваше нещо, което наподобяваше голо бебешко задниче, но всъщност бяха гърдите ѝ. Дългите ѝ черни коси бяха прибрани назад с фиби, но спуснати до раменете, така че да прилича на персийска принцеса.

— По-добре кажете нещо като „Разследването е към своя край и полицаите са убедени, че не след дълго ще извършат арест“ — предложи Джейк. — После, ако извършим арест през следващите няколко дни, ще изглежда така, сякаш сте знаели повече, но сте го премълчали. И сте предпочели да бъдете тактично неясна, вместо да ги подведете. Но да кажете, че много скоро ще извършим арест, ми се струва твърде неточно, госпожо.

Госпожа Майлс кимна, прозряла мъдростта в съвета на Джейк. Но явно пак не беше благодарна, защото лицето ѝ придоби раздражен вид.

— Да, предполагам, че имате право — отбеляза тя, сетне добави: — О, между другото, какво искахте да кажете на пресконференцията с онова налудничаво предложение за медицинска помощ? Тогава бях в Брюксел и разполагам само с препис на изявлението ви. Не си спомням някой да е искал разрешение от главния прокурор за тази идея.

— Исах убиецът да се свърже с нас. Може би дори да се предаде. А едва ли ще го направи, ако знае, че го очаква спринцовка и дългосрочна наказателна кома. Според мен...

— Според вас... — Тонът на госпожа Майлс беше изпълнен с презрение. — Трябва ли да ви напомням, че вашата работа е да хванете този маниак, а не да решавате дали е годен да пледира в съда. Нещо повече, теорията за правораздаване, застъпвана от това правителство, и за която сме получили мандат с подавяващо мнозинство на последните избори, е наказателна, а не назидателна. И изобщо не позволява на закононарушителите да избегнат пълната тежест на закона само заради някаква предполагаема невменяемост. Хората няма да понесат това. Те трябва да бъдат удовлетворени, че престъпникът е наказан. Надявам се, че когато бъде заловен, този тип ще бъде осъден на необратима кома. Или поне на трийсет години вегетативно състояние. Но откровено казано, най-добре за всички би било, ако не бъде заловен жив. Надявам се, че ще бъде въоръжен и вие няма да имате друг избор, освен да го застреляте.

Джейк отвори уста да възрази, но госпожа Майлс я прекъсна.

— Това е обичайна практика, главен инспектор. Да застрелвате въоръжените престъпници. Или не четете документите за политиката на полицията, в която работите?

— Да, при това съм написала някои от тях — отговори Джейк. — И все пак криминологията е длъжна да осигури задържането на този човек. От гледна точка на тази наука може да се научат много неща за изготвянето на съдебномедицински профил.

— Нима? Това е вашата специалност, нали? Е, главен инспектор, единственото, от което гласоподавателите се интересуват относно този маниак, е той да изкрещи „Мамо!“, когато му забият иглата. Надявам се, че бях ясна. Лека нощ.

Екранът проблесна и угасна. След няколко секунди апаратът попита Джейк дали иска да запази автоматичния запис на разговора с министъра. Джейк сърдито натисна бутона „да“ — предчувстваше, че може би ще е полезно да запази записи на всичките си бъдещи разговори с жена като Грейс Майлс.

Завъртя стола си и се вторачи в тъмния прозорец, отразяващ образа й.

Вероятно така се чувстваше човек в наказателна кома. Да бъдеш и същевременно да не бъдеш. Полусъществуване между живота и смъртта. Ужасно. Госпожа Майлс не бе преувеличила факта, че престъпниците викат майките си при вида на спринцовката. По

задължение Джейк бе присъствала на няколко въвеждания в наказателна кома. Като наказание, това беше по-лошо от дългогодишното затворничество и дори от самата смърт. Но така ставаше, когато обществото проявяваше морална придирчивост към смъртното наказание и затворите бяха препълнени и твърде скъпи, за да държат там дребните нарушители.

Джейк знаеше всички доводи в полза на наказателната кома. Този метод беше евтин в сравнение с цената, която трябваше да се плати за десет-петнайсетгодишен престой в затвора. Изобретяването на така наречените интелигентни легла — самоконтролиращи се люлки, задействани с помощта на персонални компютри, апарати „Сърце-бял дроб“ и апаратура за интравенозно хранене — означаваше, че осъденият може да бъде държан в кома за една десета от цената за същото времетраене в затвора. Комата премахваше възможността затворниците да станат още по-големи престъпници, докато излежават присъдата си. И в зависимост от използваното химично вещество осъденият можеше да се върне към живот с малко физически или умствени поражения. От Съединените щати, първата страна, въвела наказателна кома, имаше сведения, че тази мярка спомага за предотвратяването на броя на престъпленията, свързани с наркотици.

Доводите срещу наказателната кома бяха още по-трудни за отстояване. Възраженията бяха, че да се лишава човек от съзнание, е все едно да го лишиш от живот. Срещу тях се опълчваха защитниците на наказателната кома, които твърдяха, че комата прилича на сън и тази присъда е много по-състрадателна, отколкото да лишаваш един човек в съзнание от свобода, с всички съпътстващи това неудобства и унижения.

На възражението, че комата е жестоко и нетрадиционно наказание, изслушано пред Върховния съд на Съединените щати и пред Европейския съд за защита на човешките права, беше успешно приведен доводът, че след като бъдещето на космическите пътешествия зависи от дълбоко спящи астронавти, явили се доброволно на петгодишна мисия на Марс и Венера, то наказателната кома едва ли може да се смята за жестока.

Аргументът, че в субективно отношение смъртта засяга само съзнанието, не устоя пред доказателствата на онези осъдени, които бяха извадени от кома и разказаха за сънищата си. Това само по себе си

потвърди наблюденията върху дейността на невроните в мозъка на почти всеки осъден на кома.

Но докато Джейк се бе вторачила в празното пространство и се опитваше да си представи това състояние, по гърба ѝ премина хладна тръпка. Знаеше, че отношението ѝ към наказателната кома не е еднозначно. Комата имаше някои очевидни предимства от гледна точка на обществото като цяло. Но от гледна точка на личността — поне според нея — животът имаше стойност само като необходимо състояние на съзнателност.

Какво беше казал Витгенщайн по този въпрос?

Джейк извади от чекмеджето на бюрото си окъсаното издание на Трактата, обърна на последните няколко страници и прочете: „Смъртта не е събитие от живота. Тя не се преживява“.

Това беше логично. И тази пропозиционна форма лесно можеше да се приспособи, за да покаже, че състоянието на безсъзнание е несъмнено събитие в живота, при това напълно осъществимо, защото човек прекарва в сън по-голямата част от живота си и живее, за да изпита и състоянието на безсъзнание. Та нали Фройд бе доказал, че състоянието на съзнание не е необходимо условие за интересен живот?

Тогава в какво беше смисълът? В какво е това безучастно черно небе на страховита величественост, наречено Вселена?

Докато Джейк гледаше отражението си, дълбочината на онова, което се намираше отвъд, ѝ помогна да се съсредоточи. Едно по едно я завладяха чувства за други реалности, за дребните неща във всекидневния живот и за нещо различно от установения ред. За да видиш, трябва да гледаш там, където не си. За да намериш смисъл, трябва да събереш воля да се извърнеш от себе си.

Затова ли убиваха хора като онзи, който се наричаше Витгенщайн? За едно мимолетно прозрение в собствената самоличност? За няколко секунди на значение? За да избягат от безсмислието на живота?

Сутринта бе изпитала гняв към него. Но сега само го съжаляваше.

Вероятно искате да кажете нещо от сорта, че убивам жертвите си, защото чувам гласове? И вярвам, че това е гласът на Бога.

Естествено, аз съм чел как другите убийци (макар че не бих искал да се нарежда в същата категория като тях) са пробвали този номер и са успявали да се представят за невменяеми и да избегнат иглата. И смея да кажа, че вие очаквате и от мен нещо подобно.

Но истината е следната: ние имаме вас и аз изпивам морето. Взели сме гъба и сме изтрили хоризонта. Освободили сме земята от слънцето. И сега се отдалечаваме от всички слънца. Постоянно падане назад, встрани и напред — във всички посоки. Няма нагоре и надолу. Блуждаем сякаш в безкрайното нищо. Не усещаме ли дъха на празното пространство? Не е ли станало по-студено? Не осветява ли безмилостно светлината всички нас? Не трябва ли сутрин да запалваме фенери? Още ли не чуваме нищо друго, освен гробокопачите, които погребват Господ? Не долавяме ли друга миризма, освен разложението на Бога?

Добре, признавам. Тези мисли вече не са оригинални. Не и в днешно време. Не мога да твърдя, че са мои. Но вие разбирате какво искам да кажа. Твърдението, че убивам, чувайки гласа на Бога, не е достатъчно. Едва ли един изтънчен убиец може да твърди подобно нещо, нали? Това е твърде мелодраматично и театрално. Къде е въображението, за бога?

Но ако мислите, че когато съм убивал, съм чувал гласа на Фридрих Ницше, тогава сте се насочили в правилната посока. Това звучи малко по-оригинално. Нещо повече, съвсем близо е до истината. Защото всеки път, когато убивам някой от събратьята си, аз, разбира се, убивам Господ.

Но вие може би ще възразите, че ако убивате Господ, а Той не съществува, тогава не убивате нищо. Няма смисъл да кажем: „Аз убивам нещо“, когато то не съществува. Мога да си представя един бог, който не е там, в гората, но не и да убия бог, който не е там. И „да си представим, че бог е в гората“, означава да си представим, че Бог е там. Но да убиеш бог не означава същото... Ала ако някой каже: „За да мога да си представя Господ, Той, в края на краищата, трябва да съществува в някакъв смисъл“, отговорът е: не, той не трябва да съществува в някакъв смисъл. Освен в един.

Господ съществува в човешкото съзнание. Следователно, ако убиеш човек, убиваш и Господ.

Познавам тези неща като мисли. Но моите мисли не са мои преживявания. Те са отзвук и последствие от преживяванията ми — също както когато някой влак минава покрай прозореца ми и стаята се тресе. Но аз седя във влака и понякога съм самият влак. Интелект и страст, мислене и чувства — всички те са едно и също.

Колко бързо следва брат брата, от слънчевата светлина до страната на мрака.

На следващия ден отидох с микробуса до дома на поредния събрат от моя списък. Не искам всичко това да звучи отмъстително и злопаметно като трагедия от епохата на крал Джеймс Първи. Не, аз имах чувството, че онова, което върша, е правилно — студено и чисто като кристал, но истинско. Умът ми — там, откъдето започва всичко — бе обладан от усещане за логическа цел. Всичко е в ума — моето обсебване и главната тема на моята песен.

След провала с Шекспир реших да зарежа драматурзите и все още опитвайки да не се подчинявам на първоначалния си импулс, който беше да убия философ, избрах поет. Уърдсуърт — изумителен гений! И проклет глупак.

Предварителното ми разузнаване беше току-що започнало, когато осъзнах, че аз не съм единственият, който го наблюдава. Пред дома на Уърдсуърт беше паркиран мръсен зелен микробус. Отначало не му обърнах внимание, защото зад волана не седеше никой. Ала представите си удивлението ми, когато задните врати се отвориха и оттам излязоха двама мъже, които се протегнаха и запалиха цигари. Не приличаха много на полицаи, но в днешно време е така. И като видях, че единият носи бинокъл, се досетих, че не са техници от газовата компания. Другият сложи ръка на рамото му и видях, че под анорака му има бронезилетка и картечен пистолет.

Единственото, което не разбрах, беше защо не ме забелязаха. Дали си въобразяваха, че преди да пристъпя към действие, няма да проуча мишената си? Сериозно ли мислеха, че ще се появя пред вратата на Уърдсуърт и ще го застрелям? Може би не им пукаше дали Уърдсуърт ще бъде застрелян, или не.

Може би ако бях останал там по-дълго, щяха да ме вземат за вероятен заподозрян. Но аз включих двигателя на микробуса си и съвсем бавно се отдалечих от тях, съзнавайки колко ми е провървяло.

И колко много ме е подценила полицията. Трябваше да внимавам повече. Особено след като възнамерявах да използвам сателитния си телефон, за да се свържа с Полицайката в минутите преди екзекуцията на следващия ми събрат. Едва ли щеше да изглежда професионално, ако ме арестуват по средата на философския диалог.

Докато се отдалечавах, внимателно се взирах в монитора на видеото за обратно виждане, за да се уверя, че не ме следят. Но екранът остана празен и още преди да стигна края на улицата на Уърдсуърт, вече преглеждах списъка на събрата си на портативния компютър, търсейки друга жертва.

Чудесно, помислих аз, винаги съм харесвал Уърдсуърт. Радвах се, че няма да бъде неговият самотен жътвар. Спри тук или внимателно пресечи.

Тогава ще умрат други. Имената са отбелязани в списъка. Но кой да бъде следващият? Одън? Декарт? Хегел? Хемингуей? Уитман?

Одън със сигурност беше най-близо до ума, макар че смятах да убия Хегел от чист идеализъм. Хемингуей? Обсебен от смъртта и някак твърде вулгарен. Декарт? Бях запазил живота му досега. Но той е написал всички онези глупости, че съществуването на Господ е доказателство за осезаемия свят. И в известно отношение Декарт бе започнал всичко това. Да, тогава ще бъде Декарт. Бащата на съвременната философия. Ще го унищожа, воден от пълен скептицизъм. Той няма да живее. Погледнете, набелязвам го и го проклинам. Убивам, следователно съществувам.

12.

Джейк седеше сама в кабинета си. Дългите ѝ силни пръсти бяха склучени пред челото, сякаш се молеше или размишляваше, или и двете. Ед Крашо показва глава на вратата, прокашля се да привлече вниманието на Джейк и вдигна вежди сякаш в предговор на въпроса си.

— Да, Ед — каза тя и се прозя. — Какво има?

Джейк потърка очите си — подпухнали от липсата на естествена светлина — и угаси лампата на бюрото си. Флуорните или халогенните крушки причиняваха слепота? Вероятно животът нямаше да ѝ се струва толкова изкуствен, ако в кабинета ѝ имаше цветя.

— Имаш ли една минутка, шефе?

— Разбира се. Сядай.

Крашо се настани.

— Спомняш ли си за следите от италиански зехтин, които намерихме по дрехите на Мери Улнот?

— Да — отговори Джейк.

— Ами зехтинът се пренася в цистерни от Италия, за да бъде бутилиран под лиценз тук, в Обединеното кралство. В една компания на име „Сейкрид Ойл“, с база в Райслип. Бутилираният зехтин се разпространява в страната от компания „Гилиърдс“. Седалището им е в Брент Крос. „Гилиърдс“ доставят зехтина на няколко търговци на едро в централен Лондон, сред които е и магазинът на Брюър стрийт в Сохо. Товарът там докарва винаги един и същ шофьор, някой си Джон Джордж Ричардс. Преди осем години Ричардс прекарал две години в наказателна кома заради изнасилване на млада жена. Нещо повече, в деня на убийството на Мери Улнот той е доставил зехтин на Брюър стрийт.

— Интересно — отбеляза Джейк. — Предполагам, че искаш автографа ми върху молбата за обиск.

— Точно така. Ако нямаш нищо против.

Той подаде на Джейк документа. Тя го прочете и бързо се подписа.

— Благодаря — рече Ед и стана.

— Обади ми се, когато го арестувате. Искам да поговоря с него.

— Добре.

— Ед?

— Да.

— Браво.

Малко след като Крашо излезе, вътрешният телефон иззвъня, за да извести, че на линията е Витгенщайн. Джейк веднага натисна бутона за връзка с видеотелефона на професор Ланг в Кеймбридж.

— Той е, професоре — уведоми тя сепнатия образ на Ланг. — Витгенщайн. Готов ли сте?

— Мисля, че да — отговори той и оправи вратовръзката си.

Съобщението на компютърния екран на Джейк я уведоми, че процедурата по проследяването вече е задействана. Тя каза на оператора да я свърже с Витгенщайн.

— Главен инспектор? — спокойно попита той.

— Да. Радвам се, че се обадохте.

Искаше ѝ се да говорят по видеотелефона, за да може да види лицето му.

— О, не се и съмнявам. Искате ли да направя проба за записа ви? Проба, едно, две, три. Добре ли се чува? — ухили се той. — Знаете ли, всъщност се надявам, че записвате това. Може да се окаже от историческо значение. Изминахме дълъг път от съобщенията, надраскани с тебешир близо до мястото на престъплението. „Евреите не са хора, които са обвинявани за нищо.“

— Джак Изкормвача — отбеляза Джейк. Познаваше цитата. — Съобщението, написано близо до първата му жертва. Коя беше тя? Катерин Едоус?

— Много добре. Поразен съм, главен инспектор. Ако не звучеше толкова сантиментално и старомодно, бих казал, че сте достоен противник... Може ли да те наричам Джейк? — попита гласът след кратко мълчание. — Имам чувството, че те познавам много добре.

— Както желаш. За какво искаш да разговаряме?

— О, не. Това е твоето шоу, Джейк. Аз съм тук по твоя покана. Ти трябва да ме предразположиш. Да ме накараш да се почувствам достатъчно удобно, за да разкрия нещо интересно. Нали така се постъпва? Но веднага ще кажа две неща, Джейк. Едното е да си спестиш труда да проследиш това обаждане. Използвам сателитен телефон. Ах, съвременната наука върши чудеса... А другото е, че по някое време ще трябва да прекъсна приятния ни разговор и да убия някого. Кой ще бъде той, разбира се, е изненада. Ще го запазя в тайна до края, после ще ти кажа кодовото му име. Не се тревожи. Опитай се да погледнеш на това, сякаш трябва да рекламирам нова книга или плоча. Имате много време дотогава. Ако моят човек се придържа към установената си практика, разполагаме най-малко с двайсет минути.

Гласът звучеше по-лекомислено и дръзко, отколкото на диска. Но Джейк знаеше, че детектив сержант Джоунс вече е установил връзка със съдебния психиатър на Ню Скотланд Ярд за по-прецизна психологическа преценка, а инженерът по акустиката изолира и се опитва да разпознае околните звуци. Тя запали цигара. По дяволите правилника. Случаят беше извънреден.

— Надявах се да те убедя да се откажеш — рече Джейк. — Да не убиваш повече хора. Извърши достатъчно убийства. Може би дори да се предадеш. Бих желала да ти помогна, ако мога.

— Хареса ли снимките, които ти изпратих, Джейк?

Тя разбра, че Витгенщайн се опитва да я предизвика и да види докъде се простира добронамереността ѝ.

— Бяха много добре направени — монотонно отговори Джейк.

— Мислиш ли? — Той недоволно изцъка с език. — Не бях сигурен дали устните на влагалището ти са точно такива. И косъмчетата. Не знаех дали са рошави, или пригладени. И дали имаш косъмчета по устните или само по лонната кост. Е, как се справих?

Джейк усети, че се изчервява.

— Знаеш, че разговорът се записва. Искаш да ме притесниш пред колегите ми ли? Да поговорим за нещо друго.

— Може би за ануса ти? Или за зърната на гърдите?

— Сигурно съзнаваш, че според мен всичко това е преструвка. Не мисля, че си такъв човек. Виж какво, срещала съм няколко истински сексуално извратени типове и ти изобщо не можеш да се

сравняваш с тях. Само искаш да ме впечатлиш, като се представяш за нещо, което не си.

Витгенщайн се изсмя високо и каза:

— Добре.

„Интересно — помисли Джейк. — Можеш да му противоречиш, без да го предизвикаш.“ Това показваше, че поне донякъде тя разговаря с разумен човек.

— Ще ти бъде ли интересно да узнаеш, че бях достатъчно близо до теб, за да те помириша, Джейк? Какъв парфюм използваш? „Екстаз“ на Лутър Ливайн?

Джейк се стресна. Откъде Витгенщайн знаеше това?

— Някои го намират за доста силен, но аз го харесвам. Всъщност в този парфюм има нещо, което ме възбужда. Но в края на краищата, аз се влияя от миризмите много повече от останалите хора.

— Откъде знаеш какъв е парфюмът ми? Следиш ли ме?

— Не. Но сме се виждали. И така, за какво разговаряхме? А, да, ти бръщолевеше някакви глупости от сорта, че искаш да ми помогнеш.

Джейк положи усилия да се съсредоточи върху разговора. Но още беше объркана от твърдението, че са се срещали. Кога?

— Така е — отговори тя.

— Не се заблуждавай, Джейк.

— Тогава позволи ми поне да те убедя да не убиваш повече хора. Какъв е смисълът?

— О, има смисъл, Джейк. И двамата сме на едно мнение относно факта, че убивам само мъже, и има критерии относно правилността на действията ми и валидността на онова, което правя. Но въпросът за самите критерии е спорен. Ако ще обсъждаме онова, което върша, първо трябва да решим как да го опишем. Това може да изисква анализ на понятията за добро и лошо в най-общ смисъл. Може да поговорим дали действията ми са насочени срещу интересите на обществото, що се отнася до наказателните мерки, или са оправдани убийства.

— Но това са само словесни...

— Разочароваш ме, Джейк. Възраженията може да са разумни, ако не последва нищо от определението на онова, което правя, като незаконно или законно, справедливо или несправедливо. Но, разбира се, има значение дали казваме „незаконно убийство“, защото това означава „наказателна кома“.

— Ясно е, че онова, което си направил, е незаконно. Убийството е неправилно по стандартите на всяко нормално общество.

— Преди всичко трябва да внимаваме как използваме думите „убийство“ и „нормално“. Например лесно мога да демонстрирам, че не всеки убиец би трябвало да бъде наказван. Да приемем определението, че убиецът е човек, убил някой друг човек, предумишлено и с пълното съзнание, че нито обществото, нито жертвата са желали това. И така, Х убива У и изтърпява определен период от наказателна кома, но след това пак си остава убиец. Виждате, че убиецът невинаги би трябвало да бъде наказван.

Джейк погледна към екрана на видеотелефона и кимна на Джеймсън Ланг.

— Бих искала да те запозная с един човек — каза тя. — Джеймсън Ланг, професор по философия в Кеймбриджкия университет. Надявам се, че нямаш нищо против, но аз го поканих да участва в разговора ни.

— Откровено казано, Джейк — хладно заяви Витгенщайн, — малко съм изненадан, че си способна да лъжеш така. Да си доведеш подсказвач — да, това наистина е прекалено. Но аз естествено съм поласкан от възможността да разговарям с професора. Познавам произведенията му много добре. Имам предвид романите. Не знам да е писал философски трудове.

Витгенщайн се изсмя презрително.

— Здравейте — колебливо рече Ланг. — Примерът, който описахте, се основава на неправилна философска граматика. Особено вашата употреба на думите „не винаги би трябвало да бъде наказван“. Но, отделно от семантичния въпрос, главният инспектор имаше право — съществува всеобщ стандарт, който се прилага към характера на поведението на човека.

— Сега е мой ред да говоря за семантика, професоре. Зависи какво разбирате под думата „всеобщ“. Като говорите за характера на поведението ми, вие имате предвид само традиционната гледна точка, в обичайните условия на едно разследване... Но аз реших да не използвам този стандарт, професоре. Може да съм решил да използвам стандарта на южноамерикански ловец на глави или на екзистенциален герой от романите на Камю, или на анархист, дори на десен по убеждения екстремист или на фанатизиран феминист. Може да съм

решил да използвам всички тези стандарти вкупом. Виждате ли, преценките ви относно характера на поведението ми имат претенциите да са валидни колкото измислените герои от някой роман. Ето защо трябва да отречете, че само по себе си, моето поведение има само една характеристика, иначе ще ви обвинят в пристрастие.

— Но именно затова е обществото — възрази Ланг. — Пристрастие към общоприетия стандарт за това кое е добро и кое лошо.

— Това не представя истината за моето поведение. А само привидната истина. В продължение на хиляди години отнемането на земя се нарича кражба. Но преди един век в някои части на света това е било узаконено под името марксизъм. Бъдещата политическа философия може да узакони убийството, така както марксизмът е узаконил кражбата. Говорите за стандарта на нормалното общество, професоре. Но що за общество е онова, което смята за велик един президент на Съединените щати, заповядал употребата на ядрено оръжие унищожило хиляди хора, а друг човек, убил един-единствен президент, за престъпник?

— Ако говорите за президента Хари Труман, той е действал в условия на война. За да спаси човешки живот. Използването на атомната бомба е било единственият начин да предотврати още по-голяма загуба на човешки живот.

— Онова, което правя аз, е продиктувано от същия мотив — да предотвратя още по-голяма загуба на човешки живот.

— Но вие не сте в положение да правите такъв избор. Давате лош пример на обществото.

— Говорите като консервативен моралист, професоре.

— Може би. Но вие, естествено, ще приемете, че в очите на обществото, което отхвърляте, трябва да бъдете заловен и наказан.

— „Трябва“? — изсмя се Витгенщайн. — Не, аз приемам само вероятността.

— Твърдите, че действате така, за да спасите други хора. Следователно сигурно приемате, че уважението към човешкия живот е основата на морала.

— Не, само към достойния човешки живот.

— И какъв е критерият за това?

— В повечето случаи субективното чувство, че животът продължава да е достоен.

— А дали мъжете, които сте убили, са имали чувството, че животът им е бил достоен?

— Вероятно. — Гласът му стана по-мрачен, после той добави: — Но, разбира се, може да се грешали. Да предположим, че Айнщайн получава лоша новина за съпругата си и загубва желание да живее. Няма ли някой да почувства известно задължение да му каже колко е достоен животът му? Неговото собствено мнение за съществуването му ли ще бъде крайният стандарт?

— Да, тук имате право — призна Ланг. — Човек би почувствал такова задължение каквото описвате.

— Тогава сигурно трябва да признаете вероятността, че има хора, които надценяват достойността на собственото си съществуване?

— Логично е да се съглася с това. Но не виждам как такова нещо може лесно да се демонстрира.

— Да предположим, че такъв човек излага живота на другите на риск, вкопчвайки се неотстъпчиво в своя собствен живот. Това не може ли да бъде демонстрирано?

— Може.

— Няма ли да се чувствате оправдан да премахнете такъв човек?

— Зависи от обстоятелствата — отговори Ланг. — От това колко явен е бил рискът за другите хора. Разбирам накъде биете, но не приемам, че вашият случай е толкова явен, колкото описвате.

— Какъв критерий би бил приемлив, за да се стигне до такова решение?

— Предполагам, че обективният стандарт. Преценка за онова, което човек би направил в подобни обстоятелства.

— Субективна преценка за обективен стандарт? — изсмя се Витгенщайн. — Звучи интересно. Не смятате ли, че съм се опитвал да обмисля обективно случаите на моите събратя, ВМЯ-отрицателните? И съм стигнал до извода, че рискът може да бъде демонстриран на другите хора?

— Оспорвам вероятността за такава демонстрация.

— Но, професоре, когато убих първата си жертва, аз вече демонстрирах това. От онзи миг съществува ясният и очевиден риск, че другите като мен може да направят същото.

— Не, не, не! — ядосано възрази Ланг. — Вие се опитвате да докажете причината, съдейки по следствието. Според вас убийството, което сте извършили, доказва, че съществува риск и другите като вас да сторят същото. Не приемам довода ви.

Витгенщайн се ухили.

— Опасявам се, че трябва да го приемете, професоре. Поне за момента. Време е да тръгвам.

— Моля те, почакай — обади се Джейк.

— Съжалявам, не мога. Друг път ще продължим дискусията си. Следващата ми жертва се появи малко по-рано, отколкото очаквах. А, да, обещах да ти кажа името му, дадено от програмата „Ломброзо“, нали? Рене Декарт. А сега наистина трябва премахна едно зло от света.

— Почакай... — едновременно повториха Джейк и професорът.

Но Витгенщайн затвори.

— Той не ни заблуждава — каза детектив сержант Джоунс. — Проследихме обаждането по „Юпитерстар“ и оттам — до Лондон. Невъзможно е да бъдем по-прецизни, когато разговорът се провежда от сателитен телефон.

Джейк раздражено поклати глава.

— Трябваше да се досетим, че ще използва нещо такова.

— Сателитните телефони са скъпи. Да не споменаваме факта, че са и незаконни.

— Да. Но това означава, че може би ще успеем да разберем откъде го е купил. Ти къде би отишъл, ако искаш да си вземеш сателитен телефон?

— Само на едно място има такива неща — на Тотнъм Корт Роуд. Но ще бъде адски трудно да накараме продавачите да проговорят.

— Да, ще трябва да им гарантираме съдебен имунитет. Аз ще се погрижа за това.

— Между другото — предпазливо каза Джоунс, — той беше ли прав за парфюма ти?

— О, да. Но да ме убиеш, не мога да се сетя къде сме се срещнали.

— Сигурна ли си, че парфюмът ти не беше споменат в онази статия във вестника?

— Напълно.

— Вероятно те е будалкал.

— Да, може би — усмихна се Джейк, макар да не мислеше, че е така.

— Искаш ли да ти изпратя охрана? В случай че Витгенщайн пожелае да се срещне с теб.

Джейк се замисли. Едва ли някой от колегите ѝ от мъжки пол би поискал охрана — освен ако семейството му не беше заплашено. Тя поклати глава.

— Не. В края на краищата той не ме заплаши. Пък и нали нося пистолет.

Става все по-лесно.

Декарт излезе рано от рекламната агенция на Шарлот стрийт, където работеше, и тръгна към търговския център на Ню Оксфорд стрийт.

На десетина метра над редицата дървета от Сейнт Джайлс Съркъс до Бонд стрийт се издига стъклен свод, покриващ два етажа магазини, ресторанти, бюра за обмяна на валута, кинотеатри, строителни фирми, изложби и търговски щандове, където продават най-различни дреболии, занаятчийски произведения и сувенири, и всичко това — на фона на безкрайния шум, създаван от множеството китаристи, фокусници, клоуни и танцьори, всеки от които е решил да привлече вниманието с атракциите си.

Декарт прекоси Ратбоун стрийт, където група въоръжени полицаи се мотаеха безгрижно до колата си, размахваха палките и флиртуваха с проститутките.

Той беше неприятен на вид човек, облечен в широки шарени дрехи — досуц клоун от търговския център. Косата му беше смешна — късо подстригана отстрани и дълга и стърчаща на темето. Носеше прозрачно пластмасово дипломатическо куфарче, което ми позволи да видя вестника, цигарите, преносимия компютър, телевизора и видеокасетите, които си беше приготвил за влака на връщане вкъщи. Вероятно току-що бе написал някоя тъпа реклама за хамбургери, за прах за пране „Протоник“ или за нов модел изтъркани джинси. Да, Декарт наистина приличаше на човек, който пише

реклами за джинси. *Cogito ergo sum?*^[1] Но аз мисля, че съвсем не е така. Ако можеш поне малко да разсъждаваш с мозъка си, в който липсва вентро-медуларно ядро, няма да работиш за амбулантни търговци.

Той пресече добре поддържаните градини на площада и тръгна по Дийн стрийт. Преди да се шмугне в един порно клуб с представления на живо, Декарт спря да се вгледа във витрината на една малка книжарница.

Дълго стоях пред заведението, съзерцавайки колекцията от черно-бели снимки, изобразяващи нищо необещаващите мостри на момичетата, танцуващи вътре. Далеч не бяха толкова привлекателни, за да показват голите си тела, а и снимките бяха стари, сякаш правени преди десет-петнайсет години, когато на мода бяха други прически и други форми на гърдите.

— Секшоу на живо — лаеше червендалестият хипопотам, който седеше зад бронираното стъкло на касата за билети. — Само дваисет и пет екю. Най-горещото шоу в цял Лондон.

Отброих пет банкноти и откъснах един розов билет от ролката с размери на чиния за хранене. Стълбите скърцаха като падащи дървета, докато предпазливо пристъпвах надолу, към недрата на клуба. Момичето на сцената току-що бе събуло бикините си и ги въртеше на върха на пръста си, сякаш си вееше с ветрило, защото вътре беше топло.

— Здравсти, приятел — изчурулика тя, като видя, че се взирам в лицата на посетителите.

Но аз търсех Декарт.

Лесно го забелязах. Той стоеше досами сцената с размери на одеяло, силуетът на смешната му прическа се открояваше на ярката светлина на прожекторите.

Седнах непосредствено зад него, но мисля, че той не ме забеляза. Беше твърде вглъбен в момичето, което започна щедро да маже с вазелин първо задника си, а после дъното на една бутилка шампанско. „О, не!“ — помислих, но почти веднага бях опроверган, защото тя напъха бутилката в себе си, докато остана да се вижда само тапата.

Едно нещо е идентично със себе си. Няма по-добър пример за безполезна пропозиция, която обаче все пак е свързана с някаква игра

на въображението. Все едно във въображението ни нещо като бутилка шампанско придобива собствена форма и виждаме, че тя приляга там. В същото време се вглеждаме в този предмет и си представяме, че това празно място му е било оставено и сега то му приляга точно. Ала това е нещо съвсем различно.

Безсрамието на този акт беше почти смешно. Момичето вкара бутилката в себе си и после я извади. Вътрешен процес, нуждаещ се от външен критерий. Човешко същество, изхвърлящо като изпражнение бутилка шампанско.

Рене Декарт седеше скован на мястото си, не помръдваше и, изглежда, дори не смееше да диша. Запитах се дали това е част от основното му пътуване към собственото „аз“. Мамеха ли го сетивата му в момента относно неща, които едва ли бяха осезаеми? Дали той си въобразяваше, че всъщност си е вкъщи и лежи гол в леглото?

Би могло да му се прости, ако мислеше, че живее в някакъв кошмар. Момичето изстена и се изкикоти, когато хвана бутилката и с ужасяващ засмукващ звук я извади от ануса си. Все едно гледаш как упоен пациент си прави операция сам. Очевидната невероятност на онова, което правеше тя, и моето изумление подсилваха кошмарния аспект на цялата ситуация. За моя изненада установих, че неволно съм протегнал ръка, сякаш да възприема всичко това със сетивата си. Сънищата не са толкова ясни и отчетливи. Но, разбира се, Декарт знаеше, че сънищата заблуждават с изобретателността на илюзиите си и няма сигурни признаци, по които ясно можем да различим будното състояние от съня. Дори от смъртта.

За миг се втрепих от удивление, което едва не ме убеди, че наистина сънувам. Бутилката отново изчезна в тялото на момичето.

Нека тогава да е сън. Още по-добре. И за двама ни беше по-лесно да е така. Извадих газовия пистолет от кобура под мишницата си. Едва ли щях да пропусна целта. Ако кажа: „Оръжието е насочено към точка Р върху главата на Декарт“, аз не споменавам къде ще го порази куршумът. Определянето на точката за прицелване е геометричен способ за определянето на посоката. Фактът, че използвам този метод, сигурно е свързан с някои наблюдения (траекторията на куршума и други), но тези наблюдения не влизат в настоящото описание на посоката.

— Направи го — рече гласът.

Втрепих се от изненада. Кой каза това? Декарт? Ницше? Господ?

— Хайде, направи го — повтори гласът.

Момичето сподавено изписка. Чух и други викове на безмълвно насърчение.

— Добре — рекох аз и вдигнах пистолета, докато дулото се доближи само на няколко сантиметра от тила му.

Коленичило на сцената, момичето измъкна бутилката от задника си и стана, за да се поклони. Около мен гръмнаха аплодисменти — публиката изразяваше възхищението си. Ръкопляскаха всички, освен Декарт. Но мисля, че никой не забеляза това. Прибрах оръжиято в кобура и тръгнах нагоре по стълбите, към светлината.

Също като него и аз се страхувам да се събудя от този сън. Само в случай че мъчителното будно състояние, което ще последва спокойствието на тази отмора, би трябвало да бъде прекарано не на дневна светлина, а в пълния мрак на току-що описаните трудности. Вярно, досега никой не е пречил на свободата ми. Моят живот я пресуши. Много шум за нищо. Но аз няма да се променя. Такъв съм, какъвто съм се родил. Но въпреки това аз предвкусявам провала в живота. В края на краищата аз съм постигнал епохата на разума.

Но що за разум е да предположа, че пистолетът ще стреля, ако пръстът ми натисне спусъка? И че ако стрелям в главата на моя събрат, куршумът ще пръсне мозъка му? Задавам си този въпрос и ми хрумват стотици причини — всяка заглушаваща гласа на другата. „Но аз вече съм го правил много пъти и често съм чувал същото и за другите. Онзи ден във вестника имаше статия, написана от един бивш убиец на мафията, който застрелвал жертвите си в главата, докато ядели супа.“ (Е, аз поне имам благоприличието да не прекъсвам обяда на хората.)

На първо място в Природата е Разумът. Създаден е така, че Човекът да може да изследва и да възприема, и трябва да го отличаваме от Чувствителността и Разбирането. Естествено, Разумът има склонността да надминава и да престъпва границите на онова, което може да бъде преживяно, а всички изводи, носещи се по хлъзгавата земя, са погрешни и без стойност.

И все пак... същият този ум, който е способен на разум, създава и чудовища.

Има една гравюра от великолепния Гоя, на която различни същества от света на вечната нощ кръжат застрашително над главата на спящ човек — вероятно самия Гоя, защото малцина художници могат да съперничат на страховитото му въображение. Чудовищата в гравюрата, разбира се, са символични. Истинското чудовище, както казва Хобс, пък и Фройд, е самият човек — дивак, егоист и брутален убиец. Според Хобс обществото е устроено така, че човек да оставя бруталната си същност окована у дома, за да може да се стреми към нещо друго.

Но ако първоначалното състояние на Човека е да бъде асоциален и пагубно хищен и ако се стреми да надмине това състояние, дали той се доближава до Господ, или открива, че все повече се отдалечава от Него?

За себе си аз намирам аспектите на моя характер — самотник, незначителен, противен, брутален и сприхав — за далеч по-силни от онези цивилизоващи условности, наложени от обществото. И много добре разбирам, че са в противоречие със света.

Всички се опитваме да вникнем в ума на масовия убиец и да разберем какво го кара да извършва такива ужасни престъпления.

И въпреки това, кой от нас откровено може да каже, че дълбоко в душата си вече не знае отговора?

[1] Мисля, следователно съм — мисъл на философа Рене Декарт (1596–1650). — Б.пр. ↑

13.

Мъжът седеше прегърбен на стола си. Главата беше клюмнала на гърдите, а ръцете — увиснали покрай тялото. Съвършена карикатура на спяща горила. Тилът му беше силно зачервен, сякаш от слънчево изгаряне, но всъщност това беше засъхнала кръв.

Джейк внимателно огледа трупа. Не изглеждаше много зле. Убитият мъж винаги изглежда по-спретнат от убитата жена. Трупът обикновено е с дрехите си и не е осакатен. В случая не липсваше нищо — като например гърда или зърното. Нямаше подаръци в интимните части. Има и по-лоши начини да те убият, отколкото само да те застрелят с шест куршума в тила. Мъжът й напомни за снимките на мафиотски убийства в Палермо. Изпитаността на гангстерските екзекуции я бе изненадала. В заведението не цареше безпорядък. Само няколко изстрела в главата и после убиецът изчезваше, оставяйки жертвата вторачена с изцъклени очи в ризата, в пъпа или в супата си.

Същото беше и в този случай. Джейк знаеше, че убиецът е сръчен и придирчив човек. Но се запита дали той изпитва удоволствие от самото убийство. Или, като мафиотски стрелец, за него това е само нещо, което трябва да бъде направено — все едно да попълниш данъчната си декларация или да отидеш на зъболекар. Работа. Нищо лично.

Тя седна на стола срещу жертвата, а инспектор Станли, който отдавна беше на местопрестъплението, се настани до нея. Мълчеше. Нямаше нужда от обяснения. Накрая Джейк кимна и попита:

— Има ли свидетели?

Станли дръпна яката си и преди да отговори, разкърши врат.

— Повечето се изнесоха в мига, в който се разбра, че господин Армфийлд, кодово име Рене Декарт, е застрелян. — Той се изсмя презрително. — Може би от страх съпругите им да не разберат, че са били в такава мръсна дупка.

— А хората, които работят в този бълхарник?

— Разпитахме момичето, което е изнасяло представление по време на убийството. И собственика, господин Граб. Той е бил горе, в касата. Но и двамата казаха, че не са видели нищо.

Джейк посочи сцената.

— Момичето е било на по-малко от шест метра от убиеца, когато е стрелял. Би трябвало да е видяла лицето му на светлината на прожекторите.

— Явно през по-голямата част от изпълнението си е била с гръб към публиката — смутено обясни той. — Пък и е била на колене.

— И какво по-точно е правила?

Станли въздъхна и оправи яката на ризата си.

— Мисля, че се е наслаждавала на бутилка шампанско. Анално.

Той се подсмихна.

— Ясно — отвратена каза Джейк.

Начините, по които се забавляваха мъжете, не преставаха да я изумяват.

— Колко души са гледали тази гадост?

— Граб каза, че продал десетина-петнайсет билета през двата часа около смъртта на Армфийлд. Вече изпратихме в лабораторията съдържанието на касата — да проверят за отпечатыци.

Джейк посочи окървавената облегалка на стола пред нея.

— Струва ми се, че се е разплискала доста кръв. Малцина биха излезли оттук, опръскани с кръв.

Станли сви рамене.

— Граб каза, че не си спомня да е виждал такъв човек.

— Вероятно не обича полицаите. Бил ли е осъждан?

— Два пъти. За незаконни доходи. Стара история.

Джейк огледа евтината обстановка.

— Кажи му, че ще изпратиш тук инспектор по противопожарната охрана и безопасността, който ще търси повредени сигнални системи, блокирани аварийни изходи и други такива неща. Виж дали това няма да опресни паметта му. После искам хората ти да разпитат всеки на тази улица. Строители, регулировчици, куриери, проститутки и продавачи. Искам да знам дали някой е видял мъж, опръскан с кръв. Ясно ли е?

— Да.

— Къде е момичето, което е било на сцената?

— Казах й да чака в гримьорната. Предположих, че ще искаш да я разпиташ. Ей там, зад онази завеса — каза Станли и посочи към кулисите на сцената.

Джейк стана и заобиколи редицата столове. Качи се на сцената и погледна оперативната група полицаи. Опита да си представи какво изпитват танцьорките. Ала това беше невъобразимо за нея. Столовете имаха такъв вид, сякаш бяха измъкнати от някой стар автобус. На една от грапавите стени имаше голяма дупка. Евтин линолеум покриваше неравния дъсчен под. От тоалетните се разнасяше остра миризма на дезинфекционни препарати. Трудно беше да се помисли, че някой би предпочел да дойде в този ад и да се забавлява. Но мъжете идваха тук, за да наблюдават женското падение и унижение. Подобно на плъхове в мазе, мъжете чакаха, за да се нахранят с женска плът.

А как ли се чувстваха жените? Да стоят голи пред тъпна непознати. Да изнасят представление, да показват функциите на тялото си и да се превръщат в нагледен урок по анатомия за любители студенти по медицина. Тя скръсти ръце на гърдите си и потрепери от погнуса.

— Потанцувайте ни, госпожице — извика някой от оперативните работници.

Чу се силен смях.

— Вършете си работата — презрително каза тя.

Гримьорната беше голяма колкото гардероб. Под голата крушка седеше момиче на двайсетина години. Беше само по червен памучен халат, какъвто си слагаше Джейк, когато посещаваше доктор Блакуел. Свидетелката, която явно нямаше желание да дава показания, пушеше цигара и сърдито мърмореше.

— Коя си ти? — озъби се тя, когато Джейк влезе. — Какво искаш?

— Аз съм главен инспектор Джейкович.

— Мога ли вече да си вървя? — попита момичето като разглезено дете.

— Няма ли да е по-добре първо да се облечеш?

Девојката угаси цигарата си върху корицата на едно старо списание и скочи.

— Искам да ти задам няколко въпроса — каза Джейк.

— Вече говорих с другото ченге. Казах му всичко, което знам.

— Да, не те упреквам, че не си му казала много. И аз не обичам да разговарям с него. Особено на такива места като това. Само тук можеш да видиш мъжете в истинския им вид.

Момичето изсумтя.

— Така е. Добре, питай, щом искаш. Но заключи вратата. Не искам някой от твоите хора да влезе, докато се обличам, и да напълни очи безплатно.

Джейк превъртя ключа и се облегна на вратата.

— Как се казваш? — попита тя и затърси цигара в чантата си.

— Клеър — отговори младата жена и съблече халата.

Джейк запали и огледа голото ѝ тяло с критично внимание, сякаш беше художник или скулптор. Лицето на Клеър не беше красиво. Дори не беше хубаво. Устните бяха твърде сластолюбиви, а зъбите — леко издадени напред. Нямаше следи от интелект, но непреклонното лукавство в изражението ѝ беше непогрешимо. Кожата ѝ беше гладка и еластична. Изглеждаше твърде млада, за да прави такива неща, но Джейк замълча, защото не искаше да рискува да говори като моралист.

Клеър прерови карираната брезентова чанта и намери бельото си.

Поквареното дребно лице имаше похотлив развратен вид, който засенчваше всичките му недостатъци, и Джейк разбра с какво това момиче привлича мъжете.

— Ти видя всичко, нали? — попита Джейк.

— В дупка като тази виждаш какво ли не.

— Нямах предвид това.

— А какво?

— Мъртвия. Виждала ли си го и преди?

— Казах му здрасти, докато слизаше по стълбите и седаше.

— Би ли го познала, ако го видиш пак?

Момичето кимна и облече полата си.

— Тогава защо си казала на моя инспектор, че не си видяла нищо? Знаеш ли, със сигурност си видяла и човека, който го е направил.

Клеър сви рамене.

— Знам ли. Предполагам, че се уплаших. В този бизнес можеш да си навлечеш неприятности, ако разговаряш с полицията. Никой не обича хората, които говорят със закона.

— Имаш предвид господин Граб ли?

— Да. Понякога буйства.

— Бие ли те?

— Да. Понякога. Но никога по лицето. И не само това. Ако разбере какво съм ти казала, ще предположи, че ще ти кажа и други неща. Може да загубя работата си. Граб казва, че има много китайки, които биха изпълнявали моя номер, при това за половината пари.

— Обещавам да се оправя с Граб, ако хвърлиш поглед на няколко компютърни портрета по описание и видиш дали не можеш да добавиш нещо към тях.

Клеър отново кимна и навлече един не особено чист пуловер.

— Обещавах ли да направя така, че да не си го изкара на мен?

— Да. Един от хората ми ще те закара до Ню Скотланд Ярд.

Докато се качваше по стълбите, Джейк спря за миг и потрепервайки, дълбоко пое въздух. Ядоса се, когато се замисли за мъжете, които идваха в това мръсно мазе, за да гледат едно момиче — голо, проснато на сцената, приковано и гърчещо се на пода. Побесняваше, като си помислеше, че това момиче се превръща в стока, за да печели мъжът на горния етаж. Сбърчи чело от погнуса.

Джейк провери дали електронният бокс е в чантата ѝ. С помощта на гумената ръкохватка можеше да го държи съвсем безопасно, но когато металът влезеше в съприкосновение с човешкото тяло, боксът излъчваше електричество, което позволяваше на жените полицаи да удрят по-силно и от колегите си от мъжки пол. Боксът беше много полезен срещу бруталните типове, повечето от които бяха готови дабият полицаите толкова ожесточено, колкото и мъжете ченгета.

Намери господин Граб в кабинета му. Детектив инспектор Станли седеше на ръба на бюрото. Джейк изпита инстинктивна омраза към собственика на клуба. Той беше едър и дебел и въпреки скъпия костюм, златния часовник и пурата, във физиономията му прозираше немарливостта на ученик.

— Ти ли си главният инспектор? — озъби се той.

— Точно така — нехайно отговори тя.

— Тогава кажи на този твой главорез да ме остави на мира. Няма смисъл да ме заплашва с разни инспектори по противопожарната охрана и безопасността. Нищо не видях. Ясно ли е?

Джейк погледна Станли.

— Остави ни за малко насаме.

Детективът кимна неуверено и излезе от стаята.

— Съжалявам, но не чух. Какво каза, че си видял?

Граб направи гримаса.

— Да не си глуха? Казах, че не съм видял нищо.

Той се изсмя и се залови да пали пурата си.

— Щом не си видял нищо, значи си видял нещо.

— Какви ги дрънкаш?

— Не схващаш ли? В английския двойното отрицание е равно на утвърждаване. Радвам се, че ще ни помогнеш, защото ако беше казал, че си видял нищо, щях да се притесня, че не си наред.

— Заплашваш ли ме, скъпа?

Говореше презрително, без да я поглежда.

— Да — решително отговори Джейк.

— Нищо не съм направил. Не можеш да ме уплашиш, малката.

— Нима? Обзалагам се, че мога, господин Граб. Ще молиш за милост.

Собственикът на клуба се ухили многозначително.

— Има само един начин момиче като теб да ме накара да моля за милост.

— Така ли? И какъв е този начин?

Граб отново се изсмя.

— Използвай въображението си, скъпа. — Сетне поклати глава, стана и тръгна към нея. — Знаеш ли, наистина мисля, че се опитваш да бъдеш безмилостна към мен. Така ли е?

В гласа му прозвуча заплаха.

Тя не отстъпи и кимна.

Граб приближи тлъстото си момчешко лице до Джейк и тя усети тютюневия му дъх.

— Не ме разсмивай. Ти не...

Джейк стисна бокса и изви юмрук в къса дъга. Боксът издаде тихо електронно бръмчене, докато набираше скорост във въздуха, но звукът беше заглушен от воя на болка и изненада на Граб, когато изпускайки малка синя искра, металът влезе в съприкосновение със стомаха му. Той се преви на две, но събра сили да замахне към нея. Джейк се дръпна встрани и го удари по челюстта. Той се строполи на земята.

Тя застана над него, сграбчи го за яката и няколко пъти вдигна и пусна главата му на пода.

— Как е паметта ти сега? Още ли не си спомняш нищо?

— Добре, добре — изохка Граб и потърка челюстта си. — Видях го. Няма нужда да прибегваш до насилие.

— Хубаво. Радвам се, че реши да ни сътрудничиш — рече Джейк и го дръпна за вратовръзката. — Твоят бизнес не ми харесва, нито нищожествата като теб, които се занимават с него. Имаш късмет, че днес съм заета, иначе щях да разпитам някои от момичетата, които работят за теб. И ако научех, че ги биеш, тогава наистина щях да се ядосам. Да се надяваме, за твое добро, че повече няма да стъпя тук, а?

Тя извика Станли. Детективът влезе и се усмихна, като видя, че Граб лежи на пода в краката на Джейк.

— Заведи този човек в Ню Скотланд Ярд, Станли — каза тя. — Изглежда, в края на краищата, си спомни нещо. Момичето също.

— Да — рече Станли и помогна на зашеметения Граб да се изправи. — Какво ти е? Падна ли? Хайде, ставай.

Детективът кимна одобрително на Джейк и изведе собственика на клуба.

Тя изключи бокса и го пусна в чантата си. Високият ѝ ранг в полицията понякога я оставяше да се плъзне по хлъзгавия лед на интелектуалната детективска работа и да изгражда сложни етиологични хипотези, без да има твърда почва под краката си. Почти академичните условия на работата ѝ доставяха удоволствие. Но се чувстваше добре, когато отново стъпеше на стабилна основа.

Когато Джейк паркира беемвето си в малкия гараж на жилищния блок, където се намираше апартаментът ѝ, беше тъмно. Преди да слезе, тя провря глава под ремъка на чантата си и я премести на гърдите си. После дръпна ципа, бръкна вътре и стисна дръжката на пистолета „Берета“. Витгенщайн вече знаеше адреса ѝ и тя трябваше да се грижи за безопасността си. Възможно ли беше да го е срещнала в собствения си жилищен блок?

С тази единствена мисъл в главата Джейк прекоси паркинга и безпрепятствено се добра до вратата. Портиерът вдигна глава от вечерния вестник. На лицето му имаше следи от червило.

— Добър вечер, госпожице — каза той.

Джейк пусна големия пистолет в чантата си и я затвори.

— Добър вечер, Фил — рече тя и в същия миг видя заглавието на първата страница на вестника.

Беше убит още един мъж.

— Онзи сериен убиец, госпожице... Какво ли го кара да прави това? Жената казва, че сигурно е педераст или нещо подобно. Но никой от убитите не е бил докосван, нали?

Джейк натисна копчето на асансьора и поклати глава.

— Нито един. Точно така.

— Аз мисля, че е жена, която мрази мъжете. Може би някой я е изнасилил, когато е била дете. Вие по ги разбирате тези неща. Сега много внимавам, когато се прибирам вкъщи, госпожице. По-рано се разхождах покрай реката, но вече не го правя.

— Нямаше да се тревожа толкова много, ако бях на твое място — каза Джейк и в същия миг си помисли, че няма начин да разбере дали Фил е потенциална жертва, или не.

ВМЯ-отрицателни бяха най-различни мъже. Чун ѝ бе казал, че дори в Министерството имало ВМЯ-отрицателен. Тогава защо не и портиерът на собствения ѝ дом?

— Но все пак е хубаво да се вземат някои предпазни мерки — добави тя.

Асансьорът пристигна, но Джейк остана на мястото си.

— Фил, знаеш ли, че ако си полицай, винаги се намират разни странни типове, които искат да си разчистят сметките с теб?

— Сигурно, госпожице.

— Ако видиш някой да се навърта наоколо, нали ще ми кажеш? Не се притеснявай, че ще ме изплашиш или нещо подобно. Само бих искала да знам.

— Разбира се, госпожице.

— Не си виждал някой да се мотае тук, а?

— Не, госпожице. Щях да го забележа.

Джейк му се усмихна.

— Лека нощ, Фил.

— Лека нощ, госпожице.

Джейк се прибра в апартамента, направи си кафе и се сви да чете в любимото си кресло. Обикновено четеше някой трилър, но през последната седмица се бе заловила с „Философски изследвания“ от Лудвиг Витгенщайн, в които великият философ си бе поставил задачата да поправи грешките в първото си произведение, Трактата.

В книгата си Витгенщайн разглеждаше понятията смисъл, разбиране, пропозиции, логика и състояния на съзнание. Четивото беше трудно и Джейк установи, че трябва да води бележки, за да се съсредоточи по-добре. Ала откри, че за разлика от Трактата, в тази книга има повече неща за детектива. Зачуди се дали да не напише някои от мислите му като лозунги в кабинета си в Ню Скотланд Ярд.

„Тази физиономия има съвсем определен израз.“ Да, това ѝ хареса. Думата имаше значение, но сентенцията смътно намекваше и за нещо, свързано със съдебната експертиза. Джейк одобри и загатнатото предупреждение към онези, които изграждат хипотезите си въз основа на несъщественото твърдение, съдържащо се в мисълта, че „най-ясното доказателство за намерение е само по себе си недостатъчно доказателство за намерение“. И наистина, в отговора на въпроса „Каква е вашата цел във философията? — Да посоча на мухата изхода от стъкленницата“ имаше послание за всеки детектив. Колко пъти самата тя се бе чувствала като същата тази муха?

Професор Джеймсън Ланг беше прав — между детектива и философа имаше множество общи неща. Повече, отколкото Джейк си бе представяла.

Този нарастващ интерес към философията явно привличаше човека, който — поне косвено — го бе предизвикал — убиеца с кодово име Витгенщайн. Масовите убийци, онези, които убиваха за развлечение, и самотните стрелци се опитваха да се прочуят, премахвайки някоя известна личност, като доказателство, че са нещо по-добро от обикновени престъпници. Те често даваха възможност на адвокатите си да се опитат да прехвърлят моралната отговорност за действията им върху някой безобиден писател и дори да го съдят, ако му бе провървяло достатъчно, за да е още жив. Книгите не само бяха хубаво обзавеждане за стая, но и образоваха множество масови убийци.

Джери Шериф, човекът, убил президента на Европейската общност, Пиер Делафонс, му бе прочел цялата „Пуста земя“ от Елиът,

преди да му пръсне черепа. Убиецът за развлечение Грег Харисън бе слушал диск със стиховете на английския поет Джон Бечеман и после, въоръжен с няколко ръчни гранати, се беше развилнял по улиците на Слау, убивайки четирийсет и един души. Американският сериен убиец Линдън Топам твърдял, че е убил двайсет и седем души, пътувайки в различни части на Тексас, защото били Черните ездачи от книгата „Господарят на пръстените“ от Толкин. Джейк вече бе забравила броя на серийните убийци, които настояваха, че постъпките им са били вдъхновени от Ницше.

Но в убиеца с кодово име Витгенщайн имаше нещо различно. Джейк изпитваше към него чувства, каквито един детектив не трябваше да проявява към серийните убийци. Възхищение беше най-слабата дума. По-скоро тя беше заслепена от него. Той разпалваше въображението ѝ. Чрез него Джейк бе научила някои неща за света и за себе си.

Усилието да го разбере и да го залови беше най-стимулиращото нещо, което бе изпитвала.

Спа четири часа и се събуди. Беше тъмно. В главата ѝ се въртеше един-единствен въпрос. Къде, по дяволите, беше срещала убиеца с кодово име Витгенщайн?

Стана, навлече халата и отиде в кухнята. Наля си минерална вода с лед и жадно я изпи, като малко дете, сънувало кошмар. После седна пред компютъра и го включи.

Ако си спомнеш „къде“, тогава може би щеше да си спомни и „кой“. Написа „къде“ и зачака да я осени вдъхновението. Когато след няколко минути не излезе нищо, изтри думата и отново се замисли.

Къде го беше срещнала? И изведнъж бе обзета от увереността, че той вече ѝ е подсказал отговора. Почувства тръпка на вълнение, докато се опитваше да си спомни какъв беше той. Нещо дребно. Нещо, носещо се във въздуха около нея. Нещо...

Парфюмът ѝ. „Екстаз“ на Лутър Ливайн. Витгенщайн ѝ бе направил комплимент за него.

Тя скочи, грабна чантата си и изсипа съдържанието ѝ на пода. Беше купила парфюма скоро. Но кога и къде? Прегледа касовите бележки и ваучерите от кредитните си карти, насъбрали се през

последните няколко месеца, като благодареше на мърлата у себе си, която рядко подкрепяше чантата си.

Най-после намери онова, което търсеше. Летището във Франкфурт. Оттам бе купила парфюма. До заминаването си на Европейския симпозиум по прилагането на закона Джейк винаги използваше „Лолита“ на Фредерико Дати. Покупката на „Екстаз“ беше мимолетна прищявка. Дори ѝ стана неприятно, защото си въобрази, че се е поддала на сексапилния плакат, изобразяващ съвременен вариант на една от сладострастните картини на Фрагонар. Почувства се виновна, задето е харесала рекламата, и известно време не се пръска с „Екстаз“. На пресконференцията си бе сложила „Лолита“. След няколко дни този парфюм свърши и тя за пръв път се напръска с „Екстаз“, когато посети професор Ланг. Витгенщайн я бе срещнал след това.

И сега, ако можеше да си спомни всеки, когото бе срещнала, откакто се върна от Кеймбридж...

Проблемът с виртуалната реалност е, че тя не само създава възприятие за физическо удоволствие, като например половото сношение, но и за болка. Или, казано с други думи, така както преживявам усещането, че убивам някой друг, аз мога да преживея и усещането да бъда убит. Затова човек трябва да внимава с тази апаратура.

Тази сутрин, когато се събудих, ми се стори, че в стаята има носорог. Огромният двуметров звяр стържеше килима с подобните си на стойки за чадъри крака и размахваше грамадния си извит рог срещу мен. Беше толкова близо, че усещах огнения му дъх върху босите си крака. Не смеех да дишам — виждах, че вече е направил повечето мебели в спалнята на трески. Имах чувството, че и най-лекото движение от моя страна ще го накара да ме нападне.

Проблемът беше следният — ако сънувах, можех да разтърся глава, да прогоня кошмара и да скоча от леглото. Но ако това беше виртуална реалност, поради причините, които описах по-горе, бях в сериозна опасност. Дори един рог в задника беше нещо, което не изгарях от желание да преживея.

Ето защо затворих очи и се опитах да изолирам ума си от възприятията, задавайки си логически въпроси. Дали бях заспал, облечен в сензорния костюм за виртуална реалност? Спомням си, че го навлякох, но нищо повече. Използвах еротичните програмни продукти, но нямаше начин в тях да участва носорог. Ако наистина бях с костюма за виртуална реалност, единствената вероятност беше да съм заспал, електрическият ток да е спрял и когато отново са го пуснали, компютърът произволно да е избрал някоя от програмите.

От друга страна, съществуваше вероятността дори тези мисли да са част от съня ми. Естествено, аз познавах избраната от компютъра програма или поне онази, която сънувах, че беше избрал. Тя беше кратка и се основаваше на инцидента, станал в залата за лекции в Кеймбридж, когато бях отказал да приема, както настоява Ръсел, че в стаята при нас няма носорози.

Програмата не беше особено полезна като източник на преживяване на един истински философски спор с професор от Кеймбридж поради простата причина, че компютрите са изключително дословни. Компютърът тълкуваше въпросното чувство за твърдение като нещо психологично и смяташе, че съществуването е въпрос на воля и създава двутонен носорог. Аз само исках да кажа, че е трудно да възприемем несъществуването на двутонен бял носорог като факт, ако е истина, също както съществуването на носорог би било факт, ако е истина. Нещо, което сега болезнено съзнавам.

Сигурно съм лежал така доста време. И вероятно съм задрямал за няколко минути и когато се събудих, носорогът още беше край мен. Това, изглежда доказва, че не съм спал, тъй като е малко вероятно да съм се събудил два пъти след един и същ сън, и то в такава бърза последователност. Много по-вероятно е да съм бил във виртуалната реалност. В края на краищата, преди да се самоизключат другите тактилни части на програмата, за малко щях да гризна дрвцето.

Лесно е да се каже, но трудно осъществимо. И почти неизразимо с думи. Силната болка има това свойство. Достатъчно е да кажа, че докато вдигна предната част на шлема, звярът ме нападна. Три-четири секунди ме тълка и мушка с рога си, докато повърнах на пода в спалнята си. Наложих се да се обадя в службата,

че съм болен, и да прекарам остатъка от сутринта в гореща вана, опитвайки се да премахна част от болката.

Но по обед се почувствах достатъчно добре, за да прочета нещо. Вероятно носорогът ме бе разтърсил повече, отколкото мислех, но препрочитайки някои от по-ранните си бележки, не можех да не стигна до заключението, че в тетрадката има много твърдения, с които вече не съм съгласен.

Всъщност някои от идеите ми са се променили толкова драстично, че се чудя дали изобщо да продължавам да пиша в Кафявата книга. По-точно моята придирчивост по отношение на думата „убийство“ сега ми се струва погрешна. Моралът бе оцветил употребата на тази дума и сега мисля, че едно по-проницателно използване на граматиката ще ми даде възможност да кажа онова, което мисля за различните пропозиции.

Бях твърде догматичен. Възприемах нещата сякаш през дебел слой, но въпреки това още искам да се опитам да извлека от него колкото е възможно повече. Ала реших да запазя по-ранната си работа, макар и само като представяне на предишните ми мисли, които несъмнено са основата на новите. Вероятно старите ми бележки, наред с новите, ще представляват нещо като диалектика, не с цел да стигна до някаква теория, а да илюстрирам двусмислеността на езика.

Може да се каже, че думата „убийство“ има най-малко три значения. Но би било погрешно да предположим, че която и да е теория е в състояние да предложи цялата граматика на това как да използваме думата или да се опита да обедини в една-единствена теория примерите, които явно са в противоречие с нея.

14.

Джейк стоеше сама в стаята и наблюдаваше мъжа от другата страна на леко затъмненото стъкло. И той беше сам. Седеше неподвижен на едно кресло. Беше твърде уморен, за да е нервен, и гледаше към Джейк, но не я виждаше. Виждаше само себе си, но едва ли се интересуваше от отражението си, с което бе свикнал по време на продължителните разпити. Пушеше бавно като човек, който от няколко часа чака самолета си.

Джейк му завидя за цигарата. От нейната страна на огледалното стъкло пушенето беше строго забранено. Светлинката на цигарата беше единственото, което заподозреният можеше да види.

Вратата на стаята за наблюдение се отвори и влезе Крашо. Приближи се до огледалото и се прозя.

— Джон Джордж Ричардс — каза той. — Боя се, че историята му отговаря на истината. Действително е доставил зехтин на магазина на Брюър стрийт в деня, когато е била убита Мери Улнот. Но е бил там около три и половина, а тогава са намерили тялото ѝ. Час преди това е разнасял стока в Уимбълдън. Часът е записан на компютъра, когато е издал касовата бележка. Не може да е изминал целия път от Уимбълдън, да е избрал Мери, да я е убил и после да е закарал зехтина... Пък и предишните жертви — Ричардс е бил на почивка в Майорка, когато е била убита Алисън Брадшоу. А в деня на убийството на Стела Форсайт е бил в болница, защото са му вадили мъдрец. Всичко това сваля подозренията от него.

— Да — неохотно се съгласи Джейк. — По-добре да го пуснем. Жалко. Изглежда подходящ.

Крашо кимна уморено и се обърна, за да излезе.

— Ед — рече Джейк, — изпрати екипа за наблюдение в онази книжарница.

Джейк се върна в кабинета си и пак се замисли за Витгенщайн. Препрочете преписа на първия им разговор и доклада на съдебния психиатър, който бе стигнал до извода, че субектът е изключително организирана асоциална личност — егоцентрик, който мрази хората и макар че привидно вероятно се спогажда с тях, е насъбрал омраза към обществото като цяло.

Джейк се бе усмихнала предишната вечер, когато професор Ланг ѝ се обади вкъщи, за да ѝ съобщи собствената си преценка. „Онези психиатри го описват така, сякаш е типичен учен — каза той. — С такава личностна оценка бих ви препоръчал да водите разследването тук, в колежа.“

В доклада пишеше, че с изключение на самите убийства, няма нищо, което да говори за невменяемост. Витгенщайн убиваше, защото това му харесваше. Чувството за сила му доставяше удоволствие. Играеше си на Господ.

— Това е друго нещо — бе отбелязал Ланг. — Тук вече имаме работа с типичен романист.

Джейк го попита какво да каже на следващия разговор, ако Витгенщайн се обади отново, разбира се.

— Философските доводи за морала не оказват въздействие, нали? — попита Ланг. — На ваше място бих спорил от феноменологична гледна точка. Бих се задълбочил в няколко съществени значения, които той може би приема за верни. Съсредоточете се върху обективните логически елементи в мисълта. Това е много полезен начин за изследване на тези крайни състояния на ума. Точно каквото ви трябва, ако той се окаже екзистенциалист. Кое то изобщо не би ме учудило.

Но не след дълго Витгенщайн наистина се обади за втори път и, по стечение на обстоятелствата, Джеймсън Ланг нямаше възможност да спори с него.

Веднага щом телефонира, Витгенщайн заяви, че в отговор на лекцията на Джейк пред симпозиума на Европейската общност относно методите на прилагането на закона той също смятал да изнесе лекция, озаглавена „Идеалното убийство“ — вече я бил пратил в Дружеството на познавачите на убийството.

Когато Джейк се опита да поведе разговор с него, Витгенщайн каза, че или ще бъде изслушан, или ще затвори незабавно и ще убие

някаго. Ето защо, с надеждата, че ще предотврати поредното убийство, и в неясното очакване да научи нещо повече за Витгенщайн, Джейк с нежелание се съгласи да го изслуша.

Лекцията му продължи осемнайсет минути. Той говори така, сякаш беше пред публика, съставена от всякакви други хора, но не и от детективи от Ню Скотланд Ярд. Все едно в Гилдхол, кметството на лондонското Сити, имаше тържествена вечеря и пред петстотин гости, облечени в официални костюми, той, Витгенщайн, бе станал от мястото си, за да поднесе приветствие.

След няколко минути Джейк погледна часовника си. Не обичаше да слуша лекции, особено от един убиец, говорещ за идеалното убийство. Хрумна й да го прекъсне и да оспори едно-две от твърденията му. Но в същото време не искаше да го ядосва и провокира, за да не затвори. Затова замълча, заинтригувана от обстойното му прозрение в мислите на масовия убиец. От време на време поглеждаше Станли, който щом уловеше погледа й многозначително се почукваше по главата.

Но когато Витгенщайн заяви, че след като изнесе лекцията си, отново ще извърши убийство, Джейк не устоя и възрази.

— Не — каза тя. — Забранявам ти.

Той се изсмя.

— Какво каза?

— Забранявам ти да убиваш — твърдо повтори тя.

Последва кратко мълчание.

— Може ли да продължа с лекцията си? — попита той.

— Само ако обещаеш, че после ще говориш по онзи въпрос.

— По кой въпрос?

— За убийството на поредната жертва. Обещай, че ще обсъдим това, иначе ще затворя. Чу ли?

Отново настъпи мълчание.

— Добре — въздъхна той. — Може ли да продължа?

— Ще го обсъдим ли?

— Нали обещах?

— Добре, продължавай.

— А сега, позволете ми да се обърна към самите убийци...

— Давай — измърмори Джейк.

Но Витгенщайн не й обърна внимание.

Тя се облегна и запали цигара. От време на време поглеждаше екрана на видеотелефона, за да види как Джеймсън Ланг реагира на този необичаен пример на ораторство в отсъствие на публика. Но професорът не показваше нищо друго, освен подчертан интерес.

Вероятно Ланг си мислеше как Платон, героят от детективските му романи, би се справил със ситуацията. „Сигурно по-добре от мен“ — помисли Джейк. Тя се възхищаваше на Ланг и го уважаваше, но въпреки това намираше интереса му към престъпността за доста озадачаващ. Знаеше, че в това отношение професорът не е изолирано явление. Увлечението на англичаните по мистериозните убийства беше по-силно от всякога. Джейк нямаше друго обяснение за това явление, освен чисто социологическото — това беше продукт на упадъка на самото общество. В изопачената лекция на Витгенщайн имаше повече от достатъчно от тази характерна особеност и раздразнението ѝ започна да отстъпва на известно удивление относно перверзността на доводите на убиеца.

Удивлението се превърна в силен интерес и след първото прекъсване тя не посмя да го предизвика отново. Прояви наивност, като му повярва, защото веднага щом произнесе последната фраза от речта си, която приключи с тостове за редица знаменити убийци, Витгенщайн затвори, оставяйки Джейк да го проклина, че е лъжец.

Но онова, което беше по-лошо от чувството, че е била измамена, беше мисълта как някъде той извършва дванайсетото си убийство.

Същия ден я повикаха в търговския и финансов център на Лондон, където до един бар на Лоуър Темз стрийт беше намерено тялото на още неидентифициран бял мъж, прострелян шест пъти в тила. Нямаше какво толкова да се гледа — беше ясно, че Витгенщайн е нанесъл поредния си удар. Джейк остави оперативните работници да вършат работата си и се върна в Ню Скотланд Ярд.

В кабинета ѝ я чакаха детектив сержант Джоунс и един висок мургав небръснат мъж, който ядеше чипс. Когато Джейк влезе, двамата станаха.

— Кой е този човек? — попита тя.

— Това е господин Парменидис — обясни Джоунс. — Записах показанията му, но мисля, че и ти ще искаш да ги чуеш.

Джейк седна зад бюрото, наля си чаша минерална вода и уморено каза:

— Цялата съм слух.

Джоунс кимна на мъжа.

— Преди няколко дни — започна господин Парменидис, чието име и акцент потвърждаваха факта, че е грък, — мисля, че беше в понеделник... Както и да е, излязох от дома си и тръгнах на работа. В ресторанта на братовчед ми на площад Пикадили. Но по пътя видях, че един човек ме следи. Забелязах го на влака от Уондсуърт Комън, където живея, после на гара Виктория и по-късно, когато излязох от Института за изследване на мозъка.

Парменидис колебливо погледна Джоунс.

— Сигурен ли сте, че мога да ѝ кажа?

— Не се притеснявайте. Главният инспектор няма да го сподели с никого. Имате думата ми.

Гъркът като че ли се поуспокои.

— Добре. Вярвам ви. Ами, госпожице главен инспектор, аз съм ВМЯ-отрицателен. Предполагам, че знаете какво означава това.

Джейк кимна.

— Веднъж седмично ходя в Института на консултации как да се справям със ситуации, които понякога ме карат да проявявам насилие. Като футбола. И турците. Не знам какво ще стане с мен, но...

Той нервно сви рамене.

— Моля, продължете — каза Джейк, вече по-заинтересована.

— Ами, онзи мъж върви след мен. Качвам се на метрото на Виктория Стейшън, а той — пак там. В Грийн Парк — също. Тръгвам по Пикадили, към ресторанта на братовчед ми, и се питам: „Защо те преследва този човек, Кириякос?“. Влизам в църквата там... как се казваше...

— „Сейнт Джеймс“ — напомни му Джоунс.

— Да. И онзи тип — също. Сяда зад мен. След една-две минути страшно се ядосвам. Ставам, сграбчвам го за гърлото и го питам: „Защо ме преследваш, копеле?“. Знаете ли, уплаших се, че той може да има нещо общо с програмата „Ломброзо“. Да е някакъв таен полицейски агент.

— Той отговори ли на въпроса ви? — попита Джейк.

— Каза, че бил турист. Разтърсвам го здраво и отговарям, че не му вярвам. Настоявам да ми каже защо ме преследва, инак ще го ударя. После в църквата влизат някакви хора и за секунда си помислям, че са заедно с онзи тип. После изведнъж осъзнавам, че това е църква и не трябва да се държа така. Опитвам да си спомня какво ми каза консултантът — да запазя спокойствие. Въздържам се, пускам го и той побягва. Сега си мисля, че може да е бил педераст или нещо подобно и да ме е харесал.

Джейк трепна.

— И какво ви убеди, че той може да е нещо по-различно?

— Този човек забрави нещо в църквата. Туристически справочник на Лондон. Уплаших се, когато по-късно го разгледах, защото улицата, на която живея, беше подчертана в индекса. И номерът на къщата ми. Имаше и други подчертани адреси. Пък и най-после събрах смелост да отворя писмото, което ми даде консултантът. Там пише да се свържа с полицията заради собствената ми безопасност. Прочетох го едва вчера, защото преди се страхувах, че е заповед за депортирането ми или някаква карантина за мъже като мен. Както и да е, прочетох писмото, спомних си за справочника и си помислих, че може би двете неща са свързани. И че човекът с пътеводителя може би е убиецът, който застрелва в главата мъжете като мен. И затова дойдох тук.

— Носите ли справочника?

Джоунс ѝ подаде найлоновата торбичка с пътеводителя.

Джейк кимна.

— Постъпили сте правилно, господин Парменидис. Бихте ли ми казали какво е кодовото ви име?

Гъркът се ухили глуповато.

— Уилям Шекспир. Каква чест, нали?

— Ами, мисля, че сте се разминали на косъм. Имате право. Онзи човек е бил убиецът, когото търсим. Той е застрелял всички онези мъже. Щял е да убие и вас, ако не сте се държали по този начин. Но трябва да ви помоля да не казвате на никого за това. Единственият ни шанс да го хванем, е да сме сигурни, че няма да го предупредим и уплашим. Ако се усъмни, че някоя от потенциалните му жертви го очаква, той ще се скрие и може никога да не го намерим. Разбирате ли?

Парменидис кимна.

— Да. Няма проблем, госпожице.

— Искам да ви помоля и за още една услуга, господине. Искам да отидете с детектив сержант Джоунс и да разгледате компютърните портрети на онзи човек. Вижте дали ще можете да ги коригирате. В края на краищата никой освен вас не го е виждал толкова отблизо.

— Като по телевизията. Знам. Да, добре.

Джейк кимна на Джоунс.

— После закарай господин Парменидис до дома му. Искам двайсет и четири часова охрана за него. — Тя се усмихна на гърка и обясни: — Това е само предпазна мярка. Мисля, че сте го уплашили и сте го прогонили завинаги, но все пак трябва да сме внимателни.

Парменидис стана и каза:

— Благодаря. Много ви благодаря.

— Не, аз ви благодаря, господин Парменидис.

— Оттук, господине — рече Джоунс и отвори вратата.

— Сержант...

— Да?

— Знаеш ли къде е инспектор Станли?

— Не точно.

— Би ли го намерил? Кажу ми да дойде при мен.

— Разбира се. Между другото, на бюрото ти има списък с всички подчертани адреси. Искаш ли да предам туристическия справочник в лабораторията?

— Аз ще го направя. Браво, Джоунс.

— Благодаря.

Щом Джоунс и гъркът излязоха, Джейк прочете списъка с адресите. Няколко от тях бяха на вече убитите от Витгенщайн жертви.

След десет минути в кабинета ѝ влезе Станли. Изглеждаше ядосан.

— Къде беше? — попита тя.

Той я погледна огорчен.

— В стола. Надявах се, че поне днес ще хапна нещо.

— Забрави за яденето. Имаме работа — рече Джейк и му разказа за Парменидис и за туристическия справочник на Витгенщайн. — Искам всички тези адреси да бъдат под денонощно наблюдение. Не казвай на обитателите им. Няма смисъл да ги плашим без основание.

Но ако Витгенщайн се опита да убие някого в Лондон, няма начин да не го спипаме.

Тя си позволи да се усмихне доволно.

— Само се моли да не му е писнало да действа в Лондон — отбеляза Станли.

Тя пак се усмихна.

— Нали знаеш какво казват? Лондон не може да ти омръзне.

ИДЕАЛНОТО УБИЙСТВО

Една лекция в памет на Джон Уилямс, изнесена пред Дружеството на познавачите на убийството, е традиционен повод тържествено да почетем изящното изкуство да убиваш и за мен е чест да я прочета.

Джон Уилямс, един от първите британски привърженици на съвременното естетическо движение в убийството, е бележит представител на онези културни ценности, които са най-близо до моето сърце. Подобно на картините или на скулптурите, неговите престъпления имат специфични различия и нюанси на достойнство и когато се вгледаме във фактите около убийствата, извършени през декември 1811 година от Джон, би трябвало да ни стане ясно, че той наистина е бил голям майстор на изкуството.

Уилямс не е учил за такъв, нито е съзнавал за дарованието си. Но според мен той е първият, който е прозрял, че Изкуството никога не стои на едно място. И онова, което днес може да бъде отхвърлено като мръсно убийство, утре може да бъде признато за Изкуство. Този принцип е и мой. Въпросът дали едно убийство е по-добро, или по-лошо от друго от естетическа гледна точка е нещо, върху което съм разработил цялата си философия за живота.

Томас де Куинси^[1], моят предшественик на това знатно място, в първите си две лекции за Уилямс казва: „Убийството... може да бъде хванато за моралната дръжка (така, както обикновено става пред амвона или в затвора «Олд Бейли»). Признавам, че това е слабата му страна. Убийството може да бъде разглеждано и от естетическа гледна точка — както германците се изразяват, с оглед на добрия вкус“.

Де Куинси излага съвсем ясно моралния аспект на въпроса. Той твърди, че когато убийството още не е извършено и съществува само намерение да се извърши убийство, тогава трябва да го разглеждаме от

моралната страна. Но щом убийството е осъществено, то няма смисъл да разсъждаваме за добродетели. Но мисля, че говорих достатъчно за морала. Сега е ред на промяната във вкуса и на изящните изкуства.

Не смятам да се разпростирам твърде дълго върху Де Куинси. Но би било погрешно, ако не призная личната си задълженост към изразените от него още през 1827 година мисли за обществото, и по-точно относно необходимостта да бъдат убивани философи.

Трябвало ли е Декарт да бъде убит, пита Томас. Хобс е бил изключително подходящ кандидат за убийство. Някои хора със сигурност са разчитали на вероятността Лайбниц да бъде убит. Кант се е разминал на косъм. И въпреки общоприетото мнение, Де Куинси разкрива, че Спиноза е срещнал жестока и заслужена смърт. А епископ Бъркли е убил Малбранш по време на спор, който увредил черния му дроб.

Днес е още по-очевидно колко благоприятни последствия може да има убийството на един изкуфял, суховат, стар философ. Маркс и Фройд са били убити от Ясперс. Бертранд Ръсел и Джордж Едуард Мор би трябвало да бъдат убити от Витгенщайн, както и Рамзи. Хайдегер е умрял в ръцете на Алфред Еър. Може да се спори по въпроса дали Куин е убил Стросън, но ако го е направил, това е станало само с помощта на Скинър. А за Чомски може да се окаже, че е убил почти всеки, с когото е установил контакт.

Но това е друг въпрос и аз повече няма да се спирам на него. Ала преди да стигна до основната тема в моята лекция, която е „Идеалното убийство“, струва си да напомня на аудиторията, че възгледите като изразените тук няма да се харесат в някои обществени среди. Съществуващата разлика между естетическите идеали на обществото и мъртвата буква на закона се драматизира от моето отсъствие, за което се надявам, че ще бъде извинен. Съжалявам. Зададох си въпроса дали да поема риска и да изнеса лекцията си лично. Отговорът беше: „Какви са шансовете да ме арестуват и да не ми позволят да довърша лекцията си?“. Със съжаление и от уважение към паметта на Джон Уилямс, аз схванах намека.

Именно поради тази причина аз съм принуден да изнеса лекцията си чрез „Юпитерсателит“, движещ се в орбита около Земята. Вероятно в такъв случай на това събитие може да се гледа като на

форма на извънземно общуване: вие, земните жители, по загадъчен път получавате послание от звездите. Има ли нещо по-метафизично?

Преди двеста години Де Куинси описва седемнайсети и осемнайсети век като Златна ера за убийствата. Епоха, през която изящното изкуство да убиваш, е процъфтявало. Но какво да кажем за нашето съвремие? Вярно, през последните сто и няколко години станаха много повече убийства от всякога. Но има ли осезателен напредък и в качеството? Можем ли да твърдим, че нашата епоха е свидетел на един ренесанс в изкуството да убиваш?

Вероятно. Позволете ми да започна, като изтъкна огромното влияние, което убийството оказва върху всички други форми на изящното изкуство.

Кинематографията, сега призната за преобладаваща форма в изкуството на двайсети век, се е превърнала във витрина на оригиналното и добре режисирано убийство, макар да е художествена измислица. Малцина от нас трепват, когато видят убиец на екрана, независимо колко реалистичен е филмът.

Криминалната литература и мистериите никога не са били толкова популярни, колкото в днешно време. Изложбите на картини и фотографии неизменно включват изображения на убийци и на техните жертви. В областта на драматургията мюзикъли като „Уестсайдска история“, „Суийни Тод“, „Фантомът на операта“, „Джак, Иън и Майра“ и „Йоркширският изкормвач“ също се основават на темата убийство.

Но не само Изкуството намира най-важния си вдъхновяващ мотив в Убийството. Имитацията или подражанието на убийството са се превърнали в движеща занимателна сила за съвременното общество. Все по-голям брой видеоигри, основаващи се на виртуалната реалност, оставят играча с убеждението, че той убива хора, понякога със стотици.

Телевизионните новини редовно предават репортажи за разкриването на убийства, след което извършителите стават звезди. Често техните истории се описват в книги, които после се филмират. Така действителният живот захранва Изкуството и всичко се повтаря отново.

По този начин виждаме колко дълбоки корени има убийството в нашето общество. Предположението, че няма убийства, е толкова немислимо, колкото и предположението, че няма лъжа. И в това се

състои основата на артистичното му значение. Щом убийството е важен източник на артистично вдъхновение за двайсети век, тогава със сигурност ще намерим примери, където самото убийство може да бъде оценено от артистична гледна точка.

Фактът, че убийството съществува в границите на представата за артистично съвършенство, е по-общоприет, отколкото се е смятало първоначално. Хората обсъждат представата за идеалното убийство много по-често, отколкото идеалната картина, идеалните стихове или идеалната симфония. Дори само въз основа на това доказателство може да се спори, че артистично съвършенство може да бъде постигнато само в изящното изкуство да убиваш.

И все пак, каква е същността на това съвършенство? Не само детайлът, че убиецът трябва да се измъкне безнаказано, макар това несъмнено да е важно. Да бутнеш човек от скала в тъмна бурна нощ е трудно доказуемо, но едва ли отговаря на идеала, съществуващ в границите на представата за идеалното убийство. По същество идеалното убийство притежава степен на трудност при решаването на проблема как да убиеш някого и да се измъкнеш безнаказано, както и при изобретателността как да осъществиш това.

Разбира се, именно онези редки случаи на съвършени убийства са парадигмата на артистичността в това изкуство и по ирония на съдбата, докато те запазват състоянието си на съвършенство, тоест остават неразкрити, самата артистичност остава невъзпята. Единствено ако има някакъв недостатък, убийството може да бъде ознаменувано.

Ще ви представя още един довод за това, защо убийството трябва да се смята за изящно изкуство. Почти всяко предумишлено убийство се стреми към този идеал на съвършенство. Убийството не търпи компромиси.

Както вече казах, двайсети век стана свидетел на убийства от безпрецедентен мащаб. Световните войни обезцениха човешкия живот. Следователно малко вероятно е да са очаква, че двайсет и първият век ще бъде един нов ренесанс в изкуството да убиваш. Освен това през последните няколко години има такова пресищане от убийства, че човек може да обърка количеството с качеството. Но тези убийства будят малко възхищение и повечето читатели на „Световни новини“ се

задоволяват с каквото им се поднесе, стига да е достатъчно кърваво. Добрият вкус обаче изисква нещо повече.

Търсейки примери за убийства, които биха отличили настоящия век от предишните, ние трябва да намерим някакъв общ критерий, по който те да бъдат оценени. В това отношение мисля, че няма по-добро от практическото правило на Де Куинси. Той казва, че самообладанието е от съдбоносно значение. И степента на дързостта на убиеца трябва да се измерва с времето и мястото на убийството. Ето защо, да убиеш човек посред бял ден и да останеш неразкрит, е изкуство. Ала най-важното е самата жертва — човекът трябва да е носител на нравствени добродетели, защото само така може да се демонстрира крайната артистична цел на убийството. Тази цел е същата, каквато съществува в трагедията. Или както казва Аристотел: „да пречисти сърцето чрез състрадание и ужас“. А Де Куинси пита дали може да изпитаме състрадание към тигър, изяден от друг тигър.

Де Куинси се въздържа да дава примери, както би могло да се очаква от човек, чиито знания за убийството се ограничават само в опит да отнеме живота на един котарак.

Аз обаче не страдам от подобни скрупули. Вярно, не мога да потвърдя, че съм убил добродетелни хора, чиято смърт би предизвикала състрадание. Мъжете, които съм убил, несъмнено щяха да премахнат много други хора. Но въпреки това човек намира призиванието си на убиец където може, и личното ми постижение в изкуството да убивам надминава един жалък опит за покушение върху котка. Разбира се, след края на лекцията си аз отново ще извърша убийство.

С право мога да твърдя, че съм на достатъчно високо ниво, за да оценя артистичните достойнства на други убийства. Но преди да премина към анализ на различните жертви и на техните убийци, трябва да кажа няколко думи за способите, с които се извършва убийството.

Най-изящното творение на деветнайсети век несъмнено са убийствата в Уайтчапъл през 1888 година.

Но аз съм на мнение, че и най-великите престъпления на деветнайсети век не могат да се сравняват с най-добрите, извършени по-късно. Джак Изкормвача може и да е постигнал статута на легенда, но аз не мога да се съглася да го поставя на същото ниво като Рамон Меркадер — човека, убил Троцки през 1940-а година.

Троцки е бил изключен от Съветската комунистическа партия, след като претърпява поражение в борбата за партийно лидерство. Ръководството поема Сталин. Троцки избягва от Русия и се установява в Мексико Сити, откъдето продължава да се противопоставя на Сталин. Но нито един от тези факти не прави убийството на Троцки шедьовър, за който говорим. Нашата оценка за това убийство се основава само на един-единствен фактор — уникалният избор на оръжието на престъплението. Онова, което за цигулката е бил Паганини, това е бил и Меркадер за пикела. Вдъхновен избор, с чиято помощ Меркадер е издигнал нашето изкуство до колосални висоти. Замислете се за остротата на символиката на неговия избор — грубо, пролетарско оръдие на труда, подобно на сърпа и чука, които графично изобразяват болшевишката революция. Ледът е нещо обикновено в Русия, но привилегия само за богатите в Мексико. Сякаш Меркадер се е опитвал да напомни на живеещия в лукс в Мексико Сити Троцки за социалистическия му произход. Замислете се и за физическата област, в която Меркадер се е прицелил — мозъка на Троцки, последното хранилище на яростната съпротива срещу Сталин. Действайки чрез Меркадер, Сталин изглежда е искал буквално да покаже на Троцки, че ще унищожи всякакво антиреволюционно мислене. Твърдата и неотстъпчива човка на тирана, която счупва черупката, съдържаща яйцето на опозицията. Гениално. Сталин с право е удостоил с почести този шедьовър на убийството, като е направил Меркадер Герой на Съветския съюз. Не трябва ли да споменем Меркадер като най-великия представител на изящното изкуство да убиваш?

Но аз имам чувството, че си заслужава да споменем още едно такова артистично убийство — това на Дейвид Блейкли през 1955-а година. Той бил любовник на Рут Елис, която след като го убила, станала първата жена, обесена за убийство в Англия.

Блейкли и Елис били любовници от две години. Връзката била бурна и изпълнена с ревност поради многобройните изневери и от двете страни. Една нощ Блейкли излязъл от публичния дом „Магнолия“ в Хампстед и видял, че Елис го чака с револвер в ръка. Тя не се поколебала и изстреляла в Блейкли няколко куршума от упор. Артистичното достойнство на това убийство произтича от няколко фактора — нетипично женският избор на оръжие, необичайната решителност на самата убийца и, разбира се (и най-важният от

всички), отличителната особеност, че е било извършено от жена. Така както е трудно да се намери жена композитор, която да се нареди до Моцарт и Бетховен, или жена художник, която да се сравни с Тициан или Гоя, същото е и с изкуството да убиваш, където има недостиг на талант сред нежния пол.

Разбира се, последните неврологични изследвания разкриха истинската причина за тази липса на инстинкт за убийство сред жените и само времето ще покаже дали и други творчески аспекти имат подобно обяснение. Но нека да признаем приноса на жената и да го оценим по достойнство.

Вероятно помните, че в началото на лекцията си аз поставих въпроса: станал ли е двайсети век свидетел на един ренесанс в изкуството да убиваш? Позволете ми да отговоря на този въпрос сега.

Да, имало е такъв ренесанс, но само по отношение на темперамента и на дълбочината на реакцията, което само по себе си е нова форма на възприятие. Този темперамент показва безтегловността на съвременните мъже и риска, произтичащ от техните предразсъдъци. Той потвърждава, че познанието е само временно и няма абсолютна истина, освен самата смърт. Всичко, което разкрива душата на един творец, е позволено, включително убийството.

Този ренесанс и разцвет в изкуството да убиваш признава не резултата от преживяването, а — като се има предвид ужасната му краткотрайност — самото преживяване като цел. Преживяването излъчва атмосфера на абсолютна несигурност, на постоянна промяна, на нови виждания и на отказ да се съгласиш с някакво повърхностно общоприето твърдение. Както казва Виктор Юго, всички ние сме осъдени на смърт, но с различна отсрочка. Следователно в този ренесанс ние съзираме един апетит към ускорено усещане на живота и към повишена съзнателност.

През 1891-ва година Оскар Уайлд приписва баналния характер на литературата на упадъка на лъжата като изкуство. Сега, век по-късно, аз имам чувството, че мога да чествам литературното и артистично достойнство на столетието, приписвайки го на ренесанса на убийството като изкуство, наука и социално удоволствие.

А сега, госпожи и господа, в заключение, позволете ми да вдигна обичайните тостове. За Стареца от планината, за Чарлс Чука, за Бърк и Хеър, за евреите кождери и за главорезите изобщо, и да ви предлага

следващата си жертва, защото виждам, че сега той е навън и трябва да се залавям за работа.

Построяването на крайбрежния квартал Оушън Уорф и започването на другите благоустройствени проекти като него сякаш възвести нов живот на заем за Докландс, лондонските докове — район, който от около двайсет години се намираше в стремителен упадък. Това беше само временна отсрочка, само едно мехурче в Южното море от мехурчета, каквото представляваше лондонският пазар на собствеността в края на 80-те. Още преди да бъде поставена и последната тухла и да бъде положена и последната капка боя върху стенописа на Чърчил тук, във фойето на Уинстън Маншънс, компаниите като онази, която бе построила Оушън Уорф, започнаха да фалират. И докато годините минаваха и много от строителните обекти оставаха недовършени, а местните кметства преместваха все повече бездомни семейства в апартаменти, които се продаваха за хиляди лири стерлинги, а после за хиляди долари, сградите започнаха да се рушат, а цените да спадат още повече.

Векът направи един много остър завои, за да открие за пореден път, че Докландс са в стремителен упадък. Той беше още по-драматичен заради всичките пари, изхарчени напразно в опита да бъде преобразен за идните поколения. Когато настъпи второто десетилетие на века, в онова, което бързо се превръщаше в урбанистичен кошмар с оруеловски измерения, останаха само няколко изолирани, сравнително луксозни места, като Оушън Уорф.

Ще попитате защо, въпреки богатството си, аз предпочетох да дойда да живея тук, в буквално обсадни условия: тъй като архитектите, проектирали този строителен обект, не са предвидили, че един ден Оушън Уорф ще бъде обграден с електрическа мрежа. Нито са си представяли, че това ще бъде наложено от ръста на престъпност тук, ръст, равен на този в прословутия нюйоркски квартал Южен Бронкс.

Докато гледам от прозореца на апартамента си на седмия етаж в Уинстън Маншънс, изолиран от шума и от нефилтрирания въздух, аз трудно мога да си представя какво са имали предвид, когато са проектирали макетите си. Дали са предполагали, че някога

магазините ще бъдат затворени поради липса на работа, обрани и превръщащи се в първите аванпостове на цели градове от коптори, обитавани от анархично настроената младеж? Минавало ли им е през ума, че спретнатите им малки паркове с ярко боядисани пейки и улични лампи един ден ще се превърнат в пустеещи парцели, пълни с изоставени коли? А онези парчета пластмаса, онези човешки копия, които щастливо населяваха градините — какво биха казали архитектите, ако узнаеха статистическата вероятност, че всяко от тях е участвало в извършването на престъпление? Кучешкият остров. Изключително подходящо име. Полицейските сирени вият пронизително, докато преследват поставените извън закона главорези из нереалния градски пейзаж.

И въпреки това аз дойдох да живея тук именно заради всички тези местни атракции. Разполагам с просторно жилище, при това на разумна цена. И най-важното, мога да се отдам на предпочитанието си към уединение и да живея на ръба на нещата, на чистото поле на една много мръсна тетрадка. И все пак близо до централен Лондон.

Мила Темза, лей се тихо, докато изпея песента си. Докато гледам реката, лесно си представям, че съм избран. Само аз. Изпитвам вродена жажда за солипсизъм. При мен това не е интелектуална поза, а морално и мистично отношение, толкова обострено, че ако нараня крака си, ще осакатя мислите си. Защото, в края на краищата, да познаваш болката, означава да получиш информация от някоя особеност на болката относно нейното местонахождение и да си в състояние да я опишеш. По същия начин моите кинестетични усещания ми дават сведения за движенията и положението на крайниците ми.

Показалецът ми извършва едно леко махателно движение с малка амплитуда. Аз едва усещам или изобщо не усещам това движение. Може би малко на върха на пръста, като едно леко напрежение. Дава ли ми това усещане сведение за движението? Защото дори да не го виждам, аз мога точно да го опиша. Но все пак трябва да го почувствам и да го опозная — това е сигурно. Но да познаваш нещата, означава само да можеш да ги опишеш.

Ако същият пръст извърши същото движение, но този път върху спусъка на пистолета ми, лекият натиск и студенината на метала ми дават информация, че пръстът и спусъкът се движат. И

докато наблюдавам как тялото на мъжа пада пред мен и пръснатият му череп осейва въздуха с кръв, дори без да поглеждам аз знам, че пръстът ми е извършил най-малко едно движение.

Но да знам, че е извършил шест, е не само въпрос на броене — както вече казах, пистолетът е почти безшумен. Ала тишината въздейства на слуха по-силно от шума. Не я чувам, ала въпреки това тя има такъв ефект. Знам точно колко са звуците, защото след шестия бързо се отправям в друга посока.

[1] Английски писател(1785–1859), изучавал немските философи и написал „Убийството като изящно изкуство“. — Б.пр. ↑

15.

— Категорично не — заяви Джейк и се вторачи в Марк Удфорд и професор Уеъринг със смесица от изненада и презрение. — Няма начин. Съжалявам.

— Министърът смята, че идеята е добра — спокойно каза Удфорд.

Джейк решително поклати глава.

— Министърът не разследва този случай. Аз водя следствието и мисля, че идеята ѝ смърди.

Съвещанието се състоя няколко дни, след като господин Парменидис бе идвал в Ню Скотланд Яр с туристическия справочник на Витгенщайн. Участниците се намираха в кабинета на министъра в Министерството на вътрешните работи. Прозорците гледаха към Сейнт Джеймс Парк. Грейс Майлс я нямаше, защото присъстваше на откриването на нов полицейски участък в избирателния си район в Бирмингам.

Джейк се облегна назад и смутено се огледа. Зачуди се на несъвместимостта на лъскавите модерни мебели, на евтиния зелен порцелан и на слонските бивни, монтирани на една от боядисаните в бежово стени. Те ѝ се видяха доста безвкусни, особено като се имаше предвид, че слоновете бяха вече изчезнал вид. Бяха останали само няколко в частни зоологически градини и в парковете за сафари. Слонът беше любимото животно на Джейк. Може би трябваше да бъде любимото животно на всеки полицаи, защото слонът никога не забравя. А сега тези негодници тук искаха от нея точно това. Да забрави за залавянето на Витгенщайн.

Марк Удфорд въздъхна и отбягвайки погледа ѝ, замислено изду устни.

— Обикновено се придържахме към конституционното разделение на властите — каза той, преструвайки се, че изпитва известно неудобство. — Законодателна, изпълнителна...

— Спестете ми конституционната лекция — прекъсна го Джейк.
— Знам я наизуст.

— Добре тогава — продължи той. — Но има обстоятелства, при които законодателната власт може да се намеси в работите на една или друга правителствена функция.

— Вероятно се опитвате да ми кажете, че сте ме отстранили от случая. Така ли е?

— Да — отговори Уеъринг.

— Само се опитайте — каза тя. — Знаете ли, винаги съм искала да се занимавам с журналистика.

Удфорд се усмихна предразполагащо.

— Несъмнено, главен инспектор. Вижте какво, не разбирам какви са възраженията ви. Предложението на професор Уеъринг може да реши всичките ни проблеми.

— Освен този на Витгенщайн.

Удфорд сви рамене.

— Не мога да кажа, че ме е грижа за неговите проблеми. С Хегел жертвите му станаха дванайсет, за бога.

— Така е — каза Джейк, — но той все пак има някакви права. Има начин нещата да се извършат по законен ред. А дори да се окаже въздействие, в което дълбоко се съмнявам, вашата идея само ще потули нещата. Нещо повече, ако се окаже безрезултатна, той може да преустанови контакта с нас. Ще се скрие за известно време и след година-две отново ще започне да убива. И още по-лошо, накрая вие ще превърнете този човек в легенда, като Джак Изкормвача, който след като е извършил всичките си престъпления, е изчезнал.

— Вижте какво. Изслушайте професора. Нека самият той да обясни идеята си — настоя Удфорд.

Джейк сви рамене.

— Ами хайде да чуем. Но не виждам какво значение ще има. Колкото и да ми обяснявате, пак ще вонят.

Професор Уеъринг погледна въпросително Марк Удфорд, който кимна, сякаш искаше да каже, че си струва да опитат. Удфорд отвори папката пред себе си и започна да прелиства страниците.

— От телефонните ви разговори с Витгенщайн и от всичко, което знаем за него, аз си съставих пълна представа за личността му... В много отношения той прилича на арестуваните пациенти, които съм

срещал. Клиничните ми наблюдения показаха, че този тип хора обикновено са склонни към самоубийство. За него животът на другите няма стойност, така че е твърде вероятно да не цени и собствения си живот.

Той се прокашля, когато стигна до онова, което Джейк знаеше, че ще бъде най-деликатната част от тезата му.

— В случая съм убеден в това. И като се има предвид идентифицирането или самозаблудата на убиеца, че е Лудвиг Витгенщайн, не виждам причина защо да не насочим агресивността му към самия него. В края на краищата, един от братята на истинския Витгенщайн се е самоубил. Пък и самият Витгенщайн е имал такава склонност. Мисля, че е напълно възможно професор Ланг успешно да го убеди да отнеме живота си.

Уеъринг колебливо поклати глава.

— Що се отнася до морално-юридическата страна на въпроса, спомената от главния инспектор, смятам, че не трябва да забравяме за реалната заплаха за обществото, която ще продължи да съществува, ако убиецът остане на свобода. Естествено, като лекар, аз до известна степен се въздържам да препоръчам този начин на действие. Може да се спори дали това няма да е нарушение на Хипократовата клетва. Но тази клетва е нищожна, ако позволява загуба на човешки живот. Главен инспектор, честно казано, не мислите ли, че е по-добре да се самоубиете, отколкото да ви осъдят на доживотна кома? Знам кое предпочитате.

— Много забавно — подигравателно каза Джейк, — особено като се има предвид, че вие бяхте член на Селективната комисия към Министерството на вътрешните работи, която препоръча въвеждането на наказателна кома.

Уеъринг се намръщи и погледна Удфорд.

— Вероятно главният инспектор се притеснява, че без арест в края на разследването възходът на кариерата ѝ може да бъде спрян.

— Това няма нищо общо с въпроса, който обсъждаме — бързо каза Джейк.

Удфорд се подсмихна, взе си една голяма чаена бисквита и каза:

— Вижте какво, напълно ви разбирам. Давате всичко от себе си в това разследване и имате точно определена цел. А сега се появяваме

ние и предлагаме нещо съвсем различно. Ясно ми е, че това сигурно е много отчайващо. Никой не очакваше, че ще се зарадвате.

— По дяволите, имате право, че не радвам. Вижте, можете да правите, каквото искате, но аз няма да се откажа от залавянето на Витгенщайн.

Вече бе решила да не казва нищо за Парменидис и за списъка с жертвите на Витгенщайн, които бяха под денонощно наблюдение.

Удфорд сви рамене и каза:

— Е, не можем да ви попречим да изпълните дълга си.

— А професор Джеймсън Ланг? — попита тя. — Какво ли ще каже за малкия ви план? Струва ми се, че той не е човек, който би одобрил вашето предложение. Всъщност това е заговор за извършване на незаконно убийство.

— Не звучи ли малко мелодраматично? — попита Удфорд.

— Що се отнася до професор Джеймсън Ланг, оставете го на нас — рече Уеъринг и се обърна към Удфорд. — Днес следобед ще му се обадя.

Джейк стана и тихо каза:

— Това е убийство. И не се заблуждавайте, че е нещо друго. Дори Витгенщайн не го прави.

Асансьорът се движеше бавно и когато стигна до партера, Джейк вече се бе успокоила. Жената от охраната я претърси и погледна монитора на компютъра, за да провери дали Джейк не е оставила някакъв непозволен багаж или пакет.

Докато чакаше разрешение да излезе от сградата, Джейк огледа множеството руснаци и източноевропейци, които търпеливо чакаха във фоайето, за да получат каквато и да е работа след интервю със служителите на Министерството на вътрешните работи. Знаеше, че някои чакат от дни, за да докажат, че пребивават законно във Великобритания. Никой не се интересуваше от тяхното спокойствие или удобство. Никой не се опитваше да направи цялата процедура по-малко равнодушна. Нищо чудно, че понякога хората проявяваха насилие.

Щом ѝ разрешиха да напусне министерството, тя излезе от сградата с форма на бензиностанция и тръгна по Тотхил стрийт, сетне

почти веднага зави надясно, към Ню Скотланд Ярд.

Влезе в кабинета си и се обади в лабораторията.

— Морис? Докъде стигна с автографията? Компютърът сравни ли картата за самоличност с мострата?

— Бих искал веднъж завинаги да вземеш решение по въпроса — изръмжа той. — Пак ли трябва да пусна програмата за съпоставянето на ДНК?

— Какво искаш да кажеш? Кой ти нареди да спреш?

— Ти. Вчера получих бележка с твоя подпис. Пишеше да ти изпратя и автографията.

— И ти направи ли го? — Джейк усети, че нещо не е наред. — Морис, искам да намериш тази бележка и да ми я донесеш. Веднага.

След няколко минути той отново се обади. Дори на екрана на видеотелефона се виждаше, че е разтревожен.

— Това някаква шега ли е? — попита той. — Защото имам да върша куп други неща.

— Никаква шега. Е, намери ли бележката?

— Странно. Търсих я навсякъде, но не можах да я открия.

— Казваш, че вчера си получил съобщението на екрана на компютъра си, така ли?

— Да. Записах го на дневния си файл и после направих разпечатка, която да прикрепя към автордиографията.

— В такъв случай искаш да кажеш, че някой е влязъл в кабинета ти и е изтрил записа от паметта на дневния ти файл?

Морис смутено сви рамене.

— Така изглежда. Но кой би направил такова нещо?

— Имам много ясна представа.

— Може би трябва да докладвам за това.

Джейк се замисли за миг. Не можеше да си представи Удфорд или Уеъринг да слухтят из лабораторията и да изтриват файлове от персоналния компютър на едно техническо лице, но въпреки това имаше чувството, че двамата стоят в дъното на тази работа. Несъмнено имаше и други, готови да изпълняват техните заповеди — полицаи, които не искаха безвъзвратно повредена програмата „Ломброзо“ и като последица от това — и прехвалената правителствена платформа за законността и реда. А това със сигурност щеше да се случи, когато

станеха известни истинските факти как Витгенщайн е използвал самата система, предназначена да го контролира.

Несъмнено същите тези хора биха предпочели историята с Витгенщайн да се потули, отколкото да последва арест и съдебен процес. И без това беше достатъчно неприятно, че Удфорд и Уеъринг бяха решили да накарат Витгенщайн сам да се заличи от уравнението. Но безкрайно по-лошо беше, че имаше полицаи, които бяха готови да унищожат доказателствата, за да имат достатъчно време да осъществят намерението си. Беше ясно, че ако искаше да продължи разследването си, тя трябваше да действа изключително хитро.

— Не, Морис — каза тя. — Остави това на мен.

Той се успокои. Благодарността го правеше по-почтителен.

— Да, разбира се, главен инспектор. Както кажеш. И без това имам достатъчно работа.

Джейк натисна бутона и сложи край на разговора. Явно вече не можеше да разчита, че ще залови Витгенщайн чрез генетичния отпечатък на картата му за самоличност. Но не можеше и да седи със скръстени ръце и да се надява, че някой от полицейските екипи, наблюдаващи адресите, отбелязани в туристическия му справочник, ще извади късмет. Напомни си, че да бъдеш детектив означава никога да не си доволен от онова, което вече си постигнал, а и разследването бе продължило дълго. Беше време за преоценка.

Тя се обърна към екрана на персоналния си компютър и повика всичките си записки по случая, за да провери дали нещо не липсва. Във файла нямаше много неща, но всичко, което си спомняше, беше там. Реши да препрочете бележките си и прегледа файла страница по страница с надеждата, че ще ѝ хрумне някоя нова линия на разследване. В главата ѝ се въртеше нещо, което бе казал професор Ланг — нещо за предпочитанията на истинския Витгенщайн към детектива, разчитащ на интуицията си. Вероятно и тя трябваше да послуша интуицията си. От опит знаеше, че когато дадено разследване свърши и тя прегледа бележките си, винаги се появява нещо важно, което винаги е било там и е чакало да бъде забелязано. Нещо достатъчно дребно, за да бъде пренебрегнато. Нещо, което е изтълкувала погрешно, вероятно заради употребата на думите. До известна степен детективската работа беше свързана граматиката — да разясни проблема, изчиствайки недоразуменията и двусмислиците, да

не говорим за лъжите. Джейк имаше чувството, че се насочва не към самото явление, а към вероятността за явлението, така да се каже.

Усмихна се. Започваше да разсъждава като професор Ланг. Е, може би той имаше право. Вероятно детективът наистина беше философ, а криминалното разследване — философско. Сигурно винаги е било така.

Пушеше ѝ се, но бе свършила цигарите. Смяташе да си купи един пакет на връщане от Министерството, но жестокото предложение на Удфорд и Уеъринг я бе разсеяло. Проклинайки и двамата, тя грабна чантата си и излезе.

Грохотът на уличното движение мигновено я обърка. Единствено силата на навика я накара да се насочи наляво, към обичайния източник на цигари и хубаво кафе — заведението „Кестен“.

Предпазвайки се с ръце от въздушното течение, предизвикано от минаващата цистерна с вода, Джейк пресече улицата пред Института за изследване на мозъка и се отправи към отворените врати на кафенето... и забави крачка.

На тротоара, близо до подобен на чудовищен черен бръмбар мотоциклет, стоеше един куриер и пиеше димящ чай от голяма пластмасова чаша. Джейк спря, припомняйки си, че екипът ѝ за разследване на убийства на жени още се опитва да залови Моторизирания куриер, убил няколко администраторки. Но не това бе привлякло вниманието ѝ, а онова, което младежът с мръсно лице крепеше на обутите си в кожени панталони колене. Туристически справочник на Лондон.

— Какво има? — намръщено попита той, забелязал, че Джейк го наблюдава. После огледа дрехите си, сякаш проверяваше да не се е запалил.

— Да ви помогна с нещо? — попита тя.

— Моля?

Джейк кимна към пътеводителя.

— Не, всичко е наред — отговори куриерът. Тонът и изражението му говореха, че според него Джейк вероятно е луда. — Знам къде отивам.

Тя влезе в кафенето и си купи цигари. Но мислите ѝ бяха другаде. Изведнъж осъзна, че Витгенщайн я е видял точно тук, в кафене „Кестен“. Тя си бе изпуснала рестото и той ѝ бе помогнал да

събере монетите. Нищо чудно, че бе разпознал парфюма й. Джейк беше толкова близо до него. Ръцете им се докоснаха.

Задъхана от вълнение, тя седна до масата, където бе седял той, запали цигара и погледна през прозореца. Явно отгук Витгенщайн бе наблюдавал кой влиза и излиза от Института за изследване на мозъка. Може би дори се беше отбил в кафенето, след като го бяха изследвали с теста „Ломброзо“.

Лицето на Витгенщайн се спотайваше някъде в паметта й. Джейк направи всичко възможно да си припомни чертите му.

Когато вече не беше в състояние да мисли, тя бързо се върна в Ню Скотланд Ярд. Отново седна зад бюрото си и извика на екрана на монитора си компютърните портрети, после сравни образа, който бе запомнила от кафенето, с лицето, описано от Клеър и Граб след убийството на Сократ в Сохо. Сетне погледна портрета, получен по описанието чрез хипноза на доктор Чен.

От трите портрета онзи, който най-много приличаше на лицето, което си спомняше, беше описанието на Чен. Толкова за мнението на професор Глайтман, че подсъзнанието на Чен било излъгало.

Джейк се запита дали бе отделила достатъчно внимание на Чен. В края на краищата той беше единственият човек, който дълго бе разговарял с убиеца. Нямаше съмнение, че хипнозата беше проведена умело. Но бяха ли взели под внимание езиковата бариера? Чен говореше английски отлично, но родният му език беше друг. Английски ли бе използвало подсъзнанието му, или китайски? Дали нямаше да има известна разлика в отговорите? Въпросите, насочени към подсъзнанието му, бяха отправени и към естеството на езика, който той говореше. Дали тези въпроси не различаваха в естеството само нещо, което вече беше изложено на показ пред очите и ставаше обозримо чрез прегрупиране? А онова, което се намираше под повърхността на отговорите му? Имаше ли там нещо, което можеше да се види, когато се вгледаш в него, и да бъде изровено при един позадълбочен анализ?

Обади се в Института за изследване на мозъка и поиска да говори с доктор Чен. Помоли го отново да се подложи на хипноза, само че този път да чува въпросите и да отговаря на китайски.

— Искате да кажете, че не говоря добре английски ли? — ухили се Чен.

Джейк отвърна на усмивката му и поклати глава.

— Съвсем не. Вижте какво, вие сте учили английския, нали?

Той кимна.

— Но сте израснали, говорейки китайски?

— Да.

— Тези два езика са много различни.

— Само на повърхността. Човек е синтактично животно. И всички езици имат една и съща основна структура. Универсална генетична граматика, както я наричат. Отпечатъкът на езика, който съществува в ума на всяко новородено. Това, че съм израснал, говорейки китайски, а не английски, е въпрос на случайност.

— Съгласна съм. Но моето разследване е свързано с лингвистиката. И това е фактически въпрос. Трябва да знам как си взаимодействат формата и функцията. Да се опитам да разбера вашите намерения. Например как онова, което казвате, е свързано с възприеманата от вас действителност.

Бяха в кабинета на Чен в Института за изследване на мозъка. Присъстваше и сержант Чун, който нагласяше светлината на стробоскопа.

— Искам да изкажете подсъзнателните си мисли на родния си език — добави Джейк. — Сержант Чун ще превежда.

Чен сви рамене.

— Добре. Ще се опитам, щом мислите, че ще помогне. Сама ли смятате да ме хипнотизирате? — Той се усмихна.

— Да — отговори Джейк. — Имам магистърска степен по психология. Бъдете спокоен, правила съм го и преди. Но този път ще се въздържим от употребата на успокоителни. Не ги обичам, пък и веднага след сеанса ще можете да се върнете към работата си.

Чен кимна и се настани в креслото, а Джейк включи светлината.

Съществува една популярна погрешна представа, че податливите на хипноза субекти са безволеви и покорни личности с робска психика. Но истината е точно обратното — по-интелигентните са по-податливи на хипноза, защото умеят да се съсредоточават повече от глупавите хора. Чен беше податлив субект, дълбоко вгълбен в мислите си, което показваше развито въображение.

Тони Чен изпадна в хипнотичен транс. Джейк обясни, че иска да му зададе няколко въпроса на китайски и той ще чува гласа на друг човек. Каза му да отговаря на китайски и да кимне, ако разбира какво му говори.

Чен бавно кимна и сеансът започна.

— Питай го дали си спомня пациента на име Витгенщайн — обърна се Джейк към Чун.

Сержантът преведе въпроса на родния си език.

Джейк мислеше, че китайският, с неговите високи и ниски тонове, съществуващи толкова близо един до друг, звучи така, сякаш някой се опитва да настрои старо радио. Докато слушаше разговора между Чен и Чун, ѝ беше трудно да възприеме, че китайският може да има нещо общо с английския, макар и на дълбоко, генетично и предварително програмирано ниво.

— Попитай го дали си спомня някои от нещата, които е казал Витгенщайн.

Може би си губеше времето. Опитваше се да изследва как езикът изобразява действителността, но не бе обмислила въпроса дали изобщо нещо може да изобрази нещо друго. В полицейската школа в Хендън не бяха учили такива неща. Може би само професор Ланг преподаваше подобна материя. И докъде можеше да стигне едно криминално разследване? Не беше ли вече отишла твърде далеч?

— Накарай го отново да опише Витгенщайн. Да проверим дали не е пропуснал нещо.

Чун преведе въпроса ѝ, като се мръщеше, докато говореше. Джейк се зачуди кое е онова в китайския език, което придава на хората ядосан вид, когато го говорят. Чен въздъхна и се замисли върху отговора. Говореше колебливо и добавяше дума след дума, сякаш му хрумваха случайно.

— Кафяв шлифер — повтори той. — Кожени обувки, хубави. Кафяво вълнено сако с кожени кръпки на лактите. Бяла риза. Не, не е риза, а поло. Но не е вълнено. Направено е от същия плат като ризите.

Думите на Чун сякаш докоснаха нещо дълбоко скрито в паметта на Джейк.

Беше странно, че Витгенщайн бе споменал за парфюма ѝ, защото обонятелното възприятие — на нещо клинично и антисептично — беше онова, което сега тя си спомни за него.

— Ят — рече тя, — попитай доктор Чен дали бялото поло прилича на зъболекарска престилка.

Чун преведе и след като чу отговора на Чен, кимна.

— Да, Витгенщайн може би е зъболекар.

Джейк поклати глава.

Бе предложила помощта си на Витгенщайн, който ѝ се бе усмихнал доверчиво. И Джейк видя, че зъбите му са захабени и жълти — явно отчаяно се нуждаеха от лечение.

— Не — замислено каза тя, — не смятам, че е зъболекар. Зъбите му не са достатъчно хубави. Не съм виждала стоматолог с развалени зъби... Ят, ти каза, че единият от начините убиецът да проникне в системата „Ломброзо“ е, ако използва компютър, който вече е свързан с информационната мрежа на Европейската общност.

— Да.

— Попитай доктор Чен дали мисли, че Витгенщайн е болногледач или санитар?

Чун преведе въпроса и Чен отговори, че това е възможно.

— Също като истинския Витгенщайн — отбеляза Джейк. — През Втората световна война той е работил известно време в болница като доброволец. Това е била една от причините да не го пленят като чужденец и враг.

Чун поклати глава.

— Това ви е лошото на вас, британците. Същото е и с ченгетата в Хонконг. Винаги затваряте онези, които не могат да ви сторят нищо лошо.

Джейк извади Чен от транса.

— Научихте ли нещо полезно? — любезно попита той.

Тя му обясни за предположението си, че Витгенщайн може би работи в болница.

— Радвам се да го чуя — каза Чен, стана и се протегна.

— Е — каза Джейк, поглеждайки часовника си, — мисля, че отнехме достатъчно от времето ви, доктор Чен. Много ви благодаря.

Вероятно беше твърде късно да намери някой в Министерството на здравеопазването.

— Няма защо — каза той. — Следващия път проверете дали няма да можете да ме откажете от пушенето.

Джейк и Чун се върнаха в кабинета, който използваха, когато бяха в Института за изследване на мозъка, и тя се обади в Министерството на здравеопазването. На екрана на видеотелефона се появи едно момиче в невероятно цветущо здраве, облечено в трико, а от телефонния секретар се разнесе несъвместим с външността ѝ безцеремонен мъжки глас, който я информира, че Министерството ще бъде затворено до девет часа на другата сутрин.

— Ами тогава утре — примирено каза Джейк. — Много ти благодаря за помощта, Ят. Мисля, че сеансът беше полезен.

— Няма защо — отговори той. — Да превеждам беше приятна отмора след работата с компютъра.

Тръгнаха към Ню Скотланд Ярд.

— Влакът ти тръгва от Падингтън, нали? — попита Джейк. — Да те закарам ли дотам?

— Благодаря. Но само при едно условие. Да ми позволиш първо да те заведа в най-добрия китайски ресторант в Сохо. Собственикът ми е братовчед.

Джейк се усмихна.

— Добре. Споразумяхме се. Но съпругата ти няма ли да те чака?

Чун се ухили.

— Майка ѝ ни е на гости. Смята, че дъщеря ѝ не е трябвало да се омъжва за човек от Хонконг.

— Може би защото е тесногръда.

— Не — засмя се той. — Защото никога не се е хранила в ресторанта на братовчед ми.

Мозъкът ме боли. Наистина.

Но защо се учудвате? Там се реят около трийсет хиляди вида протеин. Как няма да боли, когато за да поддържа съзнанието ви, един грам мозъчна тъкан използва повече енергия, отколкото използва мускулът, за да вдигне една щанга? Пък и мозъкът ви консумира около една четвърт от калориите, които използвате всеки ден.

Но преди онези от вас, които се съобразяват с калориите, да започнат да се вълнуват и да протегнат ръка към философските си книги, позволете ми веднага да добавя, че за да проумеете нещо като „Феноменология на възприятието“ от Морис Мерло-Понти, вашият

мозък използва не повече калории, отколкото когато ходите по голяма нужда или си човъркате носа. За съжаление на шишковците истината е, че повечето калории се използват само да задвижат мозъчните клетки, ето защо диетите са безполезни.

Струва ми се, че собственият ми мозък напоследък се е претоварил. Непрекъснатото мислене по въпроса за Убийството през последните няколко месеца трябва да е изразходвало малко повече енергия. Оттам идва и пронизващата черепна болка.

Проблемът е, че мозъчните клетки са изключително общителни. Те настояват да говорят със съседите си, чийто брой по всяко време е сто хиляди. И при цялото умствено усилие, което е неизбежно последствие от масовите убийства, електрическият заряд във вътрешността на главния мозък вероятно прилича на небе по време на бомбардировка.

Ех, само ако мозъкът не беше такъв експедитивен малък негодник — само два процента от телесното тегло. В моя случай — около 1.7 килограма. Мозъкът упорито прави стотици резервни копия на мислите — дори на онези, които човек се надява, че е забравил — и ги складира в различни невронни кътчета и черепни кухни. Прилича на предвидлив човек, който отивайки в чужбина, обмисля вероятността да бъде ограбен и разпределя парите в багажа и в дрехите си. Ето защо, когато една част от мозъка бъде унищожена, например онази, която разпознава цветовете, друга част започва да върши нейната работа.

Колкото и да се опитвах да го предотвратя, моите по-склонни към убийство мозъчни клетки обичат да разговарят с другите и ги тровят с логическите си образи на фактите в опит да ги спечелят на своя страна.

Това ми причинява не малко трудности. Безсънието е най-жестокото мъчение. Понякога лежа буден през по-голямата част от нощта и ги наблюдавам как работят. Лесно е да ги съзреш, когато става нещо. Всички мисли се превръщат в образ, а душата — в тяло. Мислите се проявяват като петънца с цвѳта на кръвта. Напоследък в мен има много повече от този цвят от обикновено и нощес вътрешността на главата ми приличаше на вулканичната лава, изригнала от планината Етна и погълнала няколко околни села.

Главната тема на невронната дискусия, изглежда, е да се придвижва от убиването на събранията си към изтребване на човешката раса като цяло. Един вид схема за разширяване на бизнеса. Това ми се струва печална насока, която много ме безпокои. Бях се надявал, че ще запазя контрол върху нещата, но, разбира се, липсата на вентро-медуларно ядро у мен, изглежда, прави това невъзможно. Явно след време ще бъда принуден да приключа с този бизнес завинаги.

16.

Стигнаха до Сохо и паркираха на площад „Сейнт Джеймс“. Чун се извини, че ще трябва да вървят пеша до ресторанта на братовчед му.

— Нямам нищо против — рече Джейк. — Откровено казано, разходката ще ми се отрази добре.

— И на мен — призна той. — Макар че у дома правя гимнастика. В гаража имам боксова круша. Сутрин здравата я напердашвам. Напоследък си представям, че е тъща ми.

Изкачиха малкия хълм към Джърмин стрийт и завиха на изток към Рийджънт стрийт и площад „Пикадили“.

Срещу „Симпсън“ Джейк спря пред червената тухлена административна сграда и кимна към вратата от тъмно стъкло.

— Едно момиче беше убито тук — каза тя. — Само преди месец-два. Трудно е да се повярва, нали? Всичко изглежда толкова спокойно, цивилизовано и...

Джейк огледа улицата и очите ѝ блеснаха, когато се спряха на черната стена на църквата „Сейнт Джеймс“.

— Какво има? — попита Чун.

Джейк неопределено поклати глава.

— Нищо — отговори тя, но тръгна към вратата на църквата. — Поне не мисля, че е нещо важно.

Обмисляше въпроса като силогизъм — две отделни съждения. Не разбираше как изводът, до който бе стигнала, може да ги последва логически. Но дори една такава необоснована конверсия да доведеше до също така необоснована преценка, тя бе убедена, че това може да се провери по емпиричен начин. Въпросът беше: как?

Виждайки, че е погълната от мисли, Чун не каза нищо, дори когато бе принуден да я последва в църквата. Джейк прекоси каменния вътрешен двор, излезе от другата страна и тръгна към Пикадили. Поведе го към Саквил стрийт и спря пред книжарницата за криминална литература, която по това време на деня беше пълна с

посетители. Чун забеляза, че тя се усмихва, и когато най-последно заговори, лицето ѝ сияеше победоносно.

— Престъплението е нещо обикновено — каза Джейк. — Логиката е рядкост.

— Ще ми кажеш ли какво става? Или да извикам линейка?

— Трябва да разсъждаваш повече за логиката, отколкото за самото престъпление.

Тя посочи не към книжарницата, която според Чун би отговорила по-добре на загадъчната ѝ забележка, а към съседния ресторант за дюнер кебап. Един човек пишеше цените на витрината, използвайки нещо като червен молив. На вратата пишеше „Парменидис“.

— Ще се разсърдиш ли, ако хапнем не китайска, а гръцка храна? — попита Джейк.

— Съвсем не. Стига да ми кажеш какво си намислила, по дяволите.

— Разбира се, но първо да се махнем от улицата. Той още не трябва да ни вижда — отговори тя и го поведе към входа на близкия шивашки магазин. — Човекът на витрината се казва Кириякос Парменидис. Но кодовото му име, дадено от програмата „Ломброзо“, е Уилям Шекспир.

— ВМЯ-отрицателен ли е?

Джейк кимна.

— Преди няколко седмици Витгенщайн го проследил до църквата „Сейнт Джеймс“, където възнамерявал да го застреля. Но Парменидис го уплашил и докато бягал, Витгенщайн забравил туристическия си справочник на Лондон, съдържащ адресите на всичките му потенциални жертви. Парменидис го намерил на скамейката, където седял Витгенщайн. След известно време разбрал колко е ценен справочникът и като съвестен гражданин, го донесе в полицията. Но само се замисли върху следния факт, Ят. Парменидис работи до книжарницата, откъдето един час преди да бъде жестоко убита, Мери Улнот е купила роман. Когато се опитал да застреля Парменидис, Витгенщайн е бил в църква, намираща се на двайсетина метра от административната сграда, където е било открито голото тяло на Мери. Убиецът е писал върху тялото ѝ с червено червило. С лявата ръка.

Джейк се показва от входа и кимна към витрината на ресторанта.

— Погледни го. Парменидис пише менюто с лявата ръка и използва нещо като червено червило.

Чун кимна.

— Разбирам какво имаш предвид.

— Джеки Уестън, девойката, която е убил преди Мери Улнот, също е обичала криминалната литература. Още не може да го докажа, но бих се обзаложила, че тя също е купила книга от тази книжарница и той я е срещнал там. Според мен всички убити момичета преди смъртта си са минали по тази улица.

— Интересна хипотеза — съгласи се Чун. — Но всичко звучи много повърхностно.

— Ако се окажа права, ще бъде лесно да го накараме да направи самопризнания.

— Какво си намислила?

— Носиш ли оръжие?

— Разбира се. Нали съм ченге.

— Добре, чуй какво искам да направиш. Влез в ресторанта и си поръчай нещо за ядене. Аз ще дойда след няколко минути. Но ти се прави, че не ме познаваш.

Чун пресече улицата и влезе в ресторанта.

Джейк тръгна към книжарницата за криминална литература.

На витрината имаше обява, че вътре четирима водещи писатели в жанра раздават автографи върху най-новите си романи. Влизайки, Джейк погледна имената, после — мъжете и жените, седнали край дългата маса зад купчините си последни произведения. Не познаваше никого от авторите. Всички я погледнаха с надежда. Ала тя не възнамеряваше да купува нищо. Дори не мислеше да разглежда книгите.

Усмихна се при мисълта как тези четирима саомнителни писатели на криминална литература седят като група телевизионни капацитети, забравени от читателската публика и пренебрегнати от клиентите в книжарницата, докато в съседната сграда един истински сериен убиец скоро ще бъде провокиран да се издаде.

Джейк намери онова, което търсеше, пред лавиците с постмодернистки криминални романи.

Жената беше висока и силна брюнетка, облечена в тясна джинсова пола и риза. Очите на Джейк съзряха извивката на голите ѝ

гърди между перлените копчета. Яркочервеното червило ѝ придаваше евтин курвенски вид.

— Позна ли ме? — тихо попита тя.

Полицайката я погледна неуверено, сетне кимна.

— Как се казваш?

— Едуардс.

— Къде е екипът ти за наблюдение, Едуардс?

— Отвън. В един син микробус.

— Имаш ли преподавател?

Полицайката кимна.

— Добре. Тогава всички ме чуват. Говори главен инспектор Джейкович. Имам основание да мисля, че човекът, когото търсим, Убиеца с червилата, работи в съседния ресторант за дюнер кебап.

Едуардс се намръщи, после тихо каза:

— Не се учудвам. Онзи ден си купих оттам кафе и зад тезгяха имаше един тип, който ме погледна много странно.

— Носиш ли червено червило?

Жената кимна, прерови чантата си и ѝ го даде.

— След малко полицай Едуардс и аз ще влезем в ресторанта — обясни Джейк на скритата си публика. — Детектив сержант Чун е вече там. Вашата заповед е следната: бъдете готови, когато престъпникът се опита да избяга.

— Какво мислиш да направиш, главен инспектор?

— Ще видиш.

Джейк мина покрай масата с неподписаните книги и техните самосъжालяващи се автори и излезе от книжарницата. Спря, когато видя синия микробус, и сякаш след подадена реплика прозорецът се отвори, разкривайки лицето на детектив инспектор Ед Крашо. Той вдигна палец, а Джейк кимна и, следвана от Едуардс, влезе в ресторанта за кебап.

Първото, което долови, беше миризмата на зехтин. После видя Чун, който кротко седеше в един ъгъл и дъвчеше голяма, добре натъпкана питка.

Гостоприемната усмивка на Парменидис леко избледня, когато позна едната от клиентките, застанали пред тезгяха от неръждаема стомана. На лавицата зад него стоеше голяма бутилка зехтин, бутилиран от компания „Сейкрид Ойл“.

— Здравейте, главен инспектор. Какво мога да направя за вас? — нервно каза той, сетне погледна Едуардс, преглътна с усилие и добави: — Хванахте ли онзи човек? Дето ме преследваше?

— Още не — отговори Джейк и кимна към колежката си. — Всъщност в съседната книжарница срещнах една моя стара приятелка и решихме да дойдем тук да пием кафе.

Парменидис сякаш се поуспокои. Посочи една от пластмасовите маси, наредени покрай огледалната стена, и рече:

— Заповядайте. Ще ви донеса кафетата. Капучино или еспreso?

— Две капучино — отговори Джейк.

Гъркът леко се поклони и отиде при кафемашината.

Двете жени се настаняха една срещу друга. Джейк не обърна внимание на Чун. Извади вестник „Ивнинг Стандарт“ и го сложи на масата. После измъкна червилото, написа с големи печатни букви върху кремавата повърхност на масата „МЕРИ“ и покри думата с вестника.

След минутка Парменидис се приближи с две чаши кафе. Усмивнат, той се наведе да ги сложи на масата и в същия миг Джейк дръпна вестника.

Не можеше да има по-стъписан човек от него. Лицето на гърка преbledня. Първо провеси челюст, после изпусна кафетата, обърна се и хукна към вратата, като грабна от тезгяха един дълъг кухненски нож. Джейк, Едуардс и Чун се завтекоха след него.

Щом излязоха на улицата, Джейк извади оръжието си и му извика да се предаде. Парменидис продължи да бяга и като видя, че пътят му е препречен от още двама мъже, размахващи пистолети, вдигна ножа.

Джейк спря, преодоля треперенето на ръката си и се прицели ниско. Крашо и другият полицаи се отдръпнаха от мишената й. Тя усети първия студен допир със спусъка, затаи дъх за част от секундата и стреля.

Парменидис се просна по лице на тротоара и се хвана за крака, от който мигновено рухна кръв. Крашо изрита ножа от ръката му. Не че това имаше някакво значение. Още преди да се приближи до гърка и да види раната, Джейк разбра, че куршумът е разкъсал бедрената артерия — кръвта направо шуртеше.

Брадясалото лице на Парменидис беше мъртвешки бледо. Изглежда не изпитваше болка, а сякаш само беше упоен. За миг очите му се фокусираха върху Джейк, примигнаха, затвориха се и отново се отвориха. Усмихна ѝ се. Тя бе виждала същата усмивка и преди, когато баща ѝ умираше от тумор в мозъка. Усмивка, изпълнена с презрение.

Крашо разкъса шала си и стегна като с турникет раненото му бедро. Направи всичко възможно да спре кръвта, но раната беше твърде дълбока и гъркът умря, преди Едуардс да успее да повика линейка.

Джейк се приближи до полицейския микробус без опознавателни знаци, където, според правилника, спокойно предаде на Чун автоматичния си пистолет.

— За разследването — обясни тя.

Той кимна и пусна оръжието в джоба си.

— Искях само да го раня — изплъзна се от устата ѝ. — Той имаше нож. Помислих, че ще го използва, когато видя другите двама полицаи.

— Постъпи правилно — рече Чун. — Предупреди го и се прицели ниско. Това трябваше да направиш. Жалко, че го улучи там. Един сантиметър встрани или вдясно и сега той щеше да седи на тротоара и да те псува.

Джейк се облегна на микробуса и се замисли върху реакцията си, след като бе убила човек. Не се чувстваше толкова зле, въпреки факта, че Парменидис бе убил шест жени. И все пак беше смутена. Самопризнанието би улеснило нещата. Сега оставаше само да се надява, че оперативните работници ще намерят достатъчно доказателства, с които да убедят съдебния следовател в правомерността на действията ѝ.

Улицата мигновено се изпълни с полицаи, които отцепиха района с кордони. Джейк се запита как са съумели да дойдат толкова бързо. После си спомни, че на ъгъла има полицейски участък. Там щяха да я заведат да даде показания.

— Добре ли си? — загрижено попита Чун.

Тя го погледна и се намръщи от почуда.

— Аз ли? Чувствам се чудесно.

Когато се прибра вкъщи, беше почти дванайсет. Всичко в апартамента изглеждаше студено и самотно, но централното парно отопление скоро заработи и тя се зарадва, че няма на кого да обяснява какво бе направила. Видеотелефонът звъня няколко пъти, но Джейк не му обърна внимание. Включи телевизора и си наля голяма чаша уиски.

Знаеше, че новините в полунощ ще съобщят за стрелбата. Но нямаше причина да подозира, че репортажът ще бъде толкова брутален и воайористичен. Съзнаваше, че среднощните програми не са задължени да се съобразяват с указанията на никоя телевизионна компания. Това означаваше, че късната телевизия се състоеше предимно от порнографски филми. Джейк нямаше представа, че същата свобода се отнася и за новинарските предавания.

Репортерският екип бе пристигнал на Саквил стрийт петнайсет минути, след като тя бе тръгнала оттам. Поднасяйки инцидента в хронологичен ред, те показаха първо ресторанта за дюнер кебап и после тротоара, по който бе бягал Парменидис, ножа му и пистолет — не автоматичния „Берета“ на Джейк, а на един друг полицаи. Камерата се придвижи по улицата, където в локва кръв с формата на бъбрек легеше гъркът. Фокусира се върху голото му бедро, върху окървавения импровизиран турникет и сетне — върху дупката с размер на монета, направена от куршум четирийсет и пети калибър. Най-потресаващото беше, че накрая телевизионният репортер вдигна за косите главата на мъртвия, за да покаже по-добре пред камерата безжизненото му лице.

Коментарът беше не по-малко сензационен от кадрите.

— Този престъпен боклук — изръмжа репортерът, разтърсвайки главата на Парменидис, — е виновен за бруталните убийства на шест млади жени.

После се наведе и изкрещя в окървавеното му ухо:

— Ти беше измет. Мръсно животно. Застреляха те и това улесни нещата за теб, лайно такова. Трябваше да те накарат да страдаш като жените, които си убил, нещастнико. Надявам се, че ще дадат медал на полицаия, който те очисти. И ако гадният ти дух още ме чува, искам да ти кажа, че всички се надяваме да гориш в ада, копеле. Заради онова, което направи, трябваше да те...

Джейк намери дистанционното управление и угаси телевизора. Сетне пресуши чашата си. Повдигаше ѝ се от онова, което видя.

Телевизионният репортаж ѝ помогна да възприеме факта, че е убила човек.

След една-две минути почувства празнота в стомаха и ръцете ѝ започнаха да треперят. Кожата ѝ ставаше ту гореща, ту студена. Ни в клин, ни в ръкав установи, че си спомня подробности от записките си по психология от първата си година в университета за начина, по който собственият ѝ хипоталамус, подобно на микроскопичен термометър, се опитва да контролира автономната нервна реакция на тялото ѝ спрямо случилото се, и за представата на Рене Декарт, че човешките същества са рефлекторни машини. Странно как едно нещо те кара да мислиш за друго.

Усмивката, която бе видяла на лицето на Парменидис. Сардоничната усмивка на баща ѝ. Беше потресена от спомена за нея.

Очите ѝ се напълниха със сълзи и преплитайки крака, тя влезе в банята. Започна да повръща още от прага.

Никой не ме разбира.

Сигурно много хора мислят, че го правят. Онзи ден бях в книжарницата за криминална литература и спрях пред една от лавиците, която беше отрупана с изследвания върху психологията на серийните убийци. Имаше поне петдесет заглавия. Прегледах някои от книгите. Но нито един от авторите не се бе вслушал в думите на свръхестествените песни, които всички твърдяха, че са разбрали добре.

Книгите, разискващи въпроса защо хората стават серийни убийци, се свеждаха до две теории.

Първата е старомодната марксистка теория, която тълкува поведението на серийния убиец като продукт на историческия материализъм — първоначално жертва на обществото, превърнала се в негов потисник. Другият, по-съвременен, но в основата си ницшеански възглед, е, че серийният убиец изпитва силно желание не да отхвърля обществото, а да принадлежи към него — обществото, в което славата е пробен камък за успех и където убийството е само пряк път за постигането му.

Нито едно от тези две вулгарни тълкувания на тежката престъпност не е достатъчно задоволително. Вероятно аз мога да

обясня това по-добре.

Шерлок Холмс определя своето детективско „изкуство“ като „нещо безлично и извън мен“.

Така е и с изкуството да убиваш.

„Престъплението е нещо обикновено. Логиката е рядкост — казва той на доктор Уотсън. — Следователно трябва да разсъждаваш повече за логиката, отколкото за самото престъпление.“

Да, наистина, госпожи и господа, логиката. В нея няма нищо случайно. Логиката, която се справя с всяка вероятност и където всички вероятности са факти.

Логиката на убийството е тайното познание, което идва след усърдно изучаване на интелектуалната омраза. За разлика от любовта, омразата е нещо, което контролирам. Метла, пречистваща душата. Веднъж пусната на свобода, тя показва как едно време, преди да е започнала християнската любов, човек е живял на земята, и как може да живее, когато всички тези неща станат история. Как омразата към Бога може да приближи повече душата до теб, мой Господи.

17.

Джейк помисли, че се дължи на уискито. Събуди се късно и установи, че от години не е спала толкова дълбоко. Чувстваше се много добре. По-добре, отколкото вероятно имаше право да се чувства. Сякаш се бе пречистила от нещо. Вярно, бе повърнала, но сега беше по-гладна, отколкото би ѝ позволило нещо така гносеологично като гласа на съвестта ѝ. Не само че не изпитваше вина за случилото се — в края на краищата целта ѝ беше само да рани Парменидис. Имаше нещо съвсем друго. Някакво чувство, сякаш от плещите ѝ бе паднала огромна тежест и че е дошло време да загърби някои неща и да започне отново.

Поне имаше нещо в хладилника. Направи си обилна закуска — прясно изцеден портокалов сок, гръцко кисело мляко, банани, ягоди, грозде без семки, препечена филия хляб с мед и силно кафе — и лакомо изгълта всичко.

Беше пресилено да мисли, че е била уредена някаква сметка, но имаше точно такова чувство. И колкото и да се опитваше, не изпитваше отвращение при мисълта, че доктор Блакуел в края на краищата се бе оказала права. Ужасът, че е убила човек, изтика нещо, заседнало в гърлото ѝ като рибена кост. Нямаше лесно обяснение за случилото се, но може би за пръв път в зрелия си живот Джейк се чувстваше душевно спокойна.

Когато пристигна в Ню Скотланд Ярд, първият ѝ посетител, Ед Крашо, съумя още повече да възвърне вярата ѝ в себе си.

— Снощи се опитах да ти се обадя — обясни той. — Къде беше? Тя сви рамене.

— Не ми се говореше с никого.

Крашо кимна.

— Цяла нощ бях в апартамента на гърка. Помислих, че ще се почувстваш по-добре, ако бе видяла какво намерихме там.

— Какво? — тихо попита тя.

Ед замълча за миг и пое дълбоко дъх.

— По дяволите — рече той и поклати глава. — Нещо неопишимо.

— Тогава само ми кажи, че съм застреляла този, когото е трябвало.

— Несъмнено. Парменидис е бил Убиеца с червилата. Намерихме записките му — нещо като дневник. Гадна история. Явно е идвал тук и се е срещал с теб. И е бил ВМЯ-отрицателен, нали?

Джейк кимна.

— И онзи убиец от програмата „Ломброзо“ се е опитал да го очисти, нали така?

— Да.

— Ами, Парменидис изглежда е смятал, че след като е бил нападнат от друг сериен убиец, това му е дало някакъв имунитет. Решил да се държи като всеки нормален гражданин при дадените обстоятелства. Дошъл тук с туристическия справочник на другия убиец, демонстрирайки, че е обикновен човек — ако някой си зададе въпроса дали е по-различен. Поне така пише в дневника.

— Предполагам, че е било нещо такова.

Крашо сви рамене.

— Кой знае? А може и да е мислил, че това ще неутрализира ефекта от умственото му състояние, което ще ни стане известно в контекста на разследването на убийствата, извършени от Мъжа с червилата.

Джейк се намръщи.

— Виж, аз разговарях с него и не мисля, че беше способен на такъв сложен начин на мислене. Предпочитам първото ти обяснение.

— Да, вероятно имаш право — каза Ед, усмихна се и тръгна към вратата. — Избирал е жертвите си в книжарницата. В апартамента му намерихме стотици криминални романи. Странното е, че, изглежда, не ги е чел. Повечето книги бяха в найлоновите си обвивки.

Крашо кимна доволно и същевременно уморено.

— Мисля, че е време да се прибереш и да поспиш — рече Джейк.

Той се прозя.

— Имаш право.

— Ед?

— Да?

— Благодаря.

По-късно същата сутрин, след като изслуша поздравленията на Гилмор по телефона, Джейк отново опита да се обади в Министерството на здравеопазването.

Няколко минути я прехвърляха от един бюрократ на друг, подобно на пратка човешки тор. Накрая ѝ позволиха да обясни искането си на една чиновничка на име госпожа Портър, чиято двойна брадичка и кашлица на закоравял пушач бяха лоша реклама за националното здравеопазване. Госпожа Портър съвсем не беше ентусиазирана от молбата на Джейк.

— Хайде да изясним нещата — изхриптя тя. — Искате някой от това министерство да провери служебните досиета на всички болногледачи и на помощния медицински персонал в Лондон и в югозападния район, за да видим кои от тях имат немски произход. Така ли?

Джейк потвърди.

— Сигурна ли сте, че не можете да бъдете малко по-конкретна, главен инспектор?

Джейк отговори, че ако можела да бъде по-конкретна, по всяка вероятност щяла да извърши арест.

— Разполагам само с расовия генотип на заподозрения и с вероятността той да работи в някое болнично заведение.

— Имам желание да ви помогна, но след като станахме част от Федерална Европа, в британските болници работят много германци. Би било по-лесно, ако стесните малко кръга. Може би, ако ми кажете имената на няколко от шефовете на местните власти в здравеопазването...

— Съжалявам, но не мога. Не можете ли да използвате компютъра си, за да направите проверката?

Гласът на госпожа Портър прозвуча уморено.

— И без това не смятах да я върша на ръка. Вижте какво, ще направя всичко възможно.

— Благодаря. Много съм ви признателна.

— Но тези неща изискват време.

„Не е ли винаги така?“ — помисли Джейк. Нямахте съмнение, че мъжката обсебеност от математиката бе направила света опасно място. Но дали вдъхновената от нея технология бе направила нещата по-лесни? Джейк дълбоко се съмняваше в това.

— Колко?

— Няколко дни.

Колко потискащо! Джейк все пак намери сили да се усмихне.

— Ако стане по-рано, ще бъде чудесно — каза тя, — но за няколко дни също ще е много добре.

Нямахте смисъл да притиска жената. Освен ако не искаше да остане с празни ръце.

Запита се доколко зависимостта ѝ от измислената от мъжете технология влияе на способността ѝ да разсъждава като жена. Харесваше идеята за женската интуиция повече, отколкото самата фраза със загатнатата ѝ снизходителност. Предпочиташе научния подход в обясняването на разликата между половете относно познавателните им способности. Но не се съмняваше, че в дадения случай се изисква нещо като женска интуиция. Промяна в отношението и в подхода, за каквато говори в лекцията си на конференцията във Франкфурт.

Мъжете имаха склонността да усложняват нещата и да търсят въпросите преди отговорите. Бяха обсебени от собствената си значимост и правеха всичко възможно да опазват това с ненужна обърканост.

Жените бяха по-прями и не толкова романтични в мисленето си. В случая се изискваше по-опростен мисловен процес, отколкото позволяваха компютрите и лазерната технология за проследяване.

Беше невъзможно да копае по-надълбоко, но вероятно можеше да копае същата дупка на друго място.

Болницата, в която работя, е на съвсем малко разстояние на юг от Темза и близо до развалините на кораба на Нейно Величество „Белфаст“ бомбардиран преди десет години от ИРА. От другата страна на реката е лондонската крепост Тауър, която продължава да посреща множество посетители, но аз още не съм ходил там, макар че от няколко години работя съвсем наблизо като фармацевт в

болничната лаборатория. Вероятно някой ден ще мина по Тауър Бридж и ще я разгледам, но все възниква нещо по-важно.

В днешно време малцина прекарват времето си край реката. Големият брой незаконно пребиваващи имигранти, живеещи в шлеповете, е направил района около болницата опасен като пациентите ѝ. В разгара на лятото вонята от непреработения боклук, изхвърлян направо в Темза, е почти задушаваща. Нощем околността прилича на Дикенсов роман — цял подземен свят от крадци, проститутки, търговци на наркотици, мошеници, боклукчи, просяци, джебчи и сводници. Полицаи се мяркат рядко, освен в болницата, където опазването на персонала от собствените му пациенти изисква присъствието на голям контингент въоръжени ченгета.

Един път дори амбулаторията беше подложена на добре организирана атака. Неколцина мъже с ловджийски пушки с рязани цеви ни нападнаха и откраднаха всички опиати, с които разполагахме, като убиха портиера, който оказа съпротива. На пода още има петна от кръв. Когато двама от крадците бяха заловени, не друг, а болницата снабди с лекарства затвора „Уопинг“ (бившата административна сграда на вестник „Таймс“), където те излежаваха присъдите си. И не друг, а аз приготвих двете инжекции с инсулин, които ги изпратиха в необратима наказателна кома. (Инсулинът вече не се използва и билетът е едноразов, така да се каже. В днешно време наказателната система употребява други вещества, ефектът от които е обратим, макар че често се издават присъди за необратима кома. Особено за убийците.)

Фактът, че осигурява лекарства за въвеждане в кома, би трябвало да ви говори нещо за състоянието на една съвременна болница. Навремето тя е била най-известната учебна болница в света. Веднъж гледах един филм, правен преди повече от петдесет години, в който се разказваше за хумористичния безгрижен живот на медицинските сестри и студентите, учили тук. Колко странно е било всичко тогава, и колко типично английско. Разбира се, главните промени се изразяват в това, че болницата вече не е учебна, нито е част от нещо, наричано Национално медицинско обслужване, и вече не е обкръжена от трева и дървета. Днес болницата е опасана с висока ограда, а студентите учат медицина в Единбург —

единствената университетска болница, която още получава пари от правителството — или някъде в чужбина. Всеки, който е следвал тук през 1953-та, когато е бил направен филмът, и види болницата сега, няма да я познае.

Ала работата ме удовлетворява. Не използвам въображението си. Само приготвям мехлеми, капсули, свещички и лекарства. Повечето от тях са евтини заместители на по-скъпите церове, произвеждани в Германия или в Швейцария. Самият аз не бих докоснал такова нещо. Ако се разболея, ще отида в частна клиника, където могат да намерят подходящите лекарства. Обърнете внимание, ще трябва да платя, и това е хубаво, защото няма да се наложи да се оправям с мизерната си заплата на фармацевт. За щастие, моите родители ми завещаха значим доход от един попечителски фонд. Истината е, че не е необходимо да работя, но работата е реална и сред реални хора и когато я върша, аз не мисля за нищо друго. Боравенето с опиати и лекарства изисква голяма прецизност и тази точност е онова, което ми доставя най-голямо удоволствие. Всичко е това, което е, и нищо друго. И, разбира се, винаги съществува допълнителното очарование да свиеш нещо свястно.

И аз не съм единственият. Повечето ми колеги отмъкват разни субстанции. Има дори един-двама, които допълват оскъдните си доходи, като произвеждат метадон в домашни условия и го продават на китайците тук.

Но не мога да си представя защо си правят труда с метадона, когато в града от плоскодънни китайски лодки има предостатъчно запаси от хубав опиум — единственото, освен възможността да опипам някое момиче, което ме води там. В някои делнични следобеди ще ме видите на някоя от лодките, завързана близо до Бърмондси Уол, да изпушвам по десет-петнайсет лули. Също като Дориан Грей. Общо за седмицата изпушвам по трийсет-четирийсет. Това съвсем не е много. Познавам хора, при това не само китайци, които изпушват по двеста-триста лули на седмица.

Най-хубавото на опиума е онова, което прави с времето. Или по-точно с онова, което човек преценява като време. След няколко лули имаш чувството, че си бил на лодката поне ден. Питаш се: „Колко ли е часът?“. После, преди да видиш колко е часът, спираш за

миг и си представяш огромен циферблат. Представата се съпътства от силното убеждение, че знаеш колко е часът със свършена сигурност и без сянка от каквото и да било съмнение. Ако ме питате каква е причината за тази убеденост, ще отговоря, че няма такава. Не мога да си я обясня, така както не бих могъл да опиша и аромата на кафето.

Ето защо понякога си казвам: „Сигурен съм, че са минали няколко часа. Трябва да е поне десет или единайсет вечерта“. Но когато погледна часовника си и видя колко е часът в действителност, установявам, че всъщност са минали едва десетина-петнайсет минути. Четвърт час се е превърнал в половин ден. Ето така разбираме, че времето е нещо малко повече от един аспект на човешката воля.

В такива случаи, когато се чудя относно загадките на живота в пространството и времето, мисля, че отговорът се намира извън тях. Вероятно извън собствения ми живот. Вярно, самоубийството е едно много старо решение на един много стар проблем, но може би, в края на краищата, е единственото решение. Със сигурност е крайното решение.

18.

На следващия ден Джейк се обади на Джеймсън Ланг, за да разбере дали той възнамерява да сътрудничи на професор Уеъринг.

— Очаквах да ми се обадите — рече Ланг. — Уеъринг ми каза, че се противопоставяте на идеята. Но виждате ли, аз нямам друг избор, освен да направя онова, което искат от мен. Тринити Колидж вече не е богат както преди. Всъщност финансите са много ограничени. Университетът иска от правителството една значителна субсидия. Мисля, че едва ли ще останат доволни, ако точно сега им направя някой номер. Знаете ли, дори не съм сигурен дали трябва да разговарям с вас, главен инспектор. Предупредиха ме, че може да се опитате да ме разубедите.

Той изглеждаше смутен и объркан.

— Заплашиха ви, че ще оттеглят субсидията ли?

— Да. И не се стеснявам да кажа, че повече не искам да виждам нито вас, нито хората ви. Цялата история ужасно ме притесни. Академичната ми репутация няма да струва и пукната пара, ако случаят се разчуе.

— Само това ли ви интересува? А законната процедура? Животът на онзи човек? Замислете се за тези неща. Става дума да убедите друго човешко същество да сложи край на живота си. Къде точно се вмести това във философията ви на морала, професоре?

— Имате право да гледате на случая от този аспект. Това със сигурност е ситуация, при която философията на морала може практически да допринесе за решаването на една действително морална дилема. Дълго разсъждавах по този въпрос и мисля, че ще направя услуга на обществото, ако убедя онзи маниак да убие себе си вместо други хора.

— Струва ми се, че повече разчитате на личната си изгода, отколкото на интуицията си, професоре.

— Няма смисъл да основаваме моралния подход на интуицията. Различните хора имат различна интуиция.

— Но нали не отричате изцяло идеята за интуицията?

— Съвсем не. Аз съм „за“ интуицията. Но коя? Трябва да преценим различните видове интуиция, за да разберем коя е най-подходящата. И най-добрият начин да направим това, е като прибегнем до по-високо ниво на критично мислене за морала.

— И как се постига това?

— Налага се да мислим за морала в условията на света такъв, какъвто е — отговори той. — Но в същото време сме ограничени от логиката на понятията. Фактите трябва да се съблюдават. Да се избират ценности. Интуицията, която трябва да поощряваме, е онази с най-висока полезност на възприемане. А освен вас, главен инспектор, не виждам много хора, които биха се противопоставили да убедим един човек, убил дузина невинни хора, да отнеме собствения си живот. Струва ми се, че спорите от строго юридически позиции. Но не се вглеждате в същността на въпроса. Първо се замислете върху фактите, после решете какви принципи да възприемете.

— Тогава защо интуицията ми подсказва, че онова, което смятате да направите, ви кара да се чувствате неудобно, професоре? Дали защото предпочитате да обмисляте тези морални дилеми от уютното си жилище в „Тринити“? Личната изгода е твърде остра сабя, за да я отстъпите така лесно.

— О, съвсем не се обиждам — заяви Ланг. — Само че се съмнявам дали този философски довод отговаря на целта. Според мен ще е по-добре, ако с онзи човек поговори някой съдебен психиатър. Но професор Уеъринг не е съгласен. Той смята, че Витгенщайн ще предпочете да разговаря с мен, и за убиеца е интелектуално ласкателство да кръстоса шпага с един кеймбриджки професор по философия. Според Уеъринг цялата история се свежда до философията.

„Виж, това е вярно“ — помисли Джейк.

Тя се извърна от празния екран на видеотелефона и от отчаяние удари с юмрук по бюрото си. Подозираше, че планът на Уеъринг ще се осъществи, и ако бързо не измислеше нещо, Витгенщайн щеше да ѝ се изплъзне.

По-късно същата сутрин мислите ѝ се върнаха към образната представа как нещата се изплъзват от пръстите ѝ. Отново се сети за туристическия справочник на Витгенщайн и за една игра закачка, която понякога играеше в училище.

Обади се на детектив инспектор Станли и го помоли веднага да донесе пътеводителя.

Детската шега се състоеше в това да грабне от чантата на някоя приятелка роман на Д. Х. Лорънс или на друг борец срещу отживели вярвания и с цел да я смути, да провери кои страници са били най-много четени, като пусне книгата да се отвори на тях. Сякаш да потвърди теорията си, Джейк извади от чекмеджето на бюрото си собствения си туристически справочник на Лондон. Закрепи книгата на дланта си и леко я пусна. Справочникът се отвори на страниците, покриващи югоизточния район на Лондон, където се намираше Ню Скотланд Ярд.

Станли пристигна със справочника на Витгенщайн. Носеше го в найлонова торбичка, сякаш беше златна рибка, която бе спечелил на панаира.

Джейк грабна пликчето от протегнатата му ръка. Челюстта на Станли увисна, когато тя скъса специалния предупредителен етикет, прикрепен към торбичката.

— Идеята е толкова елементарна, че не мога да си представя как не се сетих досега — каза Джейк и стисна справочника.

— Какво правиш? — изсъска Станли. — Това е веществено доказателство. Не трябва да го пипаш. Там има отпечатъци. Ще ги размажеш.

— Тихо — рече Джейк и повтори елементарното движение.

Пътеводителят бавно се разтвори на дланта ѝ като изтощена птица. Джейк възкликна от радост.

— Също като „Любовникът на лейди Чатърли“! Отвори се на най-четените страници.

Тя прегледа внимателно улиците, спирките на метрото, парковете, шосетата, пожарните и болниците, сякаш четеше „Книгата на живота“.

— Седемдесет и осма и седемдесет и девета страница — измърмори Джейк. — От гара Ватерло, на изток до Родърхайд. От

Тауър Бридж до Пекам Роуд. Да видим сега. В този район има една... две... три... четири болници. И една от тях е „Гай“.

Тя наблегна на последния факт.

Станли оправи яката на ризата си.

— Съжалявам, но не разбирам какво значение има това.

— Не разбираш ли? — попита Джейк, обърна се към видеотелефона и набра номера на госпожа Портър от Министерството на здравеопазването. — По време на войната истинският Витгенщайн е работил в болница „Гай“. Във фармацевтичната лаборатория.

— Играеш си със страхотна догадка.

— Имаш ли по-добра?

Станли поклати глава.

Джейк се свърза с госпожа Портър и я помоли да провери дали в болница „Гай“ работи мъж с германски произход.

— Господи, успяхте да стесните кръга! — възкликна госпожа Портър. — Много добре. Няма никакъв проблем. Само ми дайте няколко минути.

Тя се извърна от видеотелефона и съсредоточи вниманието си върху компютъра.

Джейк чакаше търпеливо, сякаш ѝ гледаха на карти. На лицето на Станли бе изписано леко неодобрение. Най-после госпожа Портър погледна в камерата.

— В болница „Гай“ има трима мъже от расовия тип, който посочихте. Господин Хесе и господин Дюсен, но и двамата са хирурзи. Има и някой си господин Естерхази, който работи във фармацевтичната лаборатория.

— Той ме интересува — рече Джейк. — Можете ли да ми изпратите всичко, което имате за него?

— Ами първо трябва да поискам разрешение от главния секретар...

— Госпожо Портър, не мога да ви кажа много повече, но тук е заложен животът на хора.

— Тогава явно не мога да откажа. Нямаме много информация за него, но ще ви изпратя служебното му досие.

— Има ли снимка?

— Опасявам се, че не.

— По дяволите. Подпис?

— Да.

— Изпратете ми и него, ако обичате. Благодаря, госпожо Портър. Много ни помогнахте.

Джейк ѝ каза комуникационния номер на базата данни на компютъра си и видя как информацията започна да се появява на екрана.

— И така — каза тя на Станли. — Да направим ПМА.

Премести информацията от Министерството на здравеопазването на половината екран, а на другата извика менюто на разследването. От двайсетте файла избра „База данни на криминалното разследване“. Компютърът бръмча в продължение на няколко секунди и изкара още един списък. Джейк намери „Серийни убийци“, написа номера на файла и зачака. Системата беше безнадеждно остаряла и времето за отговор можеше да вбеси и най-търпеливия човек. Понякога Джейк чакаше цели трийсет секунди, докато компютърът намереше търсения файл. Машината отново избръмча и на екрана се появи друг списък. Най-сетне Джейк успя да се включи в ПМА — Програмата за многостранен анализ.

Разработена от Европейското бюро за разследване, ПМА беше най-новата система на експертно ръководство за преценка на личността на заподозрения като вероятен сериен убиец. От световната база данни, събирана в продължение на петнайсет години, ПМА включваше около триста най-често срещани характеристики на известни серийни убийци.

Детективът захранваше в компютъра информацията за заподозрения. После ПМА присъждаше определен брой от възможни точки за всяка характерна черта от информацията, отговаряща на вече известното поведение на серийните убийци. Така например ПМА присъждаше максимален брой точки, ако заподозреният беше бял, защото повечето серийни убийци бяха бели. Чернокожите можеха да получат максимален брой точки, ако жертвата беше възрастен и бял човек. Това беше защото същата база данни показваше, че убийствата на възрастни бели хора най-често се извършват от чернокожи. Когато цялата информация, с която разполагаше детективът, бъдеше захранена в компютъра, ПМА преброяваше точките и предлагаше статистическа вероятност, че заподозреният е наистина сериен убиец. Но дори тогава в резултата от преценката на програмата нямаше нищо автоматично.

Отговорността как ще се използва резултатът, оставаше за детектива. Това беше единствената компютризирана система за следствен анализ, която Джейк използваше с удоволствие.

Станли стоеше до рамото ѝ. Когато стигна до вероизповеданието на заподозрения, Джейк се изненада, че той се е самоопределил като манихеец.

— Какво, по дяволите, е манихеец? — изръмжа Станли.

— Това не е същинска религия — обясни тя, — а по-скоро възглед, според който Сатаната е вечен като Бог. Двете страни на една и съща монета, така да се каже. Свети Августин е бил манихеец, после променил решението си. Впоследствие манихейството било осъдено като ерес.

Тя погледна преписа на отличителните черти на Естерхази и измърмори:

— Отлично. Този тип има три татуировки.

Според Европейското бюро за разследване татуировките бяха едни от най-често срещаните физически прилики между серийните убийци. Изследването на телата на около триста серийни убийци, живи и мъртви, бе показало, че почти седемдесет процента от тях имат татуировки. Съдебните психиатри твърдяха, че самоосакатяването често е ранен индикатор за криминално агресивно поведение. Колкото по-голям беше процентът от тялото, покрит с татуировки, толкова повече точки даваше на заподозрения ПМА.

Джейк погледна лазерния принтер, който бързо започна да работи.

— Това ли е мострата от подписа, която изпращат? — попита тя.

Станли се наведе над машината и разгледа разпечатката. После откъсна листа и го подаде на Джейк.

Тя отвори чекмеджето на бюрото си и извади лупа. Разгледа почерка така, сякаш търсеше отпечатьци. Графологията беше главна част от обучението ѝ в Европейското бюро за разследване.

— Погледни — измърмори тя. — Буквите не са свързани. Не са ръкописни, а като печатни. При това дребни.

Станли се наведе над нея, за да види по-добре.

— И старателно изписани — отбеляза той.

— Твърде старателно. Това е човек, който наистина полага усилия да държи нещата под контрол. Сякаш всеки миг ще експлодира.

Чудя се кога ли е било писано това?

— Може би когато е постъпил на работа в болницата.

Джейк вкара в програмата описание на почерка на Естерхази.

— Други отличителни черти?

Тя отново се вторачи през лупата. Известно време мълча и гледа, после я даде на Станли.

— Погледни как пише буквата „W“.

— Повече прилича на „V“. Но с чертичка по средата.

— Не мислиш ли, че наподобява влагалище?

— Да, смятам, че имаш право — отговори Станли.

Джейк написа описанието и се замисли върху графологичния си анализ.

— Знаеш ли, че това може би говори за Едипов комплекс?

— Онзи, дето чукал майка си ли?

— Да, Станли — хладно отговори тя, — онзи, дето чукал майка си, Йокаста. Нещо повече, убил е собствения си баща, Лай, цар на Тивия.

— И какво означава това?

— Ами че нашият приятел може да страда от параноя. Вероятно мрази бащината, а оттам — всяка мъжка властност. Повярвай, знам за какво говоря. Това е общото между мен и Естерхази.

Джейк се усмихна и извърна поглед от Станли, но намръщеното му лице не показва следи от изненада.

— Това звучи достатъчно криминално — отбеляза той. — Къде живее това копеле?

Тя погледна онази половина на екрана, която съдържаше подробностите от служебното досие на Естерхази. После натисна съответния клавиш, за да изпрати курсора да намери тази информация.

— В общежитието на болница „Гай“ — отговори тя.

— Струва ми се, че той страни от обществото. Най-малкото е човек, който не се чувства удобно в този свят.

— Може би имаш право. Но нека да видим какво казва програмата.

Джейк написа останалата информация и погледна резултата.

„СУБЕКТ: Пол Джоузеф Естерхази

Възраст: 35
Расов тип: Бял
ДЕТСТВО:
Братя и сестри: Няма
Отгледан от двама родители:
Отгледан от един родител: Да
Отгледан от осиновители:
Отгледан в сиропиталище:
Криминално досие като малолетен: Няма
МЛАДЕЖКИ ГОДИНИ И ЗРЯЛ ЖИВОТ:
Изключен от училище: Не
Изключен от висше учебно заведение: Да
Криминално досие: Не
Семейно положение: Неженен
Сексуални предпочитания: Хетеросексуален
Вероизповедание: Манихеец
Платежоспособност: Положителна
ВЪНШНОСТ:
Ръст: 1.72 м
Тегло: 59 кг
Очи: Сини
Коса: Кестенява
СПИН: Отрицателен
Татуировки: 3
Настояща психиатрична анамнеза: Неизвестна
Настояща медицинска анамнеза: Страда от безсъние
Заболявания, предавани по полов път: Да/Гонорея
Злоупотреба с наркотици: Да
МЕСТОРАБОТА:
Описание: Фармацевт
На смени ли работи: Да
Кариерист: Не
Трудов стаж: 5 години
Служебна характеристика: Много интелигентен, благонадежден, затворен в себе си, тих, вероятно интроверт
МОСТРА ОТ ПОЧЕРКА:

Външен вид: Педантичен, печатни букви
Отличителни белези: Буквата «W» наподобява
влагалище

Анализ: Вероятен Едипов комплекс: може да показва
параноя. Вероятно мрази бащината и оттам, всяка мъжка
властност. Това може да доведе до криминални постъпки.

ЖЕРТВИ И МЕТОД НА ДЕЙСТВИЕ:

Пол на жертвите: Мъже

Расов тип: Бели

Възраст на жертвите: Различна

Оръжие: Газов пистолет

Осакатяване: Не

Антропофагия: Не

Сувенири от жертвите: Неизвестно

Сексуално насилие: Не

Час от денонощието: Различен

Ден от месеца: Различен

Географски фактори: Предимно в Лондон“

Когато се увери, че не може да добави нищо повече, Джейк даде команда на програмата да изчисли степента на вероятността. Компютърът избръмча, опразни половината екран, проблесна в няколко цвята и замълча в продължение на минута. Накрая на екрана се появи число.

— Вероятност 56.6 — каза Джейк.

— Не е много над петдесетте процента — отбеляза Станли.

Джейк изсумтя. Отново влезе в оригиналната програма за многостранен анализ и я накара да прегледа съществуващите триста характеристики в базата данни. Прочете ги за няколко минути.

— Знаеш ли какво — каза тя. — Тук не пише нищо за транспорта. Как се придвижва обикновено един сериен убиец?

— С микробус — без да се колебае, отговори Станли.

— Точно така.

Джейк изчисти екрана и извика главното меню. Този път избра файла с регистрационните номера на превозните средства във

Великобритания, за да провери дали на името Естерхази има записан автомобил. След кратка пауза компютърът показва информацията.

— Улучихме десетката — рече тя. — Той има син микробус „Тойота Тардис“. Регистрационен номер „ГВБ 7-8-3-7 Р“. Ако предположим, че микробусът добавя още три точки, процентът става шейсет.

— Така звучи по-приемливо — съгласи се Станли.

Джейк отново започна да пише на компютъра.

— И още нещо — добави тя. — Онзи расов белег, който получихме от ДНК на убиеца...

— Германец. Е, и?

— Естерхази не е английско име.

Джейк захрани в компютъра името и номера на картата за самоличност на Естерхази.

— Мисля, че е унгарско или австрийско — каза тя. — Да видим какво пише в свидетелството му за раждане.

На екрана се появи копие от документа.

— Родителите са родени в Лайпциг — рече Джейк и победоносно погледна Станли. — Бих казала, че всичко съвпада.

— Само това ни липсваше — извика Джейк, докато колата шумно криволичеше по Виктория стрийт. — Да вземе да се самоубие, точно когато се появим да го арестуваме. Идва ми да пречукам ония тъпи копелета от Министерството на вътрешните работи. По-добре пусни сирената. Трябва да бързаме.

Тя включи диск-плейъра и сложи записа.

— Опасявам се, че днес ще трябва да се задоволиш с мен — каза Ланг на Витгенщайн, сякаш се извиняваше на студент, че се налага да замества отсъстващ колега. — Главен инспектор Джейкович не може да дойде да говори по телефона.

— Подъл лъжец — рече Джейк. — Толкова за философията на морала.

— Надявам се, че не е болна — каза Витгенщайн. — И да не се е разстроила от онова, което се случи последния път. Обещах да поговорим след лекцията ми. Да обсъдим нещата.

— Не, не — настоя Ланг. — Нищо подобно.

— Е, несъмнено е възникнало нещо по-важно — отговори Витгенщайн. Гласът му прозвуча злобно. — Смея да кажа, че този път може да минем и без главен инспектор Джейкович.

Щом го чу, Джейк осъзна, че гласът му звучи различно — липсваше му самоувереност и беше уморен, дори потиснат. И в хода на разговора той позволи на професора да поеме инициативата и да поведе в спора. Изглежда, не беше убеден защо си е направил труда да се обади. Говореше тихо, глухо и монотонно и правеше чести и продължителни паузи. Явно можеше да бъде уязвен от феноменологичния разпит, който Ланг бе планирал за него.

— Човекът е преходно същество — каза професорът.

— Да — глухо потвърди Витгенщайн.

— Възпроизвеждащо се същество, което само избира съдбата си, нали?

— Да, съгласен съм.

— И тъй като има съзнание, по силата на волята на собствената си преходност, единствената реална сигурност за бъдещето е...

— ... смъртта — довърши мисълта му Витгенщайн.

Джейк се хвана за дръжката на вратата, докато колата завиваше наляво и надясно между другите превозни средства.

— За да живееш добре — продължи Ланг, — за да изживееш живота си наистина пълноценно, ти трябва да живееш в жестоката светлина на този факт.

— Абсолютно правилно. Това е както същността, така и крайната участ на човека.

— Още повече във вашия случай.

— Защо?

— Ами, струва ми се, че убивайки всички онези мъже, ВМЯ-отрицателните, вие само отлагате вашето съкровено желание да отнемете живота си.

— Може би в думите ви има нещо вярно.

— Не можеш ли да караш по-бързо? — извика Джейк на шофьора си.

С крайчеца на окото си видя как Станли нервно оправи яката на ризата около адамовата си ябълка, когато колата рязко се стрелна напред. Шофьорът, който беше свикнал със сърдитите заповеди, идващи от задната седалка, не показва признаци на външение. Държеше

волана със силните си ръце спокойно и уверено. Превозните средства пред колата се разделиха като отварящ се цип. Докато профучаваха покрай гара Ватерло и триетажния град от талашит и надиплено желязо, едва не блъснаха един скитник, застанал неподвижен на сред пътя като уличен стълб. Минаха само на няколко сантиметра от него.

— Тъпо копеле — измърмори Станли, обръщайки се да погледне бързо смаляващата се фигура. — Някой трябва да махне всички тези хора.

— Професор Витгенщайн, мисля, че самоубийството е често срещано явление в семейството ви — каза Ланг. — Да не споменавам факта, че героят от ученическите ви години, Ото Вайнингер, е отнел живота си.

— Имате право, разбира се. Моят брат Рудолф се самоуби. Това беше само театрален жест. Но смъртта на Вайнингер беше нещо друго — етично приемане на една интелектуално предразположена съдба. Благородна постъпка.

— Доколкото си спомням, много виенчани са се самоубили, подражавайки на Вайнингер. Но вие не го сторихте. Дали защото се страхувате да го направите? Не ви ли достига смелост?

Витгенщайн изсумтя — продължително, дълбоко и развеселен.

— Много ви бива, професоре. Разбирам играта ви. Е, вероятно вие наричате това игра. Но за съжаление, несъвършена. Има си своите... нечисти трикове. Поздравявам ви. Добре, и аз ще го нарека игра. Екзистенциални скокове, може би. Но само защото съм поразен от вашия идеал. — Той говореше уморено, сякаш асимилираше замисъла на професор Джеймсън Ланг. — Достоен е за възхищение.

— Радвам се, че мислите така — каза Ланг, явно необезпокоен от прозорливостта на Витгенщайн. — Ако може да добавя още нещо...

— Настоявам да го сторите.

— Правилно ли е предположението ми, че вярвате в Бог?

— Да.

— Тогава имате нужната перспектива за самоубийство. Връзката между Бога и собственото Аз. Това е много важно. Искам да кажа, че всеки атеист може да извърши самоубийство. Но те нямат чувство за духовност. Проблемът със самоубийството — а именно, че това е престъпление срещу самия Бог, напълно убягва на атеистите. Опитвам

се да кажа следното: сигурно през цялото време сте мислили, че убивайки онези мъже, вие убивате Господ.

— Мисля, че така е справедливо.

— Няма да ви питам защо. Това не ме интересува. Но съм сигурен, че имате причини. Каквито и да са те, аз ги уважавам. Убеден съм, че много сте мислили по този въпрос. Но вижте какво, ако наистина искате да покажете среден пръст на Господ, тогава не сте схванали същността на въпроса. Това не е начинът да го постигнете. Да избягате от самото съществуване е най-съдбоносният грях, крайният бунт срещу Създателя. От вас се изисква голямо предизвикателство, засилване на отчаянието... Последния път, когато разговаряхме, вие се определихте като творец на изкуството. Не се съмнявам в това. Но вашата дилема е обикновена: грехът, че живеете във въображаем, а не в действителния свят. Изкуство вместо Битие. Естествено Бог играе съдбоносна роля във вашето засилено чувство на отчаяние. Във вашето тайно мъчение Господ е единствената надежда и въпреки това вие обичате мъчението и няма да се откажете от него. Съзнавате, че трябва да изоставите мъчението и да приемете вярата, но не можете да го направите. Ето защо вашето предизвикателство към Бога се засилва и вие убивате други хора, за да го докажете. Но според мен истинското предизвикателство се демонстрира най-убедително, ако убиете себе си.

Витгенщайн въздъхна.

— Може би имате право — уморено каза той. — Онова, което казахте за съществуването на твореца на изкуството, е вярно.

— Имате ли намерение да извършите самоубийство?

Последва продължително мълчание.

Колата излезе от Съдърк стрийт и профуча по моста и сетне по Сейнт Томас стрийт, където се намираше болница „Гай“. Пазачите вдигнаха бариерата и бързо се отдръпнаха.

— Плаши ли ви това?

Джейк прокле Ланг на глас.

— Вярвате ли в безсмъртието?

— Вечно живее този, който живее в настоящето — прошепна Витгенщайн, после се засмя и добави: — Защото би ли била решена някаква загадка с това, че аз продължавам да живея вечно? Нима този вечен живот не е точно толкова загадъчен, колкото и сегашният?

Решението на загадката на живота в пространството и времето се намира извън пространството и времето. За един отговор, който не може да бъде изречен, не може да бъде изречен и въпросът. В такъв случай загадката не съществува. Решението на проблемите на живота се забелязва при изчезването на тези проблеми.

Сетне затвори.

Джейк натисна копчето на автоматичния електронен прозорец и се наведе навън, за да я чуе пазачът.

— Къде е общежитието? — попита тя.

— Общежитие ли? Малко сте изостанали. Затвориха го преди две години.

— Карай — каза Джейк на шофьора. — Ще опитаме в самата болница.

Колата се стрелна напред и изскърцвайки с гуми, спря пред входа на болницата. Джейк изскочи навън и хукна по стълбите, където стреснати от скоростта на пристигането ѝ, двама полицаи я посрещнаха с насочени оръжия. Тя размаха картата си за самоличност пред изумените им лица и поиска да я заведат при администратора.

Единият полицай свали фуражката си и се почеса по главата.

— Няма такъв, госпожице.

— Тогава при управителя. При директора. Някой, който ръководи това място.

Двете ченгета продължаваха да изглеждат озадачени.

— Кой е началникът тук? — обърна се първият към колегата си.
— Не знам.

— Попитай нея — предложи другият и посочи една медицинска сестра.

— Искам да говоря с човека, който отговоря за това място. С директора.

Медицинската сестра се усмихна неприветливо, сякаш са готвеше да извади някакво горчиво лекарство.

— Защо не решите с кого точно искате да говорите? С човека, който отговаря или с изпълнителния директор? Това не е едно и също.

Джейк потисна изкушението си да извади пистолета си и да го опре в челото на жената.

— С онзи, който отговаря за персонала тук — търпеливо отговори тя.

— А, защо не казахте така? Трябва ви директорът на персонала. Но на кой персонал — студенти, хирурзи, административни служители, технически лица...

— Технически — изкрещя Джейк. — Търсим един фармацевт.

— В дъното на онзи коридор, после коридора вдясно, четвъртата врата вляво — отговори медицинската сестра и бързо отмина.

Джейк се обърна към детектив инспектор Станли, който се бе облегнал на стената. Лицето му беше зеленикаво. Зле прикривайки презрението си, тя каза:

— А, да, забравих за стомаха ти. По-добре чакай вън.

Той кимна немощно и се помъкна към изхода.

— Аз ще дойда с вас — рече единият от полицаите. — Откровено казано, по-добре е да ви придружа. Не се знае кой може да се навърта наоколо. Има някакви откачени типове, които непрекъснато влизат и излизат. Съвсем не е като в столичната полицейска клиника в Хендън.

— Добре. Елате.

Двамата бързо минаха по коридора. На пода лежаха пациенти. Неколцина станаха от мръсните си дюшеци, за да изпросят някой и друг долар, та да платят болничните си такси. Пазачът грубо ги блъсна настрана.

Кабинетът на директора на техническия персонал беше срещу нещо, което приличаше на банков трезор, но всъщност беше амбулаторията на болницата. От двете страни на решетестия прозорец пред облицованата със стомана врата стояха още двама въоръжени полицаи. Вратата на самия кабинет беше от бронирано стъкло. Ченгето натисна звънеца, вдигна лице към видеокамерата и каза:

— Посетител за началника на отдел „Кадри“.

Вратата избръмча и се отвори.

Кабинетът на директора на персонала беше малък и оскъдно мебелиран. Телефоните сякаш бяха от построяването на клиниката. Компютърът беше евтин, каквито имаха най-бедните студенти. На бюрото се мъдреше полуизяден хамбургер. На телевизионния екран някакви момичета играеха аеробика, облечени в трика, твърде тесни за телата им.

Джейк застана срещу един уелсец, издокаран в костюм на ситни райета и пуловер с цип, който смърдеше на пот и на пържена храна, и

му връчи картата си за самоличност.

— Аз съм главен инспектор Джейкович. Надявах се да намеря един от вашите служители, Пол Естерхази. Но разбрах, че общежитието е затворено. В сградата ли е господин Естерхази?

— Днес има свободен ден — отговори директорът, разглеждайки картата ѝ с подчертан интерес. — Отдел „Убийства“, а? Загазил ли е Пол?

— Трябва спешно да говоря с него, господине. Знаете ли адреса му?

— Той живя съвсем малко в общежитието. Временно. Докато си намери постоянно жилище.

— В такъв случай бихте ли ми казали къде се намира?

Свинските му очички се присвиха.

— Пол не би наранил дори муха. Познавам го от години. Кротък е като агънце.

Джейк, на която ѝ се искаше да получава по един долар всеки път, когато чуе това, отговори, че търси Естерхази само за да ѝ помогне в разследването.

— Но вие винаги казвате така, когато арестувате някого. Ще арестувате ли Пол? Защото ако го направите, преди да ви дам адреса, ще трябва да говоря с адвоката на болницата.

Джейк въздъхна и попита защо. Докторът се усмихна снизходително.

— Повярвайте, главен инспектор, в тази болница, преди да направим каквото и да е, обикновено първо говорим с адвоката. Само да знаете с колко много случаи на небрежно отношение трябва да се оправяме.

— Вижте какво — изсъска Джейк, — аз не съм някой от проклетите ви пациенти. Освен това бързам и ако не...

Директорът изцъка с език и поклати глава.

— Да предположим, че ви дам адреса на Пол Естерхази. Не твърдя, че го знам. Да допуснем, че вие отидете там, за да го арестувате. И докато го правите, вие или някой от хората ви го застреля. После семейството му ще съди болницата, задето е издала поверителна информация.

Джейк кимна.

— Много добре. В такъв случай не ми оставяте избор. Дайте ми адреса на Пол Естерхази, иначе ще бъда принудена да ви арестувам.

— За какво?

— За паркиране на непозволено място. За секс с непълнолетни. За пиянство и смуцаване на обществения ред. Хайде, помислете на какво основание бих могла да ви задържа. Аз съм полицаи, опитващ се да изпълни дълга си, а вие ми пречите да го сторя. Е, какво избирате?

— Вижте, аз не отказвам да ви дам адреса. Само казвам, че първо трябва да извикам адвоката.

— Нямам време да го чакам — озъби му се Джейк. — Кажете адреса. Веднага, ако обичате.

Директорът се обърна към екрана на компютъра си. Лицето му се събърчи от неудоволствие. Натисна няколко копчета на клавиатурата, после стана и се приближи до малкия принтер, който вече работеше. Накрая откъсна лист хартия и го даде на Джейк.

— Благодаря — отривисто каза тя.

— А сега вероятно ще ми кажете малко повече по въпроса, нали? Но Джейк вече беше на прага на кабинета.

— Ако гледате телевизия достатъчно дълго, ще разберете — извика тя от коридора.

Излезе от болницата и намери Станли и шофьора търпеливо да я чакат пред беемвето.

— Докландс — каза тя, докато се качваше в колата. — Оушън Уорф. Карай колкото можеш по-бързо.

Станли отвори и затвори багажника.

— Хайде — извика Джейк. — Да тръгваме.

Той седна до нея и тя видя в ръцете му пушка помпа.

— За всеки случай — каза Станли и погали оръжието, сякаш беше любимо домашно животно. — Районът там е опасен.

Беемвето се стрелна напред и пак се отправи на изток. Минаха по Друид стрийт, по Джамайка Роуд и през тунела Родърхайд под Темза, където въздухът беше хладен и зловонен. После и слънцето, и колата се показаха на Лаймхауз стрийт в сянката на въздушната железница на Докландс.

Завиха на юг по Уест Фери Роуд, сетне видяха Кучешкия остров и изведнъж автомобилът се обви във вихрушка от песъчлив прах, движещ се със скоростта на мини тайфун — идваше откъм

множеството изоставени сгради в квартала. Полуразрушени къщи от деветнайсети век със стени, подпрени с дървени греди, и покриви, закърпени с надиплено желязо, се смесваха с модерните небостъргачи, издигащи се като гигантски кактуси над прашния, осеян с отломки пейзаж. Един хеликоптер кръжеше около пирамидалния покрив на Канари Уорф като голяма синя муха. С него летеше екипът на Въздушния контрол, за да пази от ограбване онова, което бе останало от едновременната гордост на благоустрояването на Докландс.

Канари Уорф Тауър беше поразително различна от всички други сгради наоколо. Огромната постройка от черна стомана и тъмно стъкло се извисяваше на триста метра и се виждаше чак в Батърси. От задната седалка на беемвето Джейк можеше да прочете изящните зелени неоновы букви на електронното рекламno табло, въртящо лозунгите на единствените три компании, които имаха офиси там.

ЗАСТРАХОВКА ЖИВОТ „ГОЛДЩАЙН“. ЗАЩОТО
МОЖЕ ДА НЕ ДОЖИВЕЕТЕ, ЗА ДА СЪЖАЛЯВАТЕ ЗА
ТОВА

22-КАРАТОВ ЗЛАТЕН КОМПАКТДИСК. ОСЕМ ОТ
ДЕСЕТ ЯПОНЦИ КАЗВАТ, ЧЕ ГО ПРЕДПОЧИТАТ

ОНКОЛОГИЧНА ЗАСТРАХОВКА „МАРСДЪН“.
ТЛЪСТА СУМА ТОЧНО КОГАТО ВИ ТРЯБВА НАЙ-
МНОГО

Полетяха успоредно с железницата, сякаш преследваха търговец на наркотици, возещ се в нея, после оставиха вляво от себе си Канари Уорф, вълнолома и Южния кей, а цялата делова част на Докландс — от другата страна на лабиринта от бодлива тел и камери за наблюдение. Дори по улиците, водещи към външните бариери на квартала, патрулираха частни охранители с черни униформи и палки.

Колата свърна по някаква странична уличка, където около един огън се бе събрала група младежи — измъчваха бездомно куче. И сякаш като потвърждение на лошата репутация на квартала един камък удари бронираното предно стъкло на беемвето и Станли зареди пушката.

— Спокойно — каза Джейк, когато колата спря пред крепостта, оградена с бодлива тел — кварталът Оушън Уорф.

Ала самата тя съвсем не беше спокойна. Пазачите им направиха знак да минат. На паркинга имаше син микробус „Тойота“. Джейк погледна регистрационния номер и отбеляза:

— Изглежда нашият човек е вкъщи.

В Оушън Уорф имаше четири жилищни блока и Джейк погледна разпечатката, за да види в кой от тях живее Витгенщайн.

— „Уинстън Маншънс“ — каза тя, докато излизаха от колата. — На седмия етаж. Да се надяваме, че не сме закъснели.

Станли погледна височината на сградата и добави:

— Да се надяваме, че асансьорът работи.

Двамата отвориха остъклените врати на „Уинстън Маншънс“. Звучен глас от телевизора зад бюрото на портиера хвалеше реклама за кучешка храна. Когато видя Джейк и Станли, портиерът намали звука, но въпреки това думите се чуваха отчетливо. Хората рядко изключваха телевизорите си.

— Вкъщи ли е господин Естерхази? — попита Джейк и размаха картата си за самоличност пред лицето на портиера, макар че не беше необходимо да го прави, защото той вече бе видял полицейската кола.

— Качи се в апартамента си преди трийсет минути. Искате ли да му се обадя?

— Не — отговори тя и тръгна към асансьора. — Сами ще се представим.

Станли натисна копчето да извика асансьора.

— Не работи — рече портиерът. — Компанията, която го поддържа, фалира.

Джейк огледа фоайето.

— Къде са стълбите?

Мъжът посочи ярко осветения коридор зад себе си. В дъното имаше зелена стоманена врата. Джейк се отправи към нея.

— Спестете си изкачването — продължи портиерът. — Господин Естерхази е единственият обитател на седмия етаж, затова държи заключени отвътре вратите на аварийното стълбище. От стомана са. Може цял ден да тропате и да не ви чуе.

Докато обясняваше, не откъсваше очи от телевизионния екран. Приличаше на животинче, хипнотизирано от движенията на змия.

— Сега искате ли да му се обадя?

Джейк се усмихна учтиво и търпеливо кимна.

Човекът набра номера на вътрешния видеотелефон, обърна се пак към телевизора и обясни:

— Обикновено не отговаря веднага.

Измина една минута. Никакъв отговор.

— Сигурен ли сте, че е в апартамента си? — попита Станли и се намръщи.

— Има само едно стълбище. Освен ако, разбира се, не е скочил.

— Може да не сте го видели. Нали гледате телевизия.

Портиерът го погледна презрително.

— Няма нищо за гледане. Той е там, горе. Загазил ли е?

Но в същия миг Естерхази се обади.

— Да, Джо, тук съм. Какво искаш? В момента съм зает.

— Не те търся аз, а полицията.

Джейк веднага позна гласа. Не би го сбъркала за нищо на света. Отблъсна портиера встрани и погледна в екрана на видеотелефона.

Витгенщайн седеше, главата му беше наклонена на една страна. Изглеждаше потънал в размисъл. Буйните му къдрави коси падаха под същия ъгъл като главата. Слабоватото му лице беше почти безизразно, но когато се вгледа в него, Джейк видя, че е намръщено и нервно. Погледът ѝ беше привлечен от очите — гледаха вторачени от дълбоките сенчести кухни, сякаш през домино. Очи на нощно животно. Напомниха ѝ за снимките на оцелелите от нацистките концентрационни лагери.

— Аз съм. Главен инспектор Джейкович.

— Здравей, скъпа — спокойно каза той. — На гости ли ми идваш, или си тук по работа?

Сърцето на Джейк подскочи в гърлото. Беше го хванала. Вече нямаше начин да ѝ се изплъзне. Но в известен смисъл съжаляваше за това.

— Дошла съм да те арестувам.

— Какво облекчение. Помислих, че ще се опиташ да ме убедиш да се самоубия, като твоя професор Ланг. — Естерхази се изсмя. — Самата идея е смешна.

— Не, нищо подобно.

— Знаеш ли, очаквах те. Вярвах, че ще дойдеш, но не това занимаваше мислите ми. Искам да кажа, че не те очаквах с нетърпение, главен инспектор. Ала бих се изненадал, ако не се беше появила.

С крайчеца на окото си Джейк съзря Станли, който сви устни, беззвучно подсвирна и многозначително завъртя показалец до челото си.

— Е, сега съм тук. Може ли да се кача и да поговоря с теб?

— Но ние вече разговаряме.

— Лично.

— Нали ме виждаш? Ако не беше така, това би означавало, че вече съм мъртъв.

— Бих желала да поговорим за убийствата — сдържано каза Джейк. Ченгето у нея се прояви и тя изтръпна, като чу думите си. После, по-мило, добави: — Не мислиш ли, че ще е по-добре...

Но вече беше късно.

— Това твоє деспотично искане... Това желание... Странно е, че употреби онази дума с нейния подтекст на неудовлетвореност. Питам се, кой е преработът ни за неудовлетвореността? Не е ли странно, че желанието изглежда вече знае какво би го удовлетворило, макар такова нещо да не е налице. Дори когато вероятно не съществува.

Джейк се опита да се придържа към същността на разговора.

— Когато го казах, ми се стори нещо съвсем обикновено.

Естерхази придирчиво изцъка с език.

— Точно ти би трябвало да знаеш, че желанията са воал между нас и онова, което желаем. Знам, че за теб е проблем да разговаряш с човек като мен с помощта на нещо така грубо и обикновено като езика.

— Изглежда, в това отношение стигаме до задънена улица.

— Лесно е, нали? Във философията. В живота. Но ти имаш право — и двамата сме стигнали до задънена улица. Твоето философско разследване и моето. — Той се усмихна тъжно.

— Съгласна съм. Защо не престанем да си губим времето? Позволи ми да се кача горе и някак ще уредим нещата.

— Боя се, че не мога да го направя. Разбираш ли, нямам никакво намерение нещата да се „уредят“, както ти се изрази. Това би означавало да прекарам следващите трийсет години от живота си в наказателна кома. Това наистина би било загуба на време.

— Знаеш, че няма начин да се измъкнеш оттук.

— О, има. Докато успеете да нахлуете тук, ще съм извършил невъзможното, така да се каже.

Станли се намръщи.

— Какво иска да каже? — попита той и войнствено погледна портиера. — Сигурен ли сте, че няма друг изход?

— Той има предвид Безкрайността — обясни Джейк. — Че в края на краищата ще се самоубие.

— О, но не заради аргументите, използвани от оня глупак Джеймсън Ланг — рече Естерхази.

— Тогава защо?

— Както вече казах, нямам намерение да губя времето си в кома. Още щом дойдохте, разбрах, че играта свърши. Ти си причината, поради която трябва да се самоубия, Джейк.

— Моля те, не го прави.

— Не бива да се самообвиняваш, Джейк. Това винаги е било част от плановете ми.

Тя сложи ръка върху микрофона и попита портиера дали има някакъв път до покрива.

— Не се опитвай да ми попречиш — каза Естерхази.

— Не мога да ти позволя да го сториш — отговори Джейк. — Не се ли страхуваш?

Портиерът даде на Станли връзка ключове.

— Трогнат съм — рече Естерхази. — Наистина.

— Не си мислете, че ще се кача с вас чак догоре — рече портиерът.

— Но ти не разбираш, Джейк. Да съзерцаваш света като ограничено цяло — ето, от това трябва да се страхуваш.

Екранът на видеотелефона угасна. Джейк се обърна към портиера.

— Тези жилищни блокове обикновено имат подеменник за миене на прозорците. Тук има ли такова нещо?

— Разбира се. Но през последните дванайсет месеца не са го използвали. Фирмата за миене на прозорци се разори по същото време като асансьорната компания. Не бих поверил живота си на този подеменник.

Но Джейк вече минаваше през вратата за стълбището. Станли я следваше по петите.

Той не каза нищо, докато се изкачваха. Застанаха на покрива и се опитаха да нормализират дишането си. Накрая Станли изхриптя:

— Виж какво, защо не оставим това на антитерористичния взвод? Нека те да се справят с положението.

Помогна ѝ да придвижи подемника до ръба на покрива.

— И да го застрелят ли? Не, искам го жив. Държа да има истински процес. Пък и докато дойдат тук, той може вече да се е самоубил.

Тя се качи на подемника и погледна контролните уреди, които изискваха двама оператори, стоящи в двата срещуположни края. Станли нервно надникна надолу.

— Така ще е най-добре и за него, и за нас, не мислиш ли? Ще ни спести усилията.

— Говориш като онези негодници от Министерството на вътрешните работи. Виж какво, ще се качваш ли, или не? Не мога да управлявам това нещо сама.

— Но това са десет етажа — удари го на молба Станли, сетне мрачно поклати глава и се качи. — Не знам защо го правя. Този човек е откачен. Какво ме интересува дали ще се самоубие?

Той хвана контролната ръчка и кимна на Джейк.

Подемникът се разтресе и се спусна половин метър.

— По-бавно — извика Джейк.

— Какво ще стане, когато стигнем до прозореца му, по дяволите? Да предположим, че реши да убие първо нас. И тогава?

Станли извади пушката. Джейк вече държеше пистолета си. Подемникът вече се движеше по-плавно.

— Когато стигнем до седмия етаж, ще стреляме в прозорците — каза тя. — После ще влезем.

— Божичко — измърмори Станли и потрепери.

Джейк погледна разстоянието, което бяха изминали. Слънцето се отразяваше в тъмните стъкла на най-горните два етажа като огромно огнено кълбо. За миг ѝ хрумна мисълта, че двамата със Станли са специалисти по ядрените отпадъци и се опитват да обезвредят някакво грамадно атомно съоръжение, експлодирало в лицата им. Силният вятър охлади лицето ѝ и разклати подемника. Станли изпъшка. Стигнаха до седмия етаж. Джейк примига и се опита да фокусира

поглед през стъклото и когато най-после съзря Естерхази, сякаш видя как пред очите ѝ се проявява рентгенова снимка.

Няма нищо, което не може да бъде решено чрез убийство, пари или самоубийство. Броят на мъжете, които убих, е равен на броя на апостолите. Имам много пари. Остава ми третата възможност. Няма проблем.

Ако, както е казал Андре Малро, „смъртта променя живота в безкрайност“, то самоубийството подчинява съдбата на личния избор. В голямата житейска игра на бридж това е последната карта, която можеш да изиграеш.

Естествено самоубийството влияе върху цялостната представа за живота така, както никоя друга смърт. Фаталните автомобилни злополуки, самолетните катастрофи, болестите, екзекуциите и дори убийствата бледнеят пред възможността да се самоубиеш. Ако вечността ни превръща в онова, което наистина сме, тогава самоубийството е основната движеща сила за тази промяна.

Вземете например господин и госпожа Самоубийство, Винсент и Силвия. Каква щеше да бъде репутацията им, ако не се бяха самоубили? И двамата са били неизвестни по време на смъртта си. Но след това ужасно деяние техните творби не само стават известни, но им се приписва и определено мъченичество. Те постигнаха статута на художествено страдалчество. Станаха икони.

Но мен не ме възпират подобни заблуди. Нито моето самоубийство може да се свърже с наскоро приключилия философски диалог с професор Джеймсън Ланг. Доводите му, които силно напомняха на нещо, написано някога от Киркегор, ми бяха познати. Всъщност неговата истина е очевидна сама по себе си.

Аз вече бях решил да се самоубия и това щеше да стане рано или късно. Особено когато умът ми е ясен и равностоен на великия философски диспут с ужасната неизвестност, която ще последва дългия сън.

Как тогава да ви опиша обстоятелствата около моята смърт?

Искате ли да ви кажа само, че се прибрах вкъщи и се обесих? Дори да беше вярно, това не е много подходящ край на историята на

моя живот. Да кажеш простата истина е глупаво, все едно да не кажеш нищо, освен ако това нищо не е свързано с философията. Макар този подход да е единствено правилният, аз подозирам, че може да не ви удовлетвори. Естествено, вие искате нещо повече, може би нещо метафизично. Съжалявам, но трябва да ви разочаровам. Несъмнено вие бихте предпочели някаква история за начина, по който се самоубивам, и какво е станало непосредствено след моята смърт. История, която да послужи като обяснение за всичко, случило се преди.

Но моите истории могат да послужат за обяснение само по следния начин: всеки, който ме е разбрал, накрая ги разпознава като безсмислени, ако се е издигнал чрез тях — върху тях — над тях. Също както след няколко минути и аз ще се кача на стълбата и ще сложа главата си в примката. И вие като мен, така да се каже, трябва да блъснете стълбата, след като сте се изкачили по нея. Вие трябва да преодолеете тези истории като обикновени пропозиции: тогава ще видите правилно света.

Съжалявам, че обстоятелствата не ми позволяват да кажа нещо повече от това, но за което не може да се говори, за него трябва да се мълчи.

19.

Автоматичното джобно ножче още беше отворено в ръката ѝ. Наточеното като бръснач острие се подаваше от стиснатия ѝ юмрук. Държеше го на разстояние от себе си, все едно че беше член на бандата на Акулите или на Изстребителите от „Уестсайдска история“, готов за улична схватка. Само че схватката бе свършила. Две санитарки качваха тялото на мъжа на количката. Завързаха го с ремъци, сякаш би могъл да стане и да върви. Нямаше голям шанс за това. Не и със смачкана дихателна тръба.

Доволна от работата, която бе свършило джобното ножче, тя го вдигна към очите си, за да го разгледа по-отблизо. Беше го купила импулсивно, докато предишната година прекарваше отпуска си в Италия. Нещо, което да слага в чантата си, за да се чувства по-сигурна, когато не носи пистолета. Изненада се как бързо го използва — макар и не по първоначалното му предназначение.

Двете санитарки насочиха количката с дистанционно управление към коридора и после към вратата на асансьора. Това ѝ напомни за играчката, която бе имала като дете. „Не е за момичета“ — беше казал баща ѝ. „По-добра е от играчките за момичета“ — помисли тя.

Портиерът отвори външната врата. Количката се блъсна в задната част на линейката и автоматично задейства електронния елеватор, който я вдигна от асфалта като кофа с боклук и я изтегли в изрисуваната с реклами за лекарства каросерия. В същата секунда вратите се затвориха и синята лазерна лампа на покрива започна да хвърля светкавици във всички посоки.

Двете санитарки колебливо погледнаха Джейк и по-точно ножа, който още беше в ръката ѝ. Едната отвори уста да каже нещо, но колежката улови погледа ѝ и поклати глава, за да ѝ покаже, че е по-добре да не задават въпроси. Работата им беше да вземат пациента и да го закарат в болница. Нищо повече. Но жената с ножа ги заговори:

— Къде ще го закарате? В коя болница?

Едната санитарка сви рамене и посочи картата му за самоличност.

— Зависи от документа. Още не съм го сложила в компютъра. Щом го направим, кодът му ще ни каже къде е регистриран и ще го закараме там.

Джейк посочи двамата мъже, които седяха в спрялата наблизо полицейска кола.

— Виждате ли онези ченгета?

— Да.

— Те ще карат след вас. Гледайте да не ги загубите някъде по пътя.

— Добре. Както кажете.

Линейката потегли. Станли я последва с полицейската кола. Двете сирени свиреха като побъркани по секса строителни работници. Когато се скриха от погледа ѝ, Джейк се върна в „Уинстън Маншънс“ и отново се качи на седмия етаж, където едно моторизирано ченге, пристигнало на сцената заедно с линейката, възпираше обитателите на сградата, които любопитстваха да разберат какво е станало. Вратата на апартамента на Естерхази беше отворена. Джейк влезе, внимателно проправяйки си път сред купищата строшени стъкла от прозорците, и огледа обстановката.

Апартаментът беше обзаведен семпло, дори оскъдно. Липсваха сензационните отличителни особености, които биха възхитили някой таблоиден вестник, решил да опише мислите на серийния убиец като аспект от интериора на жилището му. Нямаше врящи тенджерери с човешки глави, нито стая за изтезания, рисунки или снимки на мъртви тела, колекции от женско бельо, човешка кожа, висяща върху шивашки манекен, в очакване да бъде зашита, нито стъклени витрини с пистолети и ножове, изложени като насекоми и паяци. Имаше само един портрет — на Уинстън Чърчил. Сигурно бе останал още от построяването на блока. Странният пистолет на Естерхази още беше в кобура, окачен на един стол.

Цветовата гама в апартамента не беше по вкуса на Джейк: син килим, черни дървени мебели и жълти стени. Синьото и жълтото бяха класически противоположни цветове и взаимно антагонистични като сетивно възприятие, но това едва ли беше показателно за мания за убиване. Голата истина беше, че апартаментът на Естерхази не

загатваше с нищо какво го бе направило масов убиец. Всичко изглеждаше съвсем обикновено, но в същото време необичайно заради самата същност на човека, живял тук.

Джейк не се сблъскваше за пръв път с това явление. Беше свикнала с представата, че масовите убийци водят привидно съвсем обикновен живот. Човек трябваше да се тревожи от мислите в главите им, а не за картините на стените или за трофеите във витрините. Истинското зло не украсяваше домовете им с черни кадифени завеси и човешки черепи, служещи за пепелници. Най-необичайното нещо в жилището на Естерхази беше прерязаният край на въжето, завързано за една от гредите, с което се бе опитал да се обеси, и падналата стълба, която бе използвал да се качи до примката и после бе блъснал. Джейк използва същата стълба, за да среже въжето. Не друг, а тя му направи изкуствено дишане, за да спаси живота му. Още усещаше дъха му на устните си. Странно, той беше опасен и непознат, но неизвестно защо Джейк се зарадва, че му вдъхна живот, сякаш Естерхази беше удавник или Дон Жуан, изхвърлен от вълните на нейния остров.

И защо го бе спасила? Добре че не беше сантиментална. Но съзнаваше, че именно това беше причината да го спаси. Запали цигара и я изпуши, вече ядосана на себе си — нямаше нищо по-досадно от собствените мисли. Опита да си внуши, че станалото с Естерхази не е нейна работа. Беше изпълнила дълга си — в съгласие със закона и въпреки огромните усилия на почти всички около нея.

Сега вече съдбата му зависеше от адвокатите, съдиите, психотерапевтите и вероятно от политиците. Може би щеше да успее да избегне правосъдието, доказвайки, че е невменяем. Вярно, беше му предложила медицинска помощ, затова трябваше да се погрижи да го прегледа някой друг, а не професор Уеъринг. Вероятно статиите в няколко медицински и психиатрични списания, основаващи се единствено на написаното от него, че истинският Витгенщайн може би е страдал от биполарно психическо разстройство (в миналото наричано маниакално-депресивна психоза), щяха да бъдат взети под внимание в подкрепа на твърдението му за невменяемост.

Беше изпълнила дълга си. И най-искрено се надяваше, че не помага на кралската прокуратура да изгради непоклатимо обвинение срещу Естерхази, а той да бъде наказан с нещо по-добро от леденостудена игла във вената. Странно чувство. Обикновено не се

интересуваше много-много какво става с хората, които арестува. Но Естерхази съвсем не приличаше на останалите.

Точно на това се надяваше. Ала дълбоко в душата си знаеше, че няма да стане така. Винаги го бе знаела.

Седна на бюрото на Естерхази, за да чака оперативните работници. Забеляза компютърната апаратура и подплатения с гума черен костюм за виртуална реалност, сложен на специална кожена поставка като захвърлена човешка сянка. Щом бе обличал този боклук, нямаше начин да разбере какви мисли се бяха въртели в главата му. Казваха, че след продължителна употреба виртуалната реалност става опасна като ЛСД. После видя двете тетрадки — едната кафява, а другата синя — и обзета от любопитство, отвори кафявата.

ШЕСТ МЕСЕЦА ПО-КЪСНО

Пред официалния вход на затвора „Уондсуърт“ се бе събрала тълпа. Свечеряваше се и броят ѝ непрекъснато нарастваше, защото хората минаваха оттам на връщане от работа. Атмосферата беше спокойна, но въпреки това присъстваше малък взвод от полицейските сили за борба с масовите безредици.

Джейк пристигна рано. Не прецени правилно времето, необходимо ѝ за придвижване. Паркира колата в близкия градински център и за да убие време, купи мушкато за саксиите на балкона си. Докато чакаше продавача да извърши плащането с кредитната ѝ карта, ѝ хрумна да вземе цветя за Естерхази. Може би той щеше да се зарадва на някакви багри в последните няколко часа от съзнателния си живот. Огледа се и след като видя само саксии, попита продавача дали имат стръкове цветя. Мъжът се изкикоти, посочи двора, където цъфтяха стотици растения, и попита:

— А какво според вас е това?

— Не, искам откъснати цветя.

Подигравателната му усмивка стана още по-широка.

— Това е градински център. Тук се отглеждат цветя. Щом искате откъснати цветя, отидете в гробището на Магдалина Роуд. Не мога да си представя, че някой иска да отреже нещо, което расте.

— Спестете ми лекцията по ботаника — каза Джейк и избра един красиво разцъфнал зюмбюл.

— Защо ви е това? Разцъфнал е напълно. След ден-два ще свърши. Най-добре е да вземете някой току-що напъпил.

Тя поклати глава. Утре щеше да бъде твърде късно за Естерхази.

— Не, този ще свърши работа.

— Както желаете — рече продавачът.

Джейк остави мушкатото в багажника на колата и тръгна към входа на затвора. Реши да не мести колата по-наблизо. Някой можеше да среже гумите ѝ, предполагайки, че автомобилът е на човек от персонала на затвора. Слънцето бе залязло, но тя не махна слънчевите очила, за да не я познаят. Телевизията широко отразяваше съдебния процес срещу Естерхази и собствената ѝ роля в залавянето му. Ала тълпата не ѝ обърна внимание, подведена от червено-лилавото цвете в ръцете ѝ. Малцина полицаи или официални лица от Министерството на вътрешните работи идваха в „Уондсуърт“ с цветя. Джейк показва картата си за самоличност и бързо влезе.

— Дошли сте да видите как ще го боцнат ли? Един момент. Не искаме натрапници, нали? Да, всичко е наред — говореше пазачът, докато проверяваше в дългия списък с имена на компютъра си.

Сетне колебливо погледна зюмбюла.

Джейк се запита дали не мисли да я провери за наркотици или нещо подобно.

— Това за него ли е? — попита той.

— Да. Може ли?

Пазачът сви рамене.

— При дадените обстоятелства предполагам, че може. Ще кажа на един от хората си да ви придружи до новото крило.

— Не си правете труда. Знам пътя.

— Е, да — каза той и продължи да чете вчерашния брой на „Световни новини“.

На първата страница имаше снимка на Естерхази, който изглеждаше доста озадачен, а заглавието гласеше: „Утре психопат убиец ще глътне горчивия хап“.

Джейк направи гримаса и отмина.

Крилото за наказателна кома беше построено наскоро. Дори бе спечелило награда от Института на европейските архитекти. Изградено от червени тухли като стените във викториански стил около него, помещението представляваше огромен купол, който отвън

приличаше на обсерватория, а отвътре — на библиотека. Железобетонни трегери подпираха тавана, осеян с множество прозорци, които отдолу наподобяваха грамадното око на Бога. По периферията на вътрешната окръжност, като в морга, бяха наредени големи чекмеджета, съдържащи телата на осъдените на наказателна кома.

Вътре беше по-студено, отколкото навън, защото въздухът изкуствено се охлаждаше, и облечената само в тънък летен костюм Джейк потрепери. Ускори крачка, мина под купола и тръгна към килиите с арестантите.

Видя едно издърпано чекмедже, малко по-голямо от ковчег, и спря. Водена от любопитство, се приближи да го разгледа. Вътрешността беше тапицирана с мека черна телешка кожа — единствената отстъпка, направена с цел предотвратяването на рани по кожата. Отстрани се подаваха тръбичките и катетрите, които щяха да бъдат прикрепени към тялото на осъдения. Отпред имаше малък плосък екран, където се отчитаха функциите на тялото и електронна карта-ключ за предпазване на обитателя от натрапници. Джейк се разтрепери цялата и разтърквайки голите си ръце, забърза по пътя си.

В преддверието до килията, в която Естерхази прекарваше последните си часове в съзнание, се бе събрала малобройна група хора. Повечето бяха лица, които Джейк познаваше от Министерството на вътрешните работи и от Института за изследване на мозъка: Марк Удфорд, професор Уеъринг и госпожа Грейс Майлс. За пръв път имаше и телевизионни екипи, дошли да отразяват на живо събитието, след одобрената от Върховния съд петиция и те да присъстват наред с журналистите от печата.

Джейк спря да види как Ай Ти Ен коментира събитието и интересът ѝ нарасна, когато видя, че репортерката е Ана Крайслер. Самата тя беше обект на обсебеността на серийния убиец Дейвид Бойсфийлд — случаят, който Джейк бе дала за пример в лекцията си пред европейския симпозиум за законността и реда, когато ѝ възложиха да ръководи разследването „Витгенщайн“. Сега ѝ се струваше, че е било много отдавна.

Ана Крайслер, облечена в елегантен костюм на „Шанел“, с примамливата външност на пластмасова кукла и нахакания вид на стюардеса манекен, отговаряше на въпроси, задавани в ефир от

някакъв невидим водещ от студиото. Фактът, че Крайслер беше тук, а не зад обичайното си бюро в телевизията, беше доказателство за важността, която Ай Ти Ен отдаваше на събитието.

— Каква е атмосферата в затвора „Уондсуърт“, Ана?

— Ами, както можеш да предположиш, Питър — изключително напрегната. Пред стените на затвора са се събрали много хора, за да протестира срещу присъдата на Пол Естерхази. Има полиция, но не се очакват безредици. Нещата са съвсем различни от онова, което ставаше със смъртното наказание, защото сега няма надежда за помилване в последната минута. Телефонните обаждания от канцеларията на Министерството на вътрешните работи, заменящи наказанието с доживотна присъда, са история, защото, разбира се, вече няма доживотен затвор. Преди малко разговарях с управителя на затвора. Пол Естерхази хапнал малко към пет часа и отказал да говори със свещеник. Оттогава прекарва последните си часове, като гледа телевизия.

— Може би дори гледа това предаване, Ана. Все още не знаем какъв е бил мотивът му да извърши всички тези ужасни престъпления. По време на процеса бяха изказани предположения, че психическото му равновесие може да е било повлияно от продължителната употреба на програмите за виртуална реалност. Каза ли какво го е превърнало в сериен убиец? Има ли някакви признаци на разкаяние?

— Не, Питър. Разбира се, сега знаем, че в основата на убийствата е програмата „Ломброзо“. И че подобно на самия Естерхази, много от жертвите му са получили имена на известни философи, за да се запази в тайна истинската им самоличност. Естерхази е учил в Оксфордския университет, но е бил изключен заради употреба на наркотици. Някои коментатори предполагат, че това е породило ненавист към интелектуалците като цяло и към философите в частност. Странно съвпадение е, че също като истинския Лудвиг Витгенщайн, Естерхази произхожда от богато австро-германско семейство и е работил във фармацевтичната лаборатория на болница „Гай“. Това беше един от факторите, поради които Естерхази не можа да избегне правосъдие, пледирайки за невменяемост.

— Ана, ти разговаря с много хора, които са познавали Пол Естерхази. Що за човек е той?

— Несъмнено много интелигентен, Питър. Начетен, образован и опитен в работата с компютри. И в службата си е бил много популярен. Мнозина от хората, които го познават, казаха, че е приятен човек, с добри обноски, работлив и не би причинил зло дори на муха. Но в същото време Естерхази, изглежда, е бил самотник. Преди много години се отчуждил от родителите си и засега няма изгледи те да пожелаят отново да влязат в живота му. Освен това Естерхази е бил женен известно време, но съпругата му се развела и променила името си. Всички опити да я намерим се оказаха безуспешни.

— И така, в много отношения, дори когато очаква наказанието си, Пол Естерхази остава загадка.

— Точно така, Питър. Мнозина са разочаровани, че прилагането на наказанието означава никога да не научим нещо повече за него. Но трябва да отбележим, че Естерхази може би е загадка и за самия себе си. По време на процеса той явно не можеше да различи действителността от виртуалната реалност. Поради тази причина много хора мислят, че мястото на Пол Естерхази не е в чекмеджето за наказателна кома, а в болница за криминално проявени невменяеми.

— Ти спомена правителствената програма „Ломброзо“, Ана. Какво мислиш за този и за другите противоречиви аспекти на законодателната политика на правителството?

— Критиците на настоящата политика, най-вече говорителят на опозицията, депутатът Тони Бедфорд, твърдят, че програмата „Ломброзо“ е нарушение на човешките права и трябва да бъде прекратена. Но аз смятам, че това едва ли ще стане, тъй като Европейският съд вече реши, че целта на програмата е да се грижи и да съветва мъжете с вродена склонност към агресивно поведение и че това не представлява нарушение на човешките права. Но ще трябва да бъдат направени радикални промени — не на последно място по отношение на сигурността на програмата. Говори се, че ще падат глави. Но преди да станат известни резултатите от публичното разследване, не можем да кажем как е било извършено проникването в системата и кой ще отговаря за това. Дотогава „Ломброзо“ ще бъде временно преустановена... А сега при мен е министърът на законността и реда госпожа Грейс Майлс. Госпожо Майлс, какво отговаряте на противниците на наказателната кома, които казват, че

това е жестока и необичайна присъда и няма място в едно цивилизовано общество като нашето?

Грейс Майлс се усмихна почти натъжено.

— Преди всичко, госпожице Крайслер, позволете ми да коригирам една ваша забележка относно програмата „Ломброзо“. Това не е само правителствена политика, а част от генералната политика на Европейската общност. Гласувана е във всички страни, членуващи в Европейския парламент. По една случайност програмата беше въведена първо в нашата страна... А сега на въпроса ви за наказателната кома. Бих казала следното: Европейският съд реши, че тя не е нито жестока, нито необичайна. Това наказание от няколко години се прилага в Съединените щати и има множество доказани преимущества, на които предлагам да не се спираме сега. Моментът не е подходящ. Но на нейните критици ще кажа едно: изненадана съм, че техните доводи са същите, които използваха и против връщането на обесването. Самата аз бях и съм против смъртната присъда. Но понякога, както в този случай, всички чувстват, че е необходимо някакво по-строго наказание от затворничеството. Мисля, че наказателната кома върши добра работа. И най-силният довод в нейна полза, като крайна юридическа санкция, е, че когато стане грешка — а системата не е съвършена — присъдата може да се преустанови. Само ще добавя, че в дадения случай очевидно няма място за съмнение... Нещо повече, лично аз приветствам днес присъствието на камерите тук. Хората имат право да видят изпълнението на наказанието, присъдено в тяхно име и с парите на данъкоплатците. Стига само да не бъдат показвани лицата на изпълнителите на наказанието. Гледам на това пряко предаване като на ценна услуга на обществото.

Джейк не можа да издържи повече тази манипулативна защита на свободата на медиите и бавно се отдалечи от камерите. Изненада се, че Марк Удфорд тръгна след нея. Не го беше виждала от деня, когато той и Уеъринг се бяха опитали да я накарат да убеди Витгенщайн да се самоубие.

— Нямах възможност да поговоря с вас — рече Удфорд. — Но искам да ви кажа браво, задето хванахте този човек. Нали не се сърдите?

Джейк поклати глава.

— Само си върша работата.

— Точно така. Всички ние правехме онова, което смятахме, че е най-добро, нали? Между другото, поздравления за повишението. Чух, че ще оглавите отдел „Убийства“.

— Това е само временно. Докато намерят заместник на Шали.

Удфорд започна да шепне.

— О, няма да се учудя, ако ви поверят тази длъжност за постоянно. Министърът харесва стила ви.

Джейк погледна госпожа Майлс, която още разговаряше с Ана Крайслер.

— Не бих казала, че ме е грижа за нейния — отговори тя и поклати глава. — Моят стил също не ми харесва. Не и когато гледам циркове като този.

Джейк тръгна към главния надзирател на затвора.

— Е, запомнете едно: вие станяхте звезда.

— Както вече казах, Удфорд, върших си работата.

— Чухте ли, че доктор Сейнтпиер е подал оставка?

— Не.

— О, да. Но това още не е станало публично достояние. Но нечия глава трябваше да падне заради случилото се. И се опасявам, че Сейнтпиер беше очевидният кандидат. Вече има нов отговорник за сигурността. Ще промени цялата процедура на системата и едва тогава „Ломброзо“ ще бъде приложена в останалите страни от Европейската общност, за да няма проблеми с неправомерния достъп. И когато всичко бъде готово, работата ви много ще се улесни.

Джейк се усмихна язвително.

— Дали? Извинете ме.

Тя се приближи до главния надзирател и го попита дали може да види Естерхази насаме за няколко минути.

Човекът погледна цветето, после нея.

— А това растение за какво е? — подозрително попита той.

— За Естерхази. Нещо красиво, което да види и да помирише, преди да го въведат в наказателна кома.

— Вероятно е в противоречие с правилника. Но при дадените обстоятелства мисля, че може. Оттук, ако обичате.

Естерхази гледаше телевизия под зорките очи на двама надзиратели. Ръцете му бяха в белезници. Седеше на ръба на стола, погълнат от прякото предаване на Би Би Си на изпълнението на

собствената му присъда. Когато Джейк влезе, той се обърна и се усмихна.

— Ах, момичето със зюмбюла. Знаеш ли, най-много ще ми липсват багрите. От опит знам, че човек сънува само в черно и бяло.

Естерхази изглеждаше по-възрастен и изискан, отколкото Джейк го помнеше по време на процеса. Дори някак възвишен. Досущ човек, който лесно се отегчава от земните мисли на хората. Тя остана поразена от физическата му прилика с истинския Витгенщайн. Само че Естерхази беше по-атлетичен, дори изпълнен с енергия. Излъчваше някаква магнетична интелигентност, каквато може би е видял доктор Франкенщайн, докато е създавал прочутото си същество. Говореше превзето, като герой от викторианска мелодрама. Непокойните му очи се вторачиха за няколко секунди в цветето в ръцете ѝ. Джейк мълчеше. Той стана, взе саксията от треперещите ѝ ръце и я сложи на масата до телевизора.

— Колко мило от твоя страна да ми донесеш цвете.

Доближи лице до зюмбюла и затвори очи.

Няколко пъти вдъхна дълбоко уханието, сетне отвори очи. Погледна Джейк и дяволитостта се стече по лицето му като капка пот.

— Ако те бях помолил да ми донесеш червено цвете, щеше ли най-напред да намериш червения цвят в таблицата на цветовете и след това да ми донесеш цвете с цвета, който си намерила там?

— Не.

— Но ако трябва да изберем или да получим чрез разместване определен нюанс червено, понякога се случва да си послужим с образци или с таблица, нали?

— Да, понякога — съгласи се Джейк.

— Ами точно така функционират паметта и асоциациите в контекста на езиковата игра.

— Още ли играем? Дори сега?

— Защо не? — Той се намръщи и посочи телевизионния екран. — След като самият аз съм предмет на нещо като игра, макар това да е понятие с доста неясни очертания. О, да, знам какво си мислиш. Питаш се дали неясното понятие изобщо е понятие. Един неясен образ на човек образ ли е изобщо? Един човек, който е нито мъртъв, нито жив, човек ли е изобщо?

— Не знам. Вероятно.

Естерхази се ухили.

— Тогава вероятно не. Струва ми се, че по-скоро ще приличам на това растение. От време на време ще подрязват косата и ноктите ми. Ще ме поят и плевят. Периодично ще ме преглеждат за паразити. Но всичко това ще бъде предимно символично.

— Ти си убил хора.

Той сви рамене.

— Завиждам им. — Усмивката му стана по-широка. — Предполагам, че на теб дължа живота си. Но кажи ми, защо ме запази?

— В играта има и правила. Тя не е истинска, ако правилата са неясни. Точно ти би трябвало да съзнаваш това.

Естерхази въздъхна и кимна.

— Да, мисля, че имаш право. — После отново се усмихна. — Знаеш ли, направи ми истинска услуга, като ми донесе този зюмбюл. Мъчех се да измисля изречение от около сто и петдесет букви, което да напишат на компютърния екран на чекмеджето ми. Една от последните малки привилегии на осъдения. Твърде щедро. Господата тук ми прочетоха стиховете на други осъдени с надеждата да реша какво искам. Разбира се, повечето бяха непоносимо сантиментални. Средностатистическият престъпник се изразява доста вулгарно, особено що се отнася до начина, по който иска да го запомнят. Но ти ме вдъхнови с това твое цвете. Благодаря.

— Какво ще напишеш?

— Изненада. След няколко часа ще го прочетеш на чекмеджето ми.

— Съжалявам за... всичко това. Наистина.

Той поклати глава.

— Ще ми направиш ли една услуга?

— Ако мога.

— Разбрах, че е разрешено да се посещава човек, който е наказан с кома. Градинарите казват, че растението вирее добре, ако му говориш. Ще идваш ли от време на време да ми говориш?

Джейк сви рамене.

— Какво да казвам?

— Назовавай разни неща. Говори за тях. Отнасяй се към тях в речта си. Сякаш съществува само едно нещо, наречено „да се говори за

нещата“. Все едно си момиченце, което говори на куклата си. Дължиш ми поне това, задето запази живота ми. Ще го сториш ли?

— Никога не съм обичала куклите. Но за теб ще направя изключение.

На лицето му се изписа облекчение.

Накрая Джейк го попита защо е убил всички онези мъже. Какъв е бил мотивът му?

Интелигентните му очи се завъртяха към небето. Акцентът му изведнъж стана американски.

— Мотивът ми ли? — лаконично се изсмя той. — Ами мисля, че всичко се дължеше на вътрешно емоционално преживяване, осъзнато чрез импровизация. Мотивацията... Хората винаги задават на убиеца този въпрос, Джейк. „Кажи, Коуди, какво те накара да го направиш? Защо уби всички онези жени?“ Сигурно им дотяга да им задават този въпрос и да не намират отговор. Това ги притеснява. Съсипват живота си, а обяснение няма. И след известно време измислят нещо, само за да разкарат хората. И какво казват убийците? „Имах видения на Исус и неговите ангели, които ми казаха да го сторя.“ Или: „Чух гласа на Аллах, който ми каза да убия неверниците“. Но, знаеш ли, такова обяснение ни връща в началната фаза на развитието на човека и пръв го е казал Авраам: „Господ ми каза да убия моя син Исак и аз щях да го направя“. Добре че отново чул Неговия глас и не извършил убийството... В днешно време, когато приемаме, че накрая убиецът казва истината, религиозното оправдание поразява като доказателство за неговата невменяемост. И ако решим, че той лъже, слагаме му инжекцията. Ала каквото и наказание да приложим, това обяснение остава разбираемо за нас. Не е особено оригинално, но ние с готовност приемаме, че със сигурност има някакво необикновено обяснение за извършването на нещо толкова ужасно като убийството на майка си, баща си или на кучето си. В определен смисъл това е единственото обяснение, което хората разбират. — Естерхази се усмихна и за миг сякаш се пренесе другаде. — Но ако искаш обяснение, подходящо повече на нашите модерни времена, Джейк, аз ще ти дам такова. Ако липсата на логика характеризира вярата, тогава е вярно и обратното. Щом човек не вярва в нищо, остава само логиката. Някой друг на мое място може да твърди, че Господ го е накарал хладнокръвно да убие дванайсет души. Аз заявявам, че ме накара да го направя гласът на

Логиката. Чух гласа на Логиката и на нейния служител Разума и изпитах желание да убивам. Просто различен вид лудост, това е всичко... Но ти прочете тетрадките, нали? Ти си детективът. Това беше твоето разследване. Ти ме залови. Ти трябва да знаеш отговорите. Ти възстанови моралния ред в света, който беше временно нарушен от престъпленията ми. Колко Шекспирово от твоя страна, Джейк. Може би аз трябва да ти задавам въпроси. Е, какво е твоето мнение, главен инспектор?

Тя сви рамене.

— Според мен всяко възстановяване на моралния ред, каквото ти описваш, е илюзия. Ти би трябвало да знаеш всичко за илюзиите, Пол. Погледни се, прекарал си половината си живот с апаратурата за виртуална реалност. Дори сега може би мислиш, че си облечен в сензорния костюм и шлема. Ако имам някакво обяснение, то е, че ти вече не различаваш реалността от нереалността. Но това не те прави много по-различен от множество други хора. Днес никой не го е грижа за действителността. Вероятно винаги е било така. Това ли би нарекъл морален ред? Ако питаш мен, никъде няма равновесие. А това... разследване беше само временно задържащо действие. До следващия път.

После не си казаха почти нищо. Няколко минути Джейк мълча и му позволи да държи ръката ѝ. Опита да си спомни кога за последен път мъж бе държал ръката ѝ. Баща ѝ се бе опитал да го стори, докато умираше в болницата, но тя се дръпна. Ала сега нещата бяха различни. Вече не изпитваше омраза. Сега беше време за състрадание. За загриженост. Дори за любов, може би.

Джейк го остави сам през няколкото минути, които му оставаха. Би напуснала затвора, ако можеше. Нямаше нерви за онова, което щеше да последва. Но Законът за наказване на убийците от 2005-а изискваше като старши детектив полицаи да присъства на изпълнението на присъдата.

Наблюдаван от двайсетина души, без да се броят милионите, които го гледаха по телевизията, Естерхази посрещна наказанието колкото е възможно по-смело, като се имаше предвид, че беше завързан с ремъци за болничната количка, когато техническият изпълнител извади спринцовката. Един-двама от зрителите шумно ахнаха, когато светлината от остъкления покрив се отрази в иглата —

досуц вдигната сабя. Естерхази извърна глава от телевизионните камери и мълчаливо зачака. Техническото лице почисти иглата с памук и въздухът се изпълни с мирис на антисептични вещества.

Часовникът на затвора още удряше полунощ, когато иглата проникна във вратната му вена и техническият изпълнител натисна буталото на спринцовката. Комата настъпи почти мигновено.

После закараха тялото в главната зала за съхранение и го прехвърлиха в очакващото го чекмедже под огромното стъклено око на купола. Прикрепиха жици и тръбички към голата снага на Естерхази и когато техническото лице се увери, че всичко е на мястото си и функционира, чекмеджето плавно се затвори.

Джейк изчака, докато телевизионните камери си отидоха, и се приближи да прочете какво изписва на екрана техническият изпълнител. Епитафът на Естерхази бяха стиховете от „Пуста земя“ от Томас Стърнс Елиът, следващи строфата за момичето със зюмбюла.

*„Ръцете ти пълни със цветя, косата влажна,
аз не можех да говоря и очите ми гаснеха,
и аз не бях ни жив, ни мъртъв и не знаех нищо.
Гледах в сърцето на светлината, в мълчанието.
Oed' und leer das Meer.“*^[1]

Джейк избърса сълзата от окото си, взе зюмбюла и излезе навън, на слънце.

Как да ви разкажа как се чувства човек, когато до края на живота си лежи в това чекмедже и отива незнайно къде? Как да ви опиша това?

Образът може би е този: Светът въпреки вибрациите на ефира, който го пронизва, е тъмен. Един ден обаче човекът отваря виждащите си очи и става светло.

^[1] Пусто и празно морето (нем.). От „Погребението на мъртвите“. Превод Цветан Стоянов. Т. С. Елиът, „Избрани стихове“,

„Народна култура“, 1993. [↑](#)

Издание:

Филип Кер. Философско разследване

Американска. Първо издание

ИК „Бард“, София, 1998

Редактор: Иван Тотоманов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.